

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู: การดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอในสังคมไทยปัจจุบัน

นายนฤตม์ คุปต์ธนโรจน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

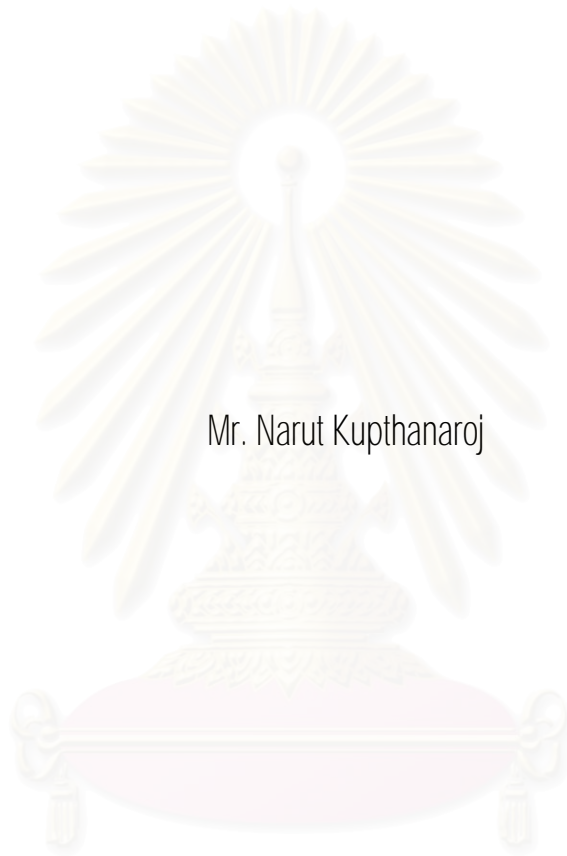
สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE CHINESE TWENTY-FOUR STORIES OF FILIAL PIETY: EXISTENCE AND
PRESENTATION IN CONTEMPORARY THAI SOCIETY

Mr. Narut Kupthanaroj

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai

Department of Thai

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู: การดำรงอยู่และวิธีการ
นำเสนอในสังคมไทยปัจจุบัน

โดย

นายนรุตม์ คุปต์ธนโรจน์

สาขาวิชา

ภาษาไทย

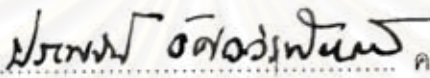
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์ ดร. ศิราพร ณ ถลาง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

อาจารย์ ดร. ประมิ่ง จารูวร

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพจน์ อัครวิรุฬหาร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชลดา เรืองรักษลิขิต)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร. ศิราพร ณ ถลาง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(อาจารย์ ดร. ประมิ่ง จารูวร)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ศิริพร ภัคดีผาสุข)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ปกรณ์ ลิ้มปุ่นสรณ์)

นรุตม์ คุปต์ธนโรจน์ : นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู: การดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอในสังคมไทยปัจจุบัน. (THE CHINESE TWENTY-FOUR STORIES OF FILIAL PIETY: EXISTENCE AND PRESENTATION IN CONTEMPORARY THAI SOCIETY) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศ.ดร. ศิราพร ณ ถลาง, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: อ.ดร. ประมินท์ จารูวร, ๒๐๖ หน้า

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การดำรงอยู่ วิธีการนำเสนอ รูปแบบ และเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ในข้อมูลทางวัฒนธรรม ๕ รูปแบบ ได้แก่ วรรณกรรม จิตรกรรม พิธีกรรม การแสดง และสื่อสมัยใหม่

ในข้อมูลประเภทวรรณกรรม พบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูทั้งสิ้น ๑๒ ฉบับ แบ่งกลุ่มตามวัตถุประสงค์การตีพิมพ์ได้ ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ตีพิมพ์เพื่อผู้อ่านทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือธรรมะ หรือหนังสือที่ระลึกต่างๆ และกลุ่มที่ตีพิมพ์ เพื่อเด็กและเยาวชน ในข้อมูลประเภทจิตรกรรม พบว่ามีการตกแต่งภาพจิตรกรรมด้วยภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูตกแต่งในศาสนสถาน ได้แก่ ศาลเจ้า โรงเจ วัดจีน วัดญวน วัดไทย และสุสานแบบจีน จำนวน ๓๑ แห่ง พบว่าช่างจะนำเฉพาะเหตุการณ์ที่สำคัญมาวาดเท่านั้น และหากเป็นภาพจากเรื่องและเหตุการณ์เดียวกัน ถึงแม้ว่าจะต่างศาสนสถานก็จะม้องค์ประกอบของภาพที่ใกล้เคียงกัน ส่วนในข้อมูลประเภทพิธีกรรม พบว่าห้องในพิธีโอยปอดะ โอยไนตี้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในพิธีกรรมย่อยของพิธีกงเด็กชาวจีนแต่จิ๋ว จะนำเนื้อหาจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ๙ เรื่อง ในข้อมูลประเภทการแสดง พบว่าในการแสดงอุปรากรจีน (จิว) ในช่วงการแสดงเบิกโรงสิริมงคล หรือ "ปวงเชียง" ในชุดเชียงก็ซังจือ หรือนางฟ้าประทานบุตร มีการแสดงที่ดัดดองมาจากนิทานเรื่องตั้งอัยัง และในข้อมูลประเภทสื่อสมัยใหม่ พบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูนำเสนอในรูปแบบของสื่อการ์ตูน ๓ ฉบับ มีทั้งฉบับที่คนไทยวาด โดยนำเนื้อเรื่องมาจากต้นฉบับภาษาไทย และฉบับที่แปลจากภาษาอังกฤษ ที่ได้จากประเทศสิงคโปร์

ผลการวิจัยสรุปได้ว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาในสื่อต่างๆ ที่ปรับเปลี่ยนตามกลุ่มผู้อ่าน ผู้ชม หรือผู้เข้าร่วมพิธี ทั้งนี้ การมีต้นฉบับวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ขบนิยามในการตกแต่งศาสนสถานด้วยภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู การดำรงอยู่ของพิธีกงเด็กและการแสดงปวงเชียง และการสืบทอดค่านิยมความกตัญญูเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

ผู้วิจัยพบว่าการจัดวางสถานที่ที่ไม่เอื้อต่อการชมภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ความชำรุดทรุดโทรม และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อภาพจิตรกรรม และการหมกหมบตาหน้าตาในการสื่อความหมายในเรื่องความกตัญญูเป็นข้อจำกัดและปัญหาสำหรับการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในอนาคต

ภาควิชา ภาษาไทย .....ลายมือชื่อนิสิต *Udom Gulien Trai*
 สาขาวิชา ภาษาไทย .....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก *ศิริพร ณ ถลาง*
 ปีการศึกษา ๒๕๕๑ .....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม *Prasit Jarur*

4980153422 : MAJOR THAI

KEYWORDS : THE CHINESE TWENTY-FOUR STORIES OF FILIAL PIETY /
THE CHINESE STORIES / EXISTENCE / PRESENTATION

NARUT KUPTHANAROJ: THE CHINESE TWENTY-FOUR STORIES OF FILIAL
PIETY: EXISTENCE AND PRESENTATION IN CONTEMPORARY THAI SOCIETY.
ADVISOR: PROF. SIRAPORN NATHALANG, Ph.D.,
CO-ADVISOR: PORAMIN JARUWORN, Ph.D. 206 pp.

This thesis aims at analyzing the existence, presentation, form and content of the Chinese Twenty-Four Stories of Filial Piety in contemporary Thai society. The research finds out that the Chinese Twenty-Four Stories of Filial Piety exists in 5 kinds of cultural data, i.e., literary works, paintings, ritual, performance, and contemporary media.

The research indicates that, in literary works, there are 12 versions of the Chinese Twenty-Four Stories of Filial Piety published for children and for general readers, the latter for dharma purpose. As for paintings, it is found that the stories are used as decorate devices in a number of Chinese shrines, Free Vegetarian Food Halls, Chinese Mahayana temples, Thai temples, Annamese temples, and Chinese cemetery. The decorative paintings are depicted from popular episodes and motifs from the stories. The paintings decorated in these various religious places tend to present the same episodes and motifs from the stories. Regarding the stories in ritual, the research found that the chanting text used for the 'Oi Po Tha Oi Nai Thee' ritual which plays an important part in Kongtek ritual (Teochew Chinese mourning rite) is based on 9 stories from the Chinese Twenty-Four Stories of Filial Piety. In addition, the study shows that the performance in "Puang-Seang", the overture part in the Chinese opera, is based on the story of "Tang-Yong." And, in contemporary media, three cartoon books are found, both in Thai and in English language.

The analysis finds that the existence and the persistence of the Chinese Twenty-Four Stories of Filial Piety depend on 4 factors: the existence of the original literary text, the convention of painting decoration in certain religious places, the persistence of Kongtek ritual and "Puang-Seang" performance, and also the social value of filial piety. However, inappropriate collocation, the ruin of the painting, and the decrease in the role of conveying the filial piety can be the factors determining the persistence of the Chinese Twenty-Four Stories of Filial Piety in the future.

Department : ..... Thai .....
Field of Study : ..... Thai .....
Academic Year : ..... 2008 .....

Student's Signature: *Narut Kupthanaroj*
Advisor's Signature: *Siraporn Nathalang*
Co-Advisor's Signature: *Poramin Jaruworn*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตาของ ศาสตราจารย์ ดร. ศิราพร ฤ
ถलग อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ครูคนแรกที่สอนให้ผู้วิจัยรู้จักและรักศาสตร์สาขาคติชน ทั้ง
ยังให้โอกาสผู้วิจัยได้นำความสนใจทางด้านวัฒนธรรมจีนมาใช้ในงานวิจัยฉบับนี้ อาจารย์ได้สละเวลา
ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมถึงอาจารย์ ดร.
ปรมินทร์ จารุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ครูผู้ให้ทั้งความรู้ คำปรึกษาอย่างเอาใจใส่และให้
กำลังใจแก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยมีแรงกำลังที่จะศึกษางานวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วง ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ชลดา เรืองรักษลิขิต ประธาน
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ปรกรณ์ ลิ้มปณฺุสธรม์ และอาจารย์ ดร. ศิริพร ภักดีผาสุข
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งเพื่อแก้ไขส่วนที่บกพร่องและ
เติมเต็มให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึง รองศาสตราจารย์ ดร. สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา
ที่ได้ให้คำแนะนำและกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอกราบนมัสการขอบพระคุณพระอาจารย์เงินวินยานุภกร เจ้าอาวาสวัดโพธิ์เย็น
ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ธันวานินวัฒน์ อาจารย์เศรษฐพงษ์ จงสงวน ชินแส
เอี้ยว คุณพรพรรณ วีระพละ คุณสมศักดิ์ จิรบันดาลสุข คุณสุภาวดี สนธิเดชกุล คุณสุมา จรัสแนว และ
ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอกราบนมัสการขอบพระคุณพระครูสังฆรักษ์ (อำพล จตุตมโล) และ
ขอขอบคุณ อาจารย์ภัทรพร สิงห์ชัย อาจารย์เปรม สอนสมุทร อาจารย์อาทิตย์ ชีรวณิชกุล อาจารย์
ธานีรัตน์ จตุทะศรี อาจารย์กิตติพล เอื้อบุญจสิน คุณสุชาติ เจริญวุฒิกุล คุณศิวรา จุฑารัตน์ คุณวีณา
เสลาคุณ คุณกรวิภา มานพ คุณจุฑารัตน์ ดิลาพันธ์สิทธิ คุณทรงชัย นามสนธิ คุณสุมาลี เชื้อชัย
คุณอาภาพร วรรณสุนธยา คุณสันติวัฒน์ จันทร์ไค ที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้จัดสรร
ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัย

ท้ายสุด ผู้วิจัยซาบซึ้งในกำลังใจของญาติมิตรที่มีให้ และที่สำคัญที่สุดคือพ่อและแม่
ผู้เป็นทุกสิ่งทุกอย่างของผู้วิจัยที่ทุ่มเทและสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้ศึกษาและทำในสิ่งที่รักตลอดมา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่	
๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์.....	๕
๑.๓ สมมุติฐาน.....	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๕
๑.๕ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๘
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๘
๑.๗ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๘
๒ การดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยผ่านวรรณกรรม.....	๑๓
๒.๑ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู: ภูมิหลังและเนื้อหา.....	๑๓
๒.๑.๑ ภูมิหลังของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู.....	๑๓
๒.๑.๒ โครงสร้างของการนำเสนอเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู.....	๑๔
๒.๑.๓ เรื่องย่อของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู.....	๑๖
๒.๒ วรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับต่างๆ ที่แพร่หลายในสังคมไทย... ๒.๒.๑ ฉบับที่แปลจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับจีน.....	๕๐
(๑) ยี่สิบสี่เห่า ฉบับพระเจนจันอักษร และปรีดา ศรีชลาลัยเป็นผู้แปล.....	๕๐
(๒) ยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ฉบับสมศีล ฅาณวงศ์เป็นผู้แปลและอำนาจ เย็นสบายเป็นผู้วาดภาพประกอบ.....	๕๓

บทที่	หน้า
๒.๒.๒ ฉบับที่แปลจากต้นฉบับจีนและใช้ต้นฉบับไทยช่วยในการเรียบเรียง.....	๕๓
(๑) ยี่จับสี่เห่า หรือ ๒๔ ยอดดกตัณดู ฉบับ ร.บุณนาค เป็นผู้รวบรวม แปล และเรียบเรียง.....	๕๓
๒.๒.๓ ฉบับที่แปลจากนิทานกตัญญูฉบับจีนฉบับอื่นๆ นอกเหนือจากนิทานจีน ชุดยี่สิบสี่ยอดดกตัณดู.....	๕๕
(๑) ทางสายตรง ฉบับเจื้อจันท์ อัครพรณเป็นผู้ถอดความจากภาษาจีน โบราณ.....	๕๖
(๒) ๗๐ ภาพกตัญญู ของชำเหมา.....	๕๗
(๓) ๓๖ ยอดดกตัณดู ของฤดี สานธรรม.....	๕๗
๒.๒.๔ ฉบับที่เลือกนำเสนอบางเรื่องจากต้นฉบับไทย.....	๕๘
(๑) ดรุณศึกษา ตอนหนูเลาไลชื่อ ของเจษฎาจารย์ ฟ.ฮีแลร์.....	๕๘
(๒) นิทานยอดดกตัณดู ของทองพูน สุททหลวง.....	๖๐
(๓) ๓๐ นิทานยอดดกตัณดู ของบุหร่ง.....	๖๑
(๔) นิทานกตัญญู ไทย-จีน-ญี่ปุ่น ของกองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักงาน คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.....	๖๒
(๕) หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตอน สำคัญที่คำพูด.....	๖๓
(๖) ๗๑ ยอดดกตัณดูจีน ที่สถาบันบันลือธรรมรวบรวมและเรียบเรียง.....	๖๔
๓ การดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดดกตัณดูในสังคมไทยผ่านจิตรกรรม พิธีกรรม การแสดง และสื่อสมัยใหม่.....	๖๘
๓.๑ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดดกตัณดูในจิตรกรรม.....	๖๘
๓.๑.๑ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องพระเจ้าเต้สู่น.....	๗๔
๓.๑.๒ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเล่าไลจื้อ.....	๗๗
๓.๑.๓ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเจ็งซาม.....	๘๐
๓.๑.๔ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเมียนจื้อเคียน.....	๘๒
๓.๑.๕ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องจื้อหลู.....	๘๔
๓.๑.๖ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องท่มจื้อ.....	๘๖

๓.๑.๗ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องพระเจ้าฮันบูนเต้.....	๘๙
๓.๑.๘ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องก้วยกือ.....	๙๒
๓.๑.๙ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องฉั่วสูน.....	๙๕
๓.๑.๑๐ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเต็งหลั่ง.....	๙๗
๓.๑.๑๑ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องกั้งเก็ก.....	๑๐๒
๓.๑.๑๒ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเกียงซี.....	๑๐๓
๓.๑.๑๓ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องตั้งฮ้อย.....	๑๐๕
๓.๑.๑๔ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องอั้งเฮียง.....	๑๑๑
๓.๑.๑๕ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเล็กเจ๊ะ.....	๑๑๒
๓.๑.๑๖ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเฮ้งเพา.....	๑๑๔
๓.๑.๑๗ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเม่งจง.....	๑๑๖
๓.๑.๑๘ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเฮ้งเสียง.....	๑๑๙
๓.๑.๑๙ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องนางเอี้ยเฮียง.....	๑๒๒
๓.๑.๒๐ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องโง้วแม่.....	๑๒๕
๓.๑.๒๑ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องยุงิมหลู.....	๑๒๗
๓.๑.๒๒ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องนางทังฮูหยิน.....	๑๒๙
๓.๑.๒๓ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องจูซิวเซียง.....	๑๓๑
๓.๑.๒๔ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องอั้งเพงเกียน.....	๑๓๓
๓.๒ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในพิธีกรรม.....	๑๔๓
๓.๒.๑ พิธี “โอยปอดะ โอยไนตี้”.....	๑๔๓
๓.๒.๒ บทร้องยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในพิธี ”โอยปอดะ โอยไนตี้”.....	๑๔๔
๓.๒.๓ วิเคราะห์ลักษณะของการอ้างถึงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในบทร้อง ยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในพิธี “โอยปอดะ โอยไนตี้”.....	๑๔๗
๓.๒.๔ เปรียบเทียบเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูกับลายลักษณ์กับใน บทร้องยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในพิธีกรรม.....	๑๔๘
ก) เนื้อหาของบทร้องในพิธีโอยปอดะโอยไนตี้กับนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอด กตัญญู.....	๑๔๙

ข) เนื้อหาของบทร้องในพิธีโอบยปถะโอบยไน่ดีที่ไม่ตรงกับนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัณญ์.....	๑๕๑
๓.๓ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัณญ์ในการแสดงอุปรากรจีนชุด “ปวงเซียง”	๑๕๔
๓.๓.๑ การแสดงปวงเซียง ชุด ”เซียงก็ซั้งจื้อ”.....	๑๕๔
๓.๓.๑.๑ ฎมิหลังการแสดง “ปวงเซียง”.....	๑๕๔
๓.๓.๑.๒ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัณญ์ เรื่อง “ตั้งอัยง” กับการแสดงปวงเซียง ชุด “เซียงก็ซั้งจื้อ”.....	๑๕๖
๓.๓.๒ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัณญ์กับการแสดงงิ้วเรื่อง.....	๑๖๐
๓.๔ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัณญ์ในสื่อสมัยใหม่.....	๑๖๓
๓.๔.๑ ๒๔ ยอดกตัณญ์ ฉบับการ์ตูน.....	๑๖๓
๓.๔.๒ นิทานยอดกตัณญ์.....	๑๖๖
๓.๔.๓ ยอดคนกตัณญ์ผู้คุณ.....	๑๖๙
๔ วิเคราะห์การดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัณญ์ในสังคมไทยปัจจุบันและในอนาคต.....	๑๗๒
๔.๑ ลักษณะการดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัณญ์ในรูปแบบต่างๆ.....	๑๗๒
๔.๒ ปัจจัยการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัณญ์ในสังคมไทยปัจจุบัน.....	๑๗๘
๔.๒.๑ การมีต้นฉบับวรรณกรรมลายลักษณ์นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัณญ์.....	๑๗๙
๔.๒.๒ ขนบนิยมในการตกแต่งศาสนสถานด้วยภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัณญ์.....	๑๗๙
๔.๒.๓ การดำรงอยู่ของพิธีงเด็กและการแสดงปวงเซียง.....	๑๘๖
๔.๒.๔ การสืบทอดค่านิยมความกตัณญ์.....	๑๘๙
๔.๓ แนวโน้มการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัณญ์ในสังคมไทยในอนาคต.....	๑๙๐
๔.๓.๑ การจัดสถานที่ที่ไม่เอื้อต่อการชมภาพจิตรกรรม.....	๑๙๐
๔.๓.๒ ความชำรุดทรุดโทรม และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อภาพจิตรกรรม.....	๑๙๐
๔.๓.๓ การหมดบบาททหน้าทีในการสื่อความหมายในเรื่องความกตัณญ์ในความรับรู้ของคนสมัยใหม่.....	๑๙๒

บทที่

หน้า

๕. สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ..... ๑๙๖

รายการอ้างอิง..... ๒๐๑

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... ๒๐๖

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ ตารางสรุปภาพรวมเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู.....	๓๙
ตารางที่ ๒ ตารางแสดงอนุภาคที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความกตัญญูในนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู.....	๔๖
ตารางที่ ๓ ตารางแสดงลำดับเรื่องของหนังสือ “ยี่สิบสี่เห่า” ตามลำดับราชวงศ์ของจีน.....	๕๑
ตารางที่ ๔ ตารางสรุปเหตุการณ์จากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่นิยมนำมาวาดเป็นภาพจิตรกรรมและจำนวนศาสนสถานที่พบภาพจิตรกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู.....	๑๓๗
ตารางที่ ๕ ตารางแสดงการเปรียบเทียบเนื้อเรื่องของนิทานยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับวรรณกรรมลายลักษณ์ และบทร้องในพิธีโอยปอละโอยไฉตี.....	๑๔๗
ตารางที่ ๖ ตารางเปรียบเทียบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับลายลักษณ์กับजूเรื่อง “เซียงก็ซังจ้อ”	๑๖๑
ตารางที่ ๗ ตารางเปรียบเทียบเนื้อหาของการ์ตูน “ยอดคนกตัญญูรู้คุณ” และ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่แพร่หลายในประเทศไทย.....	๑๘๐

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑	ภาพจากเรื่องพระเจ้าไต้สื่อน ตอนข้างและนทช่วยทำงาน พบที่โรงเจวัดจีนประชาสโมสร จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๗๕
ภาพที่ ๒	ภาพจากเรื่องพระเจ้าไต้สื่อน ตอนข้างและนทช่วยทำงาน พบที่วัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี.....	๗๕
ภาพที่ ๓	ภาพจากเรื่องพระเจ้าไต้สื่อน ตอนข้างและนทช่วยทำงาน พบที่กึ่งในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ.....	๗๕
ภาพที่ ๔	ภาพจากเรื่องพระเจ้าไต้สื่อน ตอนพระเจ้าไต้เหี่ยวส่งขุนนางมาเชิญไต้สื่อนไปรับ ตำแหน่ง พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๗๖
ภาพที่ ๕	ภาพจากเรื่องพระเจ้าไต้สื่อน ตอนพระเจ้าไต้เหี่ยวส่งขุนนางมาเชิญไต้สื่อนไปรับ ตำแหน่ง พบที่วัดอภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๗๖
ภาพที่ ๖	ภาพจากเรื่องเล่าไล่จื้อ ตอนเล่าไล่จื้อสิ้นหกล้มทำให้พ่อแม่เป็นทุกข์ใจ พบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กรุงเทพฯ.....	๗๗
ภาพที่ ๗	ภาพจากเรื่องเล่าไล่จื้อ ตอนเล่าไล่จื้อสิ้นหกล้มทำให้พ่อแม่เป็นทุกข์ใจ พบที่ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี.....	๗๘
ภาพที่ ๘	ภาพจากเรื่องเล่าไล่จื้อ ตอนเล่าไล่จื้อทำตัวเป็นเด็ก เล่นของเล่นให้พ่อแม่ หัวเราะ พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๗๘
ภาพที่ ๙	ภาพจากเรื่องเล่าไล่จื้อ ตอนเล่าไล่จื้อทำตัวเป็นเด็ก เล่นของเล่นให้พ่อแม่ หัวเราะ พบที่วัดอภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๗๙
ภาพที่ ๑๐	ภาพจากเรื่องเล่าไล่จื้อ ตอนเล่าไล่จื้อทำตัวเป็นเด็ก เล่นของเล่นให้พ่อแม่ หัวเราะ พบที่ศาลเจ้าเซี่ยฮงกง กรุงเทพฯ.....	๗๙
ภาพที่ ๑๑	ภาพจากเรื่องเจิ้งซาม ตอนแม่กัณฐ์สื่อถึงลูก พบที่วัดอภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๘๑
ภาพที่ ๑๒	ภาพจากเรื่องเจิ้งซาม ตอนแม่กัณฐ์สื่อถึงลูก พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๘๑
ภาพที่ ๑๓	ภาพจากเรื่องเจิ้งซาม ตอนแม่กัณฐ์สื่อถึงลูก พบที่วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๘๑

ภาพที่ ๑๔	ภาพจากเรื่องเจิ้งซาม ตอนแม่กัถน์วีลือถึงลูก พบที่ศาลเจ้าพ่อหมื่นราม จังหวัดตรัง.....	๘๑
ภาพที่ ๑๕	ภาพจากเรื่องเมียนจือเคียน ตอนเมียนจือเคียนลากรถฝ่าลมหนาว พบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง กรุงเทพฯ.....	๘๓
ภาพที่ ๑๖	ภาพจากเรื่องเมียนจือเคียน ตอนเมียนจือเคียนลากรถฝ่าลมหนาว พบที่ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ.....	๘๓
ภาพที่ ๑๗	ภาพจากเรื่องเมียนจือเคียน ตอนเมียนจือเคียนลากรถฝ่าลมหนาว พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๘๓
ภาพที่ ๑๘	ภาพจากเรื่องเมียนจือเคียน ตอนเมียนจือเคียนลากรถฝ่าลมหนาว พบที่ศาลเจ้ามูลนิธิสว่างผดหนองมน จังหวัดชลบุรี.....	๘๓
ภาพที่ ๑๙	ภาพจากเรื่องเมียนจือเคียน ตอนเมียนจือเคียนลากรถฝ่าลมหนาว พบที่ศาลเจ้าแม่เบ็กไพโร จังหวัดนครปฐม.....	๘๔
ภาพที่ ๒๐	ภาพจากเรื่องเมียนจือเคียน ตอนเมียนจือเคียนลากรถฝ่าลมหนาวพบที่วัดไร่ เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๘๔
ภาพที่ ๒๑	ภาพจากเรื่องจือหลู ตอนจือหลูแบกถุงข้าวเดินทางไกลมาให้พ่อแม่ พบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง กรุงเทพฯ.....	๘๕
ภาพที่ ๒๒	ภาพจากเรื่องจือหลู ตอนจือหลูแบกถุงข้าวเดินทางไกล พบที่ก๊ำในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ.....	๘๕
ภาพที่ ๒๓	ภาพจากเรื่องจือหลู ตอนจือหลูแบกถุงข้าวเดินทางไกล พบที่ศาลเจ้าปุนเถ้ากง ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร.....	๘๖
ภาพที่ ๒๔	ภาพจากเรื่องจือหลู ตอนจือหลูแบกถุงข้าวเดินทางไกล พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๘๖
ภาพที่ ๒๕	ภาพจากเรื่องจือหลู ตอนจือหลูแบกถุงข้าวเดินทางไกล พบที่วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๘๖
ภาพที่ ๒๖	ภาพจากเรื่องท้มจื้อ ตอนท้มจื้อปลอมเป็นกวาง พบที่ก๊ำในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ.....	๘๗
ภาพที่ ๒๗	ภาพจากเรื่องท้มจื้อ ตอนท้มจื้อปลอมเป็นกวาง พบที่ศาลเจ้าหมาใจ้ว สะพานปลา กรุงเทพฯ.....	๘๗

ภาพที่ ๒๘	ภาพจากเรื่องต้มจืด ตอนต้มจืดปลอมเป็นกวาง พบที่วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๘๘
ภาพที่ ๒๙	ภาพจากเรื่องต้มจืด ตอนต้มจืดปลอมเป็นกวาง พบที่ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม.....	๘๘
ภาพที่ ๓๐	ภาพจากเรื่องต้มจืด ตอนต้มจืดปลอมเป็นกวาง พบที่โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร.....	๘๘
ภาพที่ ๓๑	ภาพจากเรื่องต้มจืด ตอนต้มจืดปลอมเป็นกวาง พบที่ศาลหลักเมือง จังหวัดสมุทรสาคร.....	๘๘
ภาพที่ ๓๒	ภาพจากเรื่องต้มจืด ตอนต้มจืดปลอมเป็นกวาง พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๘๘
ภาพที่ ๓๓	ภาพจากเรื่องพระเจ้าฮันบู้นเต้ ตอนพระเจ้าฮันบู้นเต้ทรงชิมยา พบที่ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี.....	๙๐
ภาพที่ ๓๔	ภาพจากเรื่องพระเจ้าฮันบู้นเต้ ตอนพระเจ้าฮันบู้นเต้ทรงชิมยา พบที่ฮวงซุ้ยในจังหวัดชลบุรี.....	๙๐
ภาพที่ ๓๕	ภาพจากเรื่องพระเจ้าฮันบู้นเต้ ตอนพระเจ้าฮันบู้นเต้ทรงชิมยา พบที่วัดอภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๙๐
ภาพที่ ๓๖	ภาพจากเรื่องพระเจ้าฮันบู้นเต้ ตอนพระเจ้าฮันบู้นเต้ทรงชิมยา พบที่ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม.....	๙๑
ภาพที่ ๓๗	ภาพจากเรื่องพระเจ้าฮันบู้นเต้ ตอนพระเจ้าฮันบู้นเต้ทรงชิมยา พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๙๑
ภาพที่ ๓๘	ภาพจากเรื่องพระเจ้าฮันบู้นเต้ ตอนพระเจ้าฮันบู้นเต้ทรงชิมยา พบที่วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๙๑
ภาพที่ ๓๙	ภาพจากเรื่องก้วยก๊อ ตอนก้วยก๊อซุดหลุมฝังลูก พบที่โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร.....	๙๓
ภาพที่ ๔๐	ภาพจากเรื่องก้วยก๊อ ตอนก้วยก๊อซุดหลุมฝังลูก พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๙๓
ภาพที่ ๔๑	ภาพจากเรื่องก้วยก๊อ ตอนก้วยก๊อซุดหลุมฝังลูก พบที่ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม.....	๙๓

ภาพที่ ๔๒	ภาพจากเรื่องกัวยก๊อ ตอนกัวยก๊อซุดหลุมพบทอง พบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง กรุงเทพฯ.....	๙๔
ภาพที่ ๔๓	ภาพจากเรื่องกัวยก๊อ ตอนกัวยก๊อซุดหลุมพบทอง พบที่วัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๙๔
ภาพที่ ๔๔	ภาพจากเรื่องกัวยก๊อ ตอนกัวยก๊อซุดหลุมพบทอง พบที่วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๙๔
ภาพที่ ๔๕	ภาพจากเรื่องฉั่วสุน ตอนฉั่วสุนเก็บผลเหมือนพบโจร พบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง กรุงเทพฯ.....	๙๕
ภาพที่ ๔๖	ภาพจากเรื่องฉั่วสุน ตอนฉั่วสุนเก็บผลเหมือนพบโจร พบที่โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร.....	๙๖
ภาพที่ ๔๗	ภาพจากเรื่องฉั่วสุน ตอนฉั่วสุนเก็บผลเหมือนพบโจร พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๙๖
ภาพที่ ๔๘	ภาพจากเรื่องฉั่วสุน ตอนฉั่วสุนเก็บผลเหมือนพบโจร พบที่วัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๙๖
ภาพที่ ๔๙	ภาพจากเรื่องฉั่วสุน ตอนฉั่วสุนเก็บผลเหมือนพบโจร พบที่ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม.....	๙๗
ภาพที่ ๕๐	ภาพจากเรื่องฉั่วสุน ตอนฉั่วสุนเก็บผลเหมือนพบโจร พบที่วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๙๗
ภาพที่ ๕๑	ภาพจากเรื่องเต็งหลัง ตอนเต็งหลังแกะสลักรูปพ่อแม่ พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๙๘
ภาพที่ ๕๒	ภาพจากเรื่องเต็งหลัง ตอนเต็งหลังบุชารูปสลักพ่อแม่ พบที่ศาลเจ้าท่ามกงเยี่ย จังหวัดตรัง.....	๙๙
ภาพที่ ๕๓	ภาพจากเรื่องเต็งหลัง ตอนเต็งหลังบุชารูปสลักพ่อแม่ พบที่วัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๙๙
ภาพที่ ๕๔	ภาพจากเรื่องเต็งหลัง ตอนเต็งหลังบุชารูปสลักพ่อแม่ พบที่ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ.....	๙๙
ภาพที่ ๕๕	ภาพจากเรื่องเต็งหลัง ตอนเต็งหลังบุชารูปสลักพ่อแม่ พบที่ฮวงซุ้ยในจังหวัดชลบุรี.....	๑๐๐

ภาพที่ ๕๖	ภาพจากเรื่องเต็งหลัง ตอนเพื่อนบ้านขอขมารูปสลัก พบที่วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๐๐
ภาพที่ ๕๗	ภาพจากเรื่องเต็งหลัง ตอนเพื่อนบ้านขอขมารูปสลัก พบที่โรงเรียนเต่าตัว จังหวัดนครปฐม.....	๑๐๑
ภาพที่ ๕๘	ภาพจากเรื่องเต็งหลัง ตอนเพื่อนบ้านขอขมารูปสลัก พบที่ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม.....	๑๐๑
ภาพที่ ๕๙	ภาพจากเรื่องกังกึก ตอนกังกึกให้แม่ชีหลังหนีโจร พบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กรุงเทพฯ.....	๑๐๒
ภาพที่ ๖๐	ภาพจากเรื่องกังกึก ตอนกังกึกให้แม่ชีหลังหนีโจร พบที่ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ.....	๑๐๒
ภาพที่ ๖๑	ภาพจากเรื่องกังกึก ตอนกังกึกให้แม่ชีหลังหนีโจร พบที่โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๐๒
ภาพที่ ๖๒	ภาพจากเรื่องกังกึก ตอนกังกึกให้แม่ชีหลังหนีโจร พบที่วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๐๓
ภาพที่ ๖๓	ภาพจากเรื่องเกียงซี ตอนเกียงซีหาปลาให้แม่ พบที่โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๐๔
ภาพที่ ๖๔	ภาพจากเรื่องเกียงซี ตอนลิ่งศักดิ์ประทานบ่อน้ำและปลาให้ครอบครัวเกียงซี พบที่โรงเรียนท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร.....	๑๐๔
ภาพที่ ๖๕	ภาพจากเรื่องเกียงซี ตอนลิ่งศักดิ์ประทานบ่อน้ำและปลาให้ครอบครัวเกียงซี พบที่โรงเรียนเต่าตัว จังหวัดนครปฐม.....	๑๐๔
ภาพที่ ๖๖	ภาพจากเรื่องเกียงซี ตอนลิ่งศักดิ์ประทานบ่อน้ำและปลาให้ครอบครัวเกียงซี พบที่วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๐๕
ภาพที่ ๖๗	ภาพจากเรื่องตั้งอึ้งย้ง ตอนตั้งอึ้งย้งขายตัวเพื่อหาเงินทำศพพ่อ พบที่วัดคูภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๑๐๖
ภาพที่ ๖๘	ภาพจากเรื่องตั้งอึ้งย้ง ตอนตั้งอึ้งย้งขายตัวเพื่อหาเงินทำศพพ่อ พบที่โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๐๖
ภาพที่ ๖๙	ภาพจากเรื่องตั้งอึ้งย้ง ตอนตั้งอึ้งย้งและนางฟ้าทำงานใช้หนี้เศรษฐี พบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กรุงเทพฯ.....	๑๐๗

ภาพที่ ๗๐	ภาพจากเรื่องตั้งอัยยง ตอนตั้งอัยยงและนางฟ้าทำงานใช้หนี้เศรษฐี พบที่วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี.....	๑๐๗
ภาพที่ ๗๑	ภาพจากเรื่องตั้งอัยยง ตอนนางฟ้ากลับคืนสวรรค์ พบที่ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม.....	๑๐๘
ภาพที่ ๗๒	ภาพจากเรื่องตั้งอัยยง ตอนนางฟ้ากลับคืนสวรรค์ พบที่โรงเรียนเต่าตัว จังหวัดนครปฐม.....	๑๐๘
ภาพที่ ๗๓	ภาพจากเรื่องตั้งอัยยง ตอนนางฟ้ากลับคืนสวรรค์ พบที่วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๐๘
ภาพที่ ๗๔	ภาพจากเรื่องตั้งอัยยง ตอนนางฟ้ากลับคืนสวรรค์ พบที่ศาลเจ้ามาโจ้ว สะพานปลา กรุงเทพฯ.....	๑๐๙
ภาพที่ ๗๕	ภาพจากเรื่องตั้งอัยยง ตอนนางฟ้ากลับคืนสวรรค์ พบที่ฮวงซุ้ยในจังหวัดชลบุรี.....	๑๐๙
ภาพที่ ๗๖	ภาพจากเรื่องตั้งอัยยง ตอนนางฟ้ากลับคืนสวรรค์ พบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กรุงเทพฯ.....	๑๐๙
ภาพที่ ๗๗	ภาพจากเรื่องตั้งอัยยง ตอนนางฟ้ากลับคืนสวรรค์ พบที่ฮวงซุ้ยในจังหวัดชลบุรี.....	๑๐๙
ภาพที่ ๗๘	ภาพจากเรื่องตั้งอัยยง ตอนนางฟ้าส่งบุตร พบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กรุงเทพฯ.....	๑๑๐
ภาพที่ ๗๙	ภาพจากเรื่องอั้งเฮียง ตอนอั้งเฮียงพัดที่นอนให้พ่อ พบที่วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๑๑
ภาพที่ ๘๐	ภาพจากเรื่องอั้งเฮียง ตอนอั้งเฮียงพัดที่นอนให้พ่อ พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๑๑
ภาพที่ ๘๑	ภาพจากเรื่องอั้งเฮียงตอนอั้งเฮียงพัดที่นอนให้พ่อ พบที่ศาลเจ้าท่ามกงเยี่ย จังหวัดตรัง.....	๑๑๒
ภาพที่ ๘๒	ภาพจากเรื่องเล็กเจ้ ตอนเล็กเจ้ลักส้ม พบที่วัดอภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๑๑๓
ภาพที่ ๘๓	ภาพจากเรื่องเล็กเจ้ ตอนเล็กเจ้ลักส้ม พบที่วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๑๓

ภาพที่ ๘๔	ภาพจากเรื่องเล็กเจ๊าะ ตอนเล็กเจ๊าะลักส้ม พบที่ศาลเจ้ามูลนิธิสว่างผด หนองมน จังหวัดชลบุรี.....	๑๑๓
ภาพที่ ๘๕	ภาพจากเรื่องเล็กเจ๊าะ ตอนเล็กเจ๊าะลักส้ม พบที่ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี.....	๑๑๔
ภาพที่ ๘๖	ภาพจากเรื่องเล็กเจ๊าะ ตอนเล็กเจ๊าะลักส้ม พบที่ศาลเจ้าแม่เป็กไพร จังหวัดนครปฐม.....	๑๑๔
ภาพที่ ๘๗	ภาพจากเรื่องเฮ่งเพา ตอนเฮ่งเพาเฝ้าสุสานแม่ยามฟ้าร้อง พบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กรุงเทพฯ.....	๑๑๕
ภาพที่ ๘๘	ภาพจากเรื่องเฮ่งเพา ตอนเฮ่งเพาเฝ้าสุสานแม่ยามฟ้าร้อง พบที่วัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๑๑๕
ภาพที่ ๘๙	ภาพจากเรื่องเฮ่งเพา ตอนเฮ่งเพาเฝ้าสุสานแม่ยามฟ้าร้อง พบที่วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๑๖
ภาพที่ ๙๐	ภาพจากเรื่องเฮ่งเพา ตอนเฮ่งเพาเฝ้าสุสานแม่ยามฟ้าร้อง พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๑๖
ภาพที่ ๙๑	ภาพจากเรื่องเฮ่งเพา ตอนเฮ่งเพาเฝ้าสุสานแม่ยามฟ้าร้อง พบที่โรงเจวัดจีนประชาสโมสร จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๑๖
ภาพที่ ๙๒	ภาพจากเรื่องเม่งจง ตอนเม่งจจร้องให้ข้างต้นไม้ พบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กรุงเทพฯ.....	๑๑๗
ภาพที่ ๙๓	ภาพจากเรื่องเม่งจง ตอนเม่งจจร้องให้ข้างต้นไม้ พบที่ก๊ำในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ.....	๑๑๗
ภาพที่ ๙๔	ภาพจากเรื่องเม่งจง ตอนเม่งจจร้องให้ข้างต้นไม้ พบที่ศาลเจ้าปุนเถ่ากง ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร.....	๑๑๗
ภาพที่ ๙๕	ภาพจากเรื่องเม่งจง ตอนเม่งจจร้องให้ข้างต้นไม้ พบที่มูลนิธิอุบลรังสีจุฬามณี จังหวัดนครปฐม.....	๑๑๘
ภาพที่ ๙๖	ภาพจากเรื่องเม่งจง ตอนเม่งจจร้องให้ข้างต้นไม้ พบที่โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร.....	๑๑๘
ภาพที่ ๙๗	ภาพจากเรื่องเม่งจจ ตอนเม่งจจร้องให้ข้างต้นไม้ พบที่โรงเจเม่งเกี้ยไต้ จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๑๘

ภาพที่ ๙๘	ภาพจากเรื่องเม็งจง ตอนเม็งจงร้องให้ข้างต้นไม้ พบที่โรงเรียนเต่าตัว จังหวัดนครปฐม.....	๑๑๙
ภาพที่ ๙๙	ภาพจากเรื่องเม็งจง ตอนเม็งจงร้องให้ข้างต้นไม้ พบที่วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๑๙
ภาพที่ ๑๐๐	ภาพจากเรื่องเฮ้งเสียง ตอนเฮ้งเสียงนอนบนน้ำแข็งหาปลา พบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเก๋าง กรุงเทพฯ.....	๑๒๐
ภาพที่ ๑๐๑	ภาพจากเรื่องเฮ้งเสียง ตอนเฮ้งเสียงนอนบนน้ำแข็งหาปลา พบที่กึ่งในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ.....	๑๒๐
ภาพที่ ๑๐๒	ภาพจากเรื่องเฮ้งเสียง ตอนเฮ้งเสียงนอนบนน้ำแข็งหาปลา พบที่ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน กรุงเทพฯ.....	๑๒๑
ภาพที่ ๑๐๓	ภาพจากเรื่องเฮ้งเสียง ตอนเฮ้งเสียงนอนบนน้ำแข็งหาปลา พบที่มูลนิธิอุบลรังสีจุฬามณี จังหวัดนครปฐม.....	๑๒๑
ภาพที่ ๑๐๔	ภาพจากเรื่องเฮ้งเสียง ตอนเฮ้งเสียงนอนบนน้ำแข็งหาปลา พบที่วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๒๑
ภาพที่ ๑๐๕	ภาพจากเรื่องเฮ้งเสียง ตอนเฮ้งเสียงนอนบนน้ำแข็งหาปลา พบที่ฮวงซุ้ยในจังหวัดชลบุรี.....	๑๒๑
ภาพที่ ๑๐๖	ภาพจากเรื่องเฮ้งเสียง ตอนเฮ้งเสียงนอนบนน้ำแข็งหาปลา พบที่วัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๑๒๒
ภาพที่ ๑๐๗	ภาพจากเรื่องเฮ้งเสียง ตอนเฮ้งเสียงนอนบนน้ำแข็งหาปลา พบที่โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๒๒
ภาพที่ ๑๐๘	ภาพจากเรื่องเคี้ยเฮียง ตอนเคี้ยเฮียงสู้กับเสือเพื่อปกป้องพ่อ พบที่ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน กรุงเทพฯ.....	๑๒๓
ภาพที่ ๑๐๙	ภาพจากเรื่องเคี้ยเฮียง ตอนเคี้ยเฮียงสู้กับเสือเพื่อปกป้องพ่อ พบที่ศาลเจ้าเล่งบ้วยเอี้ย กรุงเทพฯ.....	๑๒๓
ภาพที่ ๑๑๐	ภาพจากเรื่องเคี้ยเฮียง ตอนเคี้ยเฮียงสู้กับเสือเพื่อปกป้องพ่อ พบที่มูลนิธิเทียนฟ้า กรุงเทพฯ.....	๑๒๔
ภาพที่ ๑๑๑	ภาพจากเรื่องเคี้ยเฮียง ตอนเคี้ยเฮียงสู้กับเสือเพื่อปกป้องพ่อ พบที่ศาลเจ้าซิกเซี่ยม่า กรุงเทพฯ.....	๑๒๔

ภาพที่ ๑๑๒	ภาพจากเรื่องเคี้ยวเอื้อง ตอนเคี้ยวเอื้องสู้กับเสือเพื่อปกป้องพ่อ พบที่โรงพยาบาลกรุงเทพ.....	๑๒๔
ภาพที่ ๑๑๓	ภาพจากเรื่องเคี้ยวเอื้อง ตอนเคี้ยวเอื้องสู้กับเสือเพื่อปกป้องพ่อ พบที่โรงพยาบาลเจ้าแม่แก้ว จังหวัดนครปฐม.....	๑๒๔
ภาพที่ ๑๑๔	ภาพจากเรื่องเคี้ยวเอื้อง ตอนเคี้ยวเอื้องสู้กับเสือเพื่อปกป้องพ่อ พบที่ศาลเจ้าแม่เบิกไพร จังหวัดนครปฐม.....	๑๒๕
ภาพที่ ๑๑๕	ภาพจากเรื่องงัวแม่ ตอนงัวแม่ถอดเสื้อล่อยุ่งไม่ให้กัดพ่อต พบที่โรงพยาบาลศิริราช จังหวัดพระนคร.....	๑๒๕
ภาพที่ ๑๑๖	ภาพจากเรื่องงัวแม่ ตอนงัวแม่ถอดเสื้อล่อยุ่งไม่ให้กัดพ่อต พบที่โรงพยาบาลกรุงเทพ.....	๑๒๖
ภาพที่ ๑๑๗	ภาพจากเรื่องงัวแม่ ตอนงัวแม่ถอดเสื้อล่อยุ่งไม่ให้กัดพ่อต พบที่วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๒๖
ภาพที่ ๑๑๘	ภาพจากเรื่องงัวแม่ ตอนงัวแม่ถอดเสื้อล่อยุ่งไม่ให้กัดพ่อต พบที่โรงพยาบาลเจ้าแม่แก้ว จังหวัดนครปฐม.....	๑๒๖
ภาพที่ ๑๑๙	ภาพจากเรื่องงัวแม่ ตอนงัวแม่ถอดเสื้อล่อยุ่งไม่ให้กัดพ่อต พบที่ศาลเจ้าท่ามกเยี่ย จังหวัดตรัง.....	๑๒๖
ภาพที่ ๑๒๐	ภาพจากเรื่องยูงิมหลู ตอนยูงิมหลูชิมอุจจาระพ่อ พบที่ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ.....	๑๒๗
ภาพที่ ๑๒๑	ภาพจากเรื่องยูงิมหลู ตอนยูงิมหลูชิมอุจจาระพ่อ พบที่วัดอภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๑๒๘
ภาพที่ ๑๒๒	ภาพจากเรื่องยูงิมหลู ตอนยูงิมหลูชิมอุจจาระพ่อ พบที่โรงพยาบาลศิริราช จังหวัดพระนคร.....	๑๒๘
ภาพที่ ๑๒๓	ภาพจากเรื่องยูงิมหลู ตอนยูงิมหลูอ่อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พบที่วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๒๙
ภาพที่ ๑๒๔	ภาพจากเรื่องยูงิมหลู ตอนยูงิมหลูอ่อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พบที่โรงพยาบาลเจ้าแม่แก้ว จังหวัดนครปฐม.....	๑๒๙
ภาพที่ ๑๒๕	ภาพจากเรื่องยูงิมหลู ตอนยูงิมหลูอ่อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พบที่ศาลเจ้าแม่เบิกไพร จังหวัดนครปฐม.....	๑๒๙

ภาพที่ ๑๒๖	ภาพจากเรื่องนางทั้งสูหยิน ตอนนางทั้งสูหยินให้แม่สามีตีมนมจากอกตน พบที่ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ.....	๑๓๐
ภาพที่ ๑๒๗	ภาพจากเรื่องนางทั้งสูหยิน ตอนนางทั้งสูหยินให้แม่สามีตีมนมจากอกตน พบที่มูลนิธิอุบลรังสีจุฬามณี จังหวัดนครปฐม.....	๑๓๐
ภาพที่ ๑๒๘	ภาพจากเรื่องนางทั้งสูหยิน ตอนนางทั้งสูหยินให้แม่สามีตีมนมจากอกตน พบที่วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๓๑
ภาพที่ ๑๒๙	ภาพจากเรื่องนางทั้งสูหยิน ตอนนางทั้งสูหยินให้แม่สามีตีมนมจากอกตน พบที่โรงพยาบาลโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๓๑
ภาพที่ ๑๓๐	ภาพจากเรื่องจู้ชิวเซียง ตอนจู้ชิวเซียงลาออกจากราชการเพื่อตามหาแม่ พบที่วัดอภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ.....	๑๓๒
ภาพที่ ๑๓๑	ภาพจากเรื่องจู้ชิวเซียง ตอนจู้ชิวเซียงลาออกจากราชการเพื่อตามหาแม่ พบที่กึ่งในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ.....	๑๓๒
ภาพที่ ๑๓๒	ภาพจากเรื่องจู้ชิวเซียง ตอนจู้ชิวเซียงลาออกจากราชการเพื่อตามหาแม่ พบที่โรงพยาบาลโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๓๒
ภาพที่ ๑๓๓	ภาพจากเรื่องจู้ชิวเซียง ตอนจู้ชิวเซียงลาออกจากราชการเพื่อตามหาแม่ พบที่ศาลเจ้าปูนเถ่ากง ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร.....	๑๓๓
ภาพที่ ๑๓๔	ภาพจากเรื่องจู้ชิวเซียง ตอนจู้ชิวเซียงลาออกจากราชการเพื่อตามหาแม่ พบที่ฮวงซุ้ยในจังหวัดชลบุรี.....	๑๓๓
ภาพที่ ๑๓๕	ภาพจากเรื่องจู้ชิวเซียง ตอนจู้ชิวเซียงลาออกจากราชการเพื่อตามหาแม่ พบที่วัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี.....	๑๓๓
ภาพที่ ๑๓๖	ภาพจากเรื่องอึ้งเท่งเกียน ตอนอึ้งเท่งเกียนล้างถังอุจจาระแม่ พบที่โรงพยาบาลโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	๑๓๔
ภาพที่ ๑๓๗	ภาพจากเรื่องอึ้งเท่งเกียน ตอนอึ้งเท่งเกียนล้างถังอุจจาระแม่ พบที่วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี.....	๑๓๔
ภาพที่ ๑๓๘	ภาพจากเรื่องอึ้งเท่งเกียน ตอนอึ้งเท่งเกียนล้างถังอุจจาระแม่ พบที่ศาลเจ้าปูนเถ่ากง ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร.....	๑๓๔
ภาพที่ ๑๓๙	ภาพจากเรื่องอึ้งเท่งเกียน ตอนอึ้งเท่งเกียนล้างถังอุจจาระแม่ พบที่ศาลเจ้าแม่เป็กไพร จังหวัดนครปฐม.....	๑๓๕

ภาพที่ ๑๔๐	ภาพจากเรื่องอั้งเท่งเกียน ตอนอั้งเท่งเกียนล้างถังอุจจาระแม่ พบที่โรงเจเหียงเต่าตัว จังหวัดนครปฐม.....	๑๓๕
ภาพที่ ๑๔๑	ภาพจากเรื่องอั้งเท่งเกียน ตอนอั้งเท่งเกียนล้างถังอุจจาระแม่ พบที่วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม.....	๑๓๕
ภาพที่ ๑๔๒	ภาพสิ่งของที่ใช้ในพิธีปวงเซียง เนื่องในงานขอบคุณเทพเจ้าปลายปี.....	๑๕๗
ภาพที่ ๑๔๓	ภาพสิ่งของที่ใช้ในพิธีปวงเซียง เนื่องในเทศกาลกินเจ.....	๑๕๘
ภาพที่ ๑๔๔	ภาพนักแสดงที่แสดงเป็นดั่งอ้อย และนางฟ้า ในพิธีปวงเซียง.....	๑๕๙
ภาพที่ ๑๔๕	ภาพผู้เข้าร่วมพิธีกำลังถวายตุ๊กตาให้จื่อ และสิ่งของต่างๆ แต่เทพเจ้า.....	๑๖๐
ภาพที่ ๑๔๖	ภาพหน้าปกของหนังสือ ๒๔ ยอดคตัญญูฉบับการ์ตูน.....	๑๖๓
ภาพที่ ๑๔๗	ภาพเทวดาในเรื่องเกียงซี จากหนังสือ ๒๔ ยอดคตัญญูฉบับการ์ตูน.....	๑๖๕
ภาพที่ ๑๔๘	ภาพหน้าปกหนังสือนิทานยอดคตัญญู เล่ม ๑.....	๑๖๖
ภาพที่ ๑๔๙	ภาพหน้าปกหนังสือนิทานยอดคตัญญู เล่ม ๒.....	๑๖๖
ภาพที่ ๑๕๐	ภาพหน้าปกหนังสือนิทานยอดคตัญญู เล่ม ๓.....	๑๖๗
ภาพที่ ๑๕๑	ภาพหน้าปกหนังสือนิทานยอดคตัญญู เล่ม ๔.....	๑๖๘
ภาพที่ ๑๕๒	ภาพหน้าปกหนังสือ “Stories of Filial Piety” จากประเทศสิงคโปร์.....	๑๖๙
ภาพที่ ๑๕๓	ภาพหน้าปกหนังสือ “ยอดคนคตัญญูรู้คุณ”.....	๑๖๙

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ชนชาติจีนเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมเก่าแก่ชาติหนึ่งที่ยึดมั่นในเรื่องคุณธรรมความกตัญญูอย่างเหนียวแน่น คุณธรรมเรื่องความกตัญญูได้ฝังรากลึกลงในจิตใจของผู้คนอย่างมั่นคง และแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ ทั้งคำสอนทางศาสนา วรรณกรรม การปกครอง ธรรมเนียมประเพณี และพิธีกรรม

ความกตัญญูนับเป็นหนึ่งในครรลองของการดำเนินชีวิตที่ผสมผสานเป็นเนื้อเดียวกับวิถีชีวิตชาวจีน จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์จีน ดังมีคำกล่าวที่ว่า “ร้อยพฤติกรรม กตัญญู นำหน้า” (นิตยา ซวี, ๒๕๔๖: ๘๗) คำกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นมุมมองของชาวจีนว่า แม้มนุษย์แต่ละคนจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างหลากหลาย แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องยึดมั่นอยู่เสมอ คือ ความกตัญญู

ความกตัญญูหรือ “เซียว” ในภาษาจีนกลาง หรือ “เห่า” ในภาษาจีนแต้จิ๋ว นั้น ตามแนวความคิดของสังคมจีน แตกต่างจากความกตัญญูตามแนวความคิดของสังคมไทย ดังที่ถาวร ลิกขโกศล (๒๕๕๐) ได้กล่าวไว้ว่า ในภาษาไทยมีผู้แปลคำว่า “เซียว” หรือ “เห่า” ว่า “ความกตัญญู” เป็นการแปลแบบอนุโลม ตัวอย่างเช่นการเลี้ยงดูพ่อแม่ คนจีนและคนไทยต่างให้ความเคารพ และเลี้ยงดูอย่างดี แต่ในขณะที่สังคมไทยซึ่งเป็นวัฒนธรรมกตัญญูแบบพุทธ เป็นวัฒนธรรมปัญญา มีความยืดหยุ่น เปิดให้โต้แย้งกันได้ เพราะฉะนั้นเราจะเลี้ยงพ่อแม่ได้พอสมควรถ้าไม่ถึงกับตะคอกพ่อแม่ แต่ธรรมเนียมจีนไม่ใช่ ลูกจะเลี้ยงพ่อแม่ไม่ได้เลย ความกตัญญูตามแนวความคิดของสังคมจีน จึงไม่ใช่เพียงการรู้บุญคุณบุพการี ปรมณิบัติเลี้ยงดู แต่ยังมีรายละเอียดในแง่ความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งละเอียดละออ ดังที่ปรากฏในคำสอนของลัทธิขงจื้อ อันเป็นค่านิยมในการใช้ชีวิตของชาวจีน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

คำสอนของลัทธิขงจื้อหรือที่คนจีนแผ่นดินใหญ่เรียกว่า ลัทธิหยู ได้ให้ความสำคัญแก่คุณธรรมเรื่องความกตัญญูเป็นอย่างมาก โดยจัดความกตัญญูไว้เป็นหนึ่งในห้าปรัชญาการดำเนินชีวิต ปรัชญาดังกล่าวประกอบด้วย ๑. เหยิน คือ กัลยาณธรรม ๒. จง คือ จิตซื่อตรงจงรักภักดี ๓. ซิน คือ สัจจะ ๔. เซียว คือ กตัญญูทเวทิตา และ ๕. ชู คือ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความกตัญญูจึงเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตในข้อที่ ๔ (นิตยา ซวี, ๒๕๔๖: ๑๕๗) นอกจากนั้นยังมี

แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทั้ง ๕ ที่แสดงให้เห็นว่าลัทธิขงจื๊อให้ความสำคัญกับการสร้างสังคม ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของคนในสังคม และปฏิบัติหน้าที่ ตามบทบาทของตนให้ดี ความกตัญญูจึงเป็นหนึ่งในคุณธรรมที่ใช้รักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุตร กับผู้ปกครอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสู่การสร้างประเทศชาติให้มั่นคง (สุวรรณา สถาอานันท์, ๒๕๓๓: ๗๓)

นอกจากแนวคิดดังกล่าวแล้ว ในคัมภีร์หลุนอวี่ หรือคัมภีร์จริยวัตรของขงจื๊อยังได้ให้ รายละเอียดและความหมายของความกตัญญูไว้อย่างละเอียดลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการตอบแทนคุณ ไม่ใช่เพียงให้พ่อแม่ได้กินอิ่มนอนหลับอยู่สบายเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติด้วยจิตคารวะนอบ น้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่ใช่เหมือนการดูแลสัตว์เลี้ยง บุตรต้องดูแลทั้งกายและใจของพ่อแม่ให้ถึง พร้อมด้วยความสุข บุตรต้องเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ไม่ให้อ่านทุกซอกซี้ บุตรต้องดูแลรักษาสุขภาพ ร่างกายของตนให้ดีเพื่อไม่ให้พ่อแม่ต้องคอยเป็นห่วงกังวล เมื่อบุตรจะเดินทางไปไหนไกลต้องบอกกล่าวให้พ่อแม่ได้รับรู้ และบุตรก็ต้องมีหน้าที่ตักเตือนพ่อแม่เมื่อท่านคิดหรือกระทำผิดอย่างนอบ น้อม หากพ่อแม่ไม่รับฟังก็ต้องน้อมรับปฏิบัติตาม ไม่แสดงกิริยาอาการน้อยใจหรือขัดเคือง รวมถึง ต้องมีความกตัญญูทั้งตอนที่ท่านอยู่ จนกระทั่งท่านจากไป ก็ต้องแสดงความโศกเศร้าอาลัย ประกอบพิธีศพของพ่อแม่อย่างเคร่งครัด และไว้ทุกข์ให้ครบ ๓ ปี จึงเรียกว่าเป็นผู้มีความกตัญญู (ประชา ศิลป์ชัย, ๒๕๔๓: ๑๕-๒๖)

นับได้ว่าลัทธิขงจื๊อ เป็นลัทธิหรือศาสนาแห่งความกตัญญูเลยทีเดียว แม้ลูกศิษย์ รุ่นต่อมาของขงจื๊อ ก็ได้แต่งคัมภีร์ที่มีชื่อว่า “เซียวจิง” หรือคัมภีร์กตัญญูที่เขียนขึ้นระหว่างปี ค.ศ. ๗๒๓-๗๙๓ ที่เป็นคำสอนแนวทางปฏิบัติในการประพฤติตนให้อยู่ในครรลองแห่งความกตัญญู สอนธรรมเนียมพิธีปฏิบัติให้บุตรปฏิบัติตนต่อบุพการี แม้เมื่อท่านสิ้นชีวิตไปก็มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ให้บุตรได้ยึดถือ แสดงความกตัญญูต่อบิดามารดา ไม่ว่าจะเป็นการไว้ทุกข์ การจัดพิธีศพ การแต่งกาย เป็นต้น หรือในหนังสือ “หลี่จี้” ของ เจิ้งจื๊อ ซึ่งเป็นผู้เผยแพร่คำสอนของขงจื๊อในยุค ต่อมาก็ยังได้กล่าวว่า “ความกตัญญูกตเวทีที่บุตรมีต่อบิดามารดามีอยู่ ๓ ประการ นั่นคือ ต้อง เทิดทูนบิดามารดา ไม่ให้บิดามารดาเสื่อมเสีย และสามารถปรนนิบัติเลี้ยงดู(ประยงค์ อนันทวงศ์, ๒๕๓๘: ๑๙๔)

ความกตัญญูไม่ใช่คุณธรรมที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อบุคคลเท่านั้น หากแต่ยังสามารถแสดง ความกตัญญูรู้คุณต่อธรรมชาติ ต่อแผ่นดิน และต่อประเทศชาติได้อีกด้วย ดังที่พบว่าอาจ แสดงออกโดยการเคารพนับถือเทพเจ้า หรือกษัตริย์ในประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ความกตัญญูยัง เข้าไปมีบทบาทในการเมืองการปกครอง ดังที่เชื่อกันว่า ขุนนางดียอมมาจากครอบครัวที่ดี และ

ครอบครัวที่ดีนั้นก็ต้องประกอบด้วยผู้ที่มีความกตัญญู ด้วยความคิดความเชื่อดังกล่าวจึงนับได้ว่าความกตัญญูเป็นคุณธรรมที่ชาวจีนให้ความสำคัญ ทำให้ทั้งคนจีนแผ่นดินใหญ่หรือคนจีนโพ้นทะเลที่อพยพไปอาศัยอยู่ในดินแดนต่างๆ ทั่วโลก ต่างยึดมั่นในคุณธรรมเรื่องความกตัญญูนี้

ปรัชญาจีนโบราณได้กล่าวถึง “ตัวเต๋อ” หรือ “ลี้เต๋อ” ซึ่งเป็นหนึ่งในสามคุณค่าของชีวิตมนุษย์ “ลี้เต๋อ” เป็นคุณค่าสูงสุดของชีวิต รองลงมาได้แก่การก่อวีรกรรมหรือ “ลี้กิง” และสุดท้ายคือ “ลี้เหยียน” หรือการก่อกรรมพจน์ ลี้เต๋อหรือคุณค่าสูงสุดของชีวิตก็คือการเป็นผู้สร้างคุณธรรมให้เป็นแบบอย่างของมวลมนุษยชาติ ปรัชญาดังกล่าวเป็นที่มาของการนำประวัติของบุคคลในประวัติศาสตร์จีนมาเรียบเรียงเป็นวรรณกรรมและยกย่องให้เป็น “ยี่จี้สี้เห่า” หรือภาษาไทย คือ “ยี่สิบสี่ยอดกตัญญู” ซึ่งเป็นเรื่องของบุตร ๒๔ คน ที่กตัญญูต่อพ่อแม่อย่างยากที่ใครจะทำได้ กลายเป็นแบบอย่างแห่งคุณธรรมที่ได้รับการยกย่องให้เป็นตัวอย่างแห่งคุณธรรมด้านความกตัญญู (ถาวร สีขโกศล, อ้างถึงใน โชติช่วง นาดอน, ๒๕๔๙) ดังนั้น ตัวละครทุกตัวในยี่สิบสี่ยอดกตัญญูจึงเป็นบุคคลในประวัติศาสตร์ ที่แสดงความเป็นเหิน หรือการเป็นผู้ที่ประกอบด้วยคุณธรรมอันยิ่งใหญ่ ซื่อตรงจงรักภักดีต่อบ้านเมือง นอบน้อมถ่อมตน รักเพื่อนมนุษย์แม้จะถูกกลั่นแกล้งรังแก และที่สำคัญก็คือมีความกตัญญูโดยไม่หวังผลตอบแทน ยี่จี้สี้เห่าจึงนับเป็นต้นแบบแห่งคุณธรรมได้อย่างสมบูรณ์

ในภาษาจีนแต้จิ๋ว นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู เรียกว่า “ยี่จี้สี้เห่า” **ปทานุกรม จีนแต้จิ๋ว-ไทย** อธิบายว่า “ยี่จี้สี้เห่า” มีความหมายว่า “ลูกกตัญญูยี่สิบสี่คน” ผู้รวบรวมได้บันทึกประวัติบุตรกตัญญูรวมทั้งหมดยี่สิบสี่คนในประเทศจีนครั้งโบราณ ผู้รวบรวมมีความปรารถนาเพื่อจะให้ชนชั้นหลังปฏิบัติตามอย่างต่อไป (ชวน เขียวโชติ, ๒๕๐๕: ๕๗)

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเป็นนิทานที่น่าเรื่องราวมาจากบุคคลในประวัติศาสตร์ และเป็นนิทานพื้นบ้านของจีน ซึ่งมีหลักฐานยืนยันว่านิทานบางเรื่องจากนิทานจีนชุดนี้มีการเล่าอย่างแพร่หลายมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น โดยมีการค้นพบหลักฐานภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วาดเรื่องราวจากนิทานจีนชุดนี้ประดับอยู่ที่สุสานซึ่งสร้างในสมัยราชวงศ์ฮั่น (Welch, Patricia Bjaaland, ๒๐๐๘) แสดงให้เห็นว่าชาวจีนรู้จักนิทานกตัญญูชุดนี้มาเป็นเวลานาน แต่ยังไม่ได้มีการเรียบเรียงจัดชุดนิทานให้เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์อักษรชัดเจน จนกระทั่งในสมัยราชวงศ์หยวน (ค.ศ. ๑๒๖๐-๑๓๖๘) มีผู้รวบรวมและเรียบเรียงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ปรากฏหลักฐานในประวัติวรรณกรรมเป็นคนแรกคือบัณฑิตชาวจีนชื่อ “กั๋วจู่จิง” (Guo Ju Jing) มีนามปากกาว่า “อี้จื่อ” (Yizi) บัณฑิตกั๋วเป็นกวีที่มีถิ่นฐานอยู่ที่เมืองต้าเตี้ยน ทางตอนเหนือของเมืองเต๋อหัว ใน

มณฑลฝูเจี้ยน นอกจากจะเป็นกวีที่มีชื่อเสียงแล้ว กั๋วจู่จิงยังได้รับยกย่องว่าเป็นผู้มีความกตัญญูอย่างยิ่งอีกด้วย เหตุที่กั๋วจู่จิงเรียบเรียงวรรณกรรมชุดนี้ขึ้นเพราะอาลัยต่อการเสียชีวิตของบิดา ทำให้เขาคำนึงถึงความสำคัญของความกตัญญูตเวที และต้องการให้คนทั่วไปได้ระลึกและตอบแทนพระคุณบุพการีก่อนที่จะสายเกินไป

กั๋วจู่จิงได้ศึกษาและคัดเลือกบุคคลในประวัติศาสตร์จีนที่ได้แสดงความกตัญญูต่อบุพการีอย่างยิ่งใหญ่ โดยเริ่มตั้งแต่สมัยราชวงศ์เซี่ยจนถึงสมัยราชวงศ์ซ่ง ได้แก่ พระเจ้าเต๋สุ่น เล่าไล่จื้อ เจิ้งชาม เมียนจือเคียน จื่อหลู ทัมจื้อ พระเจ้าฮั่นบุ่นเต้ กั๋วยก้อ ฉั่วสุ่น เต็งหลัง กังเก็ก เกียงซี ตังอ๋ยยัง อี้งเฮียง เล็กเจ้ะ เฮ่งเพา เม่งจง เฮ่งเสียงนางเคี้ยเฮียง โง้วแม่ ยูงิมหลู นางท่งฮูหยิน จูชีวเซียง และอึ้งเท่งเกียน รวมทั้งสิ้น ๒๔ คน นำมาเรียบเรียงและประพันธ์บทกวีสรรเสริญบุคคลทั้ง ๒๔ คน และหลังจากนั้นก็มีการรวบรวมและเรียบเรียงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเพิ่มเติมอีกหลายฉบับ รวมทั้งมีการวาดภาพประกอบเรื่องด้วย (David K. Jordan, ๒๐๐๕; Hanyu Dacidian Bianji Weiyuanhui, ๒๐๐๓: ๑๑๗) นอกจากนั้นชาวจีนยังได้นำนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมานำเสนอในสื่อต่างๆ เช่น การนำไปใช้เป็นบทอาขยานในแบบเรียนสำหรับเด็ก การจัดทำในรูปแบบหนังสือการ์ตูนสมัยใหม่ การนำภาพประกอบนิทานไปใช้ตกแต่งกล่องหมากจุก การแกะสลักไม้ตกแต่งบานประตู การวาดภาพบนกระเบื้องเซรามิค ภาพศิลปะการตัดกระดาษ หรือใช้เป็นลวดลายในการปักผ้า เป็นต้น

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูยังได้แพร่หลายมายังประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ชาวสิงคโปร์เชื้อสายจีน ผู้ก่อตั้งอุทยานไทเกอร์บาล์ม (Tiger Balm) ได้สร้างรูปปั้นที่แสดงเรื่องราวจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูนำไปตกแต่งไว้ในอุทยาน หรือในประเทศญี่ปุ่นก็มีการถ่ายทอดนิทานยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเป็นภาพศิลปะแบบญี่ปุ่น โดยกั๋วจู่จิงรู้จักกันในชื่อภาษาญี่ปุ่นว่า Kaku Kyokei และนิทานยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมีชื่อในภาษาญี่ปุ่นว่า “mitate nijūshiko (Twenty-four Selected Paragons of Filial Piety)” เป็นต้น

ในประเทศไทยผู้วิจัยพบว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูแพร่หลายในกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน ไม่ว่าจะในลักษณะของนิทานที่เล่าในครอบครัว หรือเป็นบทอาขยานที่ให้เด็กท่องจำในการเรียนภาษาจีน เป็นต้น นอกจากนี้นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูจะดำรงอยู่ในรูปแบบวรรณกรรมมุขปาฐะแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาในเบื้องต้นพบว่า นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ในข้อมูลทางวัฒนธรรมอีกหลายประเภท ได้แก่ ข้อมูลประเภทวรรณกรรม พบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในรูปแบบที่หลากหลายมากกว่า ๑๒ ฉบับ ข้อมูลประเภทจิตรกรรม พบภาพจิตรกรรม

จากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูตแต่งศาสนสถานจีนและที่ไม่ใช่ศาสนสถานจีนเป็นจำนวนมาก ข้อมูลประเภทพิธีกรรม พบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ในบทร้องประกอบพิธี “โอยปอดะ โอยไต่” ซึ่งเป็นพิธีกรรมช่วงหนึ่งในพิธีกึ่งเด็กของชาวจีนแต่จิว ข้อมูลประเภทการแสดง พบนิทานยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในการแสดงชุดเบ็กรัง หรือ การแสดง “ปวงเซียง” และข้อมูลประเภทสื่อ สมัยใหม่ พบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูนำเสนอด้วยสื่อการ์ตูน

ความแพร่หลายของการนำเสนอนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูผ่านสื่อต่างๆ สะท้อนให้เห็นการนำนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมาใช้ด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาวิเคราะห์ว่า นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ในสังคมไทยอย่างไร ตลอดจนมีวิธีการนำเสนอ โดยมีลักษณะของรูปแบบ และเนื้อหาอย่างไร

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยปัจจุบัน
๒. เพื่อวิเคราะห์วิธีการนำเสนอ รูปแบบ และเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยปัจจุบัน

สมมุติฐาน

ในสังคมไทยปัจจุบันนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูซึ่งเน้นค่านิยมความกตัญญูอย่างเด่นชัดให้คนไทยเชื้อสายจีน มีวิธีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่หลากหลายทั้งจิตรกรรม วรรณกรรม การแสดง สื่อสมัยใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาจากข้อมูลวรรณกรรมและข้อมูลภาคสนาม ข้อมูลวรรณกรรมศึกษาจากวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับต่างๆ ที่มีการตีพิมพ์แล้ว ส่วนข้อมูลจากภาคสนาม ซึ่งได้แก่ จิตรกรรม พิธีกรรม การแสดง และสื่อสมัยใหม่นั้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในภาคกลางและภาคใต้เป็นหลัก ซึ่งเป็นภาคที่มีชุมชนชาวจีนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงมีดังต่อไปนี้

ข้อมูลวรรณกรรม

งานวิจัยนี้จะศึกษานิทานยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในฉบับแปลเป็นภาษาไทย ซึ่งมีผู้ตีพิมพ์จำนวน ๑๒ ฉบับ ได้แก่

๑. **ดรุธศึกษา ตอน หนูล่าไลซื่อ** เจษฎาจารย์ ฟ. ฮีแลร์ เป็นผู้เขียน ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓
๒. **ยี่จับสี่เห่า** ฉบับพระเจนจันอักษร และ ปรีดา ศรีชลาลัย เป็นผู้แปล ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙
๓. **นิทานยอดกตัญญู** ฉบับทองพูน สุทรหลวงเป็นผู้เรียบเรียง ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙
๔. **ยี่จับสี่เห่า หรือ ๒๔ ยอดกตัญญู** ฉบับ ร.บุญนาคเป็นผู้รวบรวม แปล และเรียบเรียง ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕
๕. **๓๐ นิทานยอดกตัญญู** ฉบับบุหรงเป็นผู้เรียบเรียง ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒
๖. **ยี่สิบสี่ยอดกตัญญู** ฉบับสมศีล ฌาณวงศ์เป็นผู้แปล และอำนาจ เย็นสบาย เป็นผู้วาดภาพประกอบ ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓
๗. **นิทานกตัญญู ไทย-จีน-ญี่ปุ่น** ของกองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓
๘. **หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ตอนสำคัญที่คำพูด** ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕
๙. **ทางสายตรง** ฉบับเจือจันทร์ อัครพรธมเป็นผู้ถอดความจากภาษาจีน ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖
๑๐. **๗๐ ภาพกตัญญู** ฉบับชำเหมาเป็นผู้แปล ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔
๑๑. **๓๖ ยอดกตัญญู** ฉบับฤดี สานธรรมเป็นผู้แปล ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕
๑๒. **๗๑ ยอดกตัญญูจีน** ฉบับสถาบันบันลือธรรมเป็นผู้รวบรวมและเรียบเรียง ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อมูลประเภทจิตรกรรม

งานวิจัยนี้ศึกษาข้อมูลคติชนประเภทภาพจิตรกรรม โดยเก็บข้อมูลจากศาสนสถานต่างๆ ได้แก่ ศาลเจ้า วัดจีน โรงเจ วัดไทย วัดญวน และสุสานแบบจีน ในเขตภาคกลาง และภาคใต้ จำนวนทั้งสิ้น ๓๑ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้า ๒๐ ศาล ได้แก่ ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กรุงเทพฯ ศาลเจ้าเล่งบ้วยเอี้ย กรุงเทพฯ ศาลเจ้าหมาใจ้ว (สะพานปลา) กรุงเทพฯ ศาลเจ้าซิกเซียม่า (หัวลำโพง) กรุงเทพฯ วิหารพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร (มูลนิธิเทียนฟ้า) กรุงเทพฯ ศาลเจ้าซำในเก็ง กรุงเทพฯ ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ ศาลเจ้ากวนอู (คลองสาน) กรุงเทพฯ ก็ในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ ศาลเจ้าแม่เบ็กไพโร จังหวัดนครปฐม มูลนิธิอุบลรังสีจุฬามณี จังหวัดนครปฐม ศาลเจ้าปุนเถ่ากง (ท่าฉลอม) จังหวัดสมุทรสาคร ศาลหลักเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ศาลเจ้ามูลนิธิสว่างผล หนองมน จังหวัดชลบุรี ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ศาลเจ้าฮกหวนกัง จังหวัดภูเก็ต ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุนเถ่ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต ศาลเจ้าพ่อนมื่นราม จังหวัดตรัง ศาลเจ้าท่ามกเยี้ย จังหวัดตรัง และศาลเจ้ากิวอ๋องเอี้ย จังหวัดตรัง

๒. โรงเจ ๔ โรง ได้แก่ โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเจเม่งเกี้ยไห้ จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร และโรงเจเหยียนเต่าตัว จังหวัดนครปฐม

๓. วัดจีน ๑ วัด ได้แก่ วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี

๔. วัดญวน ๑ วัด ได้แก่ วัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

๕. วัดไทย ๓ วัด ได้แก่ วัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๖. สุสานจีน (ฮวงซุ้ย) จำนวน ๒ สุสาน ที่จังหวัดชลบุรี

ข้อมูลการแสดง

งานวิจัยนี้ศึกษาข้อมูลการแสดงอุปรากรจีน หรือจิ้ว เรื่องตั้งฮ้อย ซึ่งเป็นการนำนิทานยี่สิบสี่ยอดกตัญญู มาแสดงในชุดเบ็กโรง หรือ “บ่วงเซียง” ในชื่อชุดว่า เซียงกัซังจ้อ หรือชุดนางฟ้าส่งบุตร อันเป็นพิธีกรรมที่จัดแทรกอยู่ระหว่างการแสดงเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้ว่าจ้างคณะจิ้ว และผู้เข้าร่วมพิธีโดยเฉพาะผู้ที่ประสงค์จะขอพรให้มีบุตร โดยเก็บข้อมูลจากคณะจิ้ว ๒ คณะ คือ “คณะซินตงเจี้ยซุงเฮียง” และ “คณะเล่าปวงอี่เซ็ง”

สื่อสมัยใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสื่อสมัยใหม่ในวิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรบัณฑิต ๓ ฉบับ ได้แก่

๑. ๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับการ์ตูน กาย เบ็ญจ (ชูเกียรติ เบ็ญจวรรณ) เป็นผู้วาดภาพและเขียนเรื่องประกอบ ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๗

๒. ยอดคนกตัญญูรู้คุณ ต้นหลิวเป็นผู้แปลจากฉบับภาษาอังกฤษของประเทศสิงคโปร์ในชื่อว่า VALUES FOR SUCCESS - Stories of Filial Piety

๓. นิทานยอดกตัญญู ร.บุณนาคเป็นผู้รวบรวมและเรียง และก้อง ราชไกรเป็นผู้วาดภาพ

นอกจากนั้นยังศึกษาจากหนังสือเสียงที่บันทึกในรูปแบบ MP 3 รวมถึงสื่ออินเทอร์เน็ตอีกส่วนหนึ่งด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู
๒. เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามทางคติชนวิทยาประเภท จิตรกรรม การแสดงอุปรากรจีน พิธีกรรมประกอบการแสดง และในสื่อสมัยใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู
๓. วิเคราะห์ข้อมูล
๔. สรุปและรายงานผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่พบในรูปแบบต่างๆ ในสังคมไทยปัจจุบัน
๒. ทำให้เข้าใจวิธีการถ่ายทอดค่านิยมความกตัญญูในหมู่คนไทยเชื้อสายจีนที่นำเสนอผ่านวรรณกรรม และข้อมูลคติชนวิทยาประเภทต่างๆ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “Folk Filial Piety in Taiwan: The “Twenty-four Filial Exemplars” ของ เดวิด เค จอร์แดน (David K. Jordan, ๒๐๐๕) ผู้วิจัยได้ศึกษานิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไต้หวัน โดยเน้นไปที่วรรณกรรมลายลักษณ์ ผู้วิจัยได้แบ่งงานวิจัยออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนที่หนึ่ง อธิบายความหมายของความกตัญญูในวัฒนธรรมจีน ซึ่งอิงกับคำสอนของลัทธิขงจื้อ ส่วนที่สอง เป็นส่วนที่วิเคราะห์ความหลากหลาย การแพร่กระจาย และความนิยมของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูโดยภาพรวม และส่วนที่สาม เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของนิทานซึ่งมีมากมายหลากหลายฉบับตั้งแต่สมัยราชวงศ์หยวนจนถึงสมัยสาธารณรัฐซึ่งแพร่หลายในประเทศไต้หวัน รวมทั้งการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเพื่อให้เข้ากับวัฒนธรรมสมัยใหม่ของสังคมไต้หวัน

งานวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู โดยรวบรวมนิทานตั้งแต่สมัยราชวงศ์หยวน เรื่อยมาจนถึงสมัยสาธารณรัฐเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของนิทานแต่ละฉบับที่แพร่หลายในประเทศได้หวั่น รวมถึงเห็นการเปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือเพิ่มเติมในแต่ละยุคสมัย ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยอันหลากหลาย เช่น สภาพสังคม การเมือง การเข้ามาของวัฒนธรรมตะวันตก เป็นต้น และที่สำคัญคือแสดงให้เห็นว่า นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู มีความสำคัญต่อสังคมได้หวั่นโดยเฉพาะการสื่อคุณธรรมความกตัญญูแก่เยาวชนเป็นอย่างมาก

งานวิจัยเรื่อง “ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน” ของ สมบูรณ์ สุขสำราญ (๒๕๓๐) ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงพิธีกรรมและความเชื่อทางศาสนาของชาวจีนในประเด็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมภายใต้กระบวนการทำให้เป็นสมัยใหม่หรือการพัฒนา ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวจีนนั้นได้เปลี่ยนแปลงสาระและรูปแบบไปมากน้อยเพียงใด ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางศาสนาเดิมของชาวจีนกับความเชื่อทางศาสนาของชุมชนชาวไทยมีลักษณะอย่างไร และความหมาย ความสำคัญของความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนาในทัศนะของชาวจีนได้เปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด

ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์และการสังเกตชาวจีนในย่านสำเพ็งและทรงวาดที่มีการอ้างวัฒนธรรมจีนเคร่งครัด เพื่อจะได้เห็นภาพของการกลืนกลายทางวัฒนธรรมจีนซึ่งจะสะท้อนคนจีนในย่านอื่นได้ ผลการศึกษาพบว่าวัฒนธรรมจีนได้ปรับตัวให้เข้ากับความเป็นสมัยใหม่ของสังคม จำเป็นต้องสละพิธีกรรมบางอย่าง และปรับระบบความเชื่อของตนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตของคนจีนในกรุงเทพฯ ไม่อาจดำเนินตามรอยบรรพบุรุษได้ โดยภาพรวมแล้วครอบครัวจีนยังพยายามที่จะธำรงรักษาขนบธรรมเนียมไว้ ส่วนความเปลี่ยนแปลงนั้น วัฒนธรรมจีนในปัจจุบันเป็นลักษณะไม่เต็มรูปแบบ กลืนกลายกับวัฒนธรรมข้างเคียงอื่นๆ โดยมีเป้าหมายคือสถาบันการศึกษาไทยให้มีแนวโน้มว่าการปฏิบัติตามธรรมเนียม พิธีกรรม ความเชื่อจะลดลง

วิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของศาลเจ้าจีนในการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ : ศึกษากรณีในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม” ของ รตพร บัณฑิตเจริญ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๔๔) ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทของศาลเจ้าจีนในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ในการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์จีน โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับชาติพันธุ์และการธำรงชาติพันธุ์ ของ แอบเนอร์ โคเฮน (Abner Cohen) แนวคิดนี้มองว่าการกระทำทางสัญลักษณ์ซึ่งอยู่ในรูปของ วัตถุ การกระทำ แนวคิด และรูปแบบทางภาษา สามารถทำให้เกิดการรวมตัวกันของผู้คน เป็นกลไกของการพัฒนากลุ่มที่สมาชิกมีการร่วมมือกัน

กิจกรรมต่างๆเพื่อพัฒนา ปกป้อง และดำรงรักษาสิ่งที่พวกเขาต้องการ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดนี้มาศึกษาในส่วนของงานที่กลุ่มชาติพันธุ์จีนถูกครอบงำด้วยอำนาจรัฐไทย และได้มีการใช้สัญลักษณ์บางอย่างเพื่อแสดงอัตลักษณ์ความเป็นจีน และสร้างจิตสำนึกร่วมของคนในกลุ่มเพื่อประโยชน์ทางการดำรงรักษากลุ่มของตนเองไว้

ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า ภายในชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ศาลเจ้ามีบทบาทเป็นอย่างมากในการธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์จีน ถึงแม้ว่าจะมีการผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทยไปมากแล้วก็ตามแต่ชาวจีนในนครปฐมก็ยังคงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์จีนไว้ ทั้งทางด้านภาษาจีนจากการพยายามรื้อฟื้นโรงเรียนสอนภาษาจีนขึ้นมาอีกครั้ง ทางด้านความเชื่อ ศาลเจ้าจีนช่วยธำรงความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนให้คงอยู่ โดยการจัดกิจกรรมทางศาสนา ความเชื่อที่สำคัญได้แก่ พิธีกรรมการกินเจ และการธำรงอัตลักษณ์ในด้านของการสั่งสอนศีลธรรมให้แก่คนในชุมชนผ่านการประดับประดาด้วยรูปภาพต่างๆตามหลักศาสนาของพุทธศาสนานิกายมหายาน ขงจื้อ และเต๋า ซึ่งจะมีรูปภาพเกี่ยวกับความกตัญญูต่างๆ เป็นการสั่งสอนให้ลูกหลานชาวจีนให้กตัญญูต่อบิดามารดา ซึ่งความกตัญญูเป็นสิ่งที่ชาวจีนยึดมั่น เป็นหนึ่งในลักษณะเฉพาะและสัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นจีนของคนจีนในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เห็นได้จากการเช่นไหว้บูชาบรรพบุรุษยังเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับชาวจีนในนครปฐม ทั้งนี้ในองค์กรของชาวไทยเชื้อสายจีนผู้นำชุมชนที่เป็นผู้ควบคุมการดำเนินงานของศาลเจ้าและโรงเรียนจีนเป็นผู้มีบทบาทในการชี้แนะและก่อให้เกิดการสืบเนื่องของการธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

วิทยานิพนธ์เรื่อง **“จิวแต่จิว ในฐานะละครสังคม : สัญลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยจีน”** ของ ศยามล เจริญรัตน์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๔๔) ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติความเป็นมา ความสำคัญและพัฒนาการในการอธิบายความหมายและความสำคัญของการแสดงจิวในสังคมไทย ขั้นตอนในการแสดงจิวในสังคมไทย วิเคราะห์พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจิวในการธำรงอัตลักษณ์ความเป็นจีน และการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดได้ในบริบทสังคมไทย และวิเคราะห์จิวในฐานะละครสังคม ในส่วนของแนวคิดเรื่องการธำรงชาติพันธุ์จีน ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม โดยได้ให้ความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้หลายแนวคิดแต่ที่เน้นเป็นหลักในการศึกษา คือเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ของบาร์ธ (Barth) ซึ่งกล่าวไว้ว่าอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์คือกระบวนการให้ความหมายหรือการแสดงออกถึงตัวตนต่อกลุ่มนั้น ลักษณะทางชาติพันธุ์ดังกล่าวอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ในสังคมหนึ่งๆ แต่ก็จะมีอีกลักษณะหนึ่งที่กลุ่มชาติพันธุ์นั้นจะใช้เป็นสัญลักษณ์ใน

การจำแนกกลุ่มตนจากกลุ่มอื่น ลักษณะนี้เป็นลักษณะทางวัฒนธรรมที่เป็นตัวแทนของความแตกต่าง ตัวแทนนี้เป็นเหมือนสัญลักษณ์แทนชาติพันธุ์ที่แสดงออกมาในรูปแบบที่สามารถมองเห็นได้ว่าสิ่งเหล่านี้คืออัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ เช่น ภาษา เครื่องแต่งกาย หรือคุณค่าที่เกิดจากการกระทำแล้วถูกตัดสินว่าดีงาม ฉะนั้นกลุ่มชาติพันธุ์ก็คือกลุ่มชนที่มีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ร่วมกัน และการธำรงชาติพันธุ์นั้นย่อมเกิดจากกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นถัดไป เป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมตั้งแต่เกิดจนตายโดยมีแม่แบบเป็นคนในสังคมนั้นๆ และใช้ในการอบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ในสังคมเพื่อให้สามารถเข้าใจประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาศึกษาความเป็นจีนที่แทรกอยู่ในการแสดงงิ้ว เนื้อหาของการแสดงก็เป็นการให้แนวทางความคิด คำสอน สะท้อนภาพสังคมออกมา ซึ่งเป็นการแสดงออกทางชาติพันธุ์ของชาวจีนในทางหนึ่ง รวมถึงรูปแบบการแสดง กิจกรรม ภาษา พิธีกรรม เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ต่างๆ บทละคร ผู้แสดง และผู้ชม ก็เป็นรูปแบบของพฤติกรรมร่วมของการชมการแสดงงิ้ว เป็นการแสดงออกทางชาติพันธุ์ และเป็นรูปแบบทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากการแสดงอื่นๆ แม้จะมีการปรับเปลี่ยนแต่ยังคงความเป็นจีนอยู่

ในส่วนของอัตลักษณ์ความเป็นจีนในงิ้วนั้น งิ้วได้พยายามสร้างพื้นที่ให้กับตัวตนทดแทนนิยามที่เคยถูกสร้างในอดีต ภาษาไทยที่นำมาใช้ในการแสดงก็เป็นการลดขอบเขตชาติพันธุ์ เป็นการสร้างอัตลักษณ์ความเป็นจีนอีกประเภทหนึ่งที่แม้ภาษาร้องจะเป็นไทย แต่การเปล่งเสียงยังคงความเป็นงิ้วดั้งเดิม กลุ่มผู้ชมเดิมยอมรับอัตลักษณ์ที่สร้างใหม่นี้ และกลุ่มผู้ชมใหม่ได้แก่คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นใหม่ก็เริ่มสนใจอัตลักษณ์ความเป็นจีนในงิ้ว แม้จะเป็นการแยกตัวจากความเป็นไทย แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้พยายามแยกตัวจากสังคมไทย เป็นเพียงการสร้างพื้นที่ที่คนจีนได้สร้างขึ้นเพื่อแสดงออกและตอกย้ำความเป็นจีนในตัวตนไม่ให้ถูกกลืนหายจากบริบทของสังคมมาตลอดระยะเวลาที่คนจีนอพยพเข้ามา และอีกประการหนึ่งงิ้วก็ทำหน้าที่ในกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ความรู้ คำสั่งสอนจากหลักคำสอน ลัทธิศาสนา วรรณกรรม ได้ถ่ายทอดสู่คนที่รู้หนังสือ แต่คนที่ไม่รู้หนังสือก็ได้รับการถ่ายทอดผ่านตำนาน นิทาน เพลงเล่าเรื่อง และบทละคร การชมงิ้วก็เป็นส่วนหนึ่งในการขัดเกลาผ่านกระบวนการแสดง

วิทยานิพนธ์เรื่อง **“การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ความเป็นจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในบริบทขององค์กรประชาสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์จีน: ศึกษากรณีองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี”** ของ วิมลรัตน์ ทวีสิทธิ์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๔๖) ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์

จีนในจังหวัดอุบลราชธานี และศึกษาอัตลักษณ์ความเป็นจีนของชาวไทยเชื้อสายจีน รวมทั้งการปรับเปลี่ยนในบริบทขององค์กรประชาสังคมในจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับชาติพันธุ์และการธำรงอัตลักษณ์ โดยมองว่ากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่ดำรงอยู่ในสังคม วัฒนธรรมที่มีความหลากหลายนี้ ได้ตระหนักถึงการสร้างความเป็นตัวตนเพื่อการธำรงอัตลักษณ์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสองทาง ทางบวกได้แก่การเกิดอำนาจต่อรองสิทธิเสรีภาพกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ หากกลุ่มชาติพันธุ์นั้นมีอัตลักษณ์ที่อยู่ในฐานะอันเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์คู่ต่อรอง ส่วนทางลบจะเกิดอคติทางชาติพันธุ์โดยเอาวัฒนธรรมของตนไปตัดสินวัฒนธรรมผู้อื่น ซึ่งทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกมองว่าด้อยกว่าต้องปรับเปลี่ยน อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนให้อ้างอิงหรือใกล้เคียงกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการยกย่องจากสังคม ดังนั้นความเป็นตัวตนที่แท้จริงจึงมีอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง แต่ถูกบดบังด้วยการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่ไหลไปตามบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม

ชาวจีนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่ธำรงรักษาและภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนอย่างมั่นคง แม้จะต้องอพยพเดินทางก็ไม่ลืมนำขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไปสืบทอดให้ลูกหลาน แม้ว่าต้องอยู่ท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรมก็ยังคงปรับตัวได้อย่างดีโดยไม่ละทิ้งอัตลักษณ์ของตน ทำให้ชาวจีนไม่ลืมนึกกำเนิดและมีความเป็นจีนในสายเลือดเสมอ

ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ชาติพันธุ์จีนของกลุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นดำรงอยู่ได้ด้วยองค์ประกอบของกลุ่มชาติพันธุ์จีนซึ่งได้แก่ ศาสนสถานจีน สมาคม ตระกูลแซ่ สมาคมท้องถิ่น สมาคมพ่อค้า องค์กรทางการศึกษา ต่างสนับสนุนให้ชาวไทยเชื้อสายจีนหวงแหนอัตลักษณ์ความเป็นจีนแต่ยังเด็ก และยังเป็นแหล่งปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรมจีนที่สำคัญอีกด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการศึกษาเรื่องของชาวจีนในสังคมไทย โดยใช้มุมมองทางรัฐศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์ ส่วนงานทางด้านมนุษยศาสตร์ ส่วนใหญ่จะเน้นที่ ศิลปกรรม ดนตรี หรือภาษาศาสตร์ ไม่ได้ครอบคลุมถึงการศึกษาด้านวรรณกรรม โดยเฉพาะวรรณกรรมนิทานที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน งานวิจัยเรื่องนี้จึงศึกษานิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ดำรงอยู่ในสังคมไทย โดยศึกษาผ่านสื่อทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งมีความแตกต่างจากงานวิจัยเรื่องอื่นๆ ที่ผ่านมา

บทที่ ๒

การดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยผ่านวรรณกรรม

การดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยปัจจุบัน มีทั้งส่วนที่เป็น “รูปแบบ” และ “ความหมาย”

ในส่วนของ “รูปแบบ” เป็นส่วนที่เห็นได้อย่างชัดเจน หรือจับต้องได้ ได้แก่ วรรณกรรม ภาพจิตรกรรม พิธีกรรม การแสดง สื่อสมัยใหม่ ส่วนที่เป็น “ความหมาย” คือ เนื้อหาสาระของนิทาน หรือค่านิยมเรื่องความกตัญญูที่ปรากฏในนิทานซึ่งผู้ผลิตต้องการสื่อถึงกลุ่มผู้รับสาร การที่นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ในสังคมไทยปัจจุบันขึ้นอยู่กับความรู้ของผู้รับสารเป็นสำคัญ ผู้รับสารบางกลุ่ม เช่น กลุ่มคนจีน หรือคนไทยเชื้อสายจีนบางคนที่มีการศึกษา สามารถอ่านออกเขียนได้ และมีวิถีชีวิตผูกพันกับประเพณีวัฒนธรรมจีนอาจจะรับรู้ทั้ง “รูปแบบ” และ “ความหมาย” แต่บางกลุ่ม เช่น คนไทยเชื้อสายจีนที่มีวิถีชีวิตผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยและจีน หรือซึมซับวิถีการดำเนินชีวิตแบบไทยไปทั้งหมด อาจจะรับรู้แต่เพียง “รูปแบบ” แต่ไม่อาจเข้าใจ “ความหมาย” ของนิทาน ซึ่งมุมมองเรื่องการเรียนรู้ของคนในสังคมไทยปัจจุบันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ในสังคมไทยได้ หากแต่ดำรงอยู่ทั้ง “รูปแบบ” และ “ความหมาย” หรือดำรงอยู่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง

ในบทที่ ๒ และ ๓ ผู้วิจัยกล่าวถึงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยผ่านวิธีการนำเสนอหลากหลายรูปแบบ ทั้ง วรรณกรรม จิตรกรรม พิธีกรรม การแสดง และสื่อสมัยใหม่ ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเฉพาะส่วนที่เป็น “วรรณกรรม” โดยจำแนกเป็น ๒ ประเด็น ได้แก่

๒.๑ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู: ภูมิหลังและเนื้อหา

๒.๒ วรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับต่างๆ ที่แพร่หลายในสังคมไทย

๒.๑ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู: ภูมิหลังและเนื้อหา

๒.๑.๑ ภูมิหลังของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

ลักษณะโดยรวมของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูประกอบด้วยนิทานจำนวน ๒๔ เรื่อง จากประวัติของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู นับตั้งแต่รวบรวมครั้งแรกในสมัยราชวงศ์หยวนจนถึงปัจจุบัน พบว่าในฉบับภาษาจีน มีผู้รวบรวมขึ้นใหม่มากมายหลายฉบับ โดย เดวิด เค.

จอร์แดน (David K. Jordan, ๒๐๐๕) ได้กล่าวไว้ในยุคหนึ่งนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู มีลักษณะเป็น “วรรณกรรมแบบเฉพาะ” (specific literary) คือ เมื่อกล่าวถึงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูก็เข้าใจได้ว่า คือ ชุดนิทานที่ประกอบด้วยนิทานจำนวน ๒๔ เรื่อง ประกอบด้วย ๑. พระเจ้าเต๋สุ่น ๒. เล่าไล่จื้อ ๓. เจิ้งซาม ๔. เมียนจื่อเคียน ๕. จื่อหลู ๖. ทัมจื้อ ๗. พระเจ้าฮันนุ่นเต๋ ๘. ก้วยกั๋ว ๙. ฉัวซุน ๑๐. เต็งหลิง ๑๑. กังเก็ก ๑๒. เกียงซี ๑๓. ตังฮ้อยัง ๑๔. อี้งเฮียง ๑๕. เล็กเจ๊ะ ๑๖. เฮ่งพา ๑๗. เม่งจง ๑๘. เฮ่งเสียง ๑๙. นางเคี้ยเฮียง ๒๐. โง้วแม่ ๒๑. ยูงิมหลู ๒๒. นางทิงฮูฮิน ๒๓. จูซิวเซียง และ ๒๔. อี้งท่งเกียน และจาก “วรรณกรรมแบบเฉพาะ” จึงค่อยๆ เปลี่ยนมาเป็น “ประเภทของวรรณกรรม” (literary genre) คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาเรื่องราวในนิทาน มีการสับเปลี่ยนเรื่องหรือจัดชุดนิทานใหม่ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการรวบรวมเรียบเรียงในแต่ละครั้ง แต่ยังคงใช้ชื่อว่า “นิทานยอดกตัญญู” เช่น นิทานจีนชุด ๓๖ ยอดกตัญญูของประเทศไต้หวัน มีการเปลี่ยนแปลงนิทานบางเรื่อง ทั้งตัดออกและเพิ่มเติมเข้ามาใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ ๔ ประการ คือ ๑. ต้องการนำเสนอเฉพาะบุคคลในประวัติศาสตร์ฉบับมาตรฐานที่สามารถอ้างอิงได้ ๒. ตัดเรื่องเหนือจริงออกไปจากชุดนิทาน ๓. เพิ่มความหลากหลายของตัวละคร เช่น มีนิทานที่ตัวละครเอกเป็นผู้หญิงมากขึ้น หรือเพิ่มความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวจากลูกกับพ่อแม่เพิ่มเป็นหลานกับป้าตายาย หรือลูกเลี้ยงกับพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง และ ๔. เพิ่มเติมนิทานที่ตัวละครเป็นชาวไต้หวัน หรือในสมัยราชวงศ์ชิงมีฉบับที่รวบรวมและเรียบเรียงนิทานที่มีตัวละครเป็นผู้หญิงเท่านั้น

จากสาเหตุที่นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในฉบับภาษาจีนมีหลายสำนวนดังที่ได้กล่าวในข้างต้น ทำให้นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่แพร่หลายในสังคมไทยมีความหลากหลายตามไปด้วย นอกจากเรื่องของต้นฉบับที่ผู้แปลเลือกมาแปลแล้ว ลักษณะของชุดนิทานที่แต่ละเรื่องเป็นเอกภาพ เนื้อหาในแต่ละเรื่องไม่เกี่ยวเนื่องกัน ทำให้ผู้แปล หรือผู้รวบรวมเรียบเรียงในพากย์ไทยสามารถคัดเลือกบางเรื่องที่ต้องการ หรือคิดว่าเหมาะสมกับผู้อ่าน มานำเสนอได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์

๒.๑.๒ โครงสร้างของการนำเสนอเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

เมื่อวิเคราะห์เนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู จะเห็นได้ว่าในแต่ละเรื่องสามารถแบ่งเนื้อหาได้เป็น ๓ ส่วน ได้แก่

-**ส่วนต้นเรื่อง** ในแต่ละฉบับมักจะเริ่มต้นเรื่องด้วยการอธิบายยุคสมัย หรือลำดับราชวงศ์ของจีนที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง พร้อมกับบอกสถานที่ที่ตัวละครอาศัยอยู่ แล้วจึงให้

รายละเอียดของชื่อ ชื่อพ่อหรือแม่ และสถานภาพ เช่น ยากจน ร่ำรวย หรือ อาชีพ ของตัวละคร เช่น รับราชการ หรือเป็นชาวนา ทั้งนี้การบรรยายในส่วนต้นด้วยข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ และสถานที่จริง เป็นเพราะเรื่องต่างๆ ในนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ ตัวละครเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ หรือ ศิษย์ในสำนักขงจื๊อที่มีการบันทึกเรื่องราวเอาไว้ และผู้รวบรวมได้มีการแต่งเติมเรื่องราวมหัศจรรย์ในภายหลัง ทำให้เรื่องราวมี่ลักษณะของนิทานมากขึ้น

-ส่วนกลางเรื่อง ในส่วนนี้จะเน้นใจความสำคัญของเรื่อง ผู้เขียนจะบรรยายเหตุการณ์สำคัญที่ตัวละครได้แสดงความกตัญญูต่อบุพการี เหตุการณ์ส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นมักจะเป็นอุปสรรคหรือปัญหา ที่ทำให้ตัวละครต้องใช้ความกตัญญูในการคลี่คลายปัญหาต่างๆ ให้ผ่านไปให้ได้ เช่น เรื่องตั้งอัยยง มีอุปสรรคคือความยากจนไม่มีเงินจะทำศพพ่อ จึงใช้ความกตัญญูอย่างแรงกล้าของตน ขายตัวเองเพื่อนำเงินมาทำศพพ่อ หรือเรื่อง เม่งจง มีอุปสรรคคือแม่ป่วย และต้องการกินหน่อไม้ในฤดูหนาวซึ่งไม่สามารถหาหน่อไม้ได้ เม่งจงจึงแสดงความกตัญญู พยายามหาหน่อไม้ให้ได้ ทำให้ต้องไปนั่งร้องไห้ใต้ต้นไม้ ในส่วนนี้ นิทานบางฉบับจะมีเรื่องราวมหัศจรรย์แทรกเข้ามาเพื่อความสนุกสนาน น่าติดตามของเรื่อง

-ส่วนท้ายเรื่อง ในส่วนนี้จะเน้นเรื่องราวของผลตอบแทนแห่งความกตัญญูที่ตัวละครได้กระทำ เช่น เรื่อง ตั้งอัยยงขายตัวทำศพพ่อ ผลตอบแทนคือ มีนางฟ้าลงมาช่วยเหลือ และประทานบุตรให้ หรือ เรื่อง เม่งจงร้องไห้ใต้ต้นไม้ ผลตอบแทนคือ มีหน่อไม้ผุดขึ้นมาเพื่อให้เม่งจงนำไปต้มให้แม่กินจนกระทั่งหายจากอาการป่วย นอกจากนั้นแล้วบางฉบับจะมีการขยายความเรื่องผลของความกตัญญูเพิ่มเติมออกไปอีก เช่น ตัวละครบางตัวได้ตำแหน่งขุนนาง หรือ ได้เป็นนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียง เป็นต้น ในส่วนท้ายนี้ เนื้อหาบางฉบับจะมีรายละเอียดที่เป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติมเข้ามา เช่น เรื่องท่มจื๊อ นิทานบางฉบับจะเพิ่มรายละเอียดในตอนท้ายว่า ท่มจื๊อ ได้เป็นอาจารย์ สอนสั่งเรื่องขนบประเพณีให้แก่ขงจื๊อ เป็นต้น

เนื้อหาทั้ง ๓ ส่วนที่กล่าวถึงนี้ นิทานบางฉบับอาจจะมีไม่ครบทั้ง ๓ ส่วน แต่ที่สำคัญจะต้องมีในส่วนของเหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อบุพการี

เนื้อหาในส่วนที่นำมาเสนอนี้ ผู้วิจัยเรียบเรียงมาจากหนังสือยี่สิบสี่เห่า ฉบับเก็บความจากภาษาจีนโดย พระเจนจันอักษร (สุดใจ ตัณฑากาศ) เรียบเรียงเป็นพากย์ไทยโดย ปรีดา ศรีชลาลัย เนื่องจากเป็นฉบับที่รวบรวมและแปลได้ครบถ้วนเป็นฉบับแรก มีรายละเอียดที่สมบูรณ์ เนื้อหาและตัวละครตรงกับนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับแรกซึ่งประพันธ์โดยกั๋วจู่จิง นักปราชญ์

สมัยราชวงศ์หยวนของประเทศจีน (David K. Jordan, ๒๐๐๕) รวมทั้งยังเป็นต้นแบบให้ฉบับอื่นๆ ที่ตามมานำไปเผยแพร่หรือเรียบเรียงใหม่ อย่างไรก็ตามมีนิทานหลายเรื่องที่มีหลายสำนวน ผู้วิจัยจะนำเสนอสำนวนที่แตกต่างไว้ในเชิงอรรถ เนื้อเรื่องย่อของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมีรายละเอียด ดังนี้

๒.๑.๓ เรื่องย่อของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

เรื่องที่ ๑ พระเจ้าเต้สู่น (ซังหัว)^๑

ในรัชสมัยพระเจ้าเต้เหิงยว กษัตริย์องค์ที่ ๖ ของประเทศจีนในสมัยโบราณ (ก่อนพุทธศักราช ๑๘๑๔ ปี) แม่พระองค์มีพระราชโอรสที่จะสืบราชสมบัติต่อไปได้ แต่พระราชโอรสของพระองค์มีนิสัยมุกทะลุ และมีสติปัญญาต่ำ จึงมีพระราชดำริสั่งกับมหาอำมาตย์ทั้งสี่เพื่อสืบค้นบุคคลผู้เป็นปราชญ์ที่จะสามารถปกครองแผ่นดินสืบต่อจากพระองค์ได้ เมื่อเที่ยวตามหาไปทั่วแผ่นดินก็ไม่พบบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามที่ปรารถนา จนมาถึงเชิงเขาแห่งหนึ่ง พระองค์ตรัสถามเหล่าอำมาตย์ว่า ในตำบลนี้มีใครที่นับว่าเป็นปราชญ์บ้างหรือไม่ อำมาตย์จึงตั้งกราบทูลว่าไม่มี แต่ได้ทราบที่ตำบลเอี้ยวฮือมีชายผู้หนึ่งเป็นผู้มีความกตัญญูตเวที่ต่อพ่อแม่เป็นอย่างมากอาศัยอยู่พระเจ้าเต้เหิงยวทรงได้ยินดังนั้นจึงรู้ว่าต้องเป็นชายหนุ่มที่มีนามว่าตั้งหัวหรือได้สู่น เพราะทรงเคยได้ยินชื่อเสียงมาก่อน จึงตรัสกับตั้งหัวว่า คนที่มีความกตัญญูตเวที่นั่นเป็นนักปราชญ์ที่ควรยกย่องนับถือ จึงตั้งใจเล่าเรื่องของได้สู่นอย่างละเอียดต่อไปว่า ได้สู่นเป็นบุตรของกู่เซ้า และนางอ๊กเต็ง เป็นเชื้อสายลำดับชั้นที่แปดของพระเจ้าอั้งเต้ (หรือจักรพรรดิเหลืองที่ชาวจีนนับถือว่าเป็นปฐมกษัตริย์ของประเทศจีน) ได้สู่นเป็นเด็กที่ว่่านอนสอนง่าย มีเมตตา เคารพยำเกรงพ่อแม่ หลังจากที่นางอ๊กเต็งเสียชีวิตไป พ่อก็มีภรรยาใหม่นามว่านางหยิมหนึ่ง ได้สู่นก็ให้ความเคารพแม่เลี้ยงเช่นเดียวกับแม่แท้ๆ ของตนเอง แต่นางกลับอิจฉาริษยา คอยกลั่นแกล้งยุยงให้กู่เซ้าเกลียดชังได้สู่น พ่อของได้สู่นก็ทำโทษตามคำยุยงของนางหยิมหนึ่ง ส่วนได้สู่นก็คอยระวังไม่ให้ทำอะไรผิด ทั้งยังเคารพและอยู่ในโอวาทของทั้งสองมาโดยตลอด

ต่อมาเกิดน้ำท่วมไร่นาเสียหาย พ่อให้ได้สู่นไปแก้ไขและทำนาที่ภูเขา ฟ้าดินเห็นใจในความกตัญญู จึงได้ส่งช้างเชือกหนึ่งมาช่วยไถนา และส่งนกเขี่ยกอีกฝูงหนึ่งมาช่วยคราดพื้นจนสำเร็จ ชาวบ้านเห็นเป็นอัศจรรย์ จึงมาช่วยกันทำไร่ไถนา ได้ผลเก็บเกี่ยวบริบูรณ์ นอกจากทำไร่ไถนาแล้ว ได้สู่นก็พาชาวบ้านจับปลา ทำเครื่องถ้วยชาม และส่งสอนคุณธรรมต่างๆ ตามที่ตน

^๑ ลัทธินู หรือ ลัทธินงจื้อ ยกย่องให้พระเจ้าเต้สู่นเป็นยอดแห่งคุณธรรม หรือเต้าเต๋อ ซึ่งเป็นต้นแบบของคุณธรรมทั้งหมด

ประเพณีปฏิบัติให้ชาวบ้านได้ปฏิบัติตาม จนชาวบ้านต่างนับถือและยกให้เป็นหัวหน้าดูแลความเป็นอยู่ของชาวบ้านในบริเวณนั้นต่อมา ครั้นพระเจ้าเต้เหิงยวทรงรับฟังเรื่องราวทั้งหมดแล้วก็ทรงยินดี หลายวันต่อมาจึงรับสั่งให้ตั้งเข้าเฝ้า และมีพระราชดำรัสว่า จะพระราชทานพระราชธิดาทั้งสองของพระองค์ให้แก่ได้สุ่น จึงตั้งจึงเดินทางไปแจ้งข่าวแก่ได้สุ่นตามรับสั่ง แต่ได้สุ่นปฏิเสธเพราะมีบังอาจที่จะรับพระมหากรุณาครั้งนี้ไว้ได้ จึงตั้งก็แข็งชกจูงใจได้สุ่น จนได้สุ่นต้องขอไปปรึกษากับพ่อแม่ก่อน พระเจ้าเต้เหิงยวเกรงว่าเขาจะเชื่อฟังพ่อแม่ และปฏิเสธพระราชประสงค์ จึงเร่งให้อำมาตย์นำตัวพระราชธิดาทั้งสองไปมอบให้เป็นภรรยาของได้สุ่น เมื่อเหตุการณ์เป็นดังนี้ ได้สุ่นก็ไม่อาจจะปฏิเสธได้ ฝ่ายบิดาก็เกรงพระราชอาญาจึงไม่อาจจะคัดค้านประการใดได้ แต่กู่เข้ากลับเริ่มมีใจเกลียดชังได้สุ่นและสะใภ้ทั้งสองตามแรงยุของนางหิมหนึ่ง

ได้สุ่นดูแลบรมพระราชธิดาทั้ง ๒ นางให้รู้ขนบธรรมเนียม และเอาใจใส่การบ้านการเรือน ประพฤติบิดามารดาด้วยดี เชื่อฟังถ้อยคำของสามี เมื่อความทราบถึงพระเจ้าเต้เหิงยวทรงยินดียิ่งนัก จึงโปรดให้ส่งพระราชโอรสทั้งเก้าไปให้ได้สุ่นอบรมดูแลพระราชโอรส และพระราชธิดาทั้งหมดต่างเคารพเชื่อฟังได้สุ่นตลอดมา จากนั้นก็ทรงสร้างเมืองอิหวงอเพื่อให้ได้สุ่นไปครองเมืองนั้น รวมทั้งยังมีผู้เฒ่าหรือเทวดาจำแลงมาบอกมนต์ให้ได้สุ่นท่องจำไว้อยู่เสมอจนได้สุ่นมีสติปัญญาเพิ่มพูนขึ้นกว่าแต่ก่อน

ฝ่ายเสียง น้องชายของได้สุ่น มีนิสัยไม่ต่างจากนางหิมหนึ่ง คอยยุยงพ่อแม่และแม่ให้ฆ่าได้สุ่นเพื่อหวังจะได้ครองสมบัติทั้งหมด วันหนึ่งกู่เข้าเรียกได้สุ่นให้ไปตรวจดูหลังคาข้างภรรยาเห็นผิดสังเกตไม่รู้ว่าจะมีเหตุร้ายประการใด ได้สุ่นกล่าวว่า เมื่อพ่อใช้ก็ต้องไปทำ แต่จะระวังตัวตามที่ได้เตือนมา เขาจึงนำกู่เลย (หมวกปีกขนาดใหญ่) ขึ้นไปด้วย เมื่อพ่อแม่และน้องชายเห็นได้สุ่นป็นขึ้นไปบนข้างเรียบร้อยแล้วก็จุดไฟเผาอยู่ ได้สุ่นเห็นดังนั้นก็เอาหมวกกู่เลยผูกติดแขนทั้งสองข้างเป็นปีก แล้วบินลงมาจากหลังคาถึงพื้นอย่างปลอดภัย

ต่อมาไม่นาน บ่อน้ำในบ้านเกิดแห้งขอด กู่เข้าเรียกได้สุ่นให้ลงไปลอกก้นบ่อ ภรรยาก็มาเตือนดังเดิม พร้อมกับน้ำเสือกางเกงสีต่างๆ และเชือกใหญ่มาให้ ได้สุ่นนำเสือกางเกงมาสวมทับเป็นชั้นๆ พร้อมนำเชือกติดตัวไป เมื่อไปถึงบ่อน้ำ ได้สุ่นเห็นน้องชายของตนแอบอยู่ที่นั่นสงสัย แต่ก็ไม่ได้ซักถามประการใด รีบเอาเชือกผูกติดตัวแล้วหย่อนตัวลงไปในบ่อ จากนั้นก็ถอดเสือกางเกงสีออกกองไว้ แล้วเหนียวตัวเองกลับขึ้นไปข้างบนหาที่แอบหลบดู ฝ่ายน้องชายรีบเดินมาดูที่บ่อ เมื่อก้มลงมองเห็นกองเสือกของพี่ชายก็นึกดีใจจึงไปหาบ่อนหินก้อนดินมาถมบ่อ จนกระทั่งแน่ใจว่าได้สุ่นต้องตายแน่ๆ จึงรีบกลับไปบอกแม่ แต่เมื่อไปถึงจวน กลับเห็นพี่ชายกำลัง

ดีดพิณกับพีสะใก่ออยู่ ก็ตะลึงแทบสิ้นสติ ฝ่ายใต้ส่นเมื่อเห็นน้องชายก็พุดคุยเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น น้องชายจึงได้สติและคิดกลับตัวกลับใจเพราะเห็นว่าตนทำร้ายถึงสองครั้งแต่พี่ชายกลับรอดชีวิตมาได้ คงเป็นเพราะเทวดาฟ้าดินคุ้มครอง หากคิดทำการเลวร้ายต่อไป ตนเองจะกลับเป็นฝ่ายถูกลงโทษเสียเอง คิดได้แล้วจึงไปสารภาพและอธิบายให้พ่อแม่เข้าใจ ทั้งสามเมื่อได้พุดคุยกันก็กลับตัวกลับใจ คลายความอิจฉาริษยา หายเกลียดชังลูกชายและลูกสะใก่อทั้งสอง

พระเจ้าเตเหี้ยวทรงเฝ้ารอฟังข่าวของใต้ส่นอยู่ เมื่อทรงทราบว่าใต้ส่นใช้ความกตัญญูเอาชนะความอิจฉาริษยาได้สำเร็จ จึงมีรับสั่งให้นำตัวใต้ส่นเข้ามาเป็นซีอู คืออำมาตย์ผู้ใหญ่ ตำแหน่งผู้ช่วยราชการแผ่นดิน ใต้ส่นดูแลงานราชการเป็นอย่างดี และดูแลกิจการบ้านเมืองตามหัวเมืองต่างๆ ต่อมาใต้ส่นสามารถจัดการกิจการบ้านเมืองต่างๆ และหาคนดีเข้ามารับราชการได้สำเร็จลุล่วง พระเจ้าเตเหี้ยวจึงตั้งพระทัยจะยกราชสมบัติให้ แต่ใต้ส่นกลับปฏิเสธ จึงทรงแต่งตั้งให้ใต้ส่นเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน

ต่อมาไม่นาน พระเจ้าเตเหี้ยวสวรรคต ใต้ส่นจึงเชิญตั้งจู่ พระราชโอรสของพระเจ้าเตเหี้ยวขึ้นครองราชสมบัติ แต่ตั้งจู่ปฏิเสธ และพร้อมใจกับขุนนาง และราษฎร ยกราชสมบัติให้ใต้ส่น แต่ใต้ส่นกลับปฏิเสธ ทุกฝ่ายต่างช่วยกันวิงวอนจนกระทั่งใต้ส่นยอมขึ้นครองราชสมบัติ มีพระนามว่า พระเจ้าใต้ส่น พระราชประวัติของพระเจ้าเตเหี้ยวและพระเจ้าใต้ส่นนั้น นักปราชญ์ยุคต่อมา ต่างยกย่องสรรเสริญพระเกียรติคุณที่ทรงทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ด้วยราชธรรมอย่างยั่งยืน

เรื่องที่ ๒ เล่าไล้จื่อ

ในสมัยราชวงศ์จิว รัชกาลพระเจ้าจิวตี้ฮ่อง ที่เมืองลู่ มีชายคนหนึ่งนามว่า “เล่าไล้จื่อ” เกิดในครอบครัวชาวนา มีความกตัญญูทวดที่เป็นอย่างมาก แม้เป็นลูกชาวนา แต่ก็มี ความขยันขันแข็ง มีสติปัญญาดี พากเพียรเรียนหนังสือจนสำเร็จ และกลับมาทำไร่ทำนา ประณีต ปลูกพริก แม้ตนเองจะอายุถึง ๗๐ ปีแล้ว ก็ยังคงปฏิบัติเช่นเดิม วันหนึ่งเล่าไล้จื่อหอบน้ำและหกล้ม ต่อหน้าพ่อแม่ ทั้งคู่เห็นเข้าจึงรำให้ และพุดว่า เล่าไล้จื่ออายุเพียง ๗๐ ก็แก่เฒ่า มีโรคภัย เบียดเบียน เห็นทีจะไม่ได้อยู่ทำศพของพวกตน เมื่อได้ยินดังนั้นเล่าไล้จื่อก็ไปหยิบเสื่อกางเกงสีมาสวมใส่ ถือกลองแกว่งเล่น กระโดดโลดเต้นทำตัวเป็นเด็กเล็กเพื่อให้พ่อแม่มีความสุขไม่คิดถึงอายุ ของตน เล่าไล้จื่อปฏิบัติเช่นนี้จนพ่อแม่อายุยืนกว่าร้อยปีจึงเสียชีวิต เล่าไล้จื่อและภรรยาจัดพิธีศพ พ่อแม่ของตนอย่างถูกต้องตามธรรมเนียม แล้วพาภรรยาไปอาศัยยังเมืองฉ้อ มีคนมาสมัครเป็นศิษย์เล่าไล้จื่อมากมาย วันหนึ่งเจ้าเมืองฉ้อมาเยี่ยมเล่าไล้จื่อและปรารภนาให้เขาไปช่วยราชการ

แต่ภรรยาของเล่าโล่จื่อทัดทานไว้เพราะไม่ประสงค์ที่จะอยู่ใต้บังคับบัญชาของใคร ทั้งสองจึงตัดสินใจย้ายไปอาศัยยังเมืองอื่นอย่างมีความสุข

นักปราชญ์ในยุคต่อๆ มาได้สรรเสริญความดีของเล่าโล่จื่อไว้ ๓ ประการ คือ ๑. เป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที ๒. สนใจศึกษาวิชาความรู้จนเข้าความรู้จนเข้าสู่วัยชรา ทั้งยังถ่ายทอดความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่คนทั้งหลาย และ ๓. เป็นผู้ที่มีความรักใคร่ซื่อสัตย์ต่อภรรยาจนตลอดชีวิต

เรื่องที่ ๓ เจิ้งชาม

ในสมัยราชวงศ์จิว ยุคซุนจิว รัชกาลพระเจ้าจิวเฟ่งฮ่องถึงรัชกาลพระเจ้าจิวอูย เลียดฮ่อง ที่เมืองลู่ มีชายคนหนึ่งนามว่า “เจิ้งชาม” เป็นบุตรของเจิ้งเต๋ียม เกิดในตระกูลเกษตรกร แม้ต้องช่วยพ่อทำไร่นา แต่ยังได้เล่าเรียนเป็นศิษย์ของขงจื่อ เจิ้งชามมีความขยันขันแข็ง และมีความกตัญญูอย่างมาก ครั้งหนึ่งถูกพ่อทำโทษเนื่องจากช่วยพ่อย้ายพันธุ์พืช แต่ผลออกไปขุดถูกรากใหญ่ขาด ทำให้พ่อของเจิ้งชามโกรธมาก และเขียนตีเจิ้งชามปางตาย แต่แทนที่เขาจะแสดงอาการเจ็บปวดกลับอดกลั้นไว้ พยายามคิดพินอยางว่าเรียงเพื่อไม่ให้แม่ล่วงรู้ถึงความเจ็บปวดของตน เมื่อขงจื่อทราบเรื่องจึงได้สั่งศิษย์ว่า ไม่ให้เจิ้งชามเข้ามาในเขตสถานศึกษา เพราะเจิ้งชามไม่มีกตัญญูกตเวที ถูกพ่อตีปางตาย ยังแกล้งขับเพลงเยาะเย้ยพ่อ ทำเช่นนี้ไม่สมกับความเป็นผู้มีกตัญญูกตเวที ฝ่ายเจิ้งชามได้ยินเรื่องที่อาจารย์ตำหนิตน ก็ไปพบอาจารย์เพื่อขออภัยและเล่าความจริงให้อาจารย์ทราบ

อยู่มาวันหนึ่งเจิ้งชามเข้าป่าไปหาฟืน เผอิญมีแขกมาหา แต่พ่อไม่อยู่ แม่ไม่รู้จะต้อนรับเช่นไร จึงคิดถึงสายสัมพันธ์แม่ลูกขึ้นมา นางกตัญญูตนเองจนเลือดไหลทำให้เจิ้งชามเกิดเจ็บอกและรู้สึกว่าจะต้องมีเรื่องเกิดขึ้น จึงรีบกลับบ้าน สอบถามแม่ว่าเกิดเหตุใดขึ้น แม่จึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้เจิ้งชามฟัง เมื่อเรื่องนี้ทราบไปถึงขงจื่อ ขงจื่อกล่าวสรรเสริญเจิ้งชามว่าเป็นผู้มีกตัญญู

ต่อมาไม่นาน พ่อแม่ขอเจิ้งชามถึงแก่กรรม เจิ้งชามจัดพิธีศพตามธรรมเนียม จากนั้นกลับไปศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติม แม้เจิ้งชามจะปัญญาทึบไม่เฉียบแหลม แต่มีความมุ่งมั่นขงจื่อจึงกล่าวชมว่าแม่เจิ้งชามจะปัญญาทึบแต่ก็ขยันหมั่นเพียร เจิ้งชามศึกษาวิชาจนขงจื่อถึงแก่กรรม ศิษย์ทั้ง ๓,๐๐๐ คนของขงจื่อต่างยำเกรง และยกย่องให้เจิ้งชามเป็นผู้แทนขงจื่อต่อไป เจิ้งชามสั่งสอนศิษย์สืบมา และแต่งหนังสือ ๒ เล่มชื่อว่า “ไต้ฮัก” ว่าด้วยความประพฤติและ

ลักษณะการปกครองบ้านเมือง และ “เฮาเกีย” ว่าด้วยความกตัญญูทเวที่ต่ออนุพการี คนรุ่นหลัง ยกย่องเจ็งซามเป็น “จงเสี่ย” หรือผู้ดำรงในคุณธรรมที่น่านับถือยิ่ง

เรื่องที่ ๔ เมียนจือเคียน

ในสมัยราชวงศ์จิ่ว ยุคซุนจิ่ว ที่เมืองลู่ มีชายคนหนึ่งนามว่า เมียนจือเคียน เป็นผู้กำพร้าพ่อตั้งแต่วัยเยาว์ เมียนจือเคียนอาศัยอยู่กับพ่อและแม่เลี้ยงซึ่งมีบุตรด้วยกัน ๒ คน แม่เลี้ยงอิจฉาริษยาชิงชิงในตัวเมียนจือเคียน คอยยุยงสามีให้ลงโทษดุด่าเมียนจือเคียนอยู่เสมอๆ แต่พ่อของเขาจิตใจหนักแน่น ไม่ยอมฟังตามคำยุยง แต่แม่เลี้ยงก็ยังคอยยุแหย่อยุเสมอ จนพ่อของเมียนจือเคียนกล่าวตำหนิภรรยาใหม่ของตนด้วยความรำคาญใจว่า แม่จะไม่ใช่แม่แท้ๆ แต่เมียนจือเคียนก็รักนางเหมือนกับแม่แท้ๆ คอยดูแลน้องทั้งสองอย่างไม่เกียจคร้าน แล้วจะให้ตนลงโทษด่าตีต่างๆ ที่หาความผิดอะไรมิได้กระนั้นหรือ ภรรยาได้ฟังก็ไม่ใส่ใจในคำตักเตือนของสามี ฝ่ายเมียนจือเคียนก็ตั้งใจทำงานและไปเล่าเรียนที่สำนักของขงจื้ออย่างสม่ำเสมอ

เมื่อเข้าสู่ฤดูหนาว แม่เลี้ยงเย็บเสื้อหนาวให้บุตรทั้ง ๓ คนใส่ แต่เสื้อของเมียนจือเคียนแทนที่จะยัดด้วยสำลีอย่างดีเหมือนกับน้องทั้งสอง กลับยัดด้วยดอกเลาแทน อยู่มาวันหนึ่งพ่อใช้ให้เมียนจือเคียนลากรถพาไปทำธุระ บังเอิญวันนั้นหิมะตกหนัก ชายหนุ่มต้องลากรถไปทั้งที่อากาศหนาวเย็น เสื้อกันหนาวที่แม่เลี้ยงเย็บให้ก็ไม่สามารถต้านทานความหนาวได้ รถจึงแกว่งไปมาจนเกือบพลิกคว่ำลง พ่อเข้าใจว่าเมียนจือเคียนประมาทเดินเล่อ ทำโทษเมียนจือเคียนอย่างแรงจนเสื้อขาด พ่อมองไปเห็นว่าเสื้อนั้นยัดได้นุ่มด้วยดอกเลาไม่ใช่สำลี ก็รู้ว่าภรรยาตนลำเอียงกลั่นแกล้งบุตรตน เมื่อกลับถึงบ้านก็ฉีกเสื้อของลูก ๒ คนที่เหลือดู ก็เห็นเป็นสำลี จึงเรียภรรยาถามว่ากล่าวและขับไล่ออกจากบ้านให้ไปหาสามีใหม่ตามชอบใจ เมียนจือเคียนได้ฟังก็รีบคุกเข่าลงคำนับและอ้อนวอนพ่อว่า หากแม่เลี้ยงยังอยู่ ลูกก็จะหนาวเพียงคนเดียว แต่ถ้าแม่เลี้ยงจากไป ลูกจะหนาวทั้งสามคน นางได้ฟังก็ร้องไห้ สำนึกตัวได้ พ่อของเมียนจือเคียนเห็นว่าภรรยาตนกลับใจได้ จึงไม่ขับไล่ไป เมื่อขงจื้อทราบเหตุการณ์ทั้งหมดก็สรรเสริญเมียนจือเคียนว่าเป็นคนกตัญญูทเวที่ต่อพ่อแม่

เมียนจือเคียนได้อยู่ในสำนักของขงจื้อและเป็นปราชญ์ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่ง ในจำนวนศิษย์เอกเจ็ดสิบสองคนของสำนักขงจื้อ

เรื่องที่ ๕ จื่อหลู

ในสมัยราชวงศ์จิ่ว ยุคซุนจิ่ว ที่เมืองเปียน มีชายคนหนึ่งนามว่า “จื่อหลู” เกิดในครอบครัวยากจน แต่จื่อหลูเป็นชายหนุ่มที่มีพลังกำลังแข็งแรงมาก และกตัญญูทเวที่ต่อพ่อแม่

อย่างมาก ถึงกับยอมกินยอดผักลิ้นจี่และเสียสละให้พ่อแม่กินข้าว เมื่อมีคนต่างเมืองจะมอบข้าวสารให้แก่ครอบครัวของจือหลู เขาก็อดทนเดินทางไกลกว่าร้อยลี้เพื่อไปรับข้าวสารและนำมาให้พ่อแม่^๒ เมื่อพ่อของเขาเสียชีวิต จือหลูจัดการศพของพ่อตามธรรมเนียม แล้วทำไร่นาหาเลี้ยงแม่ด้วยความอุตสาหะตามสติกำลัง เมื่อว่างงานจือหลูก็ไปเล่าเรียนที่สำนักขงจื้อจนได้เป็นหนึ่งในปราชญ์ ๗๒ คนของสำนักขงจื้อ รวมทั้งยังเป็นผู้ที่กล้าหาญในการรบ ขงจื้อเคยตักเตือนจือหลูว่าเป็นคนมีปัญญามาก แต่มีสติน้อย เขาจะได้รับอันตรายเพราะความวู่วาม แต่คำตักเตือนของอาจารย์ก็ไม่ได้ลดความฮึกเหิมในใจของจือหลูไปได้ เมื่อแม่ของจือหลูถึงแก่กรรม จือหลูจัดการศพของแม่ตามธรรมเนียมและลาอาจารย์มารับราชการจนเจริญในหน้าที่การงาน มีความมั่นคง จือหลูรู้สึกเสียใจที่ยามพ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ ตนไม่อาจมอบความสุขสบายให้ได้ เมื่อมีความมั่งคั่งบริบูรณ์ก็หมดโอกาสที่จะปรนนิบัติท่าน

เมื่อถึงเวลาที่จือหลูออกรบ เขาถูกทหารฝ่ายตรงข้ามใช้ปลายทวนแทงยอดหมวกขาด จือหลูจึงคิดว่า วิสัยนักปราชญ์ที่รักเกียรติยศยอมยกย่องหมวกเสมอด้วยชีวิตตน บัดนี้หมวกขาดไปก็เหมือนหัวขาด คิดได้ดังนั้นก็เร่งขับรถบุกเข้าฆ่าฟันข้าศึกล้มตายเป็นอันมาก ทหารฝ่ายตรงข้ามตกข่มขึงเกาทัณฑ์ใส่จือหลู แต่จือหลูมิได้สะทกสะท้าน กลับแกว่งไกวอาวุธต่อสู้ ทหารฝ่ายตรงข้ามยิงระดมยิงเกาทัณฑ์ใส่จือหลูจนเกินจะป้องกันได้ ในที่สุดจือหลูก็สิ้นชีวิตในสนามรบเหมือนดังคำที่ขงจื้อเคยพยากรณ์ไว้

เรื่องที่ ๖ ทัมจื่อ

ในสมัยราชวงศ์จิ่ว ยุคซุนจิ่ว ที่เมืองทัม มีเจ้าเมืองนามว่าทัมฮึด แต่ผู้คนพากันเรียกว่า“ทัมจื่อ” ซึ่งเป็นการเรียกยกย่องผู้มีความรู้ความสามารถ (ดังเช่นที่ยกย่อง ขงจื่อ เหล่าจื่อ หรือเม่งจื่อ เป็นต้น) ทัมจื่อเป็นเจ้าเมืองที่รู้หลักนักปราชญ์ และกตัญญูตักเตือนพ่อแม่เป็นอย่างดี เมื่อแม่ล้มป่วยเป็นโรคริดสีดวงตา ทัมจื่อปรนนิบัติแม่อยู่เป็นเวลานานแต่ก็ไม่สามารถรักษาให้หายได้ วันหนึ่งมีผู้รู้มาบอกแม่ของทัมจื่อว่าต้องกินและหยอดตาด้วยน้ำนมกวางจิ้งจะหาย ทัมจื่อจึงให้คนไปเที่ยวตามหาแม่กวางเพื่อจะนำมรดกน้ำนมทำยา ก็หาไม่ได้ ในที่สุดทัมจื่อจึงใช้หญิงกวางคลุมตัวเพื่อปลอมเป็นกวางเข้าป่าเที่ยวตามหาฝูงกวางอยู่หลายวัน จึงได้พบฝูงกวาง ทัมจื่อปะปนกับฝูงกวางแล้วดูคนแม่กวางบัวบกเก็บใส่ในกระโอบมพอสมควรแล้ว จึงหิ้วกระโอบ

^๒ บางฉบับกล่าวว่าจือหลู แอบหนีไปต่างเมืองเพื่อทำงานแลกกับข้าวสาร และเดินทางไปกลับหลายครั้งเพื่อนำข้าวสารมาให้พ่อแม่ นอกจากนี้บางฉบับยังมีตัวละคร ภรรยาและบุตรของจือหลูเพิ่มเติมเข้าไปด้วย

^๓ บางฉบับทัมจื่อไม่ได้เป็นเจ้าเมือง แต่บอกว่าเป็นเพียงชาวบ้านสามัญทั่วไป

ออกมาจากฝูงกวาง เดินลัดเลาะออกจากป่าเพื่อจะกลับบ้าน แต่บังเอิญเดินผ่านนายพราน ๒ คน นายพรานทั้งสองเข้าใจผิดเตรียมตัวจะยิงเกาทัณฑ์ใส่ทัมจื่อ ทัมจื่อเห็นเข้ารีบร้องให้นายพรานหยุดยิง และเล่าเรื่องราวของตนให้นายพรานทราบ เมื่อพรานทราบความจริงก็รีบคุกเข่าคารวะและขอโทษที่ตนเกือบทำร้ายเจ้าเมือง ทัมจื่อให้อภัยนายพรานทั้งสองแล้วรีบกลับมาบ้าน เพื่อนำน้ำมันกวางมาให้แม่กินและหยอดตา ในไม่ช้าโรคครีตส์ดวงตาก็หายเป็นปกติ

เมื่อถึงกำหนดส่งส่วยแก่เมืองลู่ ทัมจื่อได้นำส่วยไปส่งด้วยตนเอง โดยมีผู้เจ้ยวงผู้เป็นเจ้าของเมืองลู่ มาต้อนรับเป็นอย่างดี ความทราบไปถึงขงจื้อ ขงจื้อขอเข้าพบทัมจื่อเพื่อขอศึกษาราชประเพณีและประเพณีทั่วไป ทัมจื่อก็ตกลงดีสอนให้ เมื่อทัมจื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ขงจื้อเสร็จแล้ว ก็ลากลับไปยังเมืองทัม อยู่เป็นปกติสุขจนสิ้นอายุขัย

เรื่องที่ ๗ พระเจ้าฮั่นบู้นเต้

พระเจ้าฮั่นบู้นเต้มีพระนามเดิมว่าเล่าเห่งเป็นพระมหากษัตริย์ในสมัยราชวงศ์ฮั่น เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าฮั่นโกโจ ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์ฮั่น พระมารดานามว่าเป้าะสี

ก่อนที่พระมารดาของพระเจ้าฮั่นบู้นเต้จะมาเป็นสุหยิน (ตำแหน่งของมเหสีรองลงมา) ของพระเจ้าฮั่นโกโจ พระนางเคยเป็นชายาของงุ่ยอ๋องมาก่อน เมื่อพระเจ้าฮั่นโกโจปราบงุ่ยอ๋องลงได้ บรรดาภรรยาใหญ่น้อยของงุ่ยอ๋องถูกส่งตัวไปทำงานยังโรงทอของฮั่นอ๋อง (คือพระเจ้าฮั่นโกโจ ในสมัยที่ยังไม่ได้สถาปนาราชวงศ์ฮั่น) อยู่มาวันหนึ่งฮั่นอ๋องเดินผ่านโรงทอ และพบนางเป้าะสีที่ชื่นชมในความงามของนาง จึงมีรับสั่งให้นางถวายตัวเป็นบาทบริจาริกา นอกจากนางเป้าะสีแล้ว ยังมีนางเซ็กสีอีกผู้หนึ่งที่ฮั่นอ๋องหลงใหลนางอย่างมากจนเป็นเหตุให้เกิดเรื่องร้ายขึ้น

แม้เล่าเห่งจะเป็นพระราชโอรสที่เกิดจากนางสนมที่เป็นชเลย แต่เล่าเห่งประพฤติตนดีงาม กตัญญูต่อบุพการี เมื่อพระเจ้าฮั่นโกโจสถาปนาราชวงศ์ฮั่น และตีเมืองต่ายแตกพ่าย จึงทรงแต่งตั้งเล่าเห่งให้เป็นต่ายอ๋องปกครองเมืองต่าย พร้อมกับรับพระมารดาไปปรนนิบัติเลี้ยงดู ต่ายอ๋องปกครองเมืองต่ายด้วยดี เพราะเหตุแห่งความกตัญญูกตเวที กอปรกับบารมีของต่ายอ๋อง จึงทำให้บ้านเมือง และราษฎรมีแต่ความสุข

แม้เล่าเห่งจะเป็นถึงต่ายอ๋องปกครองบ้านเมืองแล้วก็ตาม แต่ทุกเช้าค่ำก็จะทรงกราบพระบาทของพระมารดา ครั้งหนึ่งเมื่อพระมารดาประชวร ต่ายอ๋องเอาพระทัยใส่ดูแลพระ

มารดาเป็นอย่างดี แม้แต่พระโอสถที่หมอนำมาถวาย ต่ายอ่องก็จะทรงชิมก่อนทุกครั้ง ทรงประพุดิเช่นนี้เป็นเวลาถึง ๓ ปีจนกระทั่งพระมารดาหายจากพระอาการประชวร

ต่อมาพระเจ้าฮั่นโกโจสวรรคต เกิดเหตุวุ่นวายขึ้นในราชสำนัก ฮองเฮาของพระเจ้าฮั่นโกโจขึ้นเป็นไทเฮายึดอำนาจปกครองบริหารบ้านเมือง โดยมีรัชทายาทคือพระราชโอรสที่เกิดจากพระองค์เป็นกษัตริย์หุ่นเชิดนามพระเจ้าฮั่นฮุยเต้ ส่วนนางเซ็กสี่กับพระโอรสก็ถูกกำจัด พระเจ้าฮั่นฮุยเต้ไม่สามารถทนพฤติกรรมของไทเฮาได้ จึงไม่ทรงออกกว่าราชการ และพระองค์ก็สวรรคตในเวลาต่อมา ไทเฮาทรงจัดการอัญเชิญพระราชโอรสองค์อื่นๆ ของพระสนมขึ้นมาแทน เพื่อที่ตนจะได้กุมอำนาจของราชสำนักต่อไปได้ แต่ไม่นานไทเฮาก็สิ้นพระชนม์ บรรดาขุนนางทั้งหลายจึงพร้อมใจอัญเชิญต่ายอ่องขึ้นครองราชสมบัติ มีพระนามว่า พระเจ้าฮั่นนุ่นเต้ นางเป้าะสี่จึงได้รับการสถาปนาเป็นเป้าะไทเฮา

เรื่องที่ ๘ ก้วยก๊อ

ในสมัยราชวงศ์เจ้อฮั่น ที่เมืองลงหลือมีชายคนหนึ่งนามว่าก้วยก๊อ มีฐานะยากจน ทำงานรับจ้างหาเงินมาพอเลี้ยงตนและแม่ไปวันๆ เมื่อถึงวัยที่จะมีครอบครัวได้ แม่ของเขา ก็ไปสู่ขอ ลูกสาวชานามาเป็นภรรยาของก้วยก๊อ ก้วยก๊อสั่งสอนภรรยาให้หมั่นดูแลปรนนิบัติแม่ตน นางก็ปฏิบัติตามถ้อยคำของก้วยก๊อเป็นอย่างดี จนกระทั่งทั้งสองมีลูกชายหนึ่งคนเป็นที่รักของย่าเป็นอย่างมาก เมื่อเด็กชายอายุได้ ๓ ขวบ ย่ายิ่งเพิ่มพูนความรักและดูแลหลานอย่างดีจนถึงขนาดแบ่งส่วนอาหารของตนให้หลานกินอิมก่อนแล้วตนค่อยกินอาหารที่เหลือซึ่งไม่พอที่ผู้เป็นย่าจะกินอิมท้อง แม้ว่าก้วยก๊อจะพยายามอธิบายให้แม่ของตนทราบถึงความต้องการที่จะให้แม่ได้กินอาหารดีๆ เพราะเด็กอย่างไรก็ยอมเติบโตต่อไปได้ ไม่จำเป็นต้องกังวลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของหลานชาย แต่พูดเท่าไรก็ไม่เป็นผล เมื่อถึงเวลากินอาหาร ย่าก็ยังแบ่งอาหารให้หลานกินก่อนเสมอ ก้วยก๊อและภรรยาเห็นความลำบากของแม่ จึงปรึกษากันว่าจะนำลูกไปฝังเสีย เขาพยายามอธิบายให้ภรรยาฟังว่า แม่แก่มากแล้วควรจะได้กินอิมนอนสบาย แต่กลับต้องแบ่งอาหารให้หลานชาย ไม่ช้าก็ต้องเจ็บป่วย และถ้าแม่จากไปจะหาแม่ที่ไหนได้อีก ส่วนลูกอาจจะมิได้อีกในอนาคต แม้ภรรยาจะทัดทานเท่าไร ก็ไม่อาจต้านการตัดสินใจของก้วยก๊อได้ สองสามีภรรยาพากันอุ้มลูกเข้าไปที่ชายป่า ก้วยก๊อทำพิธีบอกกล่าวแก่พระภูมิเจ้าที่ เสร็จแล้วจึงขุดดินลึกราว ๓ ฟุต แต่จอบกระทบโดนของแข็งบางอย่าง เขาจึงก้มลงโยดินขึ้นมา และพบเหล็กแผ่นใหญ่ เมื่อเอาจอบขุดแผ่นเหล็กขึ้นก็พบทองลุ่มเต็มกระทะ สองสามีภรรยาตื่นตื่นดีใจ เมื่อหยิบขึ้นมาก็เห็นตัวหนังสือเขียนด้วยชาดามี

ใจความว่า “ทองทั้งนี้เทวดาให้แก่กัวยก็้อ ขุนนางจะแย่งเอาไปมิได้ แม้ราษฎรทั้งปวงก็ไม่มีสิทธิ์” จึงพากันกลับมาเอาตะกร้าขนทองกลับไปบ้าน แม่ของกัวยก็้อจึงเตรียมรูปเทียนไว้เช่นให้บูชาเทวดา

เมื่อได้ทองมา สองสามีภรรยา นำทองไปขายนำเงินมาซื้อไร่นาสรางบ้านให้ใหญ่โตขึ้น บรรดาคนที่รู้จักก็พากันพูดว่าที่กัวยก็้อมีเงินทองขึ้นมาได้เป็นเพราะคุณสมบัติ ๓ ประการของเขา คือ ๑. กัวยก็้อกตัญญูทดเวทิต่อแม่ ๒. แม่ของกัวยก็้อใจดี ไม่เคยมีปากเสียงกับเพื่อนบ้าน และ ๓. ลูกสะใภ้เชื่อฟังสามีและนับถือแม่สามี เหตุนี้เทพจึงตั้งใจให้สองสามีภรรยาพร้อมใจกันจะฝังลูกเพื่อจะได้พบทอง เป็นการตอบแทนความดีที่ได้กระทำ

เรื่องที่ ๙ ฉั่วสูน

ในช่วงราชวงศ์ฮั่น สมัยไซฮั่น องมั่งก่อการกบฏ ตั้งตัวเป็นพระเจ้าแผ่นดินนามว่าพระเจ้าหวังหมั่ง ที่เมืองซุ่นอานมีชุมนุมโจรที่มีกำลังมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง หัวหน้าโจรมีนามว่าฮวนซง และเรียกกลุ่มของตัวเองว่าเซี่ยะไปหรือโจรคิ้วแสด โจรกลุ่มนี้สู้รบกับกองทัพที่เมืองหลวงส่งมาปราบปราม กลุ่มโจรเซี่ยะไปและกองทัพจากเมืองหลวงสู้รบกันเป็นเวลาหลายวัน ในที่สุดทัพของเมืองหลวงก็ขาดเสบียงแตกพ่ายไป การสู้รบในครั้งนั้นทำให้ข้าวแพง และชาวเมืองเดือดร้อนเป็นอันมาก ต้องหาผักผลไม้กินต่างข้าว วันหนึ่งกองโจรคิ้วแสดไปถึงบ้านร้าง เห็นชายหนุ่มกำพร้าคนหนึ่งนามฉั่วสูน กำลังเก็บผลหม่อน แยกผลดิบไว้กระถายหนึ่ง ผลสุกไว้อีกกระถายหนึ่ง จึงไต่ถามว่าผลไม้ชนิดเดียวกัน เหตุใดต้องแยกสีแยกกระถายด้วย ฉั่วสูนจึงตอบโจรว่า ที่แยกออกเพราะสีดำสุกมีรสหวาน จะให้แม่ของตน ส่วนสีแดงยังดิบรสฝาดเป็นของตน เมื่อโจรได้ยินดังนั้น ต่างซาบซึ้งในความกตัญญูของฉั่วสูน จึงได้มอบข้าวสารสามถังและข้าววัลให้นำกลับไปเลี้ยงแม่

ล่วงมาถึงสมัยพระเจ้าฮั่นกวงบูเต้ปราบกบฏและสถาปนาราชวงศ์ตั้งฮั่น โปรดให้ยกทัพไปปราบโจรจนสงบราบคาบ ก่อนที่บ้านเมืองจะสงบนั้น ชาวบ้านต่างอพยพหนีตายเข้าป่าไป เว้นแต่ฉั่วสูนซึ่งเป็นห่วงแม่ที่แก่ชรา จึงไม่ยอมหนีไป คอยปรนนิบัติแม่จนบ้านเมืองปกติ เมื่อบ้านเมืองสงบเรียบร้อยแล้ว พวกชาวบ้านที่กลับมาต่างยกย่องในความกตัญญูของฉั่วสูน พากันทำหนังสือไปถึงเจ้าเมืองเพื่อให้ส่งไปยังเมืองหลวง จะได้ประกาศยกย่องฉั่วสูนเป็นตัวอย่างของบุคคลกตัญญู บังเอิญในขณะนั้นแม่ของฉั่วสูนถึงแก่กรรม ฉั่วสูนร้องไห้โศกเศร้า ไม่เป็นอันกินอันนอน เมื่อนำศพไปฝังตามธรรมเนียมเสร็จแล้วก็กลับมาบ้าน แม้กระนั้นเมื่อถึงคราวฝนตกฟ้าร้อง ฉั่วสูนก็เป็นห่วงว่าเมื่อตอนแม่มีชีวิตอยู่กลัวเสียงฝนตกฟ้าร้อง จึงรีบไปที่หลุมศพ พลังร้องบอกปลอบแม่ของตน จนกระทั่งเมืองหลวงประกาศให้ฉั่วสูนได้เป็นเสนาเหเลี่ยมซึ่งเป็นตำแหน่งขุนนางที่

มอบให้แก่ลูกที่มีความกตัญญู ทางกรเรียกตัวให้ชั่วสุนไปรับตำแหน่ง แต่ชั่วสุนก็ไม่ปรารถนาจะไปเพราะเป็นห่วงหลุมฝังศพของแม่ เจ้าเมืองเห็นใจและเมื่อได้ฟังก็ยิ่งเคารพนับถือ ยกย่องชั่วสุนให้เป็นอาจารย์ แล้วมอบเงินเดือนที่จะจ่ายให้แก่ผู้มีความกตัญญูเลี้ยงชีวิตอย่างสุขสบายตลอดอายุตน

เรื่องที่ ๑๐ เต็งหลัง

ในสมัยราชวงศ์อวฮัน ที่เมืองฮ้อไหล มีชายคนหนึ่งนามว่าเต็งหลัง เป็นผู้กตัญญู แม้บุพการีจะเสียชีวิตไปนาน เขาก็ยังสลักรูปเหมือนไว้บูชา และจัดหาอาหารเช่นไหว้ทุกวันเหมือนพ่อแม่ยังมีชีวิตอยู่ วันหนึ่งภรรยาเฝ้าบ้านเพียงลำพัง เพื่อนบ้านนามว่าเตียชก^๔ มาขอยืมสิ่งของเครื่องใช้ ภรรยาของเต็งหลังไม่กล้าตัดสินใจ จึงไปเสียดายถามรูปเคารพว่าจะให้ยืมหรือไม่ให้ยืมผลเสียดายว่าไม่ควรให้ยืม เตียชกโกรธมากประกอบกับกำลังเมาสุรา เมื่อได้ยินคำปฏิเสธของนางจึงเข้าไปด่าว่าและตีรูปเคารพนั้น เต็งหลังกลับมาและเห็นรูปพ่อแม่ของตนเศร้าหมองก็ไม่สบายใจ ได้ถามภรรยาว่าเกิดเหตุใดขึ้น ภรรยาจึงเล่าความทั้งหมดให้ฟัง เต็งหลังฟังความแล้วแค้นเคืองเตียชกเป็นอันมาก หยิบกระบี่วิ่งตรงไปที่บ้านเตียชกหมายจะฆ่าให้ตาย ภรรยาของเตียชกเห็นว่าสามีของตนคงจะสู้เต็งหลังไม่ได้ จึงรีบไปบอกผู้ใหญ่ให้มาช่วยห้ามปราม พอตีญาติมิตรมาช่วยห้ามปรามไว้และขอร้องให้ไว้ชีวิตเตียชก เต็งหลังจึงยอมปล่อยไป เตียชกทั้งเจ็บทั้งอาย จึงไปฟ้องต่อเจ้าเมืองให้จับเต็งหลัง เต็งหลังถูกทางการคุมตัวไว้ แต่ได้ขอร้องเจ้าหน้าที่ให้ตนได้ทำพิธีคำนับลาพ่อแม่ก่อน ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของทางการเห็นรูปปั้นมีน้ำตาไหลออกมา เจ้าเมืองทราบเรื่องปาฏิหาริย์ จึงรีบไปดูด้วยตาตนเอง ก็ปรากฏจริงตามนั้น ในที่สุดจึงปรับเตียชกให้ไปขอมารูปเคารพนั้น แล้วปล่อยเต็งหลังให้พ้นข้อกล่าวหาไป พร้อมกับทำเรื่องไปยังเมืองหลวงเสนอความดีและ ยกย่องเต็งหลังว่าเป็นผู้กตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่อย่างมั่นคง

ฝ่ายเตียชกเห็นเจ้าเมืองปล่อยเต็งหลังไปก็สำนึกผิดว่าตนทำรุนแรงเกินไป จึงจัดหาของมาเช่นไหว้รูปเคารพ ทั้งเตียชกและเต็งหลังจึงปรับความเข้าใจกันและรักใคร่สนิทสนมกันดังเดิม จากนั้นไม่นาน ทางเมืองหลวงมีหนังสือเรียกตัวเต็งหลังให้เข้ารับราชการ แต่เจ้าตัวปฏิเสธ

^๔ บางสำนวนจะไม่ได้กล่าวถึงเรื่องของเพื่อนบ้าน แต่จะกล่าวถึงภรรยาของเต็งหลังที่เป็นคนทำร้ายรูปปั้น ด้วยการเอาเข็มมาทิ่มแทงเพราะไม่พอใจที่เต็งหลังสั่งให้คอยปรนนิบัติกราบไหว้รูปปั้นที่ไม่มีชีวิต เมื่อเต็งหลังกลับมาบ้านเห็นรูปปั้นมีน้ำตาไหลก็ได้คาดคั้นจนรู้ความ จึงขับไล่ภรรยาตนออกจากบ้านไป ในส่วนของความแตกต่างนี้ นักวิชาการด้านจีนศึกษาบางท่านได้ตั้งข้อสังเกตว่า น่าจะเกิดในยุคหลังที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ให้เป็นนิทานสำหรับเด็ก ผู้เรียบเรียงเห็นว่าไม่เหมาะที่จะนำเรื่องราวความแตกแยกของคนในครอบครัวมานำเสนอแก่เด็ก จึงได้ตัดแปลงโดยนำตัวละครเพื่อนบ้านมาแทน

เพราะไม่ปรารถนาที่จะไปอยู่เมืองหลวง จึงขอผ่อนผันโดยอ้างว่าตนมีโรคภัย ขออยู่ที่บ้านเดิมมีความสุขดีอยู่แล้ว เจ้าเมืองจึงยอมตามความปรารถนาของเต็งหลัง

เรื่องที่ ๑๑ กังเก็ก

ในสมัยราชวงศ์อวฮั่น ที่เมืองลิมจือ มีชายคนหนึ่งนามว่ากังเก็ก กำพรว้าพ่อแต่ยังเยาว์ กังเก็กเกิดมาในตระกูลร่ำรวย มีไร่นาทรัพย์สินที่ดินมากมาย แม่ได้ส่งกังเก็กไปศึกษาในสำนักอาจารย์ กังเก็กเป็นผู้ที่มีสติปัญญาดี และหมั่นเล่าเรียนไม่ทอดย เรียนอยู่ไม่กี่ปีก็สำเร็จ จึงกลับมาปรนนิบัติดูแลแม่ พร้อมกันนั้นก็มิผู้ตามมาขอเป็นศิษย์เป็นอันมาก ขณะนั้น ที่เมืองลิมจือมีโจรผู้ร้ายเที่ยวปล้นอยู่หลายแห่ง ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนพากันทิ้งบ้านเรือนอพยพหนีโจรไปที่อื่น ฝ่ายกังเก็กให้มารดาซื้อหลังตนเดินตามผู้คนที่อพยพหนีภัย พวกโจรไล่ล่าชาวบ้านที่หนีกระจัดกระจาย กังเก็กถูกจับตัวได้ แต่ไม่รู้จะทำประการใด ได้แต่อ่อนวอนร้องขอโจรว่าแม่ของตนแก่ชราเดินไม่ไหว ถ้าโจรจับตนไปก็เท่ากับฆ่าผู้เฒ่าให้ตายไปอีกคนหนึ่ง หากโจรปล่อยเราไป ก็เท่ากับให้ชีวิตแก่คน ๒ คน กังเก็กขอร้องโจรด้วยความเวทนา พวกโจรสงสารเห็นใจจึงยอมปล่อยตัวไป เมื่อรอดจากโจรกลุ่มแรก ก็ถูกโจรกลุ่มอื่นๆ จับตัวอีก เมื่อพวกโจรได้ทราบความจริงใจก็ยอมปล่อยตัวไปทุกครั้ง ครั้นกองทัพหลวงมาปราบปรามโจรผู้ร้ายจนราบคาบ กังเก็กก็พาแม่กลับบ้านเดิม คนทั้งหลายต่างยกย่องในความกตัญญูของกังเก็ก ไม่นานแม่ของเขาก็ถึงแก่กรรม กังเก็กเศร้าโศกเสียใจเป็นอย่างมาก ชาวบ้านก็พลอยสงสารร้องไห้ตาม และต่างพากันทำหนังสือยกย่องในความกตัญญูไปยังเมืองหลวง ต่อมาทางการจึงได้เรียกตัวให้กังเก็กเข้ารับราชการ กังเก็กเข้ารับราชการจนสอบไล่ได้เป็นกั้งงี้ใต้สูหรืออำมาตย์ผู้มีหน้าที่ถวายโอวาทแด่พระเจ้าแผ่นดิน

เรื่องที่ ๑๒ เกียงซี

ในสมัยราชวงศ์อวฮั่น ที่เมืองกวยฮั่น มีชายคนหนึ่งนามว่าเกียงซี มีภรรยาชื่อนางฟั่งสี สองสามีภรรยาปรนนิบัติแม่ด้วยดีตลอดมา แม่ของเกียงซีชอบกินน้ำจากแม่น้ำที่อยู่แสนไกล ไม่ชอบกินน้ำในบ่อหรือในสระ นางฟั่งสีก็ไปตักมาให้แม่สามมีดื่มกินทุกวัน วันหนึ่งเกิดพายุจัด ขณะกลับจากไปตักน้ำ ทำให้นางกลับถึงบ้านช้า แม่สามีก็บ่นต่างๆ นานา เกียงซีก็คิดว่ากล่าวและขับไล่นางออกจากบ้านด้วยเข้าใจว่านางไปเถลไถลไม่รีบกลับ ไม่ว่านางจะอธิบายอย่างไร เกียงซีก็ไม่ฟังเหตุผล นางฟั่งสีจำใจต้องออกจากบ้านไปอาศัยอยู่กับเพื่อนบ้าน แต่ยังคงตักน้ำ และไหว้วานให้เพื่อนบ้านนำไปให้แม่สามีอยู่ทุกวัน ทำให้แม่ของเกียงซีเข้าใจผิดว่าเพื่อนบ้านมีน้ำใจตักน้ำมาให้ นอกจากนี้นางฟั่งสียังจุดธูปเทียนบูชาเทวดาให้คุ้มครองแม่สามีให้อยู่เย็นเป็นสุข ต่อมาทราบว่าแท้จริงแล้วลูกสะใภ้เป็นคนตักน้ำมาให้ จึงได้ให้เกียงซีไปรับนางกลับมาอยู่ด้วย เกียงซีกตัญญูต่อแม่ จึงรีบไปรับนางกลับมา

เมื่อนางฟังสีกลับมาอยู่บ้านแล้วก็ปรนนิบัติแม่สามีอย่างดีเช่นเดิม วันหนึ่งมารดาอยากกินปลาตะเพียน ซึ่งเคยได้กินอยู่ทุกวัน แต่วันนั้นเกียงซีไม่สามารถหาปลาได้จึงได้แต่ยืนบนพืชม้าอยู่คนเดียว ฝ่ายนางฟังสีเห็นสามีกลับมาก็ดีใจ รีบบอกว่า มีน้ำพุอัศจรรย์เกิดขึ้นที่หลังบ้าน เกียงซีได้ยินก็โกรธหาว่านางเอาเรื่องไร้สาระมาพูดในขณะที่ตนกลุ้มใจ นางฟังสีก็ยืนยันให้สามีไปดู เกียงซีก็เดินไปดูกับภรรยา เมื่อไปถึงก็เห็นมีแอ่งน้ำพุและปลาตะเพียนว่ายอยู่สองตัว ลองชิมน้ำดูก็เห็นว่าน้ำนั้นมีกลิ่นรสอย่างเดียวกับน้ำในแม่น้ำ จึงรีบตักน้ำและจับปลาไปปรุงอาหารให้มารดา นับแต่นั้นมาทุกรุ่งเช้าก็จะเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ทุกวัน ด้วยเป็นเพราะความกตัญญูของเกียงซีและภรรยาที่มีต่อแม่ของตน

เรื่องที่ ๑๓ ตังอ๋ยง^๕

ในสมัยราชวงศ์อวฮั่น ที่เมืองเซียงเส็ง มีชายคนหนึ่งนามว่าตังอ๋ยง มีฐานะยากจน กำพรว้าแม่แต่้วยเยาว์ เทียบรับจ้างทำนา เมื่อบ้านเมืองเกิดยุคเข็ญ ตังอ๋ยงพาพ่ออพยพหนีไปตามเมืองต่างๆ จนไปตั้งบ้านเรือนทำไร่นาอยู่ที่ตำบลอานเล็ก แขวงเมืองกังเฮ ไม่นานพ่อก็ถึงแก่กรรม ตังอ๋ยงไม่มีเงินจะทำศพพ่อ จึงยอมขายตัวเป็นทาสของเล็กกองเพื่อแลกกับเงินหนึ่งหมื่นกะเปาะเพื่อทำศพพ่อ และสัญญาว่าเมื่อทำศพเสร็จแล้วจะไปทำงานใช้หนี้ เมื่อได้เงินมาแล้วก็ทำพิธีฝังศพตามธรรมเนียม ต่อมาคนทั้งหลายเรียกตำบลที่ฝังศพพ่อของตังอ๋ยงว่าตำบลเห่าก้า

ครั้นตังอ๋ยงทำศพพ่อเสร็จแล้วจึงเดินทางไปทำงานให้กองเล็กตามสัญญา ระหว่างทางได้พบสาวงามผู้หนึ่งยืนอยู่ใต้ต้นหวย ทักทายเรียกชื่อตังอ๋ยง และกล่าวว่าพ่อของนางชื่นชมในความกตัญญูของเขา จึงได้ส่งนางมาเป็นภรรยาเพื่อช่วยทำงานชดใช้หนี้สิน ตังอ๋ยงกล่าวทัดทานว่าตนเป็นคนยากจน ไม่ต้องการให้นางลำบาก หากรักตนจริงเมื่อทำงานใช้หนี้เสร็จแล้วจึงค่อยมาอยู่กินเป็นสามีภรรยา กัน ฝ่ายหญิงนั้นก็ยังคงยืนยันที่จะแต่งงานกับตังอ๋ยง และยอมที่จะทำงานแม้จะลำบากเพียงใดก็ตาม และอ่อนน้อมตังอ๋ยงให้โอกาสนางตอบแทนพระคุณพ่อเช่นเดียวกับที่ตังอ๋ยงได้ทำ ทั้งสองต่างพูดจาซักถามกันจนตังอ๋ยงพอใจในความอ่อนโยนของนาง จึงยอมรับนางเป็นภรรยา แล้วพากันไปยังบ้านเล็กกอง ฝ่ายเล็กกองเห็นภรรยาตังอ๋ยงรูปร่าง กอปรกับกิริยามารยาทแช่มช้อย ก็คิดว่าต้องเป็นผู้ดีตกยาก จึงเกิดความสงสาร จัดหาห้องให้พักอาศัยตามสบาย จากนั้นเล็กกองมอบหมายให้ตังอ๋ยงทอผ้าแพรเลียน ๓๐๐ ม้วน ที่แรกตังอ๋ยงไม่กล้ารับปาก เพราะตนทอผ้าไม่เป็น แต่ภรรยาเตือนให้รับปากไป ตังอ๋ยงจึงยอมรับปาก สองสามีภรรยาพากันไป

^๕ ผู้วิจัยใช้ตัวสะกดตามต้นฉบับ “ยี่จับสี่เห่า” ของพระเจนจันอักษร และปริดา ศรีชลาลัย

หาซื้อใหม่มาทอผ้าแพรร่ ต่างช่วยกันทำงานจนทอแพรร่เสร็จภายในเวลา ๑ เดือน เล็กองประหลาดใจและพอใจผลงานเป็นอย่างมาก ทั้งยังสงสัยว่าภรรยาตั้งอัยยังต้องไม่ใช่คนธรรมดาแน่ เล็กองมอบเงินให้เพิ่มเติมแต่ตั้งอัยยังปฏิเสธ เล็กองจึงจัดงานเลี้ยงให้แก่สองสามีภรรยาเป็นการตอบแทน เมื่อทั้งสองเดินทางกลับผ่านมายังต้นหวย ซึ่งเป็นสถานที่ที่ที่ตั้งอัยยังได้พบกับภรรยา นางก็หยุดเดินและเล่าความจริงว่า ตนไม่ใช่มนุษย์แต่เป็นเทพธิดานามว่าจิดหนึ่ง ด้วยความกตัญญูทเวทียของตั้งอัยยัง เชียงตั้งจึงมีเทวบัญชาให้นางลงมาเป็นภรรยาของตั้งอัยยัง ช่วยทำแพรร่ชุดใช้ค่าตัวให้เสร็จโดยเร็ว ตอนนี้ถึงเวลาแล้วที่นางต้องกลับสวรรค์ และขณะนี้นางตั้งครรรภ์อยู่ เมื่อถึงวันเวลานี้ในปีหน้า ขอให้ตั้งอัยยังกลับมา ณ ต้นหวยนี้เพื่อรับลูกไปเลี้ยงดูสืบตระกูลต่อไป ทั้งสองอำลากันด้วยความเศร้าโศก ตั้งอัยยังเฝ้ารอคอยวันคืนให้ถึงวันทีนัดโดยเร็ว เมื่อถึงวันกำหนด ตั้งอัยยังมาที่ต้นหวยได้พบกับเด็กชาย ๒ คน คนที่มีปากยาวคล้ายปากนกและมีหนังไ้รักแร้คล้ายปีก อีกคนหน้าตาหมดจด ตั้งอัยยังตั้งชื่อลูกคนโตว่าตั้งฉี คนเล็กว่าตั้งสู เด็กทั้งสองโตขึ้นต่างช่วยกันทำมาหากิน ปรนนิบัติตั้งอัยยังด้วยดี ชาวบ้านต่างยกย่องและส่งเรื่องไปยังเจ้าเมืองเพื่อแต่งตั้งให้ตั้งอัยยังและลูกได้เป็นเฮาเหลี่ยม ไม่ช้าทางเมืองหลวงได้แต่งตั้งให้เป็นตงอ่วยคือนายทหารปราบโจร และให้มารับตำแหน่งที่เมืองหลวง แต่ตั้งอัยยังไม่ต้องการจึงพากันย้ายไปอยู่เมืองเตี้ย อยู่มาวันหนึ่งตั้งฉีบอกพ่อว่าแม่สั่งให้พาพ่อไปพบ ตั้งอัยยังจึงสั่งเสียตั้งสูให้ดูแลบ้านเรือนแล้วจึงเตรียมตัวไปกับตั้งฉี เมื่อถึงเวลาตั้งฉีกางปีกอุ้มบิดาบินพาขึ้นสวรรค์ไป เมื่อ พระเจ้าแผ่นดินทรงทราบจึงโปรดให้สร้างศาล ณ บ้านของตั้งอัยยัง และมีการบวงสรวงทุกปีเป็นธรรมเนียมสืบมาช้านาน

เรื่องที่ ๑๔ อั้งเฮียง

ในสมัยราชวงศ์อ่าวฮั่น ที่เมืองอานเล็ก มีชายคนหนึ่งนามว่าอั้งเฮียง อั้งเฮียงกำพั่วแม่ตั้งแต่อายุ ๙ ขวบ อยู่กับพ่อทำไร่่นาหาเลี้ยงตัว อั้งเฮียงเป็นคนขยันว่านอนสอนง่าย ช่วยงานของพ่อทุกอย่าง เมื่อถึงหน้าร้อนก็พัดที่นอนของพ่อให้เย็นเพื่อให้พ่อได้นอนหลับสบาย ถึงหน้าหนาวก็นอนกลิ้งบนที่นอนให้อุ่น เพื่อให้พ่อได้นอนอุ่นสบาย แม้จะยากจนแต่พ่อก็ให้อั้งเฮียงได้เรียนหนังสือ อั้งเฮียงเป็นเด็กกตัญญูและเฉลียวฉลาด จนมีคนร้องเพลงขับสรรเสริญว่า เด็กอั้งเฮียงชาวกังเฮ้เป็นคนดี หากนำเอาคนทั้งเมืองมาเทียบก็ไม่มีใครเทียบได้เลย

อั้งเฮียงเรียนหนังสือจนจบและได้เป็นนักปราชญ์คนสำคัญที่ชาวบ้านทั้งหลายนับถือ อยู่มาไม่นานพ่อของเขาก็ถึงแก่กรรม อั้งเฮียงเศร้าโศกเสียใจเป็นอันมาก ชาวบ้านต่างมาช่วยจัดพิธีศพจนเรียบร้อย จากนั้นอั้งเฮียงได้เป็นอาจารย์สอนหนังสือให้แก่ลูกศิษย์ และหลังจากนั้นไม่นาน เศรษฐีประจำตำบลนับถืออั้งเฮียงว่ามีความกตัญญูจึงได้ยกลูกสาวให้แต่งงานกับอั้งเฮียง

โหราศาสตร์ก็ดูชะตาของเมืองและของขุนทวนเมื่อเห็นว่าเป็นสิริมงคล ประกอบกับแม่สนับสนุนเล็กจะเจ้จึงตัดสินใจไปช่วยราชการขุนทวน เล็กจะได้เป็นที่ปรึกษาราชการ แต่ด้วยความที่เป็นคนพูดจาตรงไปตรงมา ทำให้ไม่ถูกกับขุนนางผู้อื่น ขุนทวนจึงส่งให้ไปเป็นเจ้าเมืองอุดหลิม เมื่อไปถึง เล็กจะก็ปราบปรามโจรผู้ร้ายจนราบคาบ และบ้านเมืองสงบสุขร่มเย็นสืบต่อมา

เรื่องที่ ๑๖ เฮ่งเพา

ในสมัยราชวงศ์ซ่ง ที่เมืองเอ็งเหล็ง มีชายคนหนึ่งชื่อเฮ่งเพา กำพร้าพ่อแต่ยังเด็ก เหตุเพราะพ่อของเขาไม่ร่วมมือกับซือมาเจียวในการบังคับกษัตริย์ราชวงศ์ซ่งให้สถาปนาตนขึ้นเป็นจิ้นอ๋อง ซือมาเจียวจึงหาเหตุฆ่าพ่อของเฮ่งเพา เมื่อเฮ่งเพาโตขึ้น จึงหมายที่จะแก้แค้น แต่ด้วยราชวงศ์ซ่งล่มสลายไปแล้ว ราชสมบัติตกเป็นของราชวงศ์จิ้นที่ซือมาเจียวเป็นผู้สถาปนาขึ้น แต่ตัวซือมาเจียวก็ตายไปนานแล้ว เฮ่งเพาจึงระงับความแค้นไว้ ไม่ทำการวุ่นวาย ตั้งใจปรนนิบัติแม่ และสอนหนังสือแก่บรรดาศิษย์ทั้งหลาย แม้ราชสำนักจะส่งคนให้นำข้าวของมาเกลี้ยกล่อมเฮ่งเพา ให้ไปรับราชการ แต่เฮ่งเพาก็ไม่สนใจที่จะรับสิ่งของเหล่านั้น ยิ่งกว่านั้นไม่ว่าเฮ่งเพาจะทำการใด จะไม่ยอมผินหน้าไปทางเมืองหลวงเพราะความเกลียดชังราชวงศ์จิ้น

เฮ่งเพาอาศัยอยู่กับแม่แต่เพียงสองคน แม่ของเฮ่งเพากลับเสียงฟ้าร้องเป็นอย่างมาก ยามใดที่ฝนตกฟ้าร้อง ก็จะร้องด้วยความกลัว ต่อเมื่อมีคนอยู่เป็นเพื่อนก็จะหายตกใจ เวลาผ่านไปไม่นานแม่ของเฮ่งเพาก็ถึงแก่กรรม เมื่อมีฝนตกฟ้าร้องคราใด เฮ่งเพาต้องรีบไปที่หลุมศพของแม่แล้วร้องปลอบว่า ลูกมาอยู่ที่นี้แล้วแม่อย่ากลัวเลย ด้วยความรักและคิดถึงแม่ตน และแม้ว่าหมู่บ้านที่เฮ่งเพาอาศัยอยู่จะฝนแล้ง อดคัดค้านจนจนชาวเมืองต้องอพยพย้ายถิ่น แต่เฮ่งเพาก็ยังทนอดอยากไม่หนีไปไหนเพื่อเฝ้าที่ฝังศพของแม่

เฮ่งเพาทำหน้าที่สอนศิษย์ที่เมืองเอ็งเหล็งจนอายุมากขึ้น เมื่อใกล้จะถึงแก่กรรม ได้สั่งเสียลูกหลานว่า ต่อไปวันหน้าหากใครในตระกูลไปเป็นขุนนางช่วยราชวงศ์จิ้น ขอให้ลูกหลานอย่าได้นับถือและอย่านับว่าเป็นคนแซ่เดียวกัน คำสั่งเสียนี้ไม่มีใครกล้าล่วงละเมิดจนราชวงศ์จิ้นเสื่อมลง เชื้อสายของเฮ่งเพาจึงไปรับราชการกับฝ่ายตรงข้ามกับราชวงศ์จิ้นและช่วยทำสงครามจนราชวงศ์จิ้นสิ้นสูญไป

เรื่องที่ ๑๗ เม่งจง

ในสมัยสามก๊กตอนปลาย มีชายคนหนึ่งชื่อว่าเม่งจง อาศัยอยู่กับแม่เพียงลำพัง แม่จะกำพร้าพ่อตั้งแต่ยังเด็ก แต่ฐานะทางบ้านก็ไม่ได้ยากจนนัก แม่ของเม่งจงจึงได้ส่งให้เขาไปเล่าเรียนหนังสือกับลี้ชกที่เมืองลำเอียง ก่อนที่เม่งจงจะไปศึกษาที่สำนักของลี้ชก แม่ได้เย็บผ่านวม

และที่นอนผืนใหญ่ให้ติดตัวไป มีผู้ถามว่าเหตุใดต้องทำเช่นนี้ แม่ของเม้งจงตอบว่าเป็นเพราะตนไม่ใช่คนมั่งมี มีแต่เพียงผ่านววมและที่นอนให้เม้งจงติดตัวไปเท่านั้น ลูกจะได้พากเพียรเรียนให้สำเร็จโดยเร็ว หากซักซำจนที่นอนขาดเปื่อยก็จะมีสิ่งใดให้อีก เม้งจงตั้งใจเรียนกอบปรักกับเป็นคนเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาดี จดจำสิ่งต่างๆ ได้แม่นยำ อาจารย์จึงชื่นชมเม้งจงอยู่เนืองๆ

วันหนึ่งเม้งจงกลับมาเยี่ยมแม่ซึ่งกำลังป่วยหนัก แม่ของเขาอยากกินหน่อไม้เป็นอย่างมาก แต่ฤดูกาลนั้นอากาศหนาว ไม่มีหน่อไม้ขายในตลาด เม้งจงออกตามหาเท่าไรก็หาซื้อไม่ได้ จึงไปที่กอไผ่แล้วร้องให้ ตั้งจิตอธิษฐานต่อเทวดา เทวดาเห็นความกตัญญูจึงบันดาลหน่อไม้ให้ผุดขึ้นมาหลายหน่อ เม้งจงดีใจรีบเก็บนำกลับไปทำอาหารให้แม่กินจนหายป่วย เม้งจงจึงกลับไปเรียนตามปกติ เมื่อเม้งจงเรียนจบก็กลับมาปรนนิบัติแม่และเข้ารับราชการอยู่กับขุนกวนจนเจริญก้าวหน้า ได้เป็นขุนนางตำแหน่งเอี้ยมตี๋ชื่อเป่คือเจ้าพนักงานภาษีเกลือ เม้งจงส่งปลาเค็มอย่างดีไปให้แม่ แต่แม่ของเขากลับส่งคืนแล้วตอบกลับมาว่า เม้งจงเป็นพนักงานภาษีเกลือแต่กลับส่งปลาเค็มมาให้จะไม่มีโทษอันใดหรือ แม่เห็นว่าไม่สมควรจึงส่งคืนมา เม้งจงได้รับราชการจนเป็นถึงชั้นเจ้าเมืองโหวง ต่อมาแม่ของเขาถึงแก่กรรม เม้งจงก็กลับมาจัดพิธีศพให้แม่ตามธรรมเนียมและกลับเข้ารับราชการกับขุนกวนจนได้เลื่อนขึ้นเป็นซีคังคือเสนาบดีกระทรวงโยธา รับราชการต่อมาจนถึงสมัยพระเจ้าซุ่นเฮาจึงถึงแก่กรรม คงเหลือคุณงามความดีทิ้งไว้เป็นตัวอย่างแก่ชนรุ่นหลัง

เรื่องที่ ๑๘ เเฮงเสียง

ในสมัยสามก๊กตอนปลาย ที่เมืองลิมซี มีชายคนหนึ่งชื่อว่าเฮงเสียง กำพรว้าแม่ตั้งแต่อายุยังน้อย อาศัยอยู่กับพ่อและแม่เลี้ยง นางเกลียดเฮงเสียงมาก หาเหตุให้เฮงเสียงถูกพ่อทำโทษอยู่ตลอด แต่เฮงเสียงเป็นคนฉลาด เมื่อพ่อดำดีเล็กน้อยก็อดทน แต่เมื่อพ่อโกรธมาก ก็เลี้ยงไปทีอื่นจนกว่าพ่อจะหายโกรธ พ่อของเฮงเสียงเป็นคนมั่งคั่ง อีกทั้งเฮงเสียงเป็นบุตรคนเดียว จึงมีโอกาสได้เล่าเรียน เฮงเสียงเล่าเรียนจนสำเร็จ พ่อก็ถึงแก่กรรม จึงลาอาจารย์กลับมาจัดพิธีศพให้พ่อ และอยู่ปรนนิบัติแม่เลี้ยงด้วยความเคารพ ทำให้นางสำนึกและกลับใจหันมารักใคร่เฮงเสียงประดุจลูกแท้ๆ ของตน มีอยู่คราวหนึ่งนางป่วยหนักอยากกินปลาสด แต่หิมะตกหนัก น้ำเป็นน้ำแข็ง ไม่สามารถจับปลาได้ เฮงเสียงก็ร้อนใจเพราะถ้าจับปลาไปทำกับข้าวไม่ได้ แม่เลี้ยงก็จะไม่กินข้าว เฮงเสียงจึงตรงไปที่บึงน้ำ ตั้งใจที่จะเจาะน้ำแข็งด้วยการถอดเสื้อและนอนบนน้ำแข็งเพื่อให้ น้ำแข็งละลาย ทันใดนั้นปลาตะเพียนสองตัวก็กระโดดทะลุน้ำแข็งขึ้นมา เฮงเสียงดีใจรีบจับ

ปลาไปทำกับข้าว ผู้คนที่ได้พบเห็นต่างอัศจรรย์ใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อแม่เลี้ยงได้กินปลา แล้วอาการป่วยก็หายเป็นปกติ

ต่อมาไม่นาน เฮ้งเสียงได้รับตำแหน่งเป็นขุนนางผู้ใหญ่ของประเทศ เพราะความ กตัญญู และความซื่อตรง ไม่ประจบสอพลอ คนทั้งหลายจึงนับถือเฮ้งเสียงตลอดมา

เรื่องที่ ๑๙ นางเอี้ยเฮียง

ในสมัยราชวงศ์จิ้น มีหญิงคนหนึ่งชื่อว่าเอี้ยเฮียง^๗ เป็นบุตรสาวคนเดียวของเอี้ยฮง ชาวนาผู้ยากจน เอี้ยเฮียงเป็นคนที่ว่านอนสอนง่าย แต่มีนิสัยประหลาดคือไม่พูดจากับใคร ยกเว้น พ่อแม่ ไม่ว่าทั้งสองจะไปไหนก็จะร้องตามเสมอ และยังชอบแต่งตัวเป็นชายเมื่อไปไหนมาไหนกับ พ่อ ต่อเมื่ออยู่กับแม่ก็จะแต่งตัวเป็นหญิงตามปกติ

เมื่อเอี้ยเฮียงอายุได้สิบสี่ปี วันหนึ่งได้ตามพ่อออกไปทำไร่ไถนา ระหว่างทางมีเสื้อ ตัวใหญ่ตัวหนึ่งกระโจนออกมาจะตะครุบ เอี้ยฮงตกใจสลบไป ส่วนเอี้ยเฮียงวิ่งเข้าไปขวางป้องกัน พ่อไว้ เมื่อเสื้อกระโดดมาถึง นางก็เอามือค้ำคอเสื้อไว้แล้วผลักสุดแรงจนเสื้อกระเด็น เสื้อร้อง คำรามด้วยความโกรธ ฝ่ายเอี้ยเฮียงก็ตั้งท่าคุมเชิงเตรียมพร้อมจะสู้อย่างกล้าหาญ ตั้งท่าดูเชิงกัน ลักพัก เสื้อก็ร้องคำรามแล้วกระโดดหนีไป ฝ่ายเอี้ยเฮียงก็เข้านวดพื้นพ่อให้ฟื้นคืนสติแล้วจึงพากลับบ้าน

วันหนึ่ง ขณะที่เอี้ยเฮียงอยู่ที่บ้าน มีหญิงชราขาเป๋ แต่งตัวเสื้อผ้าขาดรุ่งริ่งมายืน อยู่หน้าบ้าน เมื่อเอี้ยเฮียงไปถามก็ได้ความว่า หญิงชราเดินทางผ่านมา ได้เห็นเอี้ยเฮียงเข้าก็นึกรัก อยากรักที่จะมาขออาศัยอยู่ด้วย นางเอี้ยเฮียงเข้าไปปรึกษาแม่ พ่อดีพ่อของเอี้ยเฮียงกลับมาบ้าน จึงเข้าไปถามที่ไปที่ไปของหญิงชรา หญิงชรากล่าวว่า ตนมาเยี่ยมญาติและได้ยินข่าวว่าลูกสาว บ้านนี้มีชื่อเสียงต่อสู้กับเสื้อได้ จึงมาขออาศัย เมื่อได้เห็นก็รู้ว่าเอี้ยเฮียงมีลักษณะดี อายุยืนนาน เห็น แล้วรักใคร่เหมือนลูกหลาน จึงปรารถนาจะมาขออยู่ด้วย พ่อได้ฟังถ้อยคำแล้วเอี้ยฮงก็พิเคราะห์ว่า หญิงชราที่ทางจะไม่ธรรมดา คำพูดคำจาไม่น่าจะเป็นคนขอทานยากไร้ หากลองให้อยู่ด้วยจะได้

^๗ เดวิด เค จอร์แดน (David K. Jordan, ๒๐๐๕) ได้แสดงข้อคิดเห็นว่า นางเอี้ยเฮียงนั้น จริงแล้วควรจะเป็นชาย เพราะจากต้นฉบับเดิมของกั๋วจู้จิง ที่เขียนเป็นบทกวีสรรเสริญสั้นๆ ก็ได้ระบุไว้ว่าเป็นชายหรือหญิง แต่เป็นการ ตีความจากชื่อ “เฮียง” (แปลว่า กลิ่นหอม) ซึ่งในยุคหลังเป็นชื่อของผู้หญิง นอกจากนั้นยังพิจารณาจากตัว ละครเอกที่ชื่อ อี้เฮียงในเรื่องที่ ๑๔ ที่มีชื่อเดียวกันก็เป็นตัวละครชาย

รู้ว่าเป็นใครกันแน่ จึงชวนให้มาอยู่ด้วยที่บ้าน นางเอี้ยเฮียงก็ดูแลหญิงชรา หาข้าวปลาอาหารที่
หลับที่นอนให้ตามสมควร

เอี้ยเฮียงสังเกตหญิงชราอยู่หลายวัน เห็นท่าทางปกติจึงเลิกระแวงสงสัย แต่มีข้อ
แปลกคือ นางจะอยู่บ้านสองสามวัน แล้วก็หายไปวันหนึ่งแล้วกลับมาพร้อมเนื้อแห้ง และน้ำผึ้ง
บางวันก็จะพาเอี้ยเฮียงขึ้นไปบนเขา ฝึกหัดเพลงอาวู และเก็บสมุนไพรมาทำยา ช่วยเหลือคนใน
ตำบลที่เจ็บไข้ได้ป่วย จนชาวบ้านรำลือว่าหญิงชราเป็นหมอวิเศษ ชาวบ้านที่หายเจ็บไข้ก็จะเอา
ข้าวของเงินทองมาตอบแทน แต่หญิงชราจะให้ให้นางเอี้ยเฮียงรับไว้เฉพาะข้าว พิษพันธุฎัญญาหาร
หรือเสื้อผ้า แล้วก็ให้เอี้ยเฮียงนำไปขายจนสามารถเก็บเงินจนมีฐานะมั่นคง

อยู่มาวันหนึ่ง หญิงชราพาหญิงสาวที่ได้รับบาดเจ็บมาให้เอี้ยเฮียงรักษาที่บ้าน แม่
ของนางเห็นหน้าหญิงคนดังกล่าวหน้าตาต่างจากก็สอบถามถึงที่มาที่ไป นางก็เล่าว่า ตนชื่อตันสี
สามีกับลูกตายจากไปพร้อมกัน ต้องอยู่เป็นหม้ายตามลำพัง จนพ่อสื่อแม่สื่อจัดการให้มีสามีใหม่
เมื่อถึงวันส่งตัว ขณะเดินทางผ่านเขาแห่งหนึ่ง มีเสือออกมาไล่คนทั้งหมดไป และกระโจนเข้า
ตะครุบนาง นางสลบไปด้วยความตกใจ เมื่อตื่นขึ้นมาหญิงชรากับชายหนุ่มสองคนกำลังดูแลตน
อยู่ จากนั้นหญิงชรา ก็พานางมาที่บ้านนี้ นางเอี้ยเฮียงและแม่ต่างก็ช่วยกันดูแลพยาบาลจนนาง
ตันสีแข็งแรงเป็นปกติ ฝ่ายนางตันสีก็ขยันขันแข็งช่วยงานในบ้านทุกอย่างเป็นอย่างดี จนกระทั่งวัน
หนึ่งหญิงชราได้จัดการให้นางตันสีแต่งงานกับเอี้ยเฮียง ทั้งเอี้ยเฮียงและแม่ต่างก็ยินดี เพราะนางตันสี
เป็นคนขยันขันแข็ง จะได้มีบุตรชายไว้สืบสกุลต่อไป ต่อมาไม่นานนางตันสีก็ตั้งครรภ์ และคลอด
บุตรชายแฝด มีนามว่า เอี้ยเล็งและเอี้ยสี ตามคำทำนายของหญิงชรา

เวลาผ่านไป ๓ ปี นับตั้งแต่วันที่หญิงชรามาขออาศัยอยู่ด้วย วันหนึ่งหญิงชรา
บอกคนในบ้านว่า ตนจะขอลากลับบ้าน ทุกคนต่างวิงวอนขอให้หญิงชราอยู่ต่อไป แต่หญิงชรา ก็
ไม่ตอบอะไร แล้วเข้าไปเปลี่ยนเสื้อผ้าเป็นชุดขาดรุ่งริ่งชุดเดียวกับที่นางใส่มาในวันแรกที่ได้พบกัน
จากนั้นก็สั่งความให้เอี้ยเฮียงไปส่ง ทั้งสองเดินทางมาจนถึงป่าทึบ พบกับชายหนุ่ม ๒ คน หญิงชรา
ก็แนะนำให้เอี้ยเฮียงรู้จักชายหนุ่มทั้งสองว่าเป็นบุตรชายของนาง พร้อมกับบอกให้ทั้งสามได้
ประลองฝีมือกัน นางเอี้ยเฮียงต่อสู้เพลงพลองกับลูกชายทั้งสองของหญิงชรา จนสามารถเอาชนะ
ชายหนุ่มทั้งสองได้ หญิงชรากล่าวชมเชยเอี้ยเฮียงว่าเพลงพลองของนางหาใครที่จะเอาชนะได้ยาก
ยิ่ง แล้วถามเอี้ยเฮียงว่า รู้หรือไม่ว่าแท้จริงแล้วนางเป็นใคร เอี้ยเฮียงไม่สามารถตอบได้ นางจึง
เปิดเผยว่า แท้จริงแล้วนางคือเสือใหญ่ตัวที่เข้าตะครุบเอี้ยเฮียงและพ่อเมื่อหลายปีก่อน นางเป็น
เสือที่บำเพ็ญตบะมากกว่าสองร้อยปี จนได้มาอยู่กินกับพญาเสือโคร่ง มีลูกด้วยกันคือชายหนุ่ม

๒ คนนี้ ต่อมาพญาเสือโคร่งตายจากไป นางเสือต้องออกล่ามนุษย์มาเป็นอาหารเลี้ยงลูก จนวันที่พบกับเอี้ยเอียงและพ่อ ตนไม่สามารถสู้ได้ มีความแค้นยิ่งนัก แต่เมื่อตรองดูแล้วคิดว่าที่แพ้นั้นด้วยเพราะความกตัญญูของเอี้ยเอียงและชาติก่อนเคยช่วยเหลือกันมา ทำให้ตนอ่อนกำลังลง จึงหายโกรธและแปลงกายไปสอนเพลงอาวุธและวิชาตำรายาให้แก่เอี้ยเอียง ตอนนั้นถึงเวลาที่จะต้องจากไป พ่อสิ้นคำหญิงชรา ชายหนุ่มทั้ง ๒ ก็หายไป พบแต่เสือสามตัวคำรามอยู่ตรงหน้า และกระโดดเข้าป่าไป ครั้นเรื่องนี้ทราบถึงเจ้าเมือง เจ้าเมืองก็ได้ทำหนังสือแจ้งไปยังเมืองหลวง และนำพระราชโองการจากราชสำนักมาประกาศยกย่องเกียรติความกตัญญูของนางเอี้ยเอียง พร้อมกับนำลูกสาวมาฝากตัวเป็นศิษย์เรียนวิชาเพลงอาวุธกับเอี้ยเอียงด้วย

เวลาผ่านไปสี่สิบปี นับตั้งแต่หญิงชราจากไป นางเอี้ยเอียงได้ถือศีลกินเจ บำเพ็ญพรต และปฏิบัติตนเป็นลูกกตัญญูจนพ่อแม่เสียชีวิต รวมทั้งดูแลน้องชายและแม่เลี้ยงเป็นอย่างดี จนเมื่อถึงเวลาอันควร นางก็สละทุกสิ่งแล้วขึ้นเขาตามหญิงชราไปบำเพ็ญธรรมชั้นสูงไม่กลับออกมาอีก ส่วนน้องชายทั้งสองก็ได้เป็นขุนนางแห่งราชวงศ์จิ้น สร้างชื่อเสียงให้แก่วงศ์ตระกูลสืบมา

เรื่องที่ ๒๐ โง้วแม่

ในสมัยราชวงศ์จิ้น ที่เมืองอ้อเจียง มีชายคนหนึ่งชื่อว่าโง้วแม่ อาศัยอยู่กับพ่อเพียงลำพัง ครอบครัวของโง้วแม่มีฐานะยากจน เขาต้องช่วยเหลือพ่อทำงานหนัก รับจ้างทำไร่ไถนาเลี้ยงตัว เมื่อฤดูร้อน ยุ้งฉางที่บ้านไม่มีมุ้ง โง้วแม่กลัวบิดาจะถูกยุงกัด จึงถอดเสื้อออกทนให้ยุงกัด ตนจนอึดโดยไม่ได้ เพื่อที่ยุงจะได้ไม่ไปกัดพ่อที่นอนอยู่

ต่อมาเมื่อพ่อล้มป่วย ชาวบ้านต่างเห็นใจช่วยกันเรียกรักษาคนละเล็กละน้อยเป็นค่ารักษาให้แก่พ่อของโง้วแม่ แต่อาการก็ไม่ดีขึ้น จนหมอวิเศษนามเต็งหิงทราบข่าว จึงเดินทางมารักษาให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายแม้แต่หน่วย ในที่สุดพ่อของโง้วแม่ก็หายจากอาการป่วย หมอวิเศษเต็งหิงเห็นว่าโง้วแม่กตัญญูต่อพ่อของตนอย่างมาก และเห็นว่าเป็นคนยากจน ไม่มีวิชาความรู้ติดตัว จึงชักชวนให้มาเรียนวิชาแพทย์กับตน โง้วแม่ยินดีเป็นลูกศิษย์ ต้องอดทนทำงานตอนกลางวัน ตอนกลางคืนจึงได้ศึกษาวิชาแพทย์ ใช้เวลา ๓ ปีจึงเรียนสำเร็จ และออกช่วยเหลือรักษาชาวบ้านแถบนั้น นอกจากนั้นยังมีผู้กล่าวว่าโง้วแม่เป็นผู้มีฤทธิ์วิเศษ ครั้งหนึ่งโง้วแม่เดินทางข้ามแม่น้ำไปรักษาคนไข้ แต่เกิดลมพายุพัดแรง เรือไม่สามารถออกจากท่าได้ โง้วแม่จึงเอาพัดขีดเขียนที่แม่น้ำ แล้วสามารถเดินข้ามฝั่งไปได้ที่น่าอัศจรรย์

วันหนึ่งเจ้าเมืองกังฉินนามว่ายูเหลียง ซึ่งเป็นเจ้าเมืองที่ขี้อราษฏร์บังหลวงและเอาเปรียบราษฎรล้มป่วยลง เมื่อทราบข่าวโง้วแม่เป็นหมอวิเศษได้ให้คนไปเชิญมารักษา แต่โง้วแม่ปฏิเสธ กล่าวว่า อาจารย์ได้เคยทำนายวันตายของตนเอาไว้ และเวลานี้ก็ใกล้จะถึงกำหนดแล้ว จึงไม่สามารถจะไปรักษาเจ้าเมืองได้ คนของเจ้าเมืองรีบนำความกลับไปรายงาน เจ้าเมืองโกรธมาก สั่งคนให้ไปเฝ้าดูว่าเป็นจริงตามที่ได้อ้างหรือไม่ เมื่อถึงวันที่อาจารย์ได้กำหนดไว้ โง้วแม่ก็ล้มลงตามคำทำนาย เจ้าเมืองได้ทราบข่าว รู้ว่าเป็นจริง ก็หมดอาลัยตายอยากเพราะเห็นว่าไม่มีใครที่จะรักษาโรคร้ายของตนได้อีก ประกอบกับความโง้วแม่ถึงแม้ทรัพย์สมบัติและอภินิหารพรายา ในไม่ช้าเจ้าเมืองจึงถึงแก่กรรม

เรื่องที่ ๒๑ ยูจิมหลู

ในระหว่างยุคน้ำปักเฉียว ที่เมืองฉี มีชายคนหนึ่งชื่อว่ายูจิมหลู เป็นบุตรยูเอ็กจื่อ เกิดในตระกูลมั่งคั่ง พ่อของยูจิมหลูส่งเขาไปศึกษาเล่าเรียนที่สำนักอาจารย์ ตอนแรกยูจิมหลู บ่ายเบี่ยงไม่ยอมเรียนด้วยเหตุผลว่า เกรงพ่อแม่จะชิงชังตนหากไม่ได้ดูแลปรนนิบัติ อาจารย์ได้อธิบายว่าหากเจ้ามีความพยายาม ตั้งใจเรียนไม่เกียจคร้าน พ่อแม่จะเกลียดชังได้อย่างไร มีแต่จะรักใคร่เพิ่มขึ้น ยูจิมหลูได้ฟังจึงตั้งใจเล่าเรียนจนได้รับคำชมเชยจากอาจารย์อยู่เสมอๆ

เมื่อยูจิมหลูเรียนสำเร็จก็กลับบ้านปรนนิบัติพ่อแม่ และเป็นอาจารย์สั่งสอนบรรดาศิษย์ ฝ่ายพ่อของยูจิมหลูได้ส่งเขาไปรับราชการเป็นขุนนางที่เมืองหลวงตามคำขอของสหายที่เป็นขุนนาง ยูจิมหลูรับราชการไม่นาน ก็ได้เลื่อนเป็นเพียนหลังคือตำแหน่งปลัดอำเภอ ปกครองบ้านเมืองได้สงบเรียบร้อย มีเรื่องเล่าว่าอำเภอที่ยูจิมหลูเป็นปลัดนี้มีเสือร้ายออกอาละวาดกินวัวกินม้าของชาวบ้านเสมอ แต่เมื่อยูจิมหลูไปรับตำแหน่งที่นั่นแล้ว เสือร้ายก็หายข้ามแม่น้ำไปอยู่อีกฝั่งหนึ่ง จนในที่สุดก็ไม่มีเสือมาสร้างความเดือดร้อนแก่ชาวบ้านอีก ชาวบ้านพากันกล่าวว่าขวิญว เป็นเพราะความกตัญญูและความเมตตาปรานีต่อราษฎรของยูจิมหลู จึงบันดาลให้เสือร้ายหนีไป เมื่อข่าวนี้ทราบถึงพระเจ้าแผ่นดิน ยูจิมหลูจึงได้เลื่อนตำแหน่งเป็นนายอำเภอซึ่งหลัง ปกครองราชการอย่างเป็นสุขมาโดยตลอด วันหนึ่งขณะกำลัง ใต้สวนคติความ ยูจิมหลูรู้สึกใจสั่น ตัวสั่นเหงื่อไหลโซมกาย คิดถึงบ้าน และเะใจว่าต้องเกิดเรื่องขึ้นที่บ้าน ด้วยเกรงว่าพ่อคงจะป่วยหนัก คิดได้ดังนั้นจึงลาราชการ แล้วออกเดินทางกลับมายังบ้านเกิด มาถึงเห็นพ่อป่วยหนักก็ตกใจ ถามอาการหมอ ได้ความว่า การที่จะทราบอาการป่วยของบิดานั้นต้องชิมรสอุจจาระ ถ้าหากว่ามีรสเค็มก็ยังมีพ่อจะเยียวยารักษาได้ แต่หากมีรสหวานก็หมดหนทางที่จะรักษา ยูจิมหลูได้ฟังก็ไม่รังเกียจ เอาอุจจาระของพ่อมาชิมดู ปรากฏว่ามีรสหวานก็ทุกซิบใจ แต่ก็เก็บไว้ในใจ กล่าวลูกหลานจะได้รับ

ความทุกข์กังวล ต่อมาไม่นานพ่อของเขา ก็ถึงแก่กรรม บรรดาญาติช่วยกันจัดพิธีศพตามธรรมเนียม^๔

หลังจากจัดการพิธีศพของพ่อเรียบร้อยแล้ว ยูงิมหลุกกลับเข้ารับราชการมีความเจริญในหน้าที่การงานจนได้เป็นถึงเจ้าเมืองจ๊วกกุน แม้จะมีการผลัดแผ่นดิน ยูงิมหลุกก็ยังคงได้รับความไว้วางใจให้ได้เป็นขุนนางที่มีตำแหน่งสูงศักดิ์ จนกระทั่งอายุได้เจ็ดสิบปี ยูงิมหลุกจึงถึงแก่กรรมด้วยอาการสงบ

เรื่องที่ ๒๒ นางทังฮุฮยิน

ในสมัยต้นราชวงศ์ถัง มีเจ้าประเทศราชผู้หนึ่งนามว่าทังซุ่ยนำชิว มีย่าทวดชื่อนางเซียงฮุฮยิน นางแก่เฒ่ามากจนไม่มีฟัน นางเซียงฮุฮยินป่วย ไม่สามารถเคี้ยวอาหารได้ หมอแนะนำให้นางควรดื่มน้ำนมจากคนดึกว่ากินอาหารชนิดอื่นๆ พอถึงขณะนั้นนางทังฮุฮยินผู้เป็นลูกสะใภ้มีลูกอ่อน นางจึงให้แม่สามีดื่มน้ำนมจากอกตนทุกวัน แม่นางเซียงฮุฮยินหายจากอาการป่วยแล้ว ก็ยังคงดื่มนมของนางทังฮุฮยินต่อไปจนแข็งแรง

ทังซุ่ยนำชิวและภรรยาได้ทราบเรื่องราวความกตัญญูตเวทีดังกล่าวจากพ่อแม่ของตน จึงปรณนิบัตินางทังฮุฮยินซึ่งอยู่ในวัยชราด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี สมนับกับคำที่นางเซียงฮุฮยินเคยสั่งเสียไว้ก่อนถึงแก่กรรมว่า บัดนี้ตนจะตายแล้ว หากใครยังคิดถึงตนอยู่ ให้ปรณนิบัตินางทังฮุฮยินอย่างน้อยให้เท่าที่นางทังฮุฮยินปฏิบัติต่อตนเถิด

เรื่องที่ ๒๓ จูชิวเซียง

ในสมัยราชวงศ์ซ้อง ที่เมืองเทียนเฉียง มีชายคนหนึ่งนามว่า จูชิวเซียง เป็นบุตรของจูสู่น ซึ่งเป็นขุนนางระดับนายทหารเอก กับนางเล่าสี่ นางเล่าสี่เป็นภรรยาหน้าของจูสู่น ภรรยาหลวงมีความเกลียดชังนางเล่าสี่อย่างมาก หาทางกลั่นแกล้งนางเล่าสี่ต่างๆ นานา เมื่อนางเล่าสี่ตั้งครรภ์ได้ ๔ เดือน ภรรยาหลวงของจูสู่นจึงขายนางเล่าสี่ไปเป็นภรรยาชายอื่น โดยที่จูสู่นไม่กล้าว่ากล่าวใดๆ

ฝ่ายนางเล่าสี่เมื่อถูกขับไล่ให้ไปอยู่กับชายอื่นพร้อมลูกในครรภ์ ก็เฝ้าภาวนาบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ลูกคลอดออกมาเป็นชาย หวังให้เป็นผู้สืบตระกูลของจูสู่นสามีเก่า เมื่อถึงกำหนด นางก็คลอดลูกเป็นชาย นางเขียนจดหมายให้สามีใหม่นำไปแจ้งข่าวแก่จูสู่น จูสู่นทราบ

^๔ บางฉบับกล่าวว่าเมื่อยูงิมหลุกมีอายุจะของบิดารู้ว่าเป็นรศหวนไม่อาจจะรักษาได้ ก็รับบุนาฟ้าดินวิงวอนให้ช่วยเหลือบิดา ด้วยแรงกตัญญู สิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงประทานพรให้บิดาของเขาหายจากอาการเจ็บป่วย

ความก็ดีใจอย่างมาก และขอให้สามีใหม่ของคุณางเล่าสี่เลี้ยงดูบุตรชายของตนไปก่อนจนอายุได้ ๓-๔ ปี จึงให้พากลับมาและจะให้ค่าเลี้ยงดูตามสมควร นางเล่าสี่ก็เอาใจใส่เลี้ยงดูบุตรชายจนอายุได้ ๔ ขวบจึงพามายังบ้านสามี ปรากฏว่าภรรยาหลวงของจูงสูนถึงแก่กรรมไป และจูงสูนก็ได้แต่งงานกับภรรยาใหม่จนมีบุตรสาวหนึ่งคน จูงสูนเห็นสภาพของคุณางเล่าสี่ก็สงสาร จึงให้เงินไปสองร้อยตำลึงเพื่อให้สามีของคุณางไปทำทุนต่อไป

จูงสูนรับบุตรชายมาเลี้ยง และได้ตั้งชื่อให้ว่า จูชีวเซียง จูงสูนและภรรยาใหม่มีน้ำใจโอบอ้อมอารี ต่างช่วยกันดูแลจูชีวเซียงเป็นอย่างดี จัดแจงให้บุตรได้เล่าเรียนหนังสือและเพลงอาวู พร้อมกับสอนตำรับพิชัยสงครามจนเก่งกล้า แล้วให้เข้ารับราชการเป็นทหารเอกรักษาพระราชวัง ตราบจนกระทั่งจูงสูนถึงแก่กรรม จูชีวเซียงก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองล่งจิ๋ว ดูแลปกครองบ้านเมืองและประชาชนให้มีความสุขสงบสืบมา แต่จูชีวเซียงยังคงระลึกถึงแม่แท้ๆ ที่จากกันตั้งแต่วัยเยาว์ว่า ตั้งแต่ที่จากแม่ไปตอนอายุสี่ปีจนบัดนี้เวลาผ่านไปกว่าสี่สิบปี แม่จะเป็นตายร้ายดีอย่างไรไม่ทราบได้ และตอนนี้ตนเป็นถึงเจ้าเมืองมีทรัพย์สมบัติข้าทาสมากมาย แต่ไม่ออกตามหาแม่เพื่อรับนางมาดูแลให้ได้รับความสุข จะอยู่เป็นคนไปได้อย่างไร คิดได้ดังนั้นจึงใช้ให้คนถือหนังสือลาออกจากราชการไปส่งยังเมืองหลวง ส่งความบุตรภรรยาข้าทาสให้ดูแลบ้านให้ดี และนำผ้าแพรขาวมาปูลาด กรีดเลือดมาเขียนพระสูตรกัมกั้งเก็ง (วัชรมณฑลสูตร) บนผ้าแพร จากนั้นจึงเดินทางเที่ยวสืบเสาะไป ถึงเวลาจะนอนก็นำผ้าแพรมาทอพระสูตร จุดธูปเทียนบูชามนต์มิได้ขาด จูชีวเซียงออกตามหาแม่เป็นเวลากว่าปี จนผ่านมาถึงเมืองเซียมจิ๋ว

ในคืนนั้นจูชีวเซียงบูชาพระสูตรเสร็จแล้วจึงเข้านอน ผันว่าได้พบกับแม่ที่สวนแห่งหนึ่ง มีต้นไม้ต้นกล้วย พอดีถามความก็ตกใจตื่น รุ่งเช้าจูชีวเซียงก็ตามหาสถานที่ตามที่พักที่ฝันนั้นอยู่ ๑๐ วันก็ยังไม่พบ วันหนึ่งขณะที่ออกตามหาแม่ ได้เดินทางมาถึงตึกแถวแห่งหนึ่ง จูชีวเซียงเดินเข้าไปในบริเวณนั้นพบกับหญิงชราคนหนึ่ง เขาคำนับแล้วถามนางว่ารู้จักนางเล่าสี่หรือไม่ นางแปลกใจจึงถามกลับว่าท่านเป็นชาวเมืองใด เป็นญาติกับนางเล่าสี่หรือ จูชีวเซียงก็ตอบตามความเป็นจริง นางได้ยินก็บอกว่าตนคือนางเล่าสี่ ท่านเป็นใครเป็นญาติฝ่ายไหน ทำไมจึงจำหน้าท่านไม่ได้ จูชีวเซียงก็ถามกลับว่าท่านเคยเป็นภรรยาของจูงสูนใช่หรือไม่ นางเล่าสี่ก็ประหลาดใจว่า จะใช่หรือไม่นางก็ยังชื่อเล่าสี่ ท่านจะทำไม จูชีวเซียงได้ฟังก็แน่ใจว่าหญิงชราผู้นี้คือแม่ของตน จึงเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้นางฟัง ทั้งคู่ต่างสวมกอดกันร้องไห้ นางเล่าสี่เล่าว่าหลังจากสามีใหม่เสียชีวิตไป นางก็พาบุตรชายสองคนมาอยู่ที่เมืองนี้ด้วยความยากจน จูชีวเซียงก็จัดการใช้หนี้ค่าบ้านและพาแม่พร้อมกับน้องชายทั้งสองกลับไปยังเมืองเซียมเจียงบ้านเกิด เขาและภรรยาจัดการดูแลปรนนิบัติ

แม่อย่างดี จูชิวเซียงก็กลับไปรับราชการตามเดิมจนได้เป็นถึงเจ้ากรมนา ลูกหลานก็ได้เป็นขุนนางสืบต่อมาหลายชั่วคน

เรื่องที่ ๒๔ อั้งเท่งเกียน

ในสมัยราชวงศ์ซ้อง ที่เมืองหลวงมีชายคนหนึ่งชื่อว่าอั้งเท่งเกียน เป็นบุตรของภรรยาน้อย เมื่อเป็นเด็กมีปัญหาเฉลียวฉลาดจนอาจารย์ยกย่องให้เป็นชินฉงหรือเทพบุตร เมื่อถึงคราวสอบไล่ทั่วประเทศ อั้งเท่งเกียนสอบไล่ได้เป็นหัวจ่าย แล้วเข้าสอบที่เมืองหลวงได้เป็นเฮาเหลียม และจินสี่อ ซึ่งเป็นตำแหน่งของผู้สอบไล่ได้ในแต่ละระดับ แม่พ่อจะจัดการให้แต่งงาน แต่ก็ขอผิดไปเพื่อให้ตนสอบไล่ได้เป็นจอหงวนก่อน เมื่อถึงคราวที่จินสี่อทั้งหลายสอบไล่หน้าพระที่นั่ง อั้งเท่งเกียนกลับล้มป่วย ไม่สามารถเข้าสอบได้ จึงทำให้เขาพลาดที่จะได้เป็นจอหงวนเมื่อหลายป่วยแล้ว จึงแต่งงานตามความประสงค์ของพ่อ และรับราชการเป็นนายอำเภอให้หัว พาแม่ไปปรนนิบัติเลี้ยงดูอยู่ด้วย จนถึงสมัยพระเจ้าซ้องเตียดจง ก็มีรับสั่งให้เรียกตัวเข้าเมืองหลวงเพื่อรับตำแหน่งสูงขึ้น แม่อั้งเท่งเกียนจะดำรงตำแหน่งเป็นถึงราชเลขานุการ แต่ก็ยังปรนนิบัติพ่อแม่ ไม่เพียงแต่ดูแลข้าวปลาอาหารที่หลับที่นอนเท่านั้น ยังลงมือล้างทำความสะอาดถึงปัสสาวะอุจจาระของแม่ด้วยตนเองอีกด้วย

อั้งเท่งเกียนเป็นขุนนางที่ซื่อสัตย์ภักดี มีคุณธรรม บรรดาขุนนางสอพลอต่างก็อิจฉาริษยาเกรงว่าอั้งเท่งเกียนจะได้ดีเกินหน้าตน จึงกราบทูลต่อพระเจ้าแผ่นดินให้ส่งอั้งเท่งเกียนไปเป็นเจ้าเมืองที่ห่างไกลจากเมืองหลวง มีหน้าซำยังใส่ร้าย ทำให้เขาถูกลดชั้นลงจนกระทั่งถูกคุมขังและถูกเนรเทศ ครั้นพระเจ้าซ้องเตียดจงสวรรคต และพระเจ้าซ้องฮุยจงขึ้นเสวยราชย์สมบัติ ทรงทราบถึงคุณงามความดีของอั้งเท่งเกียน จึงมีรับสั่งปล่อยตัวและให้เป็นเจ้าเมืองไท่เฟ่งจิ๋วอันอุดมสมบูรณ์เป็นการชดเชย อั้งเท่งเกียนมีอายุยืนยาวจนถึง ๘๐ ปีจึงถึงแก่กรรม บุตรหลานได้เป็นขุนนางสืบต่อมาหลายชั่วอายุคน

จากเนื้อหาทั้ง ๒๔ เรื่อง ผู้วิจัยขอสรุปรายละเอียดของเนื้อหาเพื่อให้เห็นภาพรวมของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๑ : ตารางสรุปภาพรวมเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

เรื่อง	เพศ	สถานะทางสังคม	ลำดับราชวงศ์	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	เหตุการณ์ที่แสดงความกตัญญู	ผลตอบแทนที่ได้รับ
๑. พระเจ้าเต๋สุ่น	ชาย	- กษัตริย์	ก่อนประวัติศาสตร์	ลูก-พ่อ/แม่เลี้ยง	- ทำงานหนักแม่ถูกแม่เลี้ยงกดขี่	- มีช้างและนกมาช่วยทำนา - ได้เป็นกษัตริย์
๒. เล่าได้จื่อ	ชาย	- นักปราชญ์	ราชวงศ์จิ่ว	ลูก-พ่อ/แม่	- ทำตัวเสมือนเป็นเด็กเล็กแม่ตัวเอง จะอายุมากเพื่อให้พ่อแม่สบายใจ	- พ่อแม่สุขภาพแข็งแรง อายุยืน
๓. เจิ้งชาม	ชาย	- นักปราชญ์	ราชวงศ์จิ่ว	ลูก-แม่	- แม่กัดนิ้วสื่อถึงลูก	- ได้เป็นนักปราชญ์
๔. เมียนจื่อเคียน	ชาย	- นักปราชญ์	ราชวงศ์จิ่ว	ลูก-พ่อ/แม่เลี้ยง	- ทนใส่เสื้อกันหนาวที่บางขณะลาก รถให้พ่อ และปกป้องแม่เลี้ยง	- แม่เลี้ยงหายซิงซัง - ได้เป็นนักปราชญ์
๕. จื่อหลู	ชาย	- ขุนนาง	ราชวงศ์จิ่ว	ลูก-พ่อ/แม่	- แลกข้าวข้ามเมืองเพื่อให้พ่อแม่ได้มี กิน	- ได้เป็นขุนนาง

ตารางที่ ๑ (ต่อ): ตารางสรุปภาพรวมเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

เรื่อง	เพศ	สถานะทางสังคม	ลำดับราชวงศ์	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	เหตุการณ์ที่แสดงความกตัญญู	ผลตอบแทนที่ได้รับ
๖. ทัมจี้อ	ชาย	นักปราชญ์ / เจ้าเมือง	ราชวงศ์ฉิว	ลูก-แม่ (บางฉบับมีพ่อด้วย)	- ปลอมเป็นกวางเพื่อรีดเอาน้ำนม กวางมารักษาแม่	- แม่หายจากอาการป่วย
๗. พระเจ้าฮั่นบู๊นเต้	ชาย	- กษัตริย์	ราชวงศ์ฮั่น	ลูก-แม่	- ซิมยาก่อนให้พระมารดากิน	- พระมารดาหายจากอาการป่วย
๘. ก้วยก้อ	ชาย	- เศรษฐี	ราชวงศ์ฮั่น	ลูก/ลูกสะใภ้-แม่	- ฝังลูกเพื่อให้แม่ได้มีกิน	- ชุดพบทองคำ
๙. ฉิวสูน	ชาย	- ขุนนาง	ราชวงศ์ฮั่น	ลูก-แม่	- เก็บผลหม่อนแยกผลหวานให้แม่กิน	- โจรมอบอาหารให้ - ได้เป็นขุนนาง

ตารางที่ ๑ (ต่อ): ตารางสรุปภาพรวมเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

เรื่อง	เพศ	สถานะทางสังคม	ลำดับราชวงศ์	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	เหตุการณ์ที่แสดงความกตัญญู	ผลตอบแทนที่ได้รับ
๑๐. เต็งหลั่ง	ชาย	- ชาวบ้าน (ไม่รับตำแหน่งขุนนาง)	ราชวงศ์ฮั่น	ลูก-พ่อ/แม่	- ปกป้องรูปสลักพ่อแม่	- รอดพ้นจากการถูกจับกุม - ได้เป็นเป็นขุนนางแต่ไม่รับตำแหน่ง
๑๑. กังเก็ก	ชาย	- ขุนนาง	ราชวงศ์ฮั่น	ลูก-แม่	- ให้แม่ขี่หลังหนีภัยสงคราม	- รอดพ้นจากการถูกโจรจับตัว - ได้เป็นขุนนาง
๑๒. เกียงซี	ชาย	- ชาวบ้าน	ราชวงศ์ฮั่น	ลูก/ลูกสะใภ้-แม่	- หาปลาและหาน้ำให้แม่	- ได้รับบ่อน้ำวิเศษและมีปลาผุดขึ้นมาทุกวัน
๑๓. ตังอึ้งย้ง	ชาย	- เซียน (บางฉบับว่า ได้เป็นขุนนาง)	ราชวงศ์ฮั่น	ลูก-พ่อ	- ขายตัวเองให้เศรษฐีเพื่อหาเงินมาทำศพพ่อ	- นางฟ้าลงมาช่วยเหลือ - ได้บุตรชาย - ได้ขึ้นสวรรค์

ตารางที่ ๑ (ต่อ): ตารางสรุปภาพรวมเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

เรื่อง	เพศ	สถานะทางสังคม	ลำดับราชวงศ์	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	เหตุการณ์ที่แสดงความกตัญญู	ผลตอบแทนที่ได้รับ
๑๔. อี้งเฮียง	ชาย	- ชุณนาง	ราชวงศ์ฮั่น	ลูก-พ่อ	- พัดที่นอนของพ่อให้เย็น ในวันที่อากาศร้อน นอนที่นอนของพ่อให้อุ่นในวันที่อากาศหนาว	- ชาวบ้านยกย่องสรรเสริญ - ได้เป็นชุณนาง
๑๕. เด็กเจ้ะ	ชาย	- ชุณนาง	สมัยสามก๊ก	ลูก-แม่	- ลักส้มให้แม่	- ได้รับคำชมเชย
๑๖. เย่งเพา	ชาย	- นักปราชญ์	สมัยสามก๊ก	ลูก-แม่	- ฝ่าหูลุมฝังศพของแม่ที่กลัวเสียงฟ้าร้อง	- ได้แก้แค้นแทนบุพการี
๑๗. เม่งจง	ชาย	- ชุณนาง	สมัยสามก๊ก	ลูก-แม่	- หาหน่อไม้ให้แม่กินในฤดูหนาวซึ่งไม่มีหน่อไม้	- ได้หน่อไม้มาให้แม่กินจนหายจากอาการป่วย

ตารางที่ ๑ (ต่อ): ตารางสรุปภาพรวมเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

เรื่อง	เพศ	สถานะทางสังคม	ลำดับราชวงศ์	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	เหตุการณ์ที่แสดงความกตัญญู	ผลตอบแทนที่ได้รับ
๑๘. เฮ้งเสียง	ชาย	- ขุนนาง	สมัยสามก๊ก	ลูกเลี้ยง-แม่เลี้ยง	- นอนบนน้ำแข็งโดยใช้ไออุ่นจากร่างกายละลายน้ำแข็งเพื่อหาปลาให้แม่	- แม่เลี้ยงหายซิงซัง - แม่เลี้ยงหายจากอาการป่วย - ได้เป็นขุนนาง
๑๙. นางเอี้ยเฮียง	หญิง	- เชียน	ราชวงศ์จิ้น	ลูก-พ่อ	- สู้กับเสือเพื่อปกป้องพ่อ	- พ่อรอดพ้นจากถูกเสือทำร้าย - ครอบครัวมีฐานะมั่งคั่ง - สำเร็จเป็นเชียน
๒๐. โจ้วแม่	ชาย	- หมอ	ราชวงศ์จิ้น	ลูก-พ่อ	- ทนให้ยุ้งกัดตัวเองแทนพ่อ	- ช่วยพ่อให้หายจากอาการป่วย - ได้เป็นหมอ
๒๑. ยูงิมหลู	ชาย	- ขุนนาง	ราชวงศ์เหนือใต้	ลูก-พ่อ	- ซึมอุจจาระของพ่อเพื่อรักษาโรค	- ได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น (บางฉบับระบุว่าพ่อหายจากอาการป่วย)
๒๒. นางทังฮูหยิน	หญิง	- ชาวบ้าน	ราชวงศ์ถัง	ลูกสะใภ้-แม่สามี	- ให้แม่สามีกินนมตัวเอง	- ได้รับการปรนนิบัติจากลูกหลาน

ตารางที่ ๑ (ต่อ): ตารางสรุปภาพรวมเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

เรื่อง	เพศ	สถานะทางสังคม	ลำดับราชวงศ์	ความสัมพันธ์ในครอบครัว	เหตุการณ์ที่แสดงความกตัญญู	ผลตอบแทนที่ได้รับ
๒๓. จูชีวเซียง	ชาย	- ชุนนาง	ราชวงศ์ซ้อง	ลูก-แม่	- ลาออกจากราชการเพื่อตามหาแม่ที่พลัดพรากจากกันแต่วัยเยาว์	- พบแม่ที่พลัดพรากกันมานาน
๒๔. อิ่งเท่งเกียน	ชาย	- ชุนนาง	ราชวงศ์ซ้อง	ลูก-แม่	- ล้างถังอุจจาระของแม่	- ได้รับตำแหน่งชุนนางคืน

จากตารางข้างต้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญของเนื้อเรื่องได้ดังนี้

๑) **เพศ** จะสังเกตเห็นว่าตัวละครเอกแทบทั้งหมดเป็นเพศชาย มีนิทาน ๒ เรื่อง เท่านั้นที่มีตัวละครเอกเป็นเพศหญิง และหนึ่งในนั้นก็เป็นเรื่องของลูกสะใภ้กับแม่สามี มีเรื่องของลูกสาวกับพ่อและแม่เพียงเรื่องเดียวคือเรื่องนางเอี้ยเฮียง แต่อย่างไรก็ดี ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในส่วนของเนื้อหาว่า มีนักวิชาการบางท่านตั้งข้อสงสัยว่า แท้จริงแล้วเอี้ยเฮียงอาจจะเป็นตัวละครชายก็เป็นได้ ซึ่งประเด็นเรื่องตัวละครเอกส่วนใหญ่เป็นเพศชายนี้ สะท้อนให้ถึงค่านิยมความกตัญญูของชาวจีนตามคำสอนของลัทธิขงจื้อที่จะเน้นไปที่เพศชายเป็นหลัก เพราะสังคมจีนให้ความสำคัญกับเพศชายที่จะเป็นผู้สืบตระกูล เป็นหัวหน้าของครอบครัว และเป็นผู้นำของสังคม

๒) **สถานะทางสังคม** ตัวละครส่วนใหญ่จะมีสถานะเป็นขุนนางหรือนักปราชญ์ หรือมีความเกี่ยวข้องกับขุนนางแทบทั้งสิ้น ซึ่งสถานะดังกล่าวเป็นเหตุให้เรื่องราว หรือประวัตินุคคลสำคัญเหล่านี้ได้รับการบันทึกไว้ เมื่อเวลาผ่านไปก็มีผู้นำมาเรียบเรียงใหม่ ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของนิทาน เพราะมีรายละเอียดความเป็นมาที่ชัดเจนมากกว่าเรื่องราวของชาวบ้านสามัญ

๓) **สถานะความสัมพันธ์ในครอบครัว** จะสังเกตเห็นความหลากหลายของสถานะความสัมพันธ์ มีทั้งลูกแสดงความกตัญญูต่อพ่อ แม่ หรือแสดงความกตัญญูต่อแม่เลี้ยง หรือต่อแม่สามี ซึ่งเป็นไปตามคำสอนของลัทธิขงจื้อในเรื่องของความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม ที่ต้องรู้สถานะของตนเอง แม้จะเป็นลูกเลี้ยง หรือลูกสะใภ้ก็ต้องทำหน้าที่ปรนนิบัติบุพการีเยี่ยงลูกแท้ๆ นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นว่า คำสอนของลัทธิขงจื้อยังกำหนดหน้าที่ของลูกชายที่ชัดเจนมากกว่าหน้าที่ของลูกสาวอีกด้วย

๔) **เหตุการณ์ที่แสดงความกตัญญู** โดยรวมแล้วจะเป็นเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมที่บุคคลทั่วไปไม่สามารถกระทำได้ง่าย เช่น ลู้อับเสื่อ ซิมอุจจาระ ให้แม่สามีตีมนมจากอก เป็นต้น

๕) **ผลตอบแทนที่ได้รับ** จะมีสองลักษณะคือ ลักษณะแรกเป็นสิ่งปกติ เช่น ใต้เป็นขุนนาง ใจรปล่อยตัว หรือใจรมอบรางวัลให้ และลักษณะที่สองคือเป็นเกิดเหตุมหัศจรรย์ เกิดอภินิหาร หรือมีสิ่งเหนือธรรมชาติเกิดขึ้น เช่น มีนางฟ้าลงมาช่วยเหลือ มีช้างและนกมาช่วยทำนา เป็นต้น

นอกจากนั้น นิทานทั้ง ๒๔ เรื่องยังสามารถสรุปอนุภาคที่เป็นทั้งเหตุการณ์ซึ่งตัวละครเอกกตัญญูต่อบุพการี และผลตอบแทนที่ได้รับจากความกตัญญู รวมถึงเหตุการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับความกตัญญู ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒: ตารางแสดงอนุภาคที่เกี่ยวข้องเนื่องกับความกตัญญูในนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ออกกตัญญู

นิทาน	อนุภาคที่เกี่ยวข้องเนื่องกับความกตัญญู
๑. พระเจ้าไต้สุ่าน	๑. การอดทนต่อการถูกกลั่นแกล้งและปองร้าย เอาชีวิตจากพ่อ แม่เลี้ยง และน้องต่างแม่ ๒. สวรรค์ซาบซึ่งในความกตัญญูจึงส่งช้างและ นกมาช่วยพระเจ้าไต้สุ่านไถนาและหว่าน เมล็ดข้าว ๓. ชุมนางมาเชิญไต้สุ่านไปรับตำแหน่งชุมนาง
๒. เล่าได้จื่อ	๑. เล่าได้จื่อทุกซักร้อนเมื่อเห็นพ่อแม่กังวล เกี่ยวกับความชราของตน ๒. เล่าได้จื่อทำตัวเป็นเด็กเล็กเพื่อให้พ่อแม่ สบายใจ
๓. เจิ้งซาม	๑. แม่กัดนิ้วสี่นิ้วถึงลูก
๕. จื่อหลู	๑. จื่อหลูอดทนแบกข้าวสารเดินทางไกลนับร้อย ลี้เพื่อนำมาให้พ่อแม่ได้มีกิน
๖. ทัมจื่อ	๑. ทัมจื่อปลอมตัวเป็นกวางเข้าไปรีดนมกวาง ในฝูงเพื่อนำน้ำนมกวางมารักษาแม่
๗. พระเจ้าฮั่นบู๊นเต้	๑. พระเจ้าฮั่นบู๊นเต้ทรงชิมยาด้วยพระองค์เอง ทุกครั้งก่อนถวายพระมารดา
๘. ก้วยก๊อ	๑. ก้วยก๊อเสียสละฝั่งลูกของตนเองเพื่อให้แม่ได้ กินอิ่มอยู่สบาย ๒. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประทานทองคำตอบแทนให้แก่ ครอบครัวของก้วยก๊อ

นิทาน	อนุภาคที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญู
๙. ชั่วสุ่น	๑. ชั่วสุ่นเก็บผลหม่อน และเสียดละให้แมกิน เฉพาะผลหม่อนที่มีรสหวาน
๑๐. เต็งหลัง	๑. เต็งหลังแกะสลักรูปเหมือนพ่อแม่เพื่อไว้เคารพบูชา ๒. รูปพ่อแม่ของเต็งหลังมีน้ำตาไหลออกมาเมื่อถูกทำร้ายเพื่อช่วยเหลือไม่ให้เต็งหลังถูกทางการจับตัว
๑๑. กังเก็ก	๑. กังเก็กแบกแม่วิ่งหนีโจร
๑๒. เกียงซี	๑. เกียงซีและภรรยาหาปลาและหาบน้ำให้แม่ได้กินได้ใช้ ๒. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประทานบ่อน้ำรสพิเศษและปลาเพื่อตอบแทนความกตัญญูของครอบครัวเกียงซี
๑๓. ตังฮ้อยัง	๑. ตังฮ้อยังขายตัวเพื่อนำเงินมาทำศพพ่อ ๒. นางฟ้าลงมาช่วยใช้หนี้เพื่อตอบแทนความกตัญญู
๑๔. อึ้งเฮียง	๑. อึ้งเฮียงปรนนิบัติพ่อด้วยการพัดที่นอนให้พ่อนอนสบายในฤดูร้อน และนอนบนที่นอนเพื่อให้ความอบอุ่นให้พ่อนอนสบายในฤดูหนาว
๑๕. เล็กเจ๊ะ	๑. เล็กเจ๊ะลักส้มเพื่อนำไปฝากแม่

นิทาน	อนุภาคที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญู
๑๖. เเฮ่งเพา	๑. เเฮ่งเพาเฝ้าดูแลสุสานของแม่มยามฟ้าร้อง
๑๗. เม่งจง	๑. เม่งจงร้องไห้ไต้ต้นไม้จนหน่อไม้ผุดขึ้นจากดินในฤดูหนาว
๑๘. เเฮ่งเสียง	๑. เเฮ่งเสียงหาปลาโดยการนอนบนน้ำแข็งเพื่อให้ น้ำแข็งละลาย
๑๙. นางเอี้ยเฮียง	๑. เอี้ยเฮียงสู้กับเสือเพื่อปกป้องพ่อ
๒๐. โง้วแม่	๑. โง้วแม่นอนถอดเสื้อล่อลวงเพื่อไม่ให้ยุ้งกัตพ่อของตน
๒๑. ยูงิมหตุ	๑. ยูงิมหตุชิมอุจจาระของพ่อเพื่อพิสูจน์โรค
๒๒. นางทังฮูหยิน	๑. นางทังฮูหยินให้แม่สามีดื่มนมจากอกตน
๒๓. จูชิวเซียง	๑. จูชิวเซียงลาออกจากราชการเพื่อตามหาแม่
๒๔. อั้งเท่งเกียน	๑. อั้งเท่งเกียนล้างถึงอุจจาระของแม่ด้วยตนเอง

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า อนุภาคที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูที่ปรากฏในนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของตัวละคร หรือเหตุการณ์จากเรื่อง ซึ่งนับเป็นคุณวิเศษที่โดดเด่น นอกจากนั้น อนุภาคดังกล่าวยังแสดงให้เห็นถึงความกตัญญูในมุมมองของวัฒนธรรมจีน ซึ่งมีพื้นฐานมาจากคำสอนของลัทธิขงจื๊ออีกด้วย เช่น อนุภาคการเฝ้าหลุมศพของแม่มยามฟ้าร้องจากนิทานเรื่องเฮ่งเพา หรืออนุภาคการขายตัวเพื่อนำเงินมาทำศพพ่อ จาก

นิทานเรื่องดังธ้อย่าง ต่างก็มีพื้นฐานมาจากคำสอนของลัทธิขงจื้อที่กล่าวว่า ลูกกตัญญูต้องดูแล บุพการีเป็นอย่างดี เมื่อบุพการีจากไป ก็ต้องจัดการทำศพ ฝังดูแลสุสานให้ดีจึงนับว่าเป็นลูก กตัญญู หรือแม้แต่เรื่องเจิ้งชามที่แม่กัณฑ์นี้สื่อสัมพันธ์ถึงลูก กระทั่งลูกเจ็บหน้าอกและเกิดเป็นห้วง แม่ หรือเรื่องจูชิวเซียงที่ลาออกจากราชการเพื่อตามหาแม่ที่พราวจากกันตั้งแต่เด็ก ก็ยังสื่อถึง ความหมายของความกตัญญูในวัฒนธรรมจีนที่ไม่ได้จำกัดแต่เพียงการรู้คุณและตอบแทนบุพการี แต่ยังรวมไปถึงสายสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างบุตรและบุพการีอีกด้วย นอกจากนี้ อนุภาคการแสดง ความกตัญญูยังไม่ได้จำกัดเพียงแค่พ่อหรือแม่แท้ๆ เท่านั้น ยังรวมถึงแม่เลี้ยง พ่อเลี้ยง แม่สามี หรือพ่อสามี ซึ่งเป็นไปตามหลักของความกตัญญูในรูปแบบของสังคมจีนอีกด้วย อนึ่ง อนุภาค ความกตัญญูในสังคมจีนเป็นที่รับรู้ว่าเป็นสากลดังปรากฏในดัชนีอนุภาคนิทานพื้นบ้าน (Motif-Index of Folk-Literature) ของสติธ ทอมป์สัน (Stith Thompson) ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวม นิทานพื้นบ้านจากทั่วโลกมาแยกเป็นอนุภาคย่อยแล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ ในหมวด Q Rewards and Punishments (การให้รางวัลและการลงโทษ) มีอนุภาคย่อยอนุภาคหนึ่ง คือ Q ๖๕ Filial Duty rewarded (ลูกกตัญญูที่ได้รับรางวัล) ซึ่งได้ระบุว่าอนุภาคนี้มีพบในนิทานจีน (Thompson, ๑๙๕๕, vol.๕: ๑๙๑) อนุภาคเกี่ยวกับความกตัญญูเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญของ นิทานที่ช่างวาดภาพจิตรกรรมจะนำไปใช้ในการวาดภาพตกแต่งศาสนสถาน ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึง รายละเอียดต่อไปในส่วนของภาพจิตรกรรม

๒.๒ วรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับต่างๆ ในสังคมไทย

ในสังคมไทยผู้วิจัยพบว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ในรูปแบบวรรณกรรม มุขปาฐะมาตั้งแต่อดีต ปรากฏในรูปแบบของนิทานที่เล่ากันในครอบครัว หรือใช้เป็นบทอาขยานที่ เด็กๆ ท่องจำในการเรียนภาษาจีน นอกจากจะเป็นบทอาขยานแล้ว จากการสัมภาษณ์พระอาจารย์ จินวินยานุกร (สัมภาษณ์, ๑๗ มกราคม ๒๕๕๒) เจ้าอาวาสวัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี ได้กล่าว ว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูตีพิมพ์รวมอยู่ในหนังสือ “ละอิก” ซึ่งเป็นหนังสือที่ในอดีตทุกบ้าน จำเป็นต้องมีไว้สำหรับดูฤกษ์ยาม หรือทำนายทายทักสิ่งต่างๆ หนังสือเล่มดังกล่าวตีพิมพ์ที่ ประเทศฮ่องกง และมีผู้นำเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย นอกจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู และคำทำนายต่างๆ แล้ว ยังมีคติธรรมคำสอนสำหรับเด็กเรื่องอื่นๆ แทรกอยู่ในหนังสือด้วย ข้อมูล ดังกล่าวสอดคล้องกับหนังสือภาษาจีนที่ผู้วิจัยพบ หนังสือดังกล่าวเป็นหนังสือสอนเรื่องความ กตัญญูสำหรับเด็ก โดยมีบทอาขยานภาษาจีนขนาดสั้น ที่นำเนื้อเรื่องมาจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ ยอดกตัญญู รวมถึงคำสอนเรื่องความกตัญญูจาก “คัมภีร์กตัญญู” ให้เด็กท่องจำ หรือไปเขียนซี ของศาลเจ้าบางแห่งก็จะมีชื่อตัวละครจากนิทานเรื่องนี้ปรากฏอยู่ ซึ่งผู้มาเสีงเขียนซีก็ต้องให้

ซินแสหรือผู้อาวุโสที่ดูแลศาลเจ้าอ่านคำทำนายและอธิบายข้อความในใบเซียมซีให้ พร้อมกับอธิบายเรื่องราวของตัวละครที่ปรากฏอยู่ในใบเซียมซี ซึ่งถือว่าเป็นการเล่านิทานอีกรูปแบบหนึ่ง

ในส่วนของวรรณกรรมลายลักษณ์ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมีการตีพิมพ์หลายรูปแบบ ทั้งเป็นหนังสือที่ระลึก หนังสือธรรมะ หนังสือแบบเรียน วรรณกรรมเหล่านี้มีเนื้อหาทั้งที่เหมือน และแตกต่างออกไป ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในสังคมไทยได้ทั้งสิ้น ๑๒ ฉบับ โดยจะแบ่งกลุ่มวรรณกรรมเป็น ๔ กลุ่ม เพื่อให้เห็นวิธีการนำเสนอนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู และที่มาของวรรณกรรมในแต่ละฉบับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๒.๑ ฉบับที่แปลจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับจีน

๒.๒.๒ ฉบับที่แปลจากต้นฉบับจีนและใช้ต้นฉบับไทยช่วยในการเรียบเรียง

๒.๒.๓ ฉบับที่แปลจากนิทานกตัญญูฉบับจีนฉบับอื่นๆ

นอกเหนือจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

๒.๒.๔ ฉบับที่เลือกนำเสนอบางเรื่องจากต้นฉบับไทย

๒.๒.๑ ฉบับที่แปลจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับจีน

ผู้วิจัยพบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่แปลมาจากต้นฉบับนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับภาษาจีน จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่

(๑) ยี่จั้งสี่เห่า ฉบับพระเจงจินอักษร และปรีดา ศรีชลาลัยเป็นผู้แปล

หนังสือเรื่องยี่จั้งสี่เห่า ฉบับพระเจงจินอักษร (สุดใจ ตันชากาศ) เป็นผู้เก็บความจากภาษาจีน และปรีดา ศรีชลาลัย เป็นผู้เรียบเรียงเป็นพากย์ไทย เป็นหนังสือเล่มแรกที่ตีพิมพ์นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูครบทั้ง ๒๔ เรื่อง ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ เพื่อแจกเป็นของขวัญในงานทำบุญอายุครบ ๖๐ ปีของท่านผู้หญิงมหิธร จัดพิมพ์โดย พระโสภณอักษร กิจ (เล็ก สมิตะสิริ) เนื้อหาในฉบับตีพิมพ์ครั้งแรกจะมีลักษณะพิเศษที่ต่างออกไปจากฉบับต่อๆ มา คือ ผู้แปลและเรียบเรียงจะแทรกเชิงอรรถเพื่ออธิบายที่มาของตำราหรือคัมภีร์ที่มีกล่าวอ้างถึงในเนื้อเรื่อง โดยใช้ภาษาจีน และมีคำอ่านภาษาไทยกำกับอยู่ นอกจากนั้นแล้วยังมีภาษาจีนเพื่ออธิบายคำศัพท์บางคำ สำนวน ชื่อตัวละคร และสถานที่ที่ปรากฏในเนื้อเรื่องไว้อย่างละเอียด

เนื้อเรื่องทั้ง ๒๔ เรื่องนั้น ผู้แปลและเรียบเรียงจะจัดตามลำดับราชวงศ์ของประเทศจีน โดยเรียงตามลำดับดังนี้

ตารางที่ ๓ : ตารางแสดงลำดับเรื่องของหนังสือ “ยี่จប់สี่เห่า” ตามลำดับราชวงศ์ของจีน

ราชวงศ์ของจีน	นิทาน
๑. ก่อนประวัติศาสตร์	๑. พระเจ้าเต๋อซุน
๒. ราชวงศ์จิ่ว (โจว)	๒. เล่าไฉจื่อ ๓. เจิ้งชาม ๔. เมียนจื่อเคียน ๕. จื่อหลู ๖. ทัมจื่อ
๓. ราชวงศ์ฮั่น	๗. พระเจ้าฮั่นบู๊นเต๋ ๘. ก้วยก๊อ ๙. ฉิวซุน ๑๐. เต็งหลั้ง ๑๑. กังเก็ก ๑๒. เกียงซี ๑๓. ตังอ๋ย้ง ๑๔. อี้งเฮียง
๔. สามก๊ก	๑๕. เล็กเจ้ะ ๑๖. เฮ่งเพา ๑๗. เม่งจง ๑๘. เฮ่งเสียง
๕. ราชวงศ์จิ้น	๑๙. นางเอี้ยเฮียง ๒๐. โง้วแม่
๖. ราชวงศ์เหนือใต้	๒๑. ยูงิมหลู
๗. ราชวงศ์ถัง	๒๒. นางทังฮูหยิน
๘. ราชวงศ์ซ่ง	๒๓. จูชีวเฮียง ๒๔. อี้งเท่งเกียน

ยี่จี้บี่เห่า ฉบับของพระเจินจิ้นอักษร ตีพิมพ์มากกว่า ๑๐ ครั้ง ส่วนใหญ่พิมพ์ แจกเป็นที่ระลึกในงานฌาปนกิจศพ ในการพิมพ์แต่ละครั้งจะคงรายละเอียดหลักๆ ไว้ เช่น เนื้อ เรื่อง รูปประกอบจากต้นฉบับภาษาจีน ยกเว้นบางฉบับอาจจะมีการเพิ่มนิทานเรื่องอื่น^{๑๔} หรือ แทรกกลอน หรือโคลงจากวรรณคดีไทยที่กล่าวถึงเรื่องความกตัญญูระหว่างบพ ยี่จี้บี่เห่าจึงเป็น หนังสือที่ดีพิมพ์นิทานจีนชุดยี่ลี้บี่เยียดกตัญญูที่มีเนื้อหาละเอียดที่สุดเท่าที่มีการตีพิมพ์ทั้งในอดีต และปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะพระเจินจิ้นอักษรเป็นนักประวัติศาสตร์ที่ค้นคว้าและเขียนหนังสือเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทยจีน นอกจากนี้ยังเป็นไปตามความประสงค์ของผู้เรียบเรียงคือ นายปรีดา ศรีชลาลัย ซึ่งได้กล่าวไว้ในคำนำฉบับพิมพ์เป็นอนุสรณ์เนื่องในงานฌาปนกิจศพ คุณแม่จำปี เลิศฤทธิ เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๒ ไว้ว่า

“...เรื่องยี่จี้บี่เห่าเป็นนิทานคติธรรม ซึ่งนักปราชญ์จีน สมัยโบราณเรียบเรียงไว้เป็นภาษาจีน สำหรับอบรมบ่มนิสัยให้รัก ในความกตัญญูแก่กันและกัน พระเจินจิ้นอักษร (สุดใจ ตัณฑกา ศ) แปลเก็บความจากภาษาจีน แล้วขอให้ข้าพเจ้าเรียบเรียง เป็นพากย์ไทย เจ้าคุณอนุমানราชชน (ยง เสฐียรโกเศศ) ได้ช่วย แนะนำว่า ควรจะเล่าให้สำนวนคล้ายสามก๊กจะเข้าเรื่องกันดี แต่ ข้าพเจ้าพยายามเรียบเรียงได้เพียงเท่านี้...”

(พระเจินจิ้นอักษร และปรีดา ศรีชลาลัย, ๒๕๑๒: คำนำ)

ยี่จี้บี่เห่ามีลักษณะที่ผสมผสานระหว่างนิทานกับเกร็ดพงศาวดาร ดังความตั้งใจ ของผู้เขียนที่จะเลียนแบบพงศาวดารจีนสามก๊ก ซึ่งให้ทั้งความบันเทิงและสาระความรู้ที่มีการ อ้างอิงจากพงศาวดารฉบับภาษาจีน ทั้งความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของราชวงศ์ต่างๆ เหตุการณ์ สำคัญ ประวัติบุคคลสำคัญ เป็นต้น

^{๑๔} บางฉบับมีการเพิ่มเรื่องอุตุเตาซึ่งหมายถึงชื่อกลุ่มดาวเหนือและดาวใต้ เป็นนิทานจีนเกี่ยวกับเทพดาวเหนือ (ปักเต้า) และเทพดาวใต้ (หน่าเต้า) เทพผู้ถือบัญญัติการเกิดและการตายของมนุษย์ เทพทั้งสองได้ต่ออายุให้กับ เด็กหนุ่มกตัญญูนามเตี่ยวหงวนซึ่งชะตาขาด ต้องตายภายใน ๓ วัน โดยเตี่ยวหงวนได้รับคำชี้แนะจากวู่ยก ก๊ก จ้อให้นำสุราและเนื้อกวางย่างไปคอยปรนนิบัติเทพทั้งสอง เพื่อให้ท่านต่ออายุให้ ชาวจีนนิยมนำเนื้อเรื่องมาวาด ประดับตกแต่งในศาสนสถานจีน เป็นภาพชายชราสองคนนั่งเล่นหมากกรุกบนก้อนหินใหญ่ มีชายหนุ่มปรนนิบัติ อยู่ข้างๆ

เนื้อเรื่องทั้ง ๒๔ เรื่องของหนังสือยี่จี้เส้าเห่า นั้นอาจจะมีส่วนที่แตกต่างไปจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเล่มอื่นๆ เพราะต้นฉบับภาษาจีนนั้นเก่าแก่ และมีผู้เรียบเรียงไว้มากมายหลายฉบับ ทำให้เนื้อเรื่องมีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับว่าผู้แปลจะเลือกนำฉบับใดมาแปลและเรียบเรียง นับได้ว่ายี่จี้เส้าเห่าเป็นต้นเค้าให้แก่การแปลและเรียบเรียงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเล่มอื่นๆ อีกด้วย

(๒) ยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ฉบับสมศีล ฌานวงศ์เป็นผู้แปล และอำนาจ เย็นสบายเป็นผู้วาดภาพประกอบ

ยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับที่สมศีล ฌานวงศ์ เป็นผู้แปล และอำนาจ เย็นสบาย เป็นผู้วาดภาพประกอบ ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นหนังสืออีกฉบับที่ตีพิมพ์นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูครบทั้ง ๒๔ เรื่อง มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่คุณธรรมความกตัญญู โดยมุ่งเน้นที่เยาวชน ด้วยรูปแบบการแปลที่สั้นกระชับ เนื้อเรื่องจบในหน้าเดียว มีภาพประกอบอยู่คู่กับเนื้อเรื่อง (เป็นภาพที่วาดขึ้นใหม่ แต่รายละเอียดเหมือนกับภาพประกอบในฉบับของพระเจนจันอักษร ซึ่งคาดว่าน่าจะใช้ต้นฉบับภาษาจีนฉบับเดียวกัน) ชื่อตัวละครจะใช้ภาษาจีนกลาง ส่วนเนื้อเรื่องจะเน้นไปที่พฤติกรรมและเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นกับตัวละครเป็นหลัก ทำให้หนังสือมีขนาดกะทัดรัด อ่านได้ง่าย จึงเหมาะสำหรับเด็กตามวัตถุประสงค์ของผู้แปล

๒.๒.๒ ฉบับที่แปลจากต้นฉบับจีนและใช้วรรณกรรมฉบับพากย์ไทยช่วยในการเรียบเรียง

ผู้วิจัยพบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่แปลจากต้นฉบับภาษาจีน และใช้วรรณกรรมฉบับพากย์ไทยช่วยในการเรียบเรียง จำนวน ๑ ฉบับ ได้แก่

(๑) ยี่จี้เส้าเห่า หรือ ๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับ ร.บุญนาค เป็นผู้รวบรวมแปล และเรียบเรียง

ยี่จี้เส้าเห่า หรือ ๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับ ร.บุญนาค หรือระบิล บุญนาค เป็นผู้รวบรวม แปล และเรียบเรียง นำเสนอเรื่องราวของนิทานจีนชุด ๒๔ ยอดกตัญญูไว้ครบทั้ง ๒๔ เรื่อง เช่นเดียวกับ ยี่จี้เส้าเห่า ฉบับของพระเจนจันอักษร

ยี่จี้เส้าเห่าฉบับของ ร.บุญนาค ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ แปลจากต้นฉบับภาษาจีน และนำฉบับภาษาไทยที่มีผู้แปลไว้ก่อนหน้านั้นมาเรียบเรียงเข้าด้วยกันใหม่ ดังที่ผู้แปลและเรียบเรียงได้กล่าวไว้ในคำปรารภว่า

“หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงขึ้นจากฉบับภาษาจีน ๔ เล่ม ซึ่งพระภิกษุผู้รู้ภาษาจีนรูปหนึ่งช่วยแปลให้ กับฉบับที่มีผู้แปลเป็นภาษาไทยไว้อีก ๓ เล่ม นำมาประมวลความเข้าด้วยกันโดยมิได้ตัดทอนสาระสำคัญของเรื่องแต่ประการใด แม้บทกวีนิพนธ์บางตอนก็มิได้ตัดออก คงสงวนไว้ด้วยความเคารพต้นฉบับเดิม”

(ร.บุณนาค, ๒๕๑๕)

ยี่จี้บี่เห่าฉบับของ ร.บุณนาค ตีพิมพ์หลายครั้งในรูปแบบของหนังสือที่ระลึกในงานฌาปนกิจศพ และหนังสือธรรมะ ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้เขียนที่กล่าวไว้ว่า

“แรกเริ่มที่รวบรวมเรียบเรียงหนังสือ ยอดกตัญญู หรือ ยี่จี้บี่เห่า นี้นั้น ก็มุ่งหวังจะเก็บไว้ให้พิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพข้าพเจ้า ครั้นต่อมาได้คิดว่าการพิมพ์หนังสือแจกเป็นภาระยุ่งยาก ขัดต่อปณิธานที่ตั้งไว้ว่า จะไม่ก่อภาระให้ผู้หนึ่งผู้ใดต้องลำบาก ... ด้วยเหตุนี้จึงนำต้นฉบับที่รวบรวมเรียงไว้มอบให้ธรรมบูชา และพุทธนิคมเชียงใหม่ จัดพิมพ์จำหน่าย นำผลกำไรใช้จ่ายการพิมพ์หนังสือธรรมะ จำหน่ายจ่ายแจกและบำรุงพระพุทธศาสนา”

(ร.บุณนาค, ๒๕๑๖)

ยี่จี้บี่เห่าฉบับนี้จะลำดับเรื่องต่างจากฉบับของพระเจ็นจิ้นอักษร คือไม่ได้เรียงตามลำดับราชวงศ์ของจีน แต่เนื้อหาของเรื่องยังคงคล้ายคลึงกับฉบับของพระเจ็นจิ้นอักษร ผิดกันแต่ชื่อตัวละครซึ่งอาจจะมีการออกเสียงใหม่แตกต่างไป สันนิษฐานว่าฉบับของพระเจ็นจิ้นอักษร น่าจะเป็นหนึ่งในฉบับแปลภาษาไทยที่ ร.บุณนาคใช้ในการประมวลเรียบเรียง โดยภาพรวมแล้วฉบับของ ร.บุณนาค จะกระชับ มุ่งนำเสนอเหตุการณ์หรือพฤติกรรมความกตัญญูที่โดดเด่นของตัวละคร โดยตัดในส่วนของประวัติศาสตร์ออกไป แต่ในตอนที่มีกวีนิพนธ์ ผู้เขียนก็ยังคงเรื่องราวไว้ ส่วนภาพประกอบก็จะมีที่มาที่หลากหลายต่างจากฉบับแปลของพระเจ็นจิ้นอักษรที่มาจากต้นฉบับเดียวกันทั้งหมด

ส่วนรายละเอียดของหนังสือ บางฉบับจะมีการตีพิมพ์คติธรรมเรื่อง “โลกรอดได้ด้วยความกตัญญู” ของท่านพุทธทาสภิกขุ ที่น่าสนใจคือ ในการพิมพ์แจกเพื่อเป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ ของ นางเวียม ลือประเสริฐ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้เขียนบทความ

อนุโมทนา รำลึกถึงผู้เสียชีวิต และได้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูไว้ ดังนี้

“...ข้าพเจ้าขออนุโมทนาด้วยเป็นอย่างยิ่ง ในการจัดพิมพ์ เรื่องอันเกี่ยวกับความกตัญญูทำนองนี้ขึ้นในครั้งนี้ การกระทำเห็นปานนี้ย่อมเป็นการยืดอายุให้แก่ชนบทรรมเนียมประเพณีที่บูชาความเป็นคนกตัญญูกตเวที อันเป็นโบราณบรมธรรมที่เคยช่วยมนุษย์ในส่วนลึกมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ ให้อยู่รอดมาได้จนบัดนี้ หากแต่มันลึกจนไม่มีใครจะมีใครมองเห็นเท่านั้น...”

(พุทธทาสภิกขุ, ๒๕๑๕ อ้างถึงใน ร.บุญนาค, ๒๕๑๖)

นอกจากนั้นแล้วบางฉบับจะแทรกนิทานจีนที่เกี่ยวกับความกตัญญูเรื่องอื่นๆ ซึ่งผู้รวบรวม ได้มาจากหนังสือที่พิมพ์แจกเป็นสาธารณกุศล บางเรื่องได้จากกระดาษห่อของ หรือพบเห็นในกองขยะ ผู้รวบรวมจึงนำมาตีพิมพ์เพิ่มเติมไว้ท้ายเล่ม

ปัจจุบัน หนังสือ ๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับ ร.บุญนาค ได้รับการตีพิมพ์อย่างแพร่หลาย ในรูปแบบของหนังสือธรรมะ มีสถาบันบรรลือธรรมและธรรมสภาเป็นผู้ดำเนินการตีพิมพ์ สถาบันดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายหลักในการเผยแพร่คุณธรรมคำสั่งสอนที่เป็นประโยชน์ของพุทธศาสนาในรูปแบบที่ทันสมัย น่าอ่านเหมือนเช่นหนังสือทั่วไป หนังสือ ๒๔ ยอดกตัญญูก็เป็นหนึ่งในหนังสือที่มีการปรับปรุงให้ทันสมัย ตีพิมพ์ในรูปแบบหนังสือปกแข็งเล่มเล็กพกพาสะดวก และพ็อกเก็ตบุ๊ก ที่จัดจำหน่ายพร้อมหนังสือเสียงในรูปแบบ MP 3 โดยเนื้อหาจะขึ้นต้นด้วยคำปรารภของท่านพุทธทาสภิกขุที่กล่าวถึงเรื่องความกตัญญู และนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู จากนั้นจึงไล่เรียงเนื้อหาตรงตามหนังสือ สิ่งที่น่าสนใจคือผู้อ่านจะใช้น้ำเสียงแสดงอารมณ์ของตัวละครตามเนื้อหาของเรื่องได้อย่างน่าสนใจ

๒.๒.๓ ฉบับที่แปลจากนิทานกตัญญูฉบับจีน นอกเหนือจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

ผู้วิจัยพบว่า มีวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูจำนวน ๓ ฉบับ ซึ่งแปลมาจากต้นฉบับภาษาจีน แต่ต้นฉบับดังกล่าวเป็นชุดนิทานกตัญญูที่มีผู้เรียบเรียงเพิ่มเติมจาก ๒๔ ยอดกตัญญู เช่น ๓๖ ยอดกตัญญู ๗๐ ยอดกตัญญู หรือแปลจากประวัติศาสตร์จีนโบราณที่มีผู้รวบรวมเพื่อเผยแพร่คุณธรรมของลัทธิเต๋า เป็นต้น รายละเอียดของทั้ง ๓ ฉบับที่มีผู้แปลเป็นภาษาไทยมีดังนี้

(๑) ทางสายตรง ฉบับเจือจันท์ อัครพรณเป็นผู้ถอดความจากภาษาจีนโบราณ

ทางสายตรง เป็นหนังสือธรรมะที่รวบรวมมงคลธรรม ๑๐ ประการของลัทธิเต๋า เจือจันท์ อัครพรณเป็นผู้ถอดความจากประวัติศาสตร์จีนโบราณ ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ ผู้ถอดความมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่มงคลธรรม ๑๐ ประการของลัทธิเต๋า หรือที่ผู้ถอดความเรียกว่า “ยารักษาโรคทางใจ ๑๐ ขนาน” ให้ผู้อ่านใช้เป็นหลักธรรมในการดำเนินชีวิต และใช้รักษาโรคทางใจของมนุษย์ ซึ่งยาทั้ง ๑๐ ขนาน ประกอบด้วย

๑. ความกตัญญู (เซี่ยว)
๒. ความรักระหว่างสายเลือด (ตี้)
๓. ความจงรักภักดี (จง)
๔. สัจจะ (ซิ่น)
๕. ความมีระเบียบวินัย (หลี่)
๖. การยึดหลักคุณธรรมในการรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น (อ้อ)
๗. ความสันโดษ (เหลียน)
๘. หิริโอตัมปะ (ฉือ)
๙. พรหมวิหาร ๔ (เหยิน)
๑๐. ปัญญา (จื่อ)

ผู้ถอดความใช้วิธีการนำเสนอประวัติของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์จีนซึ่งเป็นบุคคลที่มีชื่อในทางดีและทางร้าย มาเป็นตัวอย่างอธิบายธรรมะแต่ละข้อ

ในส่วนของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ที่ปรากฏในหนังสือทางสายตรง มีทั้งสิ้น ๖ เรื่อง ได้แก่

๑. ฮว่างเซียง (อิ่งเซียง)
๒. หนูน้อยอุ้มเหมิง (โง้วแม่)
๓. สู้กับเสือ (อิ่งเซียง)
๔. โจรคิ้วแดง (จั่วสุน)
๕. ฮว่างถึงเจียง (อิ่งเท่งเกียน)
๖. ฮองเต้กตัญญู (พระฮันนุ่นเต้)

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าหนังสือทางสายตรงเป็นหนังสือธรรมะที่ถอดความจากประวัติศาสตร์จีนโบราณ วิธีการที่ใช้จึงเป็นลักษณะการนำเสนอข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์แฝงข้อคิดเตือนใจ ตามข้อธรรมที่ได้จัดหมวดหมู่ไว้ ตัดลักษณะเรื่องราวออกปนออกไป มีเฉพาะแต่เหตุการณ์สำคัญที่ตัวละครแสดงความกตัญญูเท่านั้น

(๒) ๗๐ ภาพกตัญญู ของข้าเหมา

หนังสือ ๗๐ ภาพกตัญญู มีณรงค์ เสรีจินตกุล นามปากกา ข้าเหมา เป็นผู้แปลตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ จัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อเป็นธรรมทาน ตามจุดประสงค์ของผู้แปลที่จะมอบลิขสิทธิ์ผลงานของตนให้เป็นของสาธารณะ ทุกคนสามารถนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ได้

ในส่วนที่มาของต้นฉบับนั้น ผู้แปลไม่ได้กล่าวถึง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับรูปภาพในบทความของโรนัลด์ จี แนพพ์ (Ronald G. Knapp, ๑๙๙๙: ๑๓๖-๑๓๘) ซึ่งกล่าวถึงภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในประเทศจีน พบว่าเป็นภาพเดียวกันกับหนังสือขนาดเล็ก ซึ่งตีพิมพ์ที่มณฑลเสฉวน และนำมาจัดจำหน่ายในวัดพุทธในเขตเจียงซีตอนใต้ใน ค.ศ. ๑๙๙๒ ซึ่งมีภาพพร้อมข้อความประกอบ ๗๐ ภาพตามชื่อหนังสือ และในส่วนของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูจะจัดอยู่ใน ๒๔ เรื่องแรก เนื้อหาในแต่ละเรื่องสั้นกระชับตามต้นฉบับภาษาจีน ซึ่งเป็นคำบรรยายประกอบภาพ โดยเนื้อหาเจาะจงเฉพาะเหตุการณ์หรือพฤติกรรมความกตัญญูของตัวละคร โดย ผู้แปลนำมาภาพมาตีพิมพ์ประกอบด้วย

(๓) ๓๖ ยอดกตัญญู ของฤดี สานธรรม

๓๖ ยอดกตัญญู ของ ฤดี สานธรรม ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นหนังสือพ็อคเก็ตบุคขนาดเล็กที่แปลจากต้นฉบับภาษาจีน มีจุดประสงค์เพื่อให้เป็นนิทานคุณธรรมสำหรับเยาวชน โดยมีนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูทั้งสิ้น ๗ เรื่อง ดังนี้

๑. ชุ่นจื่อ ความกตัญญูที่แม้แต่สวรรค์ยังสะเทือนใจ (พระเจ้าเต๋าสุน)
๒. เต๋มาทารก...เหล่าไหลจื่อ (เหล่าไล่จื่อ)
๓. กุ๋นข้าวสารของจื่อลู๋ (จื่อหลู)
๔. เสือกัณหาวของหมิ่นจื่อเซียน (เมียนจื่อเคียน)
๕. ลูกหมอนสีแดงกับลูกหมอนสีม่วง (ฉั่วสุน)
๖. หวงเซียง...หนูน้อยยอดกตัญญู (อิ่งเฮียง)
๗. หวงถึงเจียน เทถึงอีให้แม่ (อิ่งเท่งเกียน)

ลักษณะการดำเนินเรื่องของ ๓๖ ยอดกตัญญู จะเหมือนกับการเล่านิทาน กล่าวคือภาษาที่ใช้จะเหมือนผู้แปลกำลังนั่งคุยกับผู้อ่านซึ่งเป็นเยาวชน ผู้แปลจะใช้ภาษาที่เป็นกันเอง ใช้ภาษาปัจจุบันที่เข้าใจง่าย ตัดลักษณะของความเป็นพงศาวดารหรือประวัติศาสตร์ออกไป มีการแทรกบทสนทนา แทรกตัวละครประกอบ และในตอนท้ายของแต่ละเรื่องจะมีส่วน “คุยกันท้ายบท” เพื่อพูดคุย สรุปเรื่อง ให้แง่คิด หรือแนะให้นำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริง

๒.๒.๔ ฉบับที่เลือกนำเสนอบางเรื่องจากต้นฉบับไทย

วรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่เลือกนำเสนอบางเรื่องจากต้นฉบับไทย มีด้วยกัน ๖ ฉบับ ซึ่งต้นฉบับไทยที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นฉบับของพระเจนจันอักษร และฉบับของ ร.บุณนาค ซึ่งแปล รวบรวม และเรียบเรียง ไว้ครบถ้วนที่สุด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(๑) ดรุธศึกษา ตอนหนูเลาไลซือ ของเจษฎาจารย์ ฟ.ฮีแลร์

ดรุธศึกษา เป็นตำราเรียนที่เจษฎาจารย์ ฟ.ฮีแลร์เขียนขึ้น เจษฎาจารย์ ฟ.ฮีแลร์ เป็นภราดา ๑ ใน ๕ คนของคณะเซนต์คาเบรียลซึ่งเดินทางมาจากประเทศฝรั่งเศสตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๔๔ เพื่อเข้ามาบริหารกิจการของโรงเรียนอัสสัมชัญในประเทศไทยเป็นรุ่นแรก นอกจากงานด้านการบริหารโรงเรียนแล้ว เจษฎาจารย์ ฟ.ฮีแลร์ยังได้ศึกษาภาษาไทยจนแตกฉาน จนกระทั่งใน พ.ศ. ๒๔๕๓ จึงได้แต่งหนังสือแบบเรียนฉบับนี้ขึ้น เริ่มแต่งตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๕๓ ใช้เวลา ๑๑ ปีจึงแล้วเสร็จ สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพเป็นผู้ทรงแก้ไขหนังสือดรุธศึกษาฉบับแรกด้วยพระองค์เอง

เนื้อหาของดรุธศึกษานี้ นอกจากจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักภาษาไทยในระดับประถมศึกษาเป็นหลักแล้ว สิ่งที่น่าสนใจคือผู้แต่งได้แทรกบทอ่านทั้งนิยาย นิทาน ตำนาน พงศาวดาร บทกวี พร้อมรูปภาพประกอบไว้ด้วย ทุกเรื่องให้ความเพลิดเพลิน และแทรกสาระ คติสอนใจสำหรับเด็กนักเรียน ในระยะแรกหนังสือแบบเรียนดรุธศึกษาประกอบด้วยแบบเรียน ๓ เล่ม ได้แก่ ดรุธศึกษาตอน กอ ขอ ดรุธศึกษาตอนกลาง และดรุธศึกษาตอนปลาย ในการพิมพ์ครั้งที่ ๔ ได้จัดแบ่งเนื้อหาของดรุธศึกษาตอน กอ ขอ ออกเป็น ๒ ตอน คือ ตอน กอ ขอ และ ตอนต้น จนกระทั่งคณะกรรมการปรับปรุงตำราเรียนได้แก้ไขและจัดพิมพ์ใหม่เป็น ๕ เล่มตามความเหมาะสมของนักเรียน ตั้งแต่ชั้นเตรียมประถมศึกษาจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ดรุธศึกษาไม่ได้ใช้เฉพาะในโรงเรียนอัสสัมชัญเท่านั้น แต่ยังใช้ในหลักสูตรการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับประถมศึกษาในโรงเรียนหลายแห่ง และใช้กันอย่างแพร่หลายจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

หนังสือดรฺรณศึกษาตอนกลาง ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่หนึ่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ ที่โรงพิมพ์ อัสสัมชัญ กรุงเทพฯ นับเป็นการแปลและตีพิมพ์นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูครั้งแรกในประเทศไทย เจษฎาจารย์ ฟ. ฮีแลร์ ได้นำนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูตอนเล่าไล่จื้อมาเรียบเรียงเป็น บทเรียนและใช้ชื่อตอนว่าหนูเล่าไล่จื้อ

เนื้อหาในตอนหนูเล่าไล่จื้อ มีลักษณะของการเล่าเป็นนิทานที่แทรกลีลาภาษาให้มีสีสันน่าสนใจ เช่น

“...นี่เด็กจะมีเข้าใจว่า ตาเล่าไล่จื้อนี้เป็นบ้ากระมัง? ตัวอายุถึงเจ็ดสิบ ผมหงอกแล้ว ยังจะให้เขาเรียกว่า ‘หนู’ อีกทำไม? เขาทำเช่นนี้มีใช้เพราะเป็นบ้าเป็นหลังอะไรเลย เขาทำเพราะเขามีใจกตัญญูต่อพ่อแม่ต่างหาก เขากลัวว่า เมื่อคนอื่นเขาเรียกตัวว่า ‘ตา’ ว่า ‘ลุง’ แล้ว บิดามารดาได้ยินเข้า ท่านจะนึกเสียอกเสียใจไปว่า ‘อ้อ! เขาเรียกลูกเราว่า ‘ตา’ เสียแล้ว นี่เขาจะมีเรียกเราเองว่า ‘บรมพุทฺทวจวนจะเข้าโงงเสียแล้วหรือ’...”

(ฟ.ฮีแลร์, ๒๕๔๐: ๗๗)

ลักษณะที่สำคัญอีกประการของนิทานตอนหนูเล่าไล่จื้อเหมือนกับวรรณกรรมอื่นๆ ที่นำมารวมไว้ในดรฺรณศึกษา คือ สอดแทรกคติธรรมไว้ในเรื่อง นำหลักคำสอนของศาสนาต่างๆ โดยเฉพาะหลักธรรมของศาสนาคริสต์มาเชื่อมโยงกับเรื่องให้เห็นแนวคติธรรมการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา ในตอนท้ายเรื่องของหนูเล่าไล่จื้อก็ได้ชี้ให้เห็นการนำประโยชน์ที่ได้รับจากนิทานมาใช้ในชีวิตจริง โดยสอนว่าไม่จำเป็นต้องทำเหมือนกับตาเล่าไล่จื้อ เพราะผิดธรรมเนียมของไทย แต่ที่ทำได้และควรทำคือให้นับถือบิดามารดา และให้ปฏิบัติตนต่อพ่อแม่ตามหลักคริสตศาสนา

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า การนำเรื่องเล่าไล่จื้อมาเรียบเรียงเป็นบทเรียนในตอนหนูเล่าไล่จื้อนี้ น่าจะนำมาจากนิทานที่นิยมเล่ากันในหมู่แวดวงคนจีน หรือผู้รู้ภาษาจีน ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในบทเรียนว่า

“...เป็นวิธีทำความกตัญญูแปลกกว่าใครๆ และทุกวันนี้ พวกจีน พวกญวน และญี่ปุ่น ซึ่งยังอ่านหนังสือจีนอยู่ ก็ได้อ่านเรื่องของตาเล่าไล่จื้อให้ลูกหลานฟังอยู่เสมอ”

(ฟ.ฮีแลร์, ๒๕๔๐: ๗๖)

กลุ่มคนที่อ่านหนังสือจีนที่ผู้เขียนกล่าวถึงก็เป็นกลุ่มคนที่นับถือศาสนาคริสต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่ตั้งของโรงเรียนอัสสัมชัญก็เป็นชุมชนชาวจีนที่นับถือศาสนาคริสต์ จึงเป็นไปได้ว่าเจ้าพระยาจักร์ ฟ.ฮีแลร์ น่าจะรับรู้นิทานเรื่องดังกล่าวจากคนจีนหรือผู้รู้หนังสือจีน จึงนำเรื่องราวที่ได้รับการบอกเล่ามาเรียบเรียงใหม่เป็นนิทานคำสอนในหนังสือดรุดศึกษา

นับจากการตีพิมพ์หนังสือดรุดศึกษาตอนกลางครั้งแรกใน พ.ศ.๒๔๖๓ สืบมาจนถึงปัจจุบัน บทเรียนตอนหนูเลาไลซื่อยังคงปรากฏอยู่ในหนังสือดรุดศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ และใช้กันอย่างแพร่หลายในโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศ

(๒) นิทานยอดกตัญญู ของทองพูน สุทธหลวง

นิทานยอดกตัญญู ฉบับที่ทองพูน สุทธหลวง ป.๖ รวบรวม ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๙ เป็นหนังสือที่เผยแพร่นิทานที่มุ่งเน้นคำสอนเรื่องความกตัญญูทั้งไทย ฝรั่งเศส อินเดียน และจีน มีนิทานทั้งสิ้น ๔๓ เรื่อง โดยมีจุดประสงค์ที่จะรวบรวมนิทานกตัญญูจากปราชญ์ในสมัยโบราณที่ในขณะนั้น (พ.ศ.๒๔๙๙) ผู้คนอาจจะไม่เคยอ่าน หรือลืมเลือนไป ผู้รวบรวมได้กล่าวไว้ในคำนำว่า

“...ข้าพเจ้าได้อ่านพบเรื่องเหล่านี้มาเป็นเวลาหลายปีแล้ว และรู้สึกซาบซึ้งในรสของเรื่องไม่น้อยทีเดียว คิดอยากจะรวบรวมมาเพื่อเผยแพร่แก่ท่านผู้อ่าน ผู้มุ่งคุณธรรมข้อนี้มานานแล้ว โดยที่คิดเห็นว่า บางเรื่องท่านนักอ่านสมัยนี้ อาจจะไม่พบหรือหาไม่ได้ และบางเรื่องก็อาจจะผ่านสายตาไปแล้ว แต่เลือนลึกลงไป...”

(ทองพูน สุทธหลวง, ๒๔๙๙: คำนำ)

ในส่วนของนิทานจีน ผู้รวบรวมนำนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมาเรียบเรียงไว้ครบทั้ง ๒๔ เรื่อง จากสำนวนภาษาที่ผู้เรียบเรียงใช้นั้นทำให้เห็นว่าผู้รวบรวมนำนิทานทั้งหมดมาจากยี่สิบสี่เห่าฉบับของพระเจงจิ้นอักษร และนำมาเรียบเรียงใหม่ให้สั้นกระชับ ใส่ความคิดความเห็นของผู้รวบรวมลงไป แม้จะเปลี่ยนชื่อเรื่องใหม่ แต่เนื้อหาหลักยังคงเดิม เช่นนิทานเรื่อง

“ผู้แทนขงจื้อ” หรือ “เจิ้งชาม” ผู้รวบรวมนำเนื้อหาจากฉบับของพระเจินจินอักษรมาเรียบเรียง เป็นบทสนทนา และเพิ่มเติมข้อสังเกต ข้อคิดเห็นลงไปในเรื่อง^{๑๐} ดังนี้

“...วันหนึ่ง เจิ้งชามไปหาพิน เผอิญมีแขกมา บิดาก็ไม่ อยู่ ฝ่ายมารดาก็ไม่ทราบจะทำประการใด (เข้าใจว่าในประเทศจีน สมัยนั้น แม่บ้านคงไม่รู้จักรับรองแขกเช่นสมัยนี้เลย แขกมาหา บิดาๆ ก็ต้องรับรองเอง มิฉะนั้นก็บุตรเป็นผู้รับรอง) นางก็ตั้งตา คอยดูอยู่ช้านาน ไม่เห็นกลับมาสักที จึงกัดนิ้วมือของตนจน เลือดไหล เจิ้งชามกำลังหาพินอยู่รู้สึกเจ็บอกเป็นกำลัง นึกคะเนว่า บางทีจะเกิดเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นมั่นคง จึงวางพินรีบกลับมา บ้าน คุกเข่าลงคำนับมารดาแล้วถามว่า

‘มีเหตุอันใดหรือ แม่?’

มารดาจึงว่า

‘มีแขกมาหาบิดาของเจ้า แต่เจ้าก็ไม่อยู่บ้านแขก ต้องคอยอยู่นาน แม่ไม่รู้จะรับรองเขาสถานใด จึงกัดนิ้วมือเพื่อให้ เจ้ารู้สึก แล้วจะได้รีบกลับมาโดยเร็ว’

เจิ้งชามได้ทราบเรื่องเช่นนั้น รีบไปหายามาพอกมือให้แก่ มารดาโดยด่วน...”

(ทองพูน สุทนต์หลวง, ๒๔๙๙: ๙๑-๙๓)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้รวบรวมไม่ได้เปลี่ยนแปลงเนื้อเรื่องจากต้นฉบับ แต่อย่างใด เพียงแต่เรียบเรียงเนื้อหาใหม่โดยใช้บทสนทนา ปรับภาษา และแสดงความคิดเห็นบาง ประการ เพื่อให้ผู้อ่านสนุกสนานและเข้าใจเนื้อความได้ง่ายขึ้น

(๓) ๓๐ นิทานยอดกตัญญู ของบุหร่ง

๓๐ นิทานยอดกตัญญู เป็นหนังสือที่รวบรวมนิทานทั้งจีนและไทยที่มุ่งสอนเรื่อง ความกตัญญู ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒

^{๑๐} เนื้อความในเครื่องหมายขลิขิต และอัญประกาศเดี่ยว คือส่วนที่ผู้รวบรวม แทรกข้อสังเกตและความคิดเห็น และเรียบเรียงเนื้อความใหม่ให้เป็นบทสนทนา

ผู้เขียนนำนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมาเขียนเพียง ๒๐ เรื่อง โดยไม่ได้เรียงลำดับตามราชวงศ์ของจีนเหมือนฉบับของพระเจนจันอักษร และได้ตั้งชื่อเรื่องไว้ดังนี้

๑. เทพิตามาโปรด (ตั้งอัย)	๑๑. ราชวงศ์ฮั่น (พระเจ้าฮั่นบู๊นเต้)
๒. สะใภ้แก้ว (นางทังฮูหยิน)	๑๒. อาจารย์ของขงจื้อ (ท่มจื้อ)
๓. คนมีบุญ (พระเจ้าเต้สุน)	๑๓. กตัญญูพาตัวรอด (กั้งเก๊ก)
๔. คนแซ่จู (จูชีวเซียง)	๑๔. ยอดสะใภ้ (เกียงซี)
๕. บัณฑิตกตัญญู (เล่าไลจื้อ)	๑๕. แรกกตัญญู (ยุงิมหลู)
๖. ลักส์มไปให้มารดา (เล็กเจ๊ะ)	๑๖. พยัคฆ์สาว (นางเอี้ยเซียง)
๗. คนบ้าบีน (จื่อหลู)	๑๗. สายโลหิต (เจ็งชาม)
๘. หมอวิเศษ (โง้วแม่)	๑๘. พระคุณของแม่ (เม่งจง)
๙. เจ้าเมืองกตัญญู (อึ้งเท่งเกียน)	๑๙. ผลแห่งความกตัญญู (ฉิวสุน)
๑๐. แม่เลี้ยงวิเศษ (เมี่ยนจื่อเคียน)	๒๐. ขุนนางตงฉิน (เฮ็งเสียง)

นิทานทั้ง ๒๐ เรื่องนี้ จากสำนวนภาษามีข้อน่าสังเกตว่า ผู้เขียนน่าจะนำเนื้อเรื่องมาจากยี่สิบสี่เห่าของพระเจนจันอักษร แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่ด้วยสำนวนภาษาของตนเอง และสอดแทรกสำนวนในฉบับอื่นๆ ลงไปด้วย เพราะบางตอนมีการตัดเนื้อหาออก หรือเพิ่มเติมรายละเอียดเข้ามา เช่นเรื่อง บัณฑิตกตัญญูหรือเล่าไลจื้อ ฉบับของบุหร่ง ไม่ได้กล่าวว่เล่าไลจื้อทำตัวเป็นเด็กเล็ก ใส่เสื้อสีสดใส่ให้พ่อแม่สบายใจ แต่เล่าเฉพาะว่าเล่าไลจื้อเป็นบัณฑิตที่กตัญญูดูแลพ่อแม่ และมีอุดมการณ์ในการทำงาน เป็นต้น

นอกจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่นำมาเขียนไว้ ๒๐ เรื่องนี้แล้ว ยังมีนิทานจีนเรื่องอื่นๆ ที่ผู้เขียนเลือกนำมาเรียบเรียง รวมทั้งนิทานไทย เช่น เรื่องพระยากงพระยาพาน กุ๊กองข้าวน้อย ลูกทรี พระเจ้าฟ้ารั่ว เป็นต้น จะสังเกตเห็นว่านิทานไทยเหล่านี้ไม่ได้กล่าวถึงความกตัญญูอย่างตรงไปตรงมา แต่จะกล่าวถึงความอกตัญญูของตัวละครเอกเพื่อเป็นอุทาหรณ์ในการสอนเรื่องความกตัญญู

(๔) นิทานกตัญญู ไทย-จีน-ญี่ปุ่น ของกองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

นิทานกตัญญู ไทย-จีน-ญี่ปุ่น ของกองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในโครงการแปลวรรณกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมในประเทศและต่างประเทศ และโครงการพิมพ์หนังสือ เอกสาร เพื่อเผยแพร่สู่ประชาชนชาวไทยและชาว

ต่างประเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี และสันติสุขให้เกิดขึ้นในโลก คณะผู้จัดทำได้พิจารณา นิทานของประเทศในแถบเอเชียตะวันออก ได้แก่ ประเทศจีน และญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศไทย ที่ สะท้อนคุณธรรมจริยธรรมในด้านความกตัญญูอย่างโดดเด่น แล้วนำมาแปลและรวบรวมเพื่อ ประโยชน์ในด้านการศึกษาเปรียบเทียบ และให้เป็นหนังสือนิทานเพื่อปลูกฝังคุณธรรมความ กตัญญูแก่เยาวชน

คณะผู้จัดทำได้คัดเลือกนิทานของ ไทย จีน และญี่ปุ่น ประเทศละ ๑๐ เรื่อง รวม ทั้งสิ้น ๓๐ เรื่อง ในส่วนของนิทานกตัญญูของจีน คณะผู้จัดทำได้เลือกนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอด กตัญญู โดยเลือกมาจากหนังสือ “ยี่สิบสี่เห่า” ฉบับเก็บความโดยพระเจนจันอักษร และเรียบเรียง โดย ปรีดา ศรีชลาลัย จำนวน ๑๐ เรื่อง มาตีพิมพ์เผยแพร่ ได้แก่

๑. เล่าไลจื้อ	๖. นางเอี้ยเฮียง
๒. เมียนจื่อเคียน	๗. โง้วแม่
๓. ก้วยก๊อ	๘. ยูงิมหลู
๔. ตั้งฮ้อยัง	๙. จูซิวเซียง
๕. เฮงเสียง	๑๐. พระเจ้าเต้สุน

โดยผู้จัดทำไม่ได้แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาจากต้นฉบับเดิมแต่อย่างใด มี เพียงการลำดับเรื่องที่แตกต่างกันออกไปเท่านั้น ในส่วนของรูปประกอบก็ได้ลงสีเพิ่มเติมเพื่อให้ น่าสนใจ และเหมาะกับการเป็นหนังสือนิทานสำหรับเยาวชน

(๕) หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ตอนสำคัญที่คำพูด

หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จัดพิมพ์โดย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนตาม หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ได้นำนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเรื่อง เล็กเจ้ะ (ลกเจ๊ก) ซึ่งเป็นตัวละครที่ปรากฏในเรื่องสามก๊ก มาเรียบเรียงเป็นบทเรียนในตอนสำคัญที่คำพูด โดยผู้เรียบเรียงเน้นเรื่องการใช้คำพูดของลกเจ๊กที่พูดจาคมคายทำให้อ้วนสุดไม่ถือสาที่ลกขโมยส้ม ทั้งยังออกปากชื่นชม และการใช้คำพูดของขงเบ้งที่ประคารมกับลกเจ๊ก ทำให้ลกเจ๊กไม่กล้าที่จะ ตอบได้ มากกว่าจะเน้นเรื่องความกตัญญู

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้เลิกใช้หนังสือเรียนภาษาไทยเล่มดังกล่าวแล้ว หลังจากปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓

(๖) ๗๑ ยอดคตัญญูจีน ที่สถาบันบันลือธรรมรวบรวมและเรียบเรียง

หนังสือ ๗๑ ยอดคตัญญูจีน รวบรวมและเรียบเรียงโดยคณะทำงานของสถาบันบันลือธรรม ตีพิมพ์ใน พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามจุดมุ่งหมายของธรรมสภาที่ต้องการตีพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ชาวจีนโบราณในเรื่องคุณธรรมความกตัญญูที่กำลังจะหายไปจากวงการหนังสือรวมทั้งเป็นไปตามคำปรารภของท่านพุทธทาสภิกขุที่ท่านได้เขียนคำปรารภไว้ในหนังสือยี่สิบสี่หน้า ฉบับ ร.บุณนาค ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในรายละเอียดของหนังสือยี่สิบสี่หน้า หรือ ๒๔ ยอดคตัญญู ฉบับ ร.บุณนาค จากคำปรารภของท่านพุทธทาสภิกขุทำให้ทางสถาบันบันลือธรรมและธรรมสภายึดถือเป็นเจตนารมณ์ที่จะตีพิมพ์เผยแพร่หนังสือที่เกี่ยวกับความกตัญญูให้คงอยู่ในสังคมไทยต่อไป

ในส่วนของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดคตัญญูทางคณะผู้จัดทำหนังสือได้ตีพิมพ์ครบทั้ง ๒๔ เรื่อง โดยไม่ได้เรียงลำดับกัน ชื่อตัวละครที่ใช้ก็มีทั้งที่เป็นภาษาจีนกลาง ภาษาจีนแต้จิ๋วปะปนกัน น่าจะเกิดจากการรวบรวมมาจากต้นฉบับหนังสือภาษาไทยหลากหลายฉบับ นอกจากนั้น ทุกๆ บทจะแทรกภาษาจีนที่สอนเรื่องความกตัญญูไว้ด้วย ส่วนลักษณะการดำเนินเรื่องมีความสั้นกระชับ เจาะจงเล่าเฉพาะแต่เหตุการณ์หรือพฤติกรรมความกตัญญูที่สำคัญและโดดเด่นของตัวละครเท่านั้น

อนึ่ง ยังมีหนังสืออีก ๑ ชุดที่ได้รวบรวมนิทานจีนชุดยี่สิบยอดคตัญญู ได้แก่ “จับห้า ๑๐ นิทานยอดคตัญญู และจับสี่ห้า ๑๔ นิทานยอดคตัญญู” ที่กายสิทธิ์ พิศนาคะ เป็นผู้เขียน แต่ผู้วิจัยไม่พบตัวเล่มของหนังสือดังกล่าว

นอกจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดคตัญญูดำรงอยู่ในรูปแบบของหนังสือประเภทต่างๆ ดังที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปนั้น จากการเก็บข้อมูลที่ศาสนสถานหลายแห่ง ผู้วิจัยพบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดคตัญญูนำเสนอในรูปแบบของวรรณกรรมเขียนซี ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลใบเขียนซีจากศาสนสถานต่างๆ ได้แก่ ศาลเจ้าอาเนี้ย อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ศาลเจ้าในจังหวัดตรัง และศาลเจ้าในจังหวัดภูเก็ต

ที่ศาลเจ้าอาเนี้ย อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยพบใบเขียนซีที่อ้างตัวละครและเหตุการณ์จากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดคตัญญู จำนวน ๒ ใบ ได้แก่ ใบที่ ๓ “ราชาขุนสืบบัลลังก์ต่อจากราชาเงี้ยว” จากนิทานเรื่อง “พระเจ้าเต้สุน” โดยเนื้อความจะเน้นย้ำเรื่องคุณธรรมความดีงามของพระเจ้าเต้สุนที่ได้รับการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ว่าเป็นบุคคลผู้ทรงคุณธรรม ควรแก่การประพฤติปฏิบัติตามคนแรกในประวัติศาสตร์จีน และ ใบที่ ๔๘ “เทพีมอบบุตร” จากนิทาน

เรื่อง “ตั้งอัย” เนื้อความจะเน้นไปที่เรื่องของสิริมงคล หรือคำอวยพร “เซียงกีซังจ้อ” ที่เป็นการอวยพรให้มีความสุข มีวาสนา ได้รับพรจากสวรรค์ เมื่อวิเคราะห์เนื้อความของใบเซียมซีจะพบว่า คำทำนายจะไม่ได้กล่าวถึงเรื่องความมกัตถุญเลย

ที่ศาลเจ้าในจังหวัดตรัง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในศาลเจ้า ๓ แห่ง ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อหมื่นราม ศาลเจ้าท่ามกงเยี้ย และศาลเจ้ากิวอ้งเอี้ย พบว่าศาลเจ้าทั้ง ๓ แห่ง ใช้ใบเซียมซีชุดเดียวกัน โดยใบเซียมซีที่กล่าวถึงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกัตถุญพบเพียง ๑ ใบ ได้แก่ ใบที่ ๕๔ “สี่ซงตามหามารดา” จากนิทานเรื่อง “จูชีวเซียง” เมื่อพิจารณาเนื้อความของใบเซียมซี เนื้อความจะไม่ได้กล่าวถึงความมกัตถุญของจูชีวเซียงเลย แต่กล่าวถึงพระเมตตาของพระพุทธองค์ ทรงช่วยสรรพสัตว์ให้พ้นภัย และตีความว่า หากใครเสี่ยงได้ใบนี้ ก็จะมีคนอุหนุนช่วยเหลือ คิดประการใดก็จะสำเร็จสมประสงค์

ที่ศาลเจ้าในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยพบว่าศาลเจ้าส่วนใหญ่จะใช้ใบเซียมซีชุดเดียวกัน และจากการสัมภาษณ์ คุณฮก แซ่ไก๊ย ผู้ดูแลศาลเจ้าฮกหงวนกั้ง (สัมภาษณ์, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๑) ทำให้ทราบว่า ศาลเจ้าในจังหวัดภูเก็ตจะใช้ใบเซียมซีชุดเดียวกันซึ่งได้มาจากการทรงเจ้า เจ้าจะเขียนเป็นภาษาจีน และนำมาแปลเป็นภาษาไทย เผยแพร่ไปยังศาลเจ้าต่างๆ ในจังหวัดภูเก็ต โดยใบเซียมซีที่กล่าวถึงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกัตถุญพบ ๔ ใบ ได้แก่ ใบที่ ๓ “เอี้ยวซุ่นเต่ทำนา” จากนิทานเรื่อง “พระเจ้าเต้สู่น” ใบที่ ๑๖ “เบ่งจ่องร้องไห้กับหน่อไม้” จากนิทานเรื่อง “เม่งจง” ใบที่ ๔๙ “ตั้งเอ็งชายตัวทำศพบิดา” จากนิทานเรื่อง “ตั้งอัย” และใบที่ ๖๓ “จูชีวเซียงหามารดา” จากนิทานเรื่อง “จูชีวเซียง” เมื่อวิเคราะห์ใบเซียมซีพบว่า ใบที่ ๓ “เอี้ยวซุ่นเต่ทำนา” จะกล่าวถึงเรื่องของฤดูกาล การทำนายทายทักเรื่องการเกษตร ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องความมกัตถุญ ใบที่ ๑๖ “เบ่งจ่องร้องไห้กับหน่อไม้” กล่าวถึงตัวละครที่มีแต่ความเศร้าโศกเสียใจ ชีวิตไร้หนทางเดิน ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องความมกัตถุญ ใบที่ ๔๙ “ตั้งเอ็งชายตัวทำศพบิดา” กล่าวถึงตัวละครต้องสูญเสียพ่อ ด้วยความยากจน จำต้องขายตัวเพื่อนำเงินมาทำศพของพ่อเพื่อทดแทนพระคุณ ไม่ได้กล่าวถึงตอนที่นางฟ้าลงมาช่วยเหลือ และใบที่ ๖๓ “จูชีวเซียงหามารดา” กล่าวถึงความเสียใจที่จูชีวเซียงหรือจูชีวเซียงต้องจากแม่ และความอดทนของตัวละครในการตามหาแม่

จากข้อมูลใบเซียมซีดังกล่าว จะเห็นว่าผู้เสี่ยงเซียมซีจำเป็นต้องรู้จักเรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวละครหรือบุคคลที่อ้างถึงในใบเซียมซี หรือต้องอาศัยผู้แปล ผู้ตีความ หรือซินแสประจำศาลเจ้า ช่วยในการทำนาย จึงจะสามารถเชื่อมโยงตัวละครหรือเหตุการณ์เข้ากับคำทำนาย หรือ

เรื่องที่ตนเองเสียหายถามได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ใบบ่เย็บซีของศาลเจ้าหลายแห่งได้ตัดในส่วนขอชื่อตัวละครและเหตุการณ์เหล่านี้ทิ้งไป คงเหลือแต่เฉพาะคำทำนายนายเท่านั้น

จากการจัดกลุ่มวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูทั้งสี่กลุ่มตามวิธีนำเสนอ และที่มานั้น สรุปได้ว่า นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมีที่มา ๒ ทาง ได้แก่

๑) การแปลโดยตรงจากต้นฉบับภาษาจีน ซึ่งวรรณกรรมที่แปลมาต้นฉบับภาษาจีนนี้ จะแปลครบตามต้นฉบับ กล่าวคือ หากแปลจากต้นฉบับที่มี ๒๔ เรื่อง ก็จะนำเสนอครบทั้งชุด และหากผู้แปลเลือกมาจากต้นฉบับที่มีการเรียบเรียงรวบรวมใหม่ในชั้นหลัง เช่น ๓๖ ยอดกตัญญู หรือ ๗๐ ยอดกตัญญู ผู้แปลก็จะนำเสนอครบทั้งชุดตามต้นฉบับ โดยไม่ได้มีการตัดทอนด้วยเช่นกัน

๒) การเรียบเรียงโดยใช้ต้นฉบับภาษาไทย วรรณกรรมส่วนใหญ่ที่ใช้วิธีการนี้จะคัดเลือกนิทานบางเรื่องมาเท่านั้น (ยกเว้น ๗๑ ยอดกตัญญูจีน ของสถาบันบันลือธรรม ที่เป็นสำนักพิมพ์เดียวกับที่ตีพิมพ์ “๒๔ ยอดกตัญญู” ของ ร.บุณนาค จึงเป็นไปได้ว่า ผู้รวบรวมนำฉบับของ ร.บุณนาคมาเรียบเรียงใหม่พร้อมกับรวบรวมนิทานกตัญญูจากหนังสือฉบับอื่นๆ เพิ่มเติมเข้าไป) และหนังสือที่ใช้ก็จะเป็น ฉบับของพระเจงจินอักษร และฉบับของ ร.บุณนาค เป็นหลัก จะมีเพียง ดรณศึกษา และหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่น่าจะมาจากแหล่งอื่น ดังได้กล่าวไว้ในรายละเอียด จากข้อสรุปข้างต้น ทำให้เห็นว่า การรับรู้นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยผ่านวรรณกรรมนั้น โดยหลักแล้วจะเป็นฉบับของพระเจงจินอักษรที่แปลมาจากต้นฉบับจีน และจากนั้นก็มีการคัดลอก รวบรวม และเรียบเรียงใหม่อย่างต่อเนื่อง พร้อมกับปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอเป็นสื่อการ์ตูน ดังที่ผู้วิจัยจะนำเสนอในบทต่อไป

การแบ่งกลุ่มวรรณกรรมเป็น ๔ กลุ่มข้างต้น สะท้อนให้เห็นการดำรงอยู่ และเส้นทางการสืบทอดนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่มีความต่อเนื่องยาวนาน ซึ่งในอดีต นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูได้ปรากฏเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่เล่ากันอยู่ในครอบครัว หรือในบทเรียนภาษาจีน หากเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ก็จะฉบับภาษาจีน จนกระทั่งมีการตีพิมพ์นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ในฉบับภาษาไทยเป็นครั้งแรก ในหนังสือเรียนดรณศึกษาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๓ และการตีพิมพ์หนังสือ ยี่สิบสี่เห่า ของพระเจงจินอักษร และปริดา ศรีชลาลัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๙ ซึ่งเป็นฉบับที่ตีพิมพ์ครบทั้ง ๒๔ เรื่องเป็นเล่มแรก นับเป็นการเริ่มต้นเส้นทางของการสืบทอดวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในฉบับภาษาไทย จากนั้น ได้มีการผลิตขำนิทานดังกล่าวมาโดยตลอด ซึ่งหนังสือฉบับของพระเจงจินอักษร และปริดา ศรีชลาลัย เป็นต้นฉบับใน

การเรียบเรียง และมีการสืบทอดจากฉบับหนึ่งสู่ฉบับหนึ่ง ทำให้นิทานจีนชุดนี้สืบสืยอดกตัญญู
สามารถดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๓

การดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยผ่านจิตรกรรม พิธีกรรม การแสดง และสื่อสมัยใหม่

จากบทที่ ๒ ที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยผ่านวรรณกรรมรูปแบบต่างๆ ไปแล้วนั้น ในบทนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยผ่านช่องทางต่างๆ ซึ่งเป็นผลจากการผลิตซ้ำวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูผ่านกลุ่มข้อมูล ดังนี้

๓.๑ จิตรกรรม

๓.๒ พิธีกรรม

๓.๓ การแสดง

๓.๔ สื่อสมัยใหม่

๓.๑ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในจิตรกรรม

ประเทศจีนเป็นดินแดนที่เป็นอู่อารยธรรมของโลกตะวันออกที่สำคัญแห่งหนึ่ง บรรพชนชาวจีนได้สั่งสมและสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลายจากรุ่นสู่รุ่นต่อเนื่องยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะทางด้านศิลปะที่มีการพัฒนามาเป็นลำดับ อันเกิดจากปัจจัยทางธรรมชาติที่มีความสวยงาม (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ๒๕๓๘) ผสมผสานกับภูมิปัญญาของชาวจีนที่พัฒนาทวิเทคนิกในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็น ฟู่กัน กระดาษ หมึก ที่เป็นภูมิปัญญาอันล้ำค่าของชาวจีน ตลอดจนพัฒนาการทางด้านประวัติศาสตร์ วรรณคดี กวีนิพนธ์ ลัทธิศาสนา ปรัชญา และขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อต่างๆ สิ่งเหล่านี้หลอมหลวมกันจนเกิดเป็นงานศิลปะที่มีรูปแบบเฉพาะตัว เป็นต้นกำเนิดของศิลปะตะวันออก ส่งอิทธิพลถึงดินแดนแถบเอเชียมากมายหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม ไทย พม่า มาเลเซีย

ศิลปะการตกแต่งอาคาร โดยเฉพาะในศาสนสถานของชาวจีนก็เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะตัว มีความโดดเด่นในการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมอย่างแยกกันไม่ออก ทุกส่วนของงานทางสถาปัตยกรรมล้วนแสดงออกมาในรูปแบบของงานศิลปะแขนงต่างๆทั้งสิ้น โดยเฉพาะลวดลายที่ใช้ในการตกแต่ง ดังที่ รุ่ง สุจินันท์กุล (๒๕๔๒: ๑๒๖) ได้กล่าวว่

ลวดลายสำหรับการตกแต่งสถานที่ต่างๆ สามารถแบ่งตามแบบศิลปกรรมพื้นฐานได้ ๘ ประเภท คือ

๑. รูปสัตว์สิริมงคล เช่น มังกร หงส์ กวาง ค้างคาว
๒. รูปพืชสิริมงคล เช่น ดอกไม้ประจำฤดูกาลทั้งสี่ ผลท้มทิม ต้นสน ต้นไผ่
๓. รูปธรรมชาติ หรือทิวทัศน์
๔. รูปที่มาจากมนุษย์ เทพ และเซียน เช่น ไผ่เยียน ฮกลกซิว
๕. รูปลายเรขาคณิต เช่น ลายประแจจีน หยินหยาง
๖. รูปอักษรจีน
๗. รูปเครื่องใช้สิ่งของ เช่น อาวุธ ภาชนะถ้วยชามลายคราม
๘. รูปเล่าเรื่องวรรณกรรม ประวัติศาสตร์จีน วิถีชีวิตของชาวจีน และรูปที่บรรยายคำกลอน คำพังเพย เช่น ไชอิ้ว สามก๊ก ๒๔ ยอดกตัญญู

จากการจัดศิลปกรรมพื้นฐานที่ใช้ในการตกแต่งศาสนสถานทั้ง ๘ กลุ่ม จะเห็นได้ว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูจัดเป็นลวดลายที่ช่างมักจะนำมาใช้ในการตกแต่งศาสนสถานจีนมาตั้งแต่อดีต วูลเฟรม อีเบอร์ฮาร์ด (Wolfram Eberhard, ๑๙๗๐: ๑๘๓-๑๘๙) นักคิดชนที่สนใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน ได้จัดภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเป็นหนึ่งในสี่ศิลปะการตกแต่งศาสนสถาน โดยแบ่งได้ดังนี้

๑. ภาพที่เป็นสัญลักษณ์ เช่น สวัสดิภิกะ ลายประแจจีน ดอกไม้ประจำฤดูกาลทั้งสี่ของประเทศจีน
๒. ภาพบุคคลสำคัญต่างๆ แสดงภาพนักปราชญ์ผู้มีชื่อเสียงในสมัยโบราณของประเทศจีน
๓. ภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู
๔. ภาพที่เป็นฉากละคร (Mass Scenes) เช่น สามก๊ก ไชอิ้ว ห่องสิน ความฝันในหอแดง

โรนัลด์ จี แนพพ์ (Ronald G. Knapp, ๑๙๙๙: ๑๓๓-๑๔๐) นักวิชาการผู้สนใจเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมและศิลปะจีน ได้กล่าวถึงภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูไว้ว่า ภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูจัดเป็นกลุ่มงานศิลปะจากเรื่องเล่าที่มีความสำคัญที่นำวรรณกรรมคำสอน (Didactic Narratives or Moral Tales) มานำเสนอใน

รูปแบบของศิลปะ ทั้งภาพพิมพ์ไม้ ภาพจากการตัดกระดาษ ภาพแกะสลักบนวัสดุชนิดต่างๆ เป็นต้น ล้วนแต่มีความสำคัญในสังคมจีน ทั้งในประเพณีการเกิด การตาย การแต่งงาน ศิลปะจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเข้าไปมีบทบาทแทรกอยู่ในวิถีชีวิตของชาวจีนมาตั้งแต่อดีต แม้ในสังคมจีนปัจจุบันความสำคัญจะลดน้อยลงไป แต่ในต่างประเทศ เช่น ไต้หวัน ฮองกง ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่อย่างแพร่หลาย

ไม่เฉพาะแต่ในประเทศจีนเท่านั้น แม้ในสังคมไทย นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูก็ยังคงดำรงอยู่ในรูปแบบของงานศิลปะประเภทจิตรกรรม ที่เด่นชัดที่สุดคืองานจิตรกรรมที่ใช้ตกแต่งศาสนสถานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ศาลเจ้า โรงเจ วัดจีน หรือสุสานของชาวจีน แม้กระทั่งในศาสนสถานที่มีรูปแบบวัฒนธรรมต่างออกไป เช่น วัดพุทธ วัดญวน ก็ปรากฏจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู เช่น เชื้อชาติของคนในชุมชน หรือ การรับค่านิยมความคิดมาปรับใช้ เป็นต้น

จากการที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากศาสนสถานที่มีภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูพบว่า ศาลเจ้าเทียนอันเก็ง บริเวณชุมชนกุ๊กจีนเป็นศาลเจ้าเก่าแก่ที่สุดที่ตกแต่งด้วยภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องยี่สิบสี่ยอดกตัญญู (บุญนิยมย์ สิมะเสถียร, สัมภาษณ์ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๐) ศาลเจ้าแห่งนี้สร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ เป็นฝีมือช่างชาวฮกเกี้ยน มีภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูตกแต่งตรงส่วนของผนังช่วงกลางศาล แต่ในปัจจุบันภาพจิตรกรรมดังกล่าวได้ลบเลือนไปหมดแล้ว และมีการวาดภาพอื่นๆทับลงไปแทน จึงเหลือเพียงคำบอกเล่าของคนในบริเวณศาลที่เล่าสืบต่อกันมาเท่านั้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดตรัง ซึ่งมีชุมชนชาวจีน โดยเฉพาะชาวจีนฮกเกี้ยนที่อพยพมาตั้งรกรากในดินแดนแถบภาคใต้ของไทยเป็นเวลากว่าร้อยปี ผู้วิจัยพบว่าศาสนสถานหลายแห่งในจังหวัดตรังและจังหวัดภูเก็ตต่างใช้เรื่องราวจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในการตกแต่ง โดยเฉพาะศาลเจ้าในจังหวัดภูเก็ต ที่ชาวฮกเกี้ยนสร้างขึ้น มีรูปนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูประดับตกแต่งอยู่ โดยมีรูปแบบเหมือนกับที่ศาลเจ้าเทียนอันเก็ง

ในส่วนของภาพจิตรกรรมที่ผู้วิจัยรวบรวมมาได้ นั้น เป็นภาพจิตรกรรมในศาสนสถานทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จำนวนทั้งสิ้น ๓๑ แห่ง จำแนกได้ดังนี้

๑) ศาลเจ้า จำนวน ๒๐ ศาล ได้แก่

๑. ศาลเจ้าเล่าปุ่นเล่ากวง กรุงเทพฯ
๒. ศาลเจ้าเล่งบ้วยเอี้ย กรุงเทพฯ
๓. ศาลเจ้าหมาใจ้ว (สะพานปลา) กรุงเทพฯ
๔. ศาลเจ้าซิกเซียม่า (หัวลำโพง) กรุงเทพฯ
๕. วิหารพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร (มูลนิธิเทียนฟ้า) กรุงเทพฯ
๖. ศาลเจ้าซำไนเก็ง กรุงเทพฯ
๗. ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ
๘. ศาลเจ้ากวนอู (คลองสาน) กรุงเทพฯ
๙. กี่ ศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ
๑๐. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพโร จังหวัดนครปฐม
๑๑. มูลนิธิอุบลรังสีจุฬามณี จังหวัดนครปฐม
๑๒. ศาลเจ้าปุ่นเล่ากวง (ท่าฉลอม) จังหวัดสมุทรสาคร
๑๓. ศาลหลักเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
๑๔. ศาลเจ้ามูลนิธิสว่างผด หนองมน จังหวัดชลบุรี
๑๕. ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
๑๖. ศาลเจ้าฮกหวงกั๊ง จังหวัดภูเก็ต
๑๗. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุ่นเล่ากวง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๘. ศาลเจ้าพ่อหมื่นราม จังหวัดตรัง
๑๙. ศาลเจ้าท่ามกงเยี้ย จังหวัดตรัง
๒๐. ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง

๒) โรงเจ จำนวน ๔ โรง ได้แก่

๑. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๒. โรงเจเม่งเกี้ยไต้ จังหวัดฉะเชิงเทรา
๓. โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๔. โรงเจเหยียนเต้าตั่ว จังหวัดนครปฐม

- ๓) วัดจีน จำนวน ๑ วัด ได้แก่
๑. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี
(รถบรทุกศพ ๒ คัน และ ศาลาหน้าวัด)
- ๔) วัดญวน จำนวน ๑ วัด ได้แก่
๑. วัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ
- ๕) วัดไทย จำนวน ๓ วัด ได้แก่
๑. วัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี
  ๒. วัดไร่เกาะต้นลำโรง จังหวัดนครปฐม
  ๓. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ๖) สุสานจีน (ฮวงซุ้ย) จำนวน ๒ แห่ง ที่จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยพบว่าภาพจิตรกรรมที่ปรากฏในศาสนสถานต่างๆ นี้ ช่างจะนำเสนออนุภาคที่เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญของเรื่องเพียงตอนเดียว มักเป็นอนุภาคที่ตัวละครเอกของเรื่องแสดงความกตัญญูต่อบุพการี หรือได้รับผลตอบแทนจากการแสดงความกตัญญู หรือเป็นเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุทำให้ตัวละครเอกแสดงความกตัญญู ทั้งนี้อนุภาคนั้นต้องมีความโดดเด่น น่าสนใจ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่

ก) เป็นภาพที่แสดงเรื่องราวอภินิหาร เหนือธรรมชาติ เช่น มีช้างและนกมาช่วยทำนา มีนางฟ้าลงมาช่วยเหลือ มีหน่อไม้ผุดขึ้นจากดินในฤดูหนาว มีบ่อน้ำและปลาผุดขึ้นมาในบ้าน เป็นต้น

ข) เป็นภาพที่แสดงความกตัญญูอย่างกล้าหาญ หรือพฤติกรรมบางอย่างที่คนทั่วไปไม่อาจกระทำได้ เช่น นอนบนน้ำแข็งเพื่อหาปลา ซิมอุจจวระของพ่อ สู้กับเสือเพื่อช่วยพ่อปลอมเป็นกวางไปรีดนมกวาง เป็นต้น

ภาพจิตรกรรมของศาสนสถานบางแห่ง อาจจะวาดประสม ๒ อนุภาคในภาพเดียว ด้วยการเลือกองค์ประกอบเด่นๆ ของแต่ละอนุภาคนำมาวาดไว้ภายในภาพ ๑ ภาพ ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่ช่างต้องการสื่อเรื่องราวของนิทานให้ครบถ้วนสมบูรณ์ภายในพื้นที่ที่จำกัด

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังพบว่าภาพจิตรกรรมที่นำมาจากนิทานเรื่องเดียวกันและอนุภาคเดียวกัน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันในแต่ละสถานที่ จะมีองค์ประกอบของภาพที่ใกล้เคียงกัน

โดยเฉพาะในศาสนสถานที่กำลังสร้างขึ้นใหม่ จะมีรายละเอียดหลักๆ ไม่ต่างกัน จากการสัมภาษณ์ สุภาวดี สุนธิเดชกุล (สัมภาษณ์, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๑) ผู้รับเหมาก่อสร้าง และซ่อมแซมศาสนสถานแบบจีนทั้งในกรุงเทพฯ และภาคกลาง ได้ให้ข้อมูลว่าช่างจะมีต้นฉบับรูปภาพโดยนำมาจากภาพประกอบวรรณกรรมฉบับลายลักษณ์ในฉบับภาษาจีน ผสมกับจินตนาการของช่างและการเรียนรู้แบบครูพักลักจำจากช่างในอดีต จึงทำให้ภาพจิตรกรรมในแต่ละแห่งไม่ค่อยมีความแตกต่าง ซึ่งผู้วิจัยได้ลองเปรียบเทียบับ ศาสนสถานหลายแห่งพบว่ามีองค์ประกอบ และรายละเอียดของภาพตรงกับภาพประกอบวรรณกรรมที่ผู้รับเหมาก่อสร้างรายนี้นำมาใช้เป็นภาพต้นฉบับ จะต่างกันเพียงรายละเอียดปลีกย่อย เช่น หน้าตา เครื่องแต่งกายของตัวละคร สิ่งแวดล้อม ลักษณะท่าทางบางประการ หรือภาพจากศาสนสถานบางแห่งจะมีวลีภาษาจีน หรือทั้งภาษาจีนและคำแปลภาษาไทยซึ่งเป็นคำอธิบายภาพกำกับอยู่ เป็นต้น

ส่วนศาสนสถานบางแห่งที่มีความเก่าแก่เป็นฝีมือช่างโบราณ เมื่อวิเคราะห์ดูแล้ว องค์ประกอบก็จะไม่แตกต่างกัน เพียงแต่อาจจะมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ต่างกัน เช่น ภาพจากโรงเจเม่งเกี้ยวไท่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่มีอายุร้อยกว่าปี เป็นฝีมือช่างจากประเทศจีนที่ตกแต่งวัดมังกรกมลาวาส และวัดจีนประชาสโมสร ในสมัยรัชกาลที่ ๕ พบว่ามีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น มีภาพของเทวดาเสริมเข้ามาในภาพ หรือ หน้าตา กิริยาท่าทางของตัวละครที่ต่างจากที่ศาสนสถานอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด (พรพรรณ วีระพละ, สัมภาษณ์, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒)

อย่างไรก็ดี ประเด็นเรื่องภาพจิตรกรรมที่มีความแตกต่างหรือผิดเพี้ยน ไม่สวยงาม ไม่ว่าจะเกิดจากความตั้งใจของช่าง หรือความไม่เข้าใจรูปแบบศิลปะจีนอย่างถ่องแท้ก็ตาม ไม่ได้มีผลต่อการสื่อความหมายของภาพเพราะการมีต้นฉบับวรรณกรรม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการอบของการสร้างงานทำให้ภาพที่ออกมาไม่แตกต่างผิดเพี้ยนจนมีผลต่อการสื่อเรื่องราว ทั้งนี้ ในแง่มุมมองของผู้เสพ ต้นฉบับวรรณกรรมยังเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้ดูภาพเข้าใจเรื่องได้สมบูรณ์ขึ้น แต่ประเด็นเรื่องของการรับรู้และเข้าใจเรื่องราวจากภาพนั้น อาจจะมีเงื่อนไขของเชื้อชาติและช่วงวัยของผู้เสพเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับวัฒนธรรมจีนอย่างเข้มข้น ซึ่งอาจจะเป็นชาวจีนอพยพในยุคแรก ย่อมจะทราบเข้าใจเรื่องราวจากภาพได้ทันทีและรู้เรื่องมากกว่าชาวไทยเชื้อสายจีนในยุคหลังที่ซึมซับและปรับตัวเป็นคนใน ๒ วัฒนธรรมทั้งไทยและจีน ซึ่งต้นฉบับวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ได้รับการตีพิมพ์อย่างต่อเนื่องมาตลอด

อาจจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการสื่อความภาพจิตรกรรมให้กับชาวไทยเชื้อสายจีน รวมถึงชาวไทยที่สนใจด้วย

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอภาพจิตรกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู โดยแบ่งตามเนื้อเรื่องในนิทานเป็นหลัก เพื่อให้เห็นความนิยมและความหลากหลายของการนำวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมาใช้ในสังคมไทย

๓.๑.๑ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องพระเจ้าเต้สุ่น

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องพระเจ้าเต้สุ่น พบในศาสนสถาน ๑๔ แห่ง ดังนี้

๑. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๒. กี่ ในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ
๓. วัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี
๔. โรงเจเหียงเต่าตัว จังหวัดนครปฐม
๕. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม
๕. วัดไร่เกาะตันสำโรง จังหวัดนครปฐม
๖. ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
๗. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๘. โรงเจเม่งเกี้ยไต้ จังหวัดฉะเชิงเทรา
๑๐. ฮวงซุ้ย จังหวัดชลบุรี
๑๑. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี
(พบที่ธรบรทุกศพ และศาลาหน้าวัด)
๑๒. ศาลเจ้าฮกหงวนกั้ง จังหวัดภูเก็ต
๑๓. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุนถ้ำกง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๔. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากเรื่องพระเจ้าเต้สุ่น ที่ช่างนิยมนำมาใช้ในการวาดภาพจิตรกรรมนั้นมีอยู่ด้วยกัน ๒ ตอน ได้แก่ ตอนช่างและนกช่วยได้สุ่นทำนา และตอนพระเจ้าเต้เหียงส่งขุนนางมาเชิญได้สุ่นไปรับตำแหน่ง

ก) ตอนช่างและนกช่วยได้สุ่นทำนา

เหตุการณ์ในตอนนี้เป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครได้รับผลตอบแทนจากการมีความกตัญญูต่อพ่อและแม่เลี้ยง จะกล่าวถึงตอนที่เกิดน้ำท่วมใหญ่ไร่นาเสียหาย ได้สุ่นต้อง

ออกไปกัณฐาแทนพ่อ ฟาดินเห็นใจและยกย่องในความมกตัญญูจึงส่งช้างหนึ่งเชือกมาช่วยไถนา และส่งนกเขียกหนึ่งฝูงมาช่วยคราดพื้นจนกัณฐาสำเร็จ องค์ประกอบของภาพที่ข้างวาดเพื่อสื่อเรื่องราวในตอนนี้มี ๓ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ภาพตัวละครได้สู้่น, ภาพช้าง ๑ เชือก และภาพฝูงนก

ภาพที่ ๑ ภาพจากโรงเจวัดจีนประชาสโมสร จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๒ ภาพจากวัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี

ภาพที่ ๓ ภาพจากที่ศาลเจ้าไต้ยงกง กรุงเทพฯ

จากภาพตัวอย่างข้างต้น จะเห็นภาพได้สู้่นมีกิริยาที่ต่างกัน บ้างก็นั่งอยู่ริมท้องนาอยู่ด้วยที่ท่าสบายใจ บ้างก็นั่งหรือเดินถือจอบอยู่ มีช้างหนึ่งเชือกอยู่ในนา และนกอีกหนึ่งฝูงบินอยู่ใกล้กัน แต่บางแห่งก็จะขาดรูปภาพฝูงนก และบางแห่งก็จะแต่งเติมรูปช้างด้วยเครื่องทรงเพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นช้างที่สวรรค์ประทานมาให้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข) ตอนพระเจ้าเต้เหี้ยวส่งขุนนางมาเชิญได้สุ่นไปรับตำแหน่ง

เหตุการณ์ในตอนนี้แสดงถึงผลตอบแทนที่ตัวละครได้รับจากการมีความกตัญญูต่อพ่อและแม่เลี้ยง ในตอนพระเจ้าเต้เหี้ยวส่งขุนนางมาเชิญได้สุ่นไปรับตำแหน่งนี้ จะตัดเหตุการณ์มาจากตอนที่พระเจ้าเต้เหี้ยวมีพระราชดำริจะหาบุคคลผู้มีคุณธรรม โดยเฉพาะความกตัญญู เพื่อที่จะให้รับตำแหน่งกษัตริย์ต่อไป จนกระทั่งพบได้สุ่น จึงทรงส่งอำมาตย์ตั้งไปเชิญให้เข้ามารับตำแหน่ง แต่ได้สุ่นปฏิเสธ พระเจ้าเต้เหี้ยวจึงส่งพระธิดาทั้งสองให้มาแต่งงานอยู่กับได้สุ่นแทนไปก่อน

ภาพตอนเชิญได้สุ่นไปรับตำแหน่งนั้น ช่างจะคงองค์ประกอบเดิม คือ มีภาพตัวละครได้สุ่น ช่าง ฝูงนก และจะเพิ่มรูปขุนนางเข้าไปด้วย ดังในภาพตัวอย่างจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา และวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๔ ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๕ ภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

หากพิจารณาจากตัวนิทานแล้ว ทั้งสองตอนจะไม่ใช่เหตุการณ์เดียวกันและไม่ต่อเนื่องกัน แต่ช่างจะเลือกองค์ประกอบเด่นๆ ของทั้ง ๒ เหตุการณ์มารวมกันเพื่อวาดภายในพื้นที่ที่จำกัด ทำให้สามารถสื่อเรื่องราวได้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้

๓.๑.๒ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเล่าโล่จื่อ

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเล่าโล่จื่อ พบในศาสนสถาน ๑๐ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๓. ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ
๔. ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
๕. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๖. โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๗. วัดไร่เกาะตันสำโรง จังหวัดนครปฐม
๘. ศาลเจ้าฮกหวนกง จังหวัดภูเก็ต
๙. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุนเถ้ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๐. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องเล่าโล่จื่อ ที่ข่างนิยมเลือกมาวาดนั้นมีอยู่ ๒ ตอน คือ ตอนเล่าโล่จื่อสิ้นหกล้มทำให้พ่อแม่เป็นทุกข์ใจและตอนเล่าโล่จื่อสร้างทำตัวเป็นเด็กเล่นของเล่น เพื่อให้พ่อแม่หัวเราะ

ก) ตอนเล่าโล่จื่อสิ้นหกล้มทำให้พ่อแม่เป็นทุกข์ใจ

ภาพในตอนนี้สื่อถึงสาเหตุที่ตัวละครต้องแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ และแม่ ในตอนดังกล่าวจะเล่าถึงตอนเล่าโล่จื่อเรียนจบ กลับมาช่วยทำไร่ไถนาปรนนิบัติพ่อแม่ วันหนึ่งได้หามัน้ำผ่านหน้าพ่อแม่ แต่กลับสิ้นล้มลง พ่อแม่เห็นแล้วรู้สึก 안타ใจที่ลูกตนอายุเพียง ๗๐ ปีก็แก่ชราถึงเพียงนี้ ทำให้คิดถึงตัวว่า ตัวเป็นพ่อแม่ก็คงอยู่ต่อไปได้อีกไม่นาน

ภาพที่ ๖ ภาพจากศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๗ ภาพจากศาลเจ้าพ่อหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

จากภาพตัวอย่างจากศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กรุงเทพฯ และศาลเจ้าพ่อหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จะเห็นตัวละครเล่าไล้จื้อ พ่อ และแม่ เป็นองค์ประกอบหลักของภาพ และมีรูปถึงน้ำที่ทกเรียวดเป็นองค์ประกอบที่สื่อเหตุการณ์ในตอนดังกล่าว

ข) ตอนเล่าไล้จื้อทำตัวเป็นเด็ก เล่นของเล่นให้พ่อแม่หัวเราะ

ภาพในตอนนี้แสดงถึงเหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อพ่อและแม่ เหตุการณ์ในช่วงนี้จะต่อจากเหตุการณ์ข้างต้น กล่าวคือ เมื่อพ่อแม่เกิดเศร้าใจที่เห็นเล่าไล้จื้อ ลีนหกล้ม เล่าไล้จื้อจึงรีบไปเปลี่ยนเสื้อผ้าให้มีสีสันสดใส พร้อมกับนำของเล่นมาเล่นให้เหมือนเด็ก เพื่อให้พ่อแม่ดูจะได้หัวเราะชอบใจ และลืมเรื่องทุกข์กังวล

ภาพที่ ๘ ภาพจากโรงเจวัดไผ่ธรรวาราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ ๙ ภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

จากภาพตัวอย่างจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา และวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ จะเห็นภาพตัวละครหลักทั้ง ๓ และจะมีภาพของเล่นเป็นองค์ประกอบที่สื่อเหตุการณ์สำคัญในภาพ

อนึ่ง ยังมีภาพบางส่วนที่ช่างได้ดึงเอาทั้งสองเหตุการณ์ข้างต้นที่เป็นตอนสำคัญของเรื่องมารวมกันไว้ในภาพเดียวกัน เช่น ภาพจากศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๐ ภาพจากศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ

จากภาพข้างต้นจะสังเกตเห็นภาพถึงน้ำหก และภาพของเล่น ซึ่งช่างนำ
ทั้งตอนเล่าไล่จ๊อขึ้นหกล้ม และตอนทำตัวเป็นเด็กเล็ก มาวาดรวมไว้ในภาพเดียวกันเพื่อสื่อ
เรื่องราวในพื้นที่ที่จำกัด

๓.๑.๓ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเงิงซาม

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเงิงซามพบในศาสนสถาน ๑๐ แห่ง ดังนี้

๑. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๒. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๓. โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๔. โรงเจเหียงเต่าตัว จังหวัดนครปฐม
๕. วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม
๖. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี (พบที่รตบรทุกศพ)
๗. ศาลเจ้าพ่อหมื่นราม จังหวัดตรัง
๘. ศาลเจ้าฮกหงวนก้ง จังหวัดภูเก็ต
๙. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปูนถ้ำก้ง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๐. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องเงิงซามที่ช่างนิยมนำมาวาดมีอยู่เพียงเหตุการณ์เดียว
คือ ตอนที่แม่ของเงิงซามกัณฐ์ถึงลูก องค์ประกอบหลักของภาพจะมีภาพเงิงซามแบกพื้น และ
แม่ที่นั่งอยู่หน้าบ้านกำลังทำท่ากัณฐ์ตัวเอง เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดของ
เรื่องที่แสดงถึงความกตัญญูอย่างยิ่งของเงิงซาม ความกตัญญูดังกล่าวก่อให้เกิดความผูกพัน ถึง
ขนาดที่เงิงซามสามารถรับรู้ความเดือดเนื้อร้อนใจของแม่ได้ แม้อยู่ห่างไกลด้วยเพียงแค่การที่แม่
กัณฐ์เท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ ๑๑ ภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๒ ภาพจากโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๑๓ ภาพจากวัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๔ ภาพจากศาลเจ้าพ่อหนื่นราม จังหวัดตรัง

จากภาพตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าองค์ประกอบหลักของภาพจะเหมือนกัน ส่วนสิ่งแวดล้อมในภาพ เช่น บ้าน สวน หรืออายุของเจิ้งชามจะต่างกัน ขึ้นอยู่กับความหลากหลายของต้นฉบับวรรณกรรมที่ช่างเลือกใช้ ผสานกับจินตนาการของช่าง ทำให้ภาพมีรายละเอียดแตกต่างกัน

๓.๑.๔ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเมียนจือเคียน

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเมียนจือเคียน พบในศาสนสถาน ๑๑ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ
๓. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๔. ศาลเจ้ามูลนิธิสว่างผดหนองมน จังหวัดชลบุรี
๕. ศาลเจ้าเหิงยงเต้าตั่ว จังหวัดนครปฐม
๖. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพโร นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
๗. วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม
๘. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี (พบที่รถบรรทุกศพ)
๙. ศาลเจ้าฮกหงวนก้ง จังหวัดภูเก็ต
๑๐. ศาลเจ้าฮกแซก้งปุนเถ้ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๑. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากเรื่องที่ช่างนิยมนำมาวาดมากที่สุดคือ *ตอนเมียนจือเคียนลากรถฝ่าลมหนาว* ซึ่งเป็นตอนที่สำคัญที่สุดของเรื่องที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อพ่อและแม่เลี้ยง (เมียนจือเคียนกตัญญูต่อแม่เลี้ยงด้วยการอดทนไม่ฟ้องพ่อว่าแม่เลี้ยงกลั่นแกล้งมากเพียงใด โดยเฉพาะการตัดเย็บเสื้อกันหนาวจากวัสดุที่ไม่สามารถกันหนาวได้ให้เมียนจือเคียน) องค์ประกอบหลักสื่อถึงเรื่องราวในตอนดังกล่าวคือ ภาพเมียนจือเคียนกำลังลากรถ พ่ออยู่บนรถลาก และภาพที่สื่อถึงอากาศที่หนาวเหน็บ เช่น หิมะ ต้นไม้ที่ไร้ใบ หรือแรงลม แต่บางศาสนสถานก็ไม่ได้สื่อให้เห็นด้วยสภาพแวดล้อมแต่ใช้เครื่องแต่งกายของเมียนจือเคียนและพ่อเป็นองค์ประกอบที่ใช้สื่อความหมาย

ภาพที่ ๑๕ ภาพจากศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๖ ภาพจากศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๗ ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๑๘ ภาพจากศาลเจ้ามูลินิสว่างผลหนองมน จังหวัดชลบุรี

นอกจากนั้นศาสนสถานบางแห่งจะเพิ่มรายละเอียดโดยวาดตัวละครน้องชายสองคนของเมียนจื่อเคียนเพิ่มเข้าไปด้วย เช่น ภาพจากศาลเจ้าแม่เบ็กไพธ จังหวัดนครปฐม และภาพจากวัดไร่เกาะตันสำโรง จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๙ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๒๐ ภาพจากวัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

จะสังเกตว่าทุกศาสนสถานจะไม่มีรูปเหตุการณ์ช่วงที่สำคัญของเรื่อง คือตอนที่เมียนจือเคียนถูกแม่เลี้ยงกลั่นแกล้ง และแม่เลี้ยงกลับใจ เพราะส่วนใหญ่แล้วคนจะรู้จักและจดจำเหตุการณ์เกี่ยวกับความอดทนในการลากรถของเมียนจือเคียนมากกว่า ดังจะพบว่าแม่บทร้องในพิธีกรรมงเต็กก็จะกล่าวถึงนิทานเรื่องนี้เฉพาะตอนลากรถเท่านั้น ดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

๓.๑.๕ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องจือหลู

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องจือหลู พบในศาสนสถาน ๑๑ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. ก็ ในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ
๓. ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
๔. ศาลเจ้าปุนเถ้ากง (ท่าฉลอม) จังหวัดสมุทรสาคร
๕. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๖. ศาลเจ้าเหิงยงเต้าตี้ว จังหวัดนครปฐม
๗. วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม
๘. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี (พบที่รถบรรทุกศพทั้ง ๒ คัน และศาลาหน้าวัด)
๙. ศาลเจ้าฮกหงวนกั้ง จังหวัดภูเก็ต

๑๐. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปูนเก้ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต

๑๑. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องจื่อหลูที่ช่างนิยมนำมาวาดนั้นเป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครเอกแสดงความกตัญญูต่อพ่อและแม่ โดยจะนำมาจากตอนที่จื่อหลูออกจากบ้านไปทำงานต่างเมือง และแบกถุงข้าวเดินทางไกลหลายร้อยลี้เพื่อนำกลับมาให้ที่บ้าน

องค์ประกอบของภาพที่สำคัญคือตัวละครจื่อหลูแบกถุงข้าว ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ ที่ค่อนข้างหลากหลายคือตัวละครที่เฝ้ารอจื่อหลูนำข้าวมาให้

ภาพที่ ๒๑ ภาพจากศาลเจ้าปูนเก้ากง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๒๒ ภาพจากที่ ศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๒๓ ภาพจากศาลเจ้าปู่ณเฝ้ากง ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๒๔ ภาพจากโรงเรียนวัดโสมนัสราชวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๒๕ ภาพจากวัดไร่เกาเข้าน้ำร้อน จังหวัดนครปฐม

จะเห็นว่าในแต่ละภาพจะมีตัวละครที่เฝ้าหรือถือหูลูต่างกัน มีทั้งที่เป็นพ่อ แม่ ภรรยา และลูก แต่ถ้าพิจารณาจากตัวบท จะมีเฉพาะพ่อและแม่ของถือหูลูเท่านั้น เพราะในขณะที่ถือหูลูต้องคอยแบกข้าวสารจากต่างเมืองมาให้ ถือหูลูยังอายุน้อยอยู่ อาศัยอยู่กันสามคนพ่อ แม่ และลูก ตัวละครที่ต่างออกไปน่าจะเกิดจากจินตนาการของช่างผู้วาด

๓.๑.๖ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องท่มจื้อ

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องท่มจื้อ พบในศาสนสถาน ๑๗ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปู่ณเฝ้ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. กี่ ในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ
๓. ศาลเจ้าหามาใจ้ว สะพานปลา กรุงเทพฯ
๔. วัดคูภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๕. วิหารพระโพธิสัตว์กวนอิม มูลนิธิเทียนฟ้า กรุงเทพฯ
๖. ศาลเจ้ากวนอู กรุงเทพฯ

๗. ศาลเจ้าชำโนเก็ง กรุงเทพฯ
๘. วัดไร่เกาะตันสำโรง จังหวัดนครปฐม
๙. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม
๑๐. โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๑๑. ศาลหลักเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
๑๒. ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
๑๓. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๑๔. ศาลเจ้าพ่อหมื่นราม จังหวัดตรัง
๑๕. ศาลเจ้ายกทรงวงกั จังหวัดภูเก็ต
๑๖. ศาลเจ้ายกแซแก้งปูนไถ่กั (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๗. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องท่มจื้อที่ช่างตัดต่อนนำมาวาดนั้น เป็นเหตุการณ์สำคัญที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อบุพการี ได้แก่ ตอนท่มจื้อนำหนังกวางมาคลุมตัวปลอมเป็นกวางเพื่อหาน้ำนมกวาง เป็นเหตุการณ์การแสดงความกตัญญูของท่มจื้อที่เสียสละ อดทน ยอมเสี่ยงชีวิตเพื่อแม่ของตน ภาพทั้งหมดจะมีองค์ประกอบอยู่สองส่วนคือ ตัวละครท่มจื้อที่คลุมตัวเองด้วยหนังกวาง และนายพราน องค์ประกอบหลักทั้งสองทำหน้าที่สื่อเหตุการณ์สำคัญที่สุดของเรื่อง

ภาพที่ ๒๖ ภาพจาก กี่ ในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๒๗ ภาพจากศาลเจ้าหามาใจ้ว สะพานปลา กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๒๘ ภาพจากวัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๒๙ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๓๐ ภาพจากโรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๓๑ ภาพจากศาลหลักเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๓๒ ภาพจากโรงเจวัดไทรจรรยา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพจิตรกรรมที่พบในแต่ละศาสนสถานนั้นมีลักษณะคล้ายกัน แต่แตกต่างกันเรื่องของสภาพแวดล้อมในภาพ และจำนวนของนายพราน ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นที่ในการตกแต่ง เช่น กี่หรือโต๊ะวางเครื่องบูชาของศาลเจ้าได้สองง่ามซึ่งมีพื้นที่ตกแต่งแคบเป็นกรอบสี่เหลี่ยมขนาดเล็ก ทำให้ช่างวาดภาพบุคคลลงไปในภาพได้เพียงสองคน คือทัมจือ และนายพราน ๑ คน ซึ่งแตกต่างจากศาสนสถานแห่งอื่น

นอกจากนั้นแล้วจะสังเกตเห็นว่าภาพทัมจือคุกเข่าทำท่าคารวะกลุ่มนายพราน ซึ่งเป็นสำนวนที่กล่าวถึงทัมจือว่าเป็นเด็กชาวบ้านสามัญ ส่วนภาพที่ทำท่ายืนพูดคุยเฉยๆ จะเป็นสำนวนที่กล่าวว่าทัมจือเป็นเจ้าของทัม ซึ่งกิริยาท่าทางของตัวละครในภาพที่ต่างกัน สามารถสื่อเนื้อเรื่องจากหลากหลายสำนวนได้

๓.๑.๗ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องพระเจ้าฮันบู้นเต้

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องพระเจ้าฮันบู้นเต้ พบในศาสนสถาน ๙ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุ่นเถ่าก้ง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๓. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพธู จังหวัดนครปฐม
๔. วัดไร่เกาะตันสำโรง จังหวัดนครปฐม
๕. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๖. ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
๗. ฮวงซุ้ย จังหวัดชลบุรี
๘. ศาลเจ้าฮกหงวนกั้ง จังหวัดภูเก็ต
๙. ศาลเจ้าฮกแซก้งปุ่นเถ่าก้ง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต

เหตุการณ์จากเรื่องพระเจ้าฮันบู้นเต้ที่ช่างนิยมตัดตอนนำมาวาดตกแต่งศาสนสถานนั้นจะนำมาจากเหตุการณ์ตอนพระเจ้าฮันบู้นเต้ทรงชิมยาก่อนที่จะให้พระมารดาเสวย ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญที่สุด และเป็นเหตุการณ์ที่พระเจ้าฮันบู้นเต้ได้แสดงความกตัญญูต่อพระมารดาจนเป็นที่กล่าวขวัญถึงในประวัติศาสตร์

องค์ประกอบของภาพจะมีตัวละครพระเจ้าฮันบู้นเต้เป็นหลัก นอกจากนั้นจะขึ้นอยู่กับช่างซึ่งจะมีรายละเอียดแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับตัวต้นฉบับ และจินตนาการของช่าง ส่วน

ใหญ่ก็จะมีตัวละครสำคัญ คือ พระเจ้าฮั่นนุ่นเต๋ก่าลิ่งซิมยา พระมารดานอนอยู่บนเตียง และมีคนคอยรับใช้อยู่ข้างๆ พร้อมด้วยอุปกรณ์ต้มยา

ภาพที่ ๓๓ ภาพจากศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ ๓๔ ภาพจากขวงซู่ย จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ ๓๕ ภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๓๖ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบิกไพร จังหวัดนครปฐม

จากภาพตัวอย่างที่ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี และสวนซู้ย จังหวัดชลบุรี จะเห็นว่า ช่างจะตกแต่งภาพตัวละครคนรับใช้ให้เห็นชัดเจนว่าเป็นชั้นที่ในพระราชสำนัก คือ มีเครื่องประกอบยศ เช่น แฉ่ หมวก ชุดชั้นที่ ตรงตามเนื้อเรื่อง แต่บางศาสนสถาน เช่น วัดอภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ หรือศาลเจ้าแม่เบิกไพร จังหวัดนครปฐม ภาพตัวละครคนรับใช้จะแตกต่างไปตามจินตนาการของช่าง

ที่น่าสังเกตคือศาสนสถานบางแห่งช่างจะวาดตัวละครผิดเพี้ยนไปจากในเนื้อเรื่อง นิทาน หรือบางแห่งองค์ประกอบก็ไม่ครบถ้วน เช่น

ภาพที่ ๓๗ ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๓๘ ภาพจากศาลาอเนกประสงค์วัดไร่เกะต้นลำโรง จังหวัดนครปฐม

ที่โรงเจวัดโสธรวราราม ช่างจะวาดแต่ตัวละครพระเจ้าฮั่นบั่นเต้กำลังชิมยา มีหม้อต้มยาวางบนเตาและมีพัดวางข้างๆ เท่านั้น ไม่มีตัวละครพระมารดา หรือตัวละครคนรับใช้

ประกอบเลย ส่วนศาลาอเนกประสงค์วัดไร่เกาะต้นสำโรง ช่างจะวาดตัวละครพระมารดาเป็นชายชราที่มีหนวดมีเครามีผมขาวอยู่บนเตียง ซึ่งผิดเพี้ยนไปจากวรรณกรรม

๓.๑.๘ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องกัวยก๊อ

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องกัวยก๊อ พบในศาสนสถาน ๑๐ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุ่นเถ่ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๓. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม
๔. วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม
๕. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๖. โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๗. ศาลเจ้าท่ามกงเยี้ย จังหวัดตรัง
๘. ศาลเจ้าฮกหงวนก้ง จังหวัดภูเก็ต
๙. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุ่นเถ่ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๐. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากเรื่องกัวยก๊อที่ช่างนิยมตัดตอนนำมาวาดตกแต่งในศาสนสถานนั้นมีด้วยกันสองตอน คือ ตอนกัวยก๊อซุดหลุมจะฝังลูก และตอนกัวยก๊อซุดหลุมเจอทอง ทั้งสองเหตุการณ์เป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน เหตุการณ์แรกกัวยก๊อและภรรยาได้แสดงความกตัญญูต่อบุพการี ทั้งสองสามีภรรยาสงสารแม่ตนที่ไม่มีอะไรกินแต่ยังแบ่งปันอาหารให้หลานชาย จึงตัดสินใจอุ้มลูกตั้งใจนำไปซุดหลุมฝัง เพื่อที่แม่ตนจะได้มีกินอย่างเพียงพอ เหตุการณ์ที่สองเป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครได้รับผลตอบแทนจากการแสดงความกตัญญูต่อแม่ เป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องมาจากการที่กัวยก๊อได้แสดงความกตัญญูอย่างที่สุด สิ่งศักดิ์สิทธิ์จึงได้ประทานรางวัลให้ โดยหลุมที่ซุดลงไปเพื่อเตรียมฝังลูกตนนั้น กลับเต็มไปด้วยทองคำที่สลักว่าให้บุตรกตัญญูนามกัวยก๊อ แต่เพียงผู้เดียว

องค์ประกอบหลักของทั้ง ๒ เหตุการณ์นั้นจะมีลักษณะใกล้เคียงกันเพราะเป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่อง ในภาพจะมีตัวละครกัวยก๊อถือจอบกำลังซุดหลุม และตัวละครภรรยากำลังอุ้มลูก แต่ในรายละเอียดจะต่างกัน คือ ในเหตุการณ์ที่สองภายในหลุมจะมีรูปแท่งทองปรากฏอยู่ด้วย

ภาพที่ ๓๙ ภาพจากโรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๔๐ ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๔๑ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบิกไพร จังหวัดนครปฐม

จากภาพตัวอย่างที่แสดงเหตุการณ์แรก ได้แก่ ภาพจากโรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา และ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบิกไพร จังหวัดนครปฐม จะสังเกตเห็นภาพกัวยี่กือต้อจอบ และภรรยาอุ้มลูก เป็นองค์ประกอบหลักของภาพ

ภาพที่ ๔๒ ภาพจากศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๔๓ ภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๔๔ ภาพจากศาลาอเนกประสงค์วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

ส่วนภาพตัวอย่างเหตุการณ์ที่สอง ได้แก่ ภาพจากศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง กรุงเทพฯ ภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ และภาพจากศาลาอเนกประสงค์วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม จะสังเกตเห็นว่ามีการเพิ่มรายละเอียดทองคำในหลุมเข้ามาในภาพเพื่อให้เห็นความแตกต่างของเหตุการณ์

๓.๑.๙ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องฉั่วสูน

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องฉั่วสูน พบในศาสนสถาน ๑๐ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๓. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม
๔. วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม
๕. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๖. โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๗. ศาลเจ้าพ่อหมื่นราม จังหวัดตรัง
๘. ศาลเจ้าฮกหงวนก้ง จังหวัดภูเก็ต
๙. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุนเถ่ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๐. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องฉั่วสูน ที่ช่างนิยมตัดตอนนำมาวาดตกแต่งศาสนสถาน ได้แก่ *ตอนฉั่วสูนเก็บผลหม่อนพบโจร* เหตุการณ์ในตอนนี้จะกล่าวถึงฉั่วสูนที่อยู่กับแม่ตามลำพังด้วยความอดอยากต้องออกมาหาผลหม่อนป่าเก็บไว้กินประทังชีวิต แต่ทุกครั้งก็เก็บ ฉั่วสูนจะแยกใส่สองตะกร้า คือมีทั้งตะกร้าที่มีผลสีแดง และอีกตะกร้าเป็นผลสีดำคล้ำ วันหนึ่งกองโจรคิ้วแสดผ่านมาพบด้วยความประหลาดใจจึงเรียกมาถาม ได้ความว่าที่ต้องทำเช่นนั้นเพราะผลสีดำคล้ำมีรสหวานจะเก็บไว้ให้แม่ ส่วนตนก็จะกินสีแดงที่มีรสเปรี้ยว โจรคิ้วแสดซาบซึ้งในความกตัญญูจึงได้มอบข้าวและข้าวัวให้เป็นรางวัล

ภาพที่ ๔๕ ภาพจากศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๔๖ ภาพจากโรงเจทำหลอม จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๔๗ ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากภาพตัวอย่างจิตรกรรมในศาสนสถานบางแห่ง เช่น ศาลเจ้าเล่าปุนเก้าangkungเทพฯ โรงเจทำหลอม จังหวัดสมุทรสาคร และโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าช่างจะวาดภาพโดยให้มีองค์ประกอบหลักคือ ตัวละครชั้วสุนกับตะกร้าผลหม่อน ซึ่งบางแห่งจะมีตะกร้าสองใบแยกสีเข้มและสีอ่อน หรืออาจจะมีใบเดียวแต่สีของลูกหม่อนปะปนกัน ส่วนอีกองค์ประกอบคือภาพกลุ่มโจรที่กำลังมอบรางวัลให้แก่ชั้วสุน ซึ่งจำนวนโจรในแต่ละภาพก็จะไม่เท่ากัน แล้วแต่ต้นฉบับและจินตนาการของช่าง

ทั้งนี้ มีศาสนสถานบางแห่งที่รายละเอียดของภาพขาดหายไป

ภาพที่ ๔๘ ภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๔๙ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๕๐ ภาพจากศาลาอเนกประสงค์วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

จากภาพตัวอย่างจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ ช่างจะตัดเหตุการณ์ตอน
 ฉั่วสุนพบโจรเท่านั้น ไม่ได้แสดงภาพตอนที่โจรให้รางวัลแก่ฉั่วสุน ส่วนภาพจากศาลาอเนกประสงค์
 วัดไร่เกาะต้นสำโรง และภาพจากศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม ช่างไม่ได้ใส่รายละเอียด
 ภาพตะกร้าผลหมอนลงไปภาพ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ารายละเอียดของภาพจะขาดหายไป แต่
 โดยรวมก็ยังสื่อเนื้อเรื่องได้อย่างสมบูรณ์

๓.๑.๑๐ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเต็งหลัง

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเต็งหลัง พบในศาสนสถาน ๑๒ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุ่นเก้าก (โรงเรียนผดุง) กรุงเทพฯ
๒. ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ
๓. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๔. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม
๕. วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม
๖. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๗. โรงเจเหียนเต่าตัว จังหวัดนครปฐม
๘. ฮวงซุ้ย จังหวัดชลบุรี

๙. ศาลเจ้าท่ามกงเยี้ย จังหวัดตรัง
๑๐. ศาลเจ้าฮกหงวนกั้ง จังหวัดภูเก็ต
๑๑. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุ่นเถ้ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๒. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ภาพจิตรกรรมจากเรื่องเต็งหลังที่ช่างนิยมนำมาวาดนั้นมียุติด้วยกันสามเหตุการณ์ ได้แก่ ตอนเต็งหลังแกะสลักรูปพ่อแม่ ตอนเต็งหลังบูชารูปสลักพ่อแม่ และตอนเพื่อนบ้านขอขมารูปสลัก

ก) ตอนเต็งหลังแกะสลักรูปพ่อแม่

เหตุการณ์ในตอนนี้แสดงถึงความกตัญญูของตัวละครที่ระลึกถึงพระคุณของพ่อและแม่ แม้ทั้งสองจะเสียชีวิตไปแล้ว ในตอนเต็งหลังแกะสลักรูปพ่อแม่นี้ จะเป็นเหตุการณ์ที่เล่าถึงเต็งหลังซึ่งเป็นชายที่กำพร้าพ่อแม่แต่้วยเยาว์ด้วยความกตัญญูจึงได้สลักรูปพ่อแม่ขึ้นมาเพื่อไว้อุทิศ ซึ่งเหตุการณ์นี้นับเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญเพราะในตำนานของประเทศจีนกล่าวว่า เต็งหลังเป็นบุคคลแรกในประวัติศาสตร์จีนที่คิดแกะสลักรูปบุพการีขึ้นมาเพื่อบูชา

ภาพที่ ๕๑ ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากการสำรวจ พบว่ามีเพียงโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทราเพียงแห่งเดียวที่มีภาพวาดตอนดังกล่าว องค์ประกอบของภาพในเหตุการณ์ตอนนี้จะมียุติเต็งหลังในวัยเด็กกำลังนั่งแกะสลักท่อนไม้เป็นรูปพ่อแม่อยู่ที่หน้าบ้าน

ข) ตอนเต็งหลังบูชารูปสลักพ่อแม่

เหตุการณ์ตอนที่สอง คือ ตอนเต็งหลังบูชารูปสลักพ่อแม่นั้นจะเป็นการเล่าตอนที่เต็งหลังได้แสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ แม้สิ้นชีวิตไปเนิ่นนานแล้วยังคงปฏิบัติบูชาต่อพ่อแม่ไม่เคยว่างเว้น อีกทั้งยังกำชับให้ภรรยาได้ปฏิบัติตามตนด้วย แต่ภรรยาไม่พอใจจึงใช้เข็มจิ้มที่รูปสลัก เต็งหลังกลับมาเห็นรูปสลักมีน้ำตาไหล จึงสอบถามโดยเค้นความจริงจากภรรยา เมื่อทราบความแล้ว จึงไล่ภรรยาออกจากบ้านไป

ภาพที่ ๕๒ ภาพจากศาลเจ้าศาลเจ้าท่ามกงเยี้ย จังหวัดตรัง

ภาพที่ ๕๓ ภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๕๔ ภาพจากศาลเจ้าเซี่ยซึ้งกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๕๕ ภาพจากวงซุ้ม จังหวัดชลบุรี

จากภาพตัวอย่างศาสนสถาน ๔ แห่ง ได้แก่ ศาลเจ้าท่ามกงเยี่ย จังหวัดตรัง วัดคูภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ และศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ จะเห็นว่าองค์ประกอบหลักของภาพนั้น จะมีตัวละครเต็งหลัง ภรรยา และบางแห่งก็จะมีรูปเด็กผู้ชายตัวเล็กนั่งอยู่ ซึ่งคาดว่าช่างต้องการสื่อถึงลูกชายของเต็งหลัง แต่ในเนื้อเรื่องไม่ได้กล่าวถึงลูกชายของเต็งหลังเลย

ค) ตอนเพื่อนบ้านขอขมารูปสลัก

ภาพในตอนนี้เป็นการแสดงผลตอบแทนที่ตัวละครได้รับจากความกตัญญูต่อพ่อและแม่ เหตุการณ์ในตอนนี้เป็นการเล่นิทานตอนท้ายเรื่องที่ต่างออกไป เพราะในตอนนี้จะมิตัวละครเพื่อนบ้านเข้ามา โดยให้เพื่อนบ้านของ เต็งหลังมาขอยืมของที่บ้านตอนเต็งหลังไม่อยู่ ภรรยาอยู่บ้านคนเดียว ไม่กล้าตัดสินใจ จึงเข้าไปเสี่ยงทายขออนุญาตรูปสลักพ่อแม่ว่าจะให้ยืมหรือไม่ ผลของการเสี่ยงทายคือไม่ให้ยืม เพื่อนบ้านไม่พอใจปริ้เข้าไปทำลายรูปสลัก เมื่อเต็งหลังกลับมาภรรยาเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นให้เต็งหลังฟัง เต็งหลังเลยคว้ามัดตรงไปหาเพื่อนบ้านหมายจะแก้แค้น ผู้คนต่างห้ามปรามจนในที่สุดทางการต้องเข้ามาจับตัวเต็งหลังไป ก่อนจะนำตัวไปเต็งหลังขอเข้าไปสักการะรูปพ่อแม่ เจ้าหน้าที่เห็นรูปสลักทั้งสองมีน้ำตาไหลออกมาอย่างน่าอัศจรรย์ เจ้าหน้าที่จึงชมเชยในความกตัญญูของเต็งหลัง เพื่อนบ้านของเต็งหลังทราบเรื่อง ก็สำนึกในความผิดของตน จึงเข้ามาขอขมารูปสลักทั้งสองและให้อภัยเต็งหลัง ทางกรจึงปล่อยตัวเต็งหลังให้เป็นอิสระ

ภาพที่ ๕๖ ภาพจากวัดไร่เกาเข้าน้ำโรง จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๕๗ ภาพจากโรงพยาบาลเจียนเต๋าดัว จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๕๘ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม

จากภาพตัวอย่างที่ศาสนสถาน ๓ แห่ง ได้แก่ วัดไร่เกะต้นสำโรง ศาลเจ้า
 เหยียนเต๋าดัว และศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม จะเห็นองค์ประกอบที่สื่อถึงเรื่องราว โดย
 ช่างจะวาดรูปของเพื่อนบ้านคุกเข่าขอขมาต่อรูปสลักเพิ่มเติมลงไป ซึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบ
 กับรูปในตอนที่สองที่มีรูปเด็กชายนั้นแสดงให้เห็นว่าช่างน่าจะเข้าใจเนื้อเรื่องคลาดเคลื่อนไป ตัว
 ละครเด็กชายนั้นน่าจะเป็นตัวละครเพื่อนบ้านมากกว่าลูกชายเต็งหลังซึ่งเนื้อเรื่องไม่ได้กล่าวถึง

นอกจากนั้นแล้วหากดูภาพในตอนที่สอง เช่น ภาพจากศาลเจ้าเล่าปุนถ้ำก
 กรุงเทพฯ หรือภาพจากวัดอุภัยราชบารุง ก็จะไม่ปรากฏภาพเด็กชายเลย เป็นเพราะช่างต้องการสื่อ
 เนื้อเรื่องในอีกฉบับหนึ่งที่ตอนท้ายภรรยาของเต็งหลังเป็นผู้ทำลายรูปสลัก

๓.๑.๑๑ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องกัณฑ์

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องกัณฑ์ พบในศาสนสถาน ๕ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ
๓. วัดไร่เกาะตันลำโรง จังหวัดนครปฐม
๔. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๕. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุนเถ่ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องกัณฑ์ ที่ปรากฏในศาสนสถานต่างๆ นั้น ช่างจะนำเหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อแม่มาวาดเพียงเหตุการณ์เดียว ได้แก่ ตอนกัณฑ์ให้แม่ขี่หลังหนีโจรซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่สุดในเรื่อง โดยมีองค์ประกอบหลักของภาพคือ ตัวละครกัณฑ์และแม่ที่กำลังขี่หลังกัณฑ์อยู่ พร้อมกับมีโจรวิ่งไล่ตามมาข้างหลัง

ภาพที่ ๕๙ ภาพจากศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๖๐ ภาพจากศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๖๑ ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๖๒ ภาพจากวัดไร่เกาะต้นลำโรง จังหวัดนครปฐม

จากภาพตัวอย่างจิตรกรรมฝาผนังในศาสนสถานทั้ง ๔ แห่ง จะเห็นว่า องค์ประกอบหลักส่วนใหญ่จะเหมือนกัน ต่างกันแค่จำนวนโจร หรือมีภาพตัวละครอื่น เช่น ที่วัดไร่เกาะต้นลำโรง จะมีภาพเด็กวิ่งตามซึ่งเป็นรายละเอียดเล็กน้อย เป็นไปตามจินตนาการของช่าง รวมทั้งภาพต้นฉบับที่ช่างนำมาใช้ด้วย

๓.๑.๑๒ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเกียงซี

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเกียงซี พบในศาสนสถาน ๗ แห่ง ดังนี้

๑. โรงเจเหิงยงเต่าตัว จังหวัดนครปฐม
๒. วัดไร่เกาะต้นลำโรง จังหวัดนครปฐม
๓. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๔. โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๕. ศาลเจ้าฮกหงวนกั้ง จังหวัดภูเก็ต
๖. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุ่นเถ่ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๗. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์ที่ช่างนิยมตัดตอนนำมาวาดนั้น มี ๒ ตอนด้วยกัน ได้แก่ ตอนเกียงซีหาปลาให้แม่ และตอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประทานบ่อน้ำและปลาให้ครอบครัวเกียงซี

ก) ตอน เกียงซีหาปลาให้แม่

เหตุการณ์นี้จะกล่าวถึงความกตัญญูของตัวละครที่แสดงความกตัญญูต่อแม่ ในตอนนี้จะกล่าวถึงตัวละครเกียงซีออกไปหาปลาที่แม่ชื่นชอบมาให้แม่ได้กินทุกวัน จากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยพบภาพที่วาดเหตุการณ์ดังกล่าวเพียงแห่งเดียว ได้แก่ โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา จากภาพจะเห็นตัวละครเกียงซีถือปลาและแม่ยืนอยู่หน้าบ้าน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของภาพ

ภาพที่ ๖๓ ภาพจากโรงเจวัดโคธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ข) ตอน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประทานบ่อน้ำและปลาให้ครอบครัวเกียงซี

เหตุการณ์นี้อยู่ตอนท้ายของนิทานแสดงถึงผลตอบแทนที่ตัวละครได้รับ

จากการแสดงความกตัญญูต่อแม่ ภาพในตอนนี้จะแสดงเหตุการณ์หลังจากที่เกียงซีและภรรยาต่างปรนนิบัติแม่เป็นอย่างดี ตั้งใจหาบ่น้ำและหาปลาใกล้บ้านมาให้แม่ได้ใช้ได้กินทุกวัน จนกระทั่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์เห็นในความกตัญญูของทั้งสอง จึงได้ประทานให้มีบ่อน้ำซึ่งมีรสชาติเดียวกับน้ำในแม่น้ำผุดขึ้นมาที่บ้าน และจะมีปลาวายในบ่อวันละสองตัว ให้เกียงซีจับไปให้แม่กินทุกๆ วัน

ภาพที่ ๖๔ ภาพจากโรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

จากภาพตัวอย่างข้างต้นซึ่งพบที่โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร จะเห็นองค์ประกอบหลักของภาพ คือตัวละครเกียงซีพร้อมด้วยมั่งสีภรรยา และมีบ่อน้ำพร้อมกับปลา ๒ ตัวว่ายอยู่

อย่างไรก็ตามศาสนสถานที่วาดเหตุการณ์ตอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประทานบ่อน้ำและปลา บางแห่งมีองค์ประกอบที่แตกต่างออกไป

ภาพที่ ๖๕ ภาพจากโรงเจเขินเต้าตัว จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๖๖ ภาพจากวัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

จากภาพตัวอย่างทั้ง ๒ ภาพ ซึ่งเป็นภาพจากโรงเจเหิงยงเต่าตัว และวัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม จะเห็นว่าต่างไปจากภาพที่โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร ทั้งสองภาพจะไม่มีตัวละครเกียงซีซึ่งเป็นตัวละครหลักของเรื่อง แต่จะมีเพียงตัวละครนางมั่งสี่ผู้เป็นภรรยา กับเด็กชายเท่านั้นซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นลูกของเกียงซี รวมทั้งรูปของแอ่งน้ำ และปลาในแอ่ง ก็จะกลายเป็นบ่อน้ำก่อกออิฐ ซึ่งจากการเปรียบเทียบพบว่าจะเหมือนกับภาพประกอบในหนังสือภาษาจีนที่ช่างนำมาเป็นต้นแบบในการวาด แต่ภาพในหนังสือจะมีน้ำพุ่งขึ้นมาจากบ่อพร้อมกับมีรูปเกียงซีนั่งอยู่ในบ้านเป็นฉากหลัง

๓.๑.๑๓ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องตั้งอ้อย

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องตั้งอ้อย พบในศาสนสถาน ๑๑ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุ่นเถ้ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๓. ศาลเจ้าหมาใจ้ว (สะพานปลา) กรุงเทพฯ
๔. โรงเจเหิงยงเต่าตัว จังหวัดนครปฐม
๕. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม
๖. วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม
๗. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๘. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี (พบที่รถขนส่ง)
๙. ฮวงซู่ย จังหวัดชลบุรี ๒ แห่ง
๑๐. ศาลเจ้าฮกหงวนกั้ง จังหวัดภูเก็ต
๑๑. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุ่นเถ้ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต

จากการสำรวจภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องตั้งอ้อยในศาสนสถานต่างๆ พบว่าเหตุการณ์ที่ช่างนิยมนำมาวาดมีจำนวน ๔ เหตุการณ์ ได้แก่ ตอนตั้งอ้อยชายตัวทำศพพ่อ ตอนตั้งอ้อยและนางฟ้าทำงานใช้หนี้เศรษฐี ตอนตั้งอ้อยพบนางฟ้าหรือนางฟ้ากลับคืนสวรรค์

(ภาพในตอนนี้อาจดูคล้ายคลึงกัน สามารถสื่อได้ทั้งสองเหตุการณ์) และตอนนางฟ้าส่งบุตร ในแต่ละสถานที่ แม้จะเป็นเหตุการณ์เดียวกัน หากรายละเอียดในภาพก็จะต่างกันไปตามจินตนาการของช่าง และภาพต้นฉบับ

ก) ตอนตั้งอัยยงขายตัวเพื่อหาเงินทำศพพ่อ

ภาพเหตุการณ์ในตอนนี้อธิบายถึงความกตัญญูของตัวละครที่มีต่อพ่อ ในภาพจะสื่อถึงตอนตั้งอัยยงขายตัวใช้แรงงานกับเศรษฐีเพื่อนำเงินมาใช้ทำพิธีฝังศพพ่อ

ภาพที่ ๖๗ ภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๖๘ ภาพจากโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพตัวอย่างทั้ง ๒ ภาพ เป็นภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ และโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา จะเห็นองค์ประกอบหลักของภาพ คือ ตัวละครตั้งอัยยงนั่งคุกเข่า และเศรษฐี พร้อมคนรับใช้ โดยมีตัวอักษรจีนกำกับทั้งสองภาพว่า “ขายตนเองทำศพพ่อ”

ข) ตอนตั้งอัยยงและนางฟ้าทำงานใช้หนี้เศรษฐี

เหตุการณ์ตอน ตั้งอัยยงและนางฟ้าทำงานใช้หนี้เศรษฐี กล่าวถึงตอนที่ตั้งอัยยงได้พบนางฟ้า และพากันมาที่บ้านเศรษฐีเพื่อทอผ้าไหมใช้หนี้

ภาพที่ ๖๙ ภาพจากศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากวง กรุงเทพฯ

จากภาพตัวอย่างข้างต้นพบที่ศาลเจ้าเล่าปุนเล่ากวง กรุงเทพฯ มีองค์ประกอบหลักของภาพคือตัวละครตั้งอึ้ง และนางฟ้าซึ่งจำแลงกายเป็นหญิงชาวบ้าน กำลังนั่งทอผ้า มีจุดน่าสนใจที่ภาพตั้งอึ้งกำลังตำข้าว ในนิทานจะไม่ได้กล่าวถึง แต่ถ้าเปรียบเทียบกับเนื้อเรื่องในอุปรากรจีนเรื่องเซียงกัซังจือซึ่งเป็นเรื่องเดียวกับตั้งอึ้งแล้ว ตัวละครนางฟ้าจะทอผ้า ส่วนตั้งอึ้งจะรับหน้าที่ตำข้าวใช้หนี้ซึ่งจะตรงกับในภาพที่พบนี้ นอกจากนี้ภาพตัวอย่างข้างต้นผู้วิจัยยังได้พบภาพจากตอนดังกล่าวที่มีองค์ประกอบต่างออกไป ได้แก่ ภาพตกแต่งรถขนศพ วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ ๗๐ ภาพจากวัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี

จากภาพจะเห็นตัวละครตั้งอึ้ง นางฟ้า และเศรษฐีที่ยืนอยู่หลังประตู ซึ่งสื่อถึงตอนที่ตั้งอึ้ง และนางฟ้า พากันมาที่บ้านเศรษฐี เพื่อทำงานใช้หนี้

ค) ตอนนางฟ้ากลับคืนสวรรค์

เหตุการณ์ในตอนนี้กล่าวถึงตอนที่ตั้งอึ้งและนางฟ้าใช้หนี้จนหมด กำลังจะเดินทางกลับบ้าน เมื่อเดินทางมาถึงสถานที่เดิมที่ได้พบกันครั้งแรก นางฟ้าก็เปิดเผยความจริงแล้วจึงกลับสวรรค์

ภาพที่ ๗๑ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๗๒ ภาพจากโรงเจเหียนเต่าตัว จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๗๓ ภาพจากวัดไร่เกาะต้นลำโรง จังหวัดนครปฐม

จากภาพตัวอย่างข้างต้น ได้แก่ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบ็กไพร ภาพจากโรงเจเหียนเต่าตัว และภาพจากวัดไร่เกาะต้นลำโรง ซึ่งอยู่ในจังหวัดนครปฐมทั้ง ๓ แห่ง จะเห็นองค์ประกอบหลักของภาพ มีตัวละครหลักคือตั้งอึ้ง และนางฟ้าที่กำลังลอยขึ้นสู่สรวงสวรรค์ แต่อย่างไรก็ดี ภาพดังกล่าวค่อนข้างคลุมเครือ เพราะสามารถสื่อเหตุการณ์ในตอนตั้งอึ้งพบนางฟ้าได้เช่นกัน

หากพิจารณาจากตัวบท ตอนที่นางฟ้ากลับคืนสวรรค์ นางฟ้าได้คืนร่างเป็นนางฟ้าเพื่อเปิดเผยความจริงก่อนจากไป และภาพข้างต้น ข้างก็ได้วาดเป็นรูปนางฟ้าอย่างชัดเจน จึงอนุมานได้ว่าภาพดังกล่าวเล่าเรื่องตอนนางฟ้ากลับคืนสวรรค์

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากหลายๆ ภาพซึ่งมีภาพที่ใกล้เคียงกับภาพตัวอย่าง ๓ ภาพข้างต้น กลับพบข้อความภาษาจีนอธิบายภาพที่สื่อถึงตอนตั้งอึ้งพบนางฟ้า

รวมทั้งบางภาพ เครื่องแต่งกายตัวละครแตกต่างกัน หรือมีตัวละครเพิ่มเติมเข้ามา ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นภาพจากเหตุการณ์ใดอย่างแน่ชัด

ภาพที่ ๗๔ ภาพจากศาลเจ้าหามาใจ้ว สะพานปลา กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๗๕ ภาพจากฮวงซู่ย ๑ จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ ๗๖ ภาพจากศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๗๗ ภาพจากฮวงซู่ย ๒ จังหวัดชลบุรี

จากภาพตัวอย่างที่พบในศาลเจ้าหามาใจ้ว สะพานปลา กรุงเทพฯ ศาลเจ้าเล่าปุนเถ้ากง กรุงเทพฯ และฮวงซู่ย ในจังหวัดชลบุรี จะสังเกตเห็นว่ามีองค์ประกอบไม่ต่างจากภาพที่พบในศาลเจ้าแม่เบ็กไพร โรงเจเหียนเต่าตัว และวัดไร่เกาะตันสำโรง แต่มีข้อสังเกตอยู่

๔ ข้อที่ทำให้ภาพดังกล่าวมีความคลุมเครือว่าจะเป็นตอนนางฟ้ากลับคืนสวรรค์ หรือตอนตั้งอัยยังพบนางฟ้า

ข้อสังเกตแรก คือ มีตัวอักษรจีนกำกับภาพอยู่ อ่านได้ใจความว่า “ตั้งอัยยังได้พบกับนางฟ้า” ข้อสังเกตที่สอง จากภาพของศาลเจ้าหมาใจ้ว จะเห็นว่าตัวละครตั้งอัยยังถือร่มและสะพายห่อผ้าซึ่งเป็นเหตุการณ์ตอนตั้งอัยยังได้พบนางฟ้า ข้อสังเกตที่สาม จากภาพของศาลเจ้าเล่าปุนถ้ำกง จะเห็นว่ามีตัวละครชายชราเพิ่มเข้ามา สันนิษฐานว่าเป็นแป๊ะกงหรือพระภูมิเจ้าที่ซึ่งตรงกับเนื้อเรื่องในบทอุปรากรจีนเรื่อง “เซียงกีซังจ้อ” หรือนางฟ้าส่งบุตร โดยกล่าวถึงนางฟ้าลงมาจากสวรรค์เพื่อมาช่วยตั้งอัยยัง และขอให้พระภูมิเจ้าที่ในบริเวณนั้นช่วยจำแลงตนเป็นชายชราทำหน้าที่เป็นพ่อสื่อและจัดงานแต่งงานให้ และข้อสังเกตสุดท้าย จากภาพที่ฮวงซุ้ย ๒ จังหวัดชลบุรี ภาพนี้จะมียอดประกอบของภาพแตกต่างจากภาพอื่นๆ เช่น นางฟ้าอยู่ในชุดหญิงชาวบ้าน ไม่มีก้อนเมฆที่บ่งบอกว่าเป็นนางฟ้า ทำให้ภาพสื่อความได้ทั้งสองเหตุการณ์

จากข้อสังเกตทั้ง ๔ ข้อนี้ ทำให้ภาพมีความคลุมเครือ ไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าเป็นเหตุการณ์ในตอนใด ในกรณีนี้อาจจะเป็นไปได้ว่าช่างไม่ต้องการเจาะจงว่าจะสื่อถึงตอนใดเป็นพิเศษ แต่จะเลือกองค์ประกอบหลักของเรื่อง เพื่อสื่อให้ผู้ดูคิดถึงเรื่องราวหลักมากกว่าเหตุการณ์ย่อยในเรื่อง

ง) ตอนนางฟ้าส่งบุตร

ภาพในตอนนี้แสดงถึงเหตุการณ์ที่ตัวละครได้รับผลตอบแทนจากการแสดงความกตัญญูต่อพ่อ เหตุการณ์นี้กล่าวถึงตอนที่นางฟ้าลงมาจากสวรรค์ นำลูกชายมามอบให้แก่ตั้งอัยยัง โดยพบเพียงแห่งเดียว ที่ศาลเจ้าเล่าปุนถ้ำกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๗๘ ภาพจากศาลเจ้าเล่าปุนถ้ำกง กรุงเทพฯ

จากภาพข้างต้น จะเห็นว่ามีตัวละครเพิ่มขึ้นมาเป็นชายหนุ่มถือร่มให้ตั้งอัยยัง และตัวอักษรจีนที่แปลได้ใจความว่านางฟ้าประทานบุตร ซึ่งจะปรากฏในบทอุปรากรจีนเรื่อง “เซียงกีซังจ้อ” ในตอนท้ายเรื่องกล่าวถึงตัวละครตั้งอัยยัง หลังลาจากนางฟ้าแล้ว ได้ไปสอบรับราชการจนได้เป็นขุนนาง เมื่อถึงวันกำหนดที่นัดหมายไว้กับนางฟ้า ตั้งอัยยังก็เดินทางมาพร้อมด้วย

ขบวนเกียรติยศเพื่อมารับบุตรของตนที่เกิดแต่นางฟ้าไปเลี้ยง เพื่อสืบวงศ์ตระกูล ซึ่งนับเป็นภาพสิริมงคลภาพหนึ่งในความเชื่อของชาวจีน (สุภาณี ปิยพสุนธรา, ๒๕๕๐: ๗๗-๗๙) ใช้เป็นตัวแทนของการอวยพรให้มีชีวิตรักหวานชื่นดั่งงาม สมบูรณ์พร้อมทั้งลาภ ยศ และวาสนา

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องตั้งอึ้งย้ง นับเป็นภาพที่มีความหลากหลายและได้รับความนิยมมาก เพราะนอกจากจะสื่อคุณธรรมเรื่องความกตัญญูแล้ว ยังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในฐานะที่เป็นคำอวยพรอันเป็นสิริมงคลที่รับรู้ในหมู่ชาวจีนอีกด้วย

๓.๑.๑๔ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องอึ้งเฮียง

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่อง อึ้งเฮียง พบในศาสนสถาน ๗ แห่ง ดังนี้

๑. วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม
๒. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๓. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี (พบที่รถขนส่ง)
๔. ศาลเจ้าท่ามกงเยี้ย จังหวัดตรัง
๕. ศาลเจ้าฮกหงวนก้ง จังหวัดภูเก็ต
๖. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุ่นเก้าก้ง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๗. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

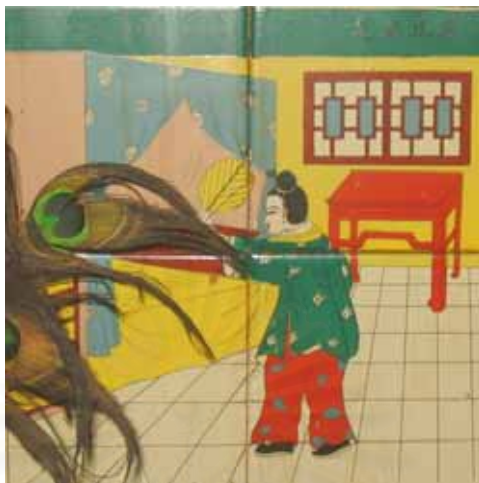
เหตุการณ์จากนิทานเรื่องอึ้งเฮียงที่ช่างนิยมนำมาวาดเป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อพ่อ ได้แก่ เหตุการณ์ตอนอึ้งเฮียงพัดที่นอนให้พ่อนอนในฤดูร้อน จากการสำรวจพบภาพดังกล่าวอยู่ในศาสนสถาน ๓ แห่ง ดังนี้

ภาพที่ ๗๙ ภาพจากวัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๘๐ ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๘๑ ภาพจากศาลเจ้าท่ามกงเยี้ย จังหวัดตรัง

จากภาพข้างต้นซึ่งพบในศาสนสถาน ๓ แห่ง ได้แก่ วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม และโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา จะเห็นองค์ประกอบหลักของภาพ คือ ตัวละครซึ่งเสียงกำลังพัดที่นอนอยู่ แต่ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จะเพิ่มรูปของพ่อเข้ามา เพื่อสื่อเรื่องราวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าจะไม่พบภาพเหตุการณ์ตอนที่เสียงนอนบนที่นอนของพ่อให้อุ่นในฤดูหนาว ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเป็นเหตุการณ์ที่สื่อความหมายด้วยภาพได้ยาก

๓.๑.๑๕ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเล็กเจ้

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเล็กเจ้ พบในศาสนสถาน ๑๑ แห่ง ดังนี้

๑. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๒. ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๓. ศาลเจ้ามุลนิธิสว่างผด หนองมน จังหวัดชลบุรี
๔. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม
๕. วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม
๖. ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
๗. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๘. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี (พบที่รถขนส่งทั้ง ๒ คัน)
๙. ศาลเจ้าฮกหงวนก้ง จังหวัดภูเก็ต
๑๐. ศาลเจ้าฮกแซก้งปุนเถ่ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๑. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องเล็กเจ้ที่ช่างนิยมนำมาวาดเป็นเหตุการณ์ที่ตัวละคร แสดงความกตัญญูต่อแม่ ได้แก่ เหตุการณ์ตอนเล็กเจ้ลักส้มเพื่อนำไปให้แม่

ภาพที่ ๘๒ ภาพจากวัดคูขี้ราชบำรุง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๘๓ ภาพจากวัดไร่เกาเตต้นสำโรง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๘๔ ภาพจากศาลเจ้ามูลนิธิสว่างผด หนองมน จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ ๘๕ ภาพจากศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ ๘๖ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม

จากภาพตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าทุกภาพจะมีองค์ประกอบหลักของภาพ คือ ภาพเล็กเจ้ากำลังสนทนากับอ้วนสุดโดยมีผลส้มอยู่ในมือเล็กเจ้าหรือวางอยู่ใกล้เคียง แต่มีบางภาพที่ผลส้มจะเปลี่ยนเป็นผลไม้ชนิดอื่น เช่น ภาพจากศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี หรือภาพจากศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้อาจจะเกิดจากความเข้าใจผิดของช่างในการตีความและการคัดลอกจากภาพต้นฉบับก็เป็นได้

๓.๑.๑๖ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเฮ่งเพา

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเฮ่งเพา พบในศาสนสถาน ๑๐ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุ่นเถ่ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๓. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๔. โรงเจเม่งเกี้ยไต้ จังหวัดฉะเชิงเทรา
๕. โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๖. วัดไร่เกาะตันตำโรง จังหวัดนครปฐม
๗. ฮวงซุ้ย จังหวัดชลบุรี

๘. ศาลเจ้าฮกหงวนกั้ง จังหวัดภูเก็ต

๙. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุ่นเถ้ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต

๑๐. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

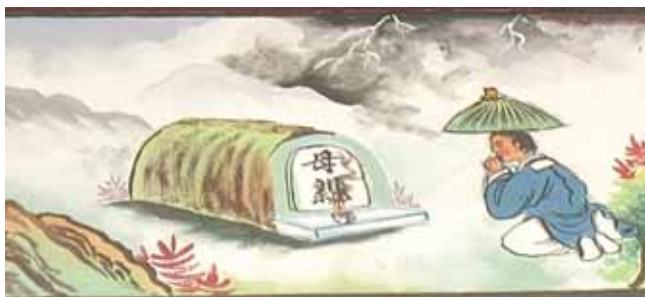
เหตุการณ์จากนิทานเรื่องเฮ้งเพาที่ช่างนิยมตัดตอนนำมาวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อแม่ ได้แก่ ตอนเฮ้งเพาเฝ้าสุสานแม่ยามฟ้าร้อง

ภาพที่ ๘๗ ภาพจากศาลเจ้าเล่าปุ่นเถ้ากง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๘๘ ภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๘๘ ภาพจากวัดไร่เกาะตันสำโรง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๘๙ ภาพจากโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๙๐ ภาพจากโรงเรียนวัดจีนประชาสโมสร จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากภาพตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าทุกภาพจะมีองค์ประกอบหลักเหมือนกัน คือ เฮ่งเพาหนังร้องไห้หน้าหลุมศพของแม่ และบรรยากาศฝนตกฟ้าร้อง ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยจะแตกต่างกันเล็กน้อย แต่ที่น่าสนใจ คือ ภาพจากโรงเรียนวัดจีนประชาสโมสร จังหวัดฉะเชิงเทรา ข่างจะวาดภาพเทพฟ้าร้อง เทพฟ้าผ่า เพิ่มเติมลงไปด้วย

๓.๑.๑๗ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเม่งจง

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเม่งจง พบในศาสนสถาน ๑๖ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุ่นเก๋ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. ที่ศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ
๓. โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๔. ศาลเจ้าปุ่นเก๋ากง ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๕. โรงเจเหยียนเต่าตัว จังหวัดนครปฐม
๖. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม
๗. วัดไร่เกาะตันสำโรง จังหวัดนครปฐม
๘. มูลนิธิอุบลรังสีจุฬามณี จังหวัดนครปฐม

๙. ศาลหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี
๑๐. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๑๑. โรงเจเม่งเกี้ยไท่ จังหวัดฉะเชิงเทรา
๑๒. ฮวงซุ้ย จังหวัดชลบุรี
๑๓. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี (พบที่รถชนศพ)
๑๔. ศาลเจ้าฮกหวนกัง จังหวัดภูเก็ต
๑๕. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุนถ้ำกวง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๖. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องเม่งจิงที่ช่างนิยมเลือกนำมาวาดตกแต่งศาสนสถาน เป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อแม่ ได้แก่ *ตอนเม่งจิงร้องไห้ข้างต้นไม้*

ภาพที่ ๙๒ ภาพจากศาลเจ้าเล่าปุนถ้ำกวง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๙๓ ภาพจาก กี่ในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๙๔ ภาพจากศาลเจ้าปุนถ้ำกวง ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๙๕ ภาพจากมูลนิธิอุบลราชธานี จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๙๖ ภาพจากโรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๙๗ ภาพจากโรงเจเม็งเกี้ยไถ่ จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากภาพตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าองค์ประกอบหลักของภาพจะเหมือนกัน คือ มีภาพเม็งจรง้อให้อยู่ข้างต้นไม้ อากัปกิริยาของเม็งจรงอาจจะแตกต่างกันไป อาจจะมีนั่งหรือยืนต่างกันไป หรือบางภาพอาจจะมีหน่อไม้ผุดขึ้นมา หรือภาพจากโรงเจเม็งเกี้ยไถ่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จะสังเกตเห็นมีเทวดาอยู่บนท้องฟ้า เพื่อสื่อเรื่องราวว่าเทวดาเป็นผู้ประทานหน่อไม้ให้แก่เม็งจรง ซึ่งความแตกต่างนี้ขึ้นอยู่กับภาพต้นแบบ ผสมกับจินตนาการของช่าง และการนำเสนอเรื่องทั้งหมดผ่านภาพเล็กๆ เพียงภาพเดียว จึงจำเป็นต้องดึงองค์ประกอบหลักของเรื่อง เมื่อผู้ที่ทราบเรื่องราวมาก่อนได้ดูภาพก็สามารถเข้าใจเรื่องราวได้ทั้งหมด โดยที่ภาพนั้นอาจจะไม่ใช่เหตุการณ์เดียวกันหรือต่อเนื่องกันก็ตาม

นอกจากนั้น ยังมีศาสนสถานบางแห่งที่วาดภาพอากัปกิริยาของเม็งจรงต่างกับภาพตัวอย่างข้างต้นอย่างเห็นได้ชัด

ภาพที่ ๙๘ ภาพจากโรงเจเหียงเต่าตัว จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๙๙ ภาพจากวัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

จากภาพตัวอย่างจากโรงเจเหียงเต่าตัว และวัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม ช่างจะวาดตัวละครเม่งจงกำลังใช้มีดตัดหน่อไม้ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องจากเม่งจจร้องไห้ข้างต้นไผ่

๓.๑.๑๘ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเฮ้งเสียง

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องเฮ้งเสียง พบในศาสนสถาน ๑๓ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุ่นเถ้ากง (โรงเรียนเมยอชิง) กรุงเทพฯ
๒. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๓. กี่ ในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ
๔. ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน กรุงเทพฯ
๕. ศาลเจ้าปุ่นเถ้ากง ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๖. โรงเจเหียงเต่าตัว จังหวัดนครปฐม
๗. วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

๘. มูลนิธิอุบลรังสีจุฬามณี จังหวัดนครปฐม
๙. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๑๐. ฮวงซุ้ย จังหวัดชลบุรี
๑๑. ศาลเจ้าฮกหวนกั้ง จังหวัดภูเก็ต
๑๒. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปูนถ้ำกง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๓. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องเฮ้งเสียงที่ช่างนิยมเลือกนำมาวาดตกแต่งในศาสนสถาน มีเพียง ๑ เหตุการณ์เป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อแม่เลี้ยง คือ ตอนเฮ้งเสียงนอนบนน้ำแข็งหาปลา

ภาพที่ ๑๐๐ ภาพจากศาลเจ้าเล่าปูนถ้ำกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๐๑ ภาพจาก กี่ ในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๐๒ ภาพจากศาลเจ้ากวนอู คลองสาน กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๐๓ ภาพจากมูลนิธิอุบลรังสีจุฬามณี จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๐๔ ภาพจากวัดไร่เกะต้นลำโรง จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๐๕ ภาพจากขวงซู่ย จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ ๑๐๖ ภาพจากวัดอู่ยราชนำรุง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๐๗ ภาพจากโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากภาพตัวอย่างที่ยกมานี้ จะเห็นว่าแต่ละภาพมีองค์ประกอบหลักที่เหมือนกัน คือ รูปของเฮ้งเสียงอยู่บนพื้นน้ำแข็งและมีปลากระโดดขึ้นมา แต่อาจจะมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ต่างกัน เช่น บางภาพเฮ้งเสียงจะทอดเสือนอนบนพื้นน้ำแข็งซึ่งตรงตามเรื่องราวในนิทาน หรือ อาจจะเป็นฉากกับกิริยาที่แตกต่างกันไป ที่น่าสนใจ คือ ภาพจากวัดอู่ยราชนำรุง และโรงเรียนวัดโสธรวราราม ซึ่งจะวาดภาพของเซียนลิที่กัวยซึ่งเป็นหนึ่งในแปดเซียนกำลังเสกปลาให้เฮ้งเสียงจับปลาไปให้แม่รับประทาน

๓.๑.๑๙ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องนางเอี้ยเฮียง

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องนางเอี้ยเฮียง พบในศาสนสถานต่างๆ ๑๙ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุ่นเก้ากง (โรงเรียนผะยอชิง) กรุงเทพฯ
๒. ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน กรุงเทพฯ
๓. วิหารพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ มูลนิธิเทียนฟ้า กรุงเทพฯ
๔. ศาลเจ้าเล่งบ้วยเอี้ย กรุงเทพฯ
๕. ศาลเจ้าซิกเซี่ยม่า กรุงเทพฯ
๖. ศาลเจ้าซำโนเก็ง กรุงเทพฯ

๗. โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๘. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม
๙. โรงเจเหียงนเต่าตัว จังหวัดนครปฐม
๑๐. วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม
๑๑. มูลนิธิอุบลรังสีจุฬามณี จังหวัดนครปฐม
๑๒. ฮวงซุ้ย จังหวัดชลบุรี
๑๓. ศาลเจ้าแม่เกี้ยไถ่ จังหวัดฉะเชิงเทรา
๑๔. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๑๕. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี (พบที่รถบรทุกศพ และศาลาหน้าวัด)
๑๖. ศาลเจ้ากิวอ่องเอี้ย จังหวัดตรัง
๑๗. ศาลเจ้าฮกหงวนกั้ง จังหวัดภูเก็ต
๑๘. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุนถ้ำกง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๙. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องนางเอี้ยเฮียงที่ช่างเลือกนำมาวาด มี ๑ เหตุการณ์เป็น เหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อพ่อ ได้แก่ตอนนางเอี้ยเฮียงสู้กับเสือเพื่อปกป้องพ่อ

ภาพที่ ๑๐๘ ภาพจากศาลเจ้ากวนอู คลองสาน กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๐๙ ภาพจากศาลเจ้าเล่งบ้วยเอี้ย กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๑๐ ภาพจากวิหารพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ มูลนิธิเทียนฟ้า กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๑๑ ภาพจากศาลเจ้าซิกเซี่ยม่า กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๑๒ ภาพจากโรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๑๑๓ ภาพจากโรงเจเหิงนเต้าตัว จังหวัดนครปฐม

สถาบัน
จุฬาลงกร
การ
วิทยาลัย

ภาพที่ ๑๑๔ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบ็กโพร จังหวัดนครปฐม

จากภาพตัวอย่างที่ยกมานี้ จะเห็นว่าโดยรวมแล้วองค์ประกอบหลักของภาพจะเหมือนกัน คือ มีตัวละครเอี้ยเฮียงซึ่งเป็นภาพของเด็กผู้หญิงที่แต่งตัวอย่างชายกำลังต่อสู้กับเสือ และพ่อของเอี้ยเฮียงถูกเสือทำร้าย ล้มลุกคลุกคลาน นอนสลบอยู่ หรือหลบอยู่หลังต้นไม้ ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยอาจจะแตกต่างกันไปตามภาพต้นฉบับ และจินตนาการของช่าง

๓.๑.๒๐ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องงิ้วแม่

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องงิ้วแม่ พบในศาสนสถาน ๘ แห่ง ดังนี้

๑. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๒. โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๓. วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม
๔. โรงเจเหียงนเต่าตัว จังหวัดนครปฐม
๕. ศาลเจ้าท่ามกงเยี้ย จังหวัดตรัง
๖. ศาลเจ้าฮกหงวนกั้ง จังหวัดภูเก็ต
๗. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปูนเถ้าก (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๘. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องงิ้วแม่ ที่ช่างนิยมเลือกมาวาด มี ๑ เหตุการณ์เป็น เหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อพ่อ ได้แก่ ตอนงิ้วแม่ถอดเสื้อล่อยุ่งไม่ให้กั๊ดพ่อของตน

ภาพที่ ๑๑๕ ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๑๑๖ ภาพจากโรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๑๑๗ ภาพจากวัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๑๘ ภาพจากโรงเจเทียนเต้าตัว จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๑๙ ศาลเจ้าท่ามกงเยี่ย จังหวัดตรัง

จากภาพที่นำมาแสดงข้างต้นทั้ง ๕ ภาพ จะเห็นองค์ประกอบหลักของภาพ คือ ภาพของไถ่วแม่ที่ถอดเสื้อและมียุ้งรุ่มกั้ดตามตัว ข้างๆ จะมีพ่อของไถ่วแม่กำลังนอนหลับอยู่บนเตียง ภาพทั้งหมดจะมีรายละเอียดตรงกัน แต่อาจจะมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ต่างกันไปบ้าง ตามภาพต้นฉบับและจินตนาการของช่าง

๓.๑.๒๑ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องยูงิมหลู

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องยูงิมหลู พบในศาสนสถาน ๑๐ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๓. ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ
๔. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๕. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม
๖. โรงเจเหียงเต่าตัว จังหวัดนครปฐม
๗. วัดไร่เกาะตันสำโรง จังหวัดนครปฐม
๘. ศาลเจ้าฮกหงวนก้ง จังหวัดภูเก็ต
๙. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุนเถ่ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๑๐. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องยูงิมหลู ที่ช่างนิยมนำมาวาด มี ๒ เหตุการณ์เป็น เหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อพ่อ ได้แก่ *ตอนยูงิมหลูชิมอุจจาระพ่อ* และ *ตอนยูงิมหลู อ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์*

ก) ตอนยูงิมหลูชิมอุจจาระพ่อ

เหตุการณ์ในตอนนี้กล่าวถึงยูงิมหลูยอมชิมอุจจาระของพ่อเพื่อพิสูจน์ว่า มีรสขมหรือรสหวาน เพื่อให้ทราบว่าจะสามารถรักษาอาการป่วยต่อไปได้หรือ

ภาพที่ ๑๒๐ ภาพจากศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๒๑ ภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๒๒ ภาพจากโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากภาพตัวอย่างที่ยกมานี้ จะเห็นว่าองค์ประกอบหลักของภาพ คือ ภาพ ยูงิมหลูกำลังชิมอุจจาระจากถัง และภาพพ่อของยูงิมหลูนอนป่วยอยู่ด้านข้าง ซึ่งบางภาพ เช่น ภาพจากโรงเรียนวัดโสธรวราราม ก็ไม่มีรูปพ่อของยูงิมหลูปรากฏอยู่ อย่างไรก็ตาม ภาพก็ยังคงสื่อเรื่องราวหลักๆ นั่นคือ การแสดงความกตัญญูของยูงิมหลูได้อย่างชัดเจน แม้จะขาดองค์ประกอบไปบางส่วนก็ตาม

ข) ตอนยูงิมหลูอ่อนนอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์

เหตุการณ์ในตอนนี้จะกล่าวถึงยูงิมหลู เมื่อทราบว่าอุจจาระของพ่อมีรสหวาน ไม่สามารถรักษาให้หายได้ก็ตกใจ จึงไปจัดโต๊ะบวงสรวงเทวดาฟ้าดินเพื่อให้คุ้มครองรักษาพ่อตนให้หายจากอาการป่วย ในบางสำนวนก็กล่าวว่าพ่อของยูงิมหลูหายเจ็บป่วยด้วยแรงกตัญญู แต่บางสำนวนก็กล่าวว่าพ่อของยูงิมหลูเสียชีวิตไม่นานหลังจากนั้น

ภาพที่ ๑๒๓ ภาพจากวัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๒๔ ภาพจากโรงเจเหียงเต่าตัว จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๒๕ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบิกไพร จังหวัดนครปฐม

จากภาพที่ยกตัวอย่างทั้ง ๓ ภาพนี้ จะเห็นองค์ประกอบหลักของภาพ ได้แก่ ภาพผู้จิมหลู อยู่ที่โต๊ะบูชา กำลังไหว้อ่อนนวยนฟ้าดิน และมีรูปพ่อนอนป่วยอยู่ในบ้าน ทั้งนี้มีจุดน่าสังเกตอยู่ในภาพจากโรงเจเหียงเต่าตัว จังหวัดนครปฐม ภาพดังกล่าวแทนที่จะเป็นรูปชายชราอนป่วยอยู่ในบ้าน กลับกลายเป็นรูปหญิงชราแทน รวมทั้งข้อความภาษาจีนที่กำกับภาพ ก็เป็นตัวอักษรคำว่า “แม่” แทนที่จะเป็นคำว่า “พ่อ” เรื่องนี้อาจเกิดจากความเข้าใจผิดของช่าง หรืออาจจะมีนิทานบางสำนวนที่มีเนื้อความแตกต่างกันก็เป็นได้

๓.๑.๒๒ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องนางทั้งสูหยิน

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องนางทั้งสูหยิน พบในศาสนสถาน ๔ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ
๒. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๓. มูลนิธิอุบลรังสีจุฬามณี จังหวัดนครปฐม
๔. วัดไร่เกาะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

๕. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี (พบที่รถบรทุกศพ)
๖. ศาลเจ้าฮกหงว๊ง จังหวัดภูเก็ต
๗. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปุ่นเถ่ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๘. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องนางทั้งฮูหยินที่ซำงนำมवादมี ๑ เหตุการณ์ เป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อแม่สามี ได้แก่ ตอนนางทั้งฮูหยินให้แม่สามีดื่มนมจากอกตน เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดของนิทาน

ภาพที่ ๑๒๖ ภาพจากศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๒๗ ภาพจากมูลนิธิอุบลรังสีจุฬามณี จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๒๘ ภาพจากวัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๒๙ ภาพจากโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากภาพตัวอย่างข้างต้น จะเห็นองค์ประกอบหลักของภาพ คือ รูปนางทั้งสูหยินกำลังยื่นป้อนนมจากอกตนให้แก่แม่สามี โดยมีลูกชายของนางทั้งสูหยินอยู่ด้านข้าง

๓.๑.๒๓ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องจู้ชีวเซียง

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องจู้ชีวเซียง พบในศาสนสถาน ๑๔ แห่ง ดังนี้

๑. ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง (โรงเรียนเผยอิง) กรุงเทพฯ
๒. วัดอุภัยราชบำรุง (วัดญวน) กรุงเทพฯ
๓. กี่ ในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ
๔. โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๕. ศาลเจ้าปุนเถ่ากง ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๖. วัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี
๗. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม
๘. โรงเรียนเต่าตัว จังหวัดนครปฐม
๙. วัดไร่เกะต้นสำโรง จังหวัดนครปฐม
๑๐. ฮวงซุ้ย จังหวัดชลบุรี
๑๑. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี (พบที่รถบรรทุกศพทั้ง ๒ คัน และศาลาหน้าวัด)
๑๒. ศาลเจ้าพ่อหมื่นราม จังหวัดตรัง
๑๓. ศาลเจ้าฮกหวนกัง จังหวัดภูเก็ต

๑๔. ศาลเจ้าสกุแซแก้งปูนถ้ำกง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องจูชิวเซียงที่ช่างนิยมนำมาวาดมี ๑ เหตุการณ์ เป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อแม่ คือ ตอนจูชิวเซียงลาออกจากราชการเพื่อตามหาแม่ที่ไม่ได้พบหน้ากันตั้งแต่วัยเด็ก

ภาพที่ ๑๓๐ ภาพจากวัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๓๑ ภาพจาก กี่ ในศาลเจ้าไต้ฮงกง กรุงเทพฯ

ภาพที่ ๑๓๒ ภาพจากโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๑๓๓ ภาพจากศาลเจ้าปูนเกล้า้ง ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๑๓๔ ภาพจากฮวงซู่ย จังหวัดชลบุรี

ภาพที่ ๑๓๕ ภาพจากวัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี

จากภาพตัวอย่างข้างต้น จะเห็นองค์ประกอบหลักของภาพทั้งหมดมีลักษณะเหมือนกัน คือ มีรูปของจูชิวเซียงค้ำน้ำหนักต่อหน้าแม่ และมีแม่ของเขายืนอยู่ข้างหน้า แต่ที่นำสังเกตคือ ใน ๓ ภาพแรก คือ ภาพจากวัดอุทัยราชบารุง ก็ในศาลเจ้าไต้ฮงกง และโรงเจวัดโสธรวราราม จะเห็นว่ารูปของจูชิวเซียง จะใส่ชุดขุนนาง ส่วนภาพจากศาลเจ้าปูนเกล้า้ง ท่าฉลอม ฮวงซู่ย ในจังหวัดชลบุรี และ วัดหนองหอย จะใส่ชุดชาวบ้าน หากพิจารณาเปรียบเทียบกับตัวบทวรรณกรรมแล้ว จูชิวเซียงได้ลาออกจากขุนนางก่อนที่จะออกตามหาแม่ ฉะนั้น รูปของจูชิวเซียงควรจะอยู่ในชุดชาวบ้านสามัญ แต่อาจจะเป็นเพราะว่าช่างต้องการสื่อเรื่องราวให้ผู้ดูเข้าใจเรื่องทั้งหมดว่า จูชิวเซียงเป็นขุนนางชั้นสูง แต่ก็ยังออกตามหาแม่ด้วยตนเอง จึงดึงจุดเด่นในส่วนนี้มาวาด

๓.๑.๒๔ ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องอั้งเท่งเกียน

ภาพจิตรกรรมจากนิทานเรื่องอั้งเท่งเกียน พบในศาสนสถาน ๙ แห่ง ดังนี้

๑. โรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

๒. ศาลเจ้าปูนเกล้าก่ง ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร
๓. ศาลเจ้าแม่เบ็กไพร จังหวัดนครปฐม
๔. โรงเจเหียงนเต่าตัว จังหวัดนครปฐม
๕. วัดไร่เกาะตันสำโรง จังหวัดนครปฐม
๖. วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี (ศาลาหน้าวัด)
๗. ศาลเจ้าฮกหงวนกั้ง จังหวัดภูเก็ต
๘. ศาลเจ้าฮกแซแก้งปูนเกล้าก่ง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต
๙. สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เหตุการณ์จากนิทานเรื่องซึ่งแต่งเขียนที่นิยมวาดเป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อแม่ ได้แก่ ตอนซึ่งแต่งเขียนล่างถึงอุจจาระให้แม่

ภาพที่ ๑๓๖ ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาพที่ ๑๓๗ ภาพจากวัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ ๑๓๘ ภาพจากศาลเจ้าปูนเกล้าก่ง ท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ ๑๓๙ ภาพจากศาลเจ้าแม่เบ็กโพร จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๔๐ ภาพจากโรงเจหยื่นเต้าตัว จังหวัดนครปฐม

ภาพที่ ๑๔๑ ภาพจากวัดไร่เกาะต้นลำโรง จังหวัดนครปฐม

จากภาพตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าองค์ประกอบหลักของภาพจะไม่ต่างกันคือ มีรูปอั้งเท่งเกียนยืนล้างถึงอุจจาระ โดยมีรูปแม่อยู่ในบ้าน แต่มีภาพที่น่าสนใจ คือ ภาพจากโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา และวัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี จะสังเกตเห็นว่าอั้งเท่งเกียนใส่ชุดขุนนางล้างถึงอุจจาระโดยมีสาวใช้อยู่ด้านข้าง ภาพดังกล่าวสามารถสื่อเรื่องราวจากตัวบทนิทานได้ค่อนข้างชัดเจน เพราะในนิทานจะกล่าวถึงแม่อั้งเท่งเกียนจะเป็นขุนนางระดับสูงในราชสำนักและมีคนรับใช้มากมาย แต่ก็ยังทำหน้าที่ปรมนิบัติแม่ของตนแม้แต่การล้างถึงอุจจาระของแม่ด้วยตนเอง

นอกจากตัวอย่างภาพจิตรกรรมจากศาสนสถานต่างๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยยังได้ทราบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ช่างผู้รับเหมาก่อสร้างและตกแต่งศาลเจ้าว่า ยังมีศาสนสถานอีกเป็นจำนวนมากทั่วประเทศ ทั้งศาลเจ้าจีน อาคารในบริเวณสงฆ์ และสงฆ์อีกหลายแห่งที่

ตกแต่งสถานที่ด้วยภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู แสดงให้เห็นการดำรงอยู่ในสังคมไทยอย่างแพร่หลายของนิทานเรื่องนี้

จากข้อมูลภาพจิตรกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในศาสนสถานทั้ง ๓๑ แห่ง ผู้วิจัยจะสรุปในประเด็นของอนุภาคหรือเหตุการณ์จากนิทานที่ช่างนิยมนำมาวาด และจำนวนภาพของนิทานแต่ละเรื่อง รวมทั้งจำนวนศาสนสถานที่พบภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเป็นตาราง ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔: ตารางสรุปเหตุการณ์จากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่นิยมนำมาวาดเป็นภาพจิตรกรรม
และจำนวนศาสนสถานที่พบภาพจิตรกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

เรื่อง	เหตุการณ์ที่นิยมนำมาวาดภาพจิตรกรรม	จำนวนศาสนสถานที่พบภาพจิตรกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู						รวม
		ศาลเจ้า	โรงเจ	วัดจีน	วัดญวน	วัดไทย	สุสาน	
๑. พระเจ้าเต๋าสุน	๑.๑ ตอนช่างนกช่วยได้สุนทำนา ๑.๒ ตอนขุนนางเชิญได้สุนรับตำแหน่ง	๕	๓	๑	๑	๓	๑	๑๔
๒. เล่าไล้จื่อ	๒.๑ ตอนเล่าไล้จื่อลั่นหกล้ม พ่อแม่ทุกซี้ใจ ๒.๒ ตอนเล่าไล้จื่อแสร้งทำตัวเป็นเด็ก	๕	๒	-	๑	๒	-	๑๐
๓. เจิ้งซาม	๓.๑ ตอนแม่กัถนิวสี่ถึงลูก	๓	๓	๑	๑	๒	-	๑๐
๔. เมียนจื่อเคียน	๔.๑ ตอนเมียนจื่อเคียนลากรถฝ่าลมหนาว	๗	๑	๑	-	๒	-	๑๑
๕. จื่อหลู	๕.๑ ตอนจื่อหลูแบกถุงข้าวเดินทางไกล	๗	๑	๑	-	๒	-	๑๑
๖. ทัมจื่อ	๖.๑ ตอนทัมจื่อปลอมเป็นกวาง	๑๒	๒	-	๑	๒	-	๑๗
๗. พระเจ้าฮันบูนเต้	๗.๑ ตอนพระเจ้าฮันบูนเต้ทรงชิมยา	๕	๑	-	๑	๑	๑	๙
๘. ก้วยก๊อ	๘.๑ ตอนก้วยก๊อชุดหลุมฝังลูก ๘.๒ ตอนก้วยก๊อพบทอง	๕	๒	-	๑	๒	-	๑๐

ตารางที่ ๔ (ต่อ): ตารางสรุปเหตุการณ์จากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่นิยมนำมาวาดเป็นภาพจิตรกรรม
และจำนวนศาสนสถานที่พบภาพจิตรกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

เรื่อง	เหตุการณ์ที่นิยมนำมาวาดภาพจิตรกรรม	จำนวนศาสนสถานที่พบภาพจิตรกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู						รวม
		ศาลเจ้า	โรงเจ	วัดจีน	วัดญวน	วัดไทย	สุสาน	
๙. ฉิวสูน	๙.๑ ตอนฉิวสูนเก็บผลหม่อนพบโจร	๕	๒	-	๑	๒	-	๑๐
๑๐. เต็งหลัง	๑๐.๑ ตอนเต็งหลังแกะสลักรูปพ่อแม่ ๑๐.๒ ตอนเต็งหลังบูชารูปสลักพ่อแม่ ๑๐.๓ ตอนเพื่อนบ้านขอขมารูปสลัก	๖	๒	-	๑	๒	๑	๑๒
๑๑. กังเก็ก	๑๑.๑ ตอนกังเก็กให้แม่ขี่หลังหนีโจร	๓	๑	-	-	๑	-	๕
๑๒. เกียงซี	๑๒.๑ ตอนเกียงซีหาปลาให้แม่ ๑๒.๒ ตอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประทานน้ำและปลา	๒	๓	-	-	๒	-	๗
๑๓. ตังอึ้ง	๑๓.๑ ตอนตังอึ้งขยาดัวทำศพพ่อ ๑๓.๒ ตอนตังอึ้งและนางฟ้าทำงานใช้หนี้ ๑๓.๓ ตอนนางฟ้ากลับคืนสวรรค์ ๑๓.๔ ตอนนางฟ้าส่งบุตร	๕	๒	๑	๑	๑	๒	๑๒

ตารางที่ ๔ (ต่อ): ตารางสรุปเหตุการณ์จากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่นิยมนำมาวาดเป็นภาพจิตรกรรม
และจำนวนศาสนสถานที่พบภาพจิตรกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

เรื่อง	เหตุการณ์ที่นิยมนำมาวาดภาพ จิตรกรรม	จำนวนศาสนสถานที่พบภาพจิตรกรรม นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู						รวม
		ศาลเจ้า	โรงเจ	วัดจีน	วัดญวน	วัดไทย	สุสาน	
๑๔. อึ้งเอี๊ยะ	๑๔.๑ ตอนอึ้งเอี๊ยะพัดที่นอนให้พ่อ	๓	๑	๑	-	๒	-	๗
๑๕. เล็กเจ้	๑๕.๑ ตอนเล็กเจ้ลักส้มไปให้แม่	๖	๑	๑	๑	๒	-	๑๑
๑๖. เฮ้งเพา	๑๖.๑ ตอนเฮ้งเพาเฝ้าสุสานยามฟ้าร้อง	๓	๓	-	๑	๒	๑	๑๐
๑๗. เม่งจง	๑๗.๑ ตอนเม่งจงร้องให้ช่างต้นไม้	๘	๔	๑	-	๒	๑	๑๖
๑๘. เฮ้งเสียง	๑๘.๑ ตอนเฮ้งเสียงนอนบนน้ำแข็งหาลา	๗	๒	-	๑	๒	๑	๑๓
๑๙. นางเอี้ยเฮียง	๑๙.๑ ตอนเอี้ยเฮียงสู้กับเสือปกป้องพ่อ	๑๑	๔	๑	-	๒	๑	๑๙
๒๐. งัวแม่	๒๐.๑ ตอนงัวแม่ถอดเสื้อล่อยุ่ง	๓	๓	-	-	๒	-	๘
๒๑. ยู้งิมหลู	๒๑.๑ ตอนยู้งิมหลูชิมอุจจาระของพ่อ	๕	๒	-	๑	๒	-	๑๐
	๒๑.๒ ตอนยู้งิมหลูอ่อนนวยสงัดศีลทิฐิ							
๒๒. นางทังฮูหยิน	๒๒.๑ ตอนนางทังฮูหยินให้แม่สามีตีมนม จากอกตน	๔	๑	๑	-	๒	-	๘

ตารางที่ ๔ (ต่อ): ตารางสรุปเหตุการณ์จากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่นิยมนำมาวาดเป็นภาพจิตรกรรม
และจำนวนศาสนสถานที่พบภาพจิตรกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

เรื่อง	เหตุการณ์ที่นิยมนำมาวาดภาพ จิตรกรรม	จำนวนศาสนสถานที่พบภาพจิตรกรรม นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู						รวม
		ศาลเจ้า	โรงเจ	วัดจีน	วัดญวน	วัดไทย	สุสาน	
๒๓. จูชีวเซียง	๒๓.๑ ตอนจูชีวเซียงลาออกจากราชการ ตามหาแม่	๗	๒	๑	๑	๒	๑	๑๔
๒๔. อิงเพ่งเกียน	๒๔.๑ ตอนอิงเพ่งเกียนล้างถังอุจจาระให้ แม่	๔	๒	๑	-	๒	-	๙

จากตารางข้างต้นจะสังเกตเห็นว่านิทานบางเรื่องมีอนุภาคมากกว่า ๑ อนุภาคที่ช่างนิยมเลือกนำมาวาดตกแต่งศาสนสถาน อนุภาคบางอนุภาคที่ช่างเลือกมาก็ไม่ได้สื่อความกตัญญูของตัวละครโดยตรง แต่มีทั้งที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูในเรื่องของผลตอบแทนที่ตัวละครได้รับ หรือเป็นเหตุการณ์ที่ต่อเนื่อง หรือเป็นเหตุการณ์ที่เป็นสาเหตุทำให้ตัวละครต้องแสดงความกตัญญูต่อบุพการี แสดงให้เห็นว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมีต้นฉบับหลากหลายที่ช่างเลือกนำมาใช้เป็นต้นแบบ รวมทั้งนิทานบางเรื่องที่มีหลายสำนวน เช่น นิทานเรื่องตั้งอึ้งย้ง หรือ นิทานเรื่องเต็งหล่ง ก็มีผลต่อจำนวนอนุภาคที่ช่างเลือกนำมาวาดด้วย แต่อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะภาพจะมาจากหลากหลายต้นฉบับ หลากหลายสำนวน แต่โครงเรื่องหลักๆ ที่นำไปสู่การเลือกใช้เป็นองค์ประกอบหลักของภาพก็ทำให้ภาพจิตรกรรมสามารถสื่อความได้ไม่ต่างกัน

นอกจากเรื่องของอนุภาคที่ช่างนิยมเลือกนำมาวาดแล้ว เรื่องของศาสนสถานที่พบภาพจิตรกรรมจะเห็นว่าศาลเจ้าเป็นศาสนสถานที่พบภาพจิตรกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมากที่สุด เป็นเพราะศาลเจ้าไม่ใช่เป็นเพียงสถานที่ไว้กราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น แต่ในอดีตแม้กระทั่งบางศาลเจ้าในปัจจุบัน ศาลเจ้าทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ของผู้คนในชุมชน (พรพรรณ จันทโรนานนท์, ๒๕๔๖) ภาพจิตรกรรมต่างๆ ที่ปรากฏในศาลเจ้าทั้งภาพสิริมงคล และภาพที่เป็นข้อคิดคติธรรมเตือนใจ จึงเป็นเสมือนสื่อการสอนที่พ่อแม่ หรือผู้อาวุโสในชุมชนจะใช้สอนสั่งเด็กเตือนลูกหลานให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรมตามวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน

ส่วนของจำนวนนิทาน ๓ ลำดับแรก ที่ช่างนิยมเลือกนำมาวาดเป็นภาพจิตรกรรมมากที่สุดได้แก่

ลำดับที่ ๑ “นางเอี้ยเฮียง” ตอนเอี้ยเฮียงสู้เสือกปกป้องพ่อ พบ ๑๙ แห่ง

ลำดับที่ ๒ “ท่มจื้อ” ตอนท่มจื้อปลอมเป็นกวาง พบ ๑๗ แห่ง

ลำดับที่ ๓ “เม่งจง” ตอนเม่งจงร้องให้ช่างตีไม้ พบ ๑๖ แห่ง

จากการจัดลำดับข้างต้น ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตถึงนิทานเรื่องนางเอี้ยเฮียงที่พบในศาสนสถานมากที่สุด อาจจะเป็นเพราะหากเปรียบเทียบภาพจากนิทานทั้ง ๒๔ เรื่อง องค์ประกอบของภาพจากนิทานเรื่องนางเอี้ยเฮียง ที่มีรูปเอี้ยเฮียงกำลังสู้กับเสือก และมีภาพพ่อที่กำลังตกใจกลัวลนลานอยู่ด้านข้าง สามารถสื่อถึงเหตุการณ์ที่ลูกกำลังช่วยชีวิตพ่อ กำลังแสดงความกตัญญูปกป้องพ่ออย่างไม่เห็นแก่ชีวิต ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่โดดเด่น และน่าสนใจที่สุดของเรื่อง แม้ผู้ดูที่ไม่ทราบเรื่องมาก่อนก็อาจคาดเดาเนื้อเรื่องได้จากองค์ประกอบของภาพ ส่วนนิทานเรื่องอื่นๆ นั้น

อาศัยการดูภาพเพียงอย่างเดียว อาจไม่เข้าใจว่าภาพต้องการสื่อเรื่องอะไร เหตุการณ์ตอนใด หากไม่มีคำอธิบายหรือทราบเรื่องนั้นๆ มาก่อน

นอกจากประเด็นเรื่องของศิลปะการใช้ภาพเล่าเรื่องที่กล่าวข้างต้น หากเปรียบเทียบในเชิงของความน่าสนใจ ความน่าตื่นเต้นของเนื้อเรื่องแล้ว เรื่องนางเอี้ยเฮียงสู้เสื่อเพื่อปกป้องพ่อ ก็นับเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และน่าตื่นเต้นที่สุด เพราะมีการต่อสู้กับสัตว์ร้ายอย่างเสีย ซึ่งเป็นการกระทำที่กล้าหาญเกินคนสามัญจะทำได้ ส่วนนิทานเรื่องอื่นๆ ไม่ปรากฏว่ามีการต่อสู้แต่อย่างใด

ส่วนลำดับที่สอง นิทานเรื่อง “ท่มจื้อ” หากตั้งข้อสังเกตในมุมมองของศิลปะ จะเห็นว่าองค์ประกอบของภาพที่ตัวละครแต่งตัวเป็นกวางนั้น มีความแปลกประหลาด และน่าสนใจมาก ย่อมสะดุดตาผู้พบเห็นได้ง่าย เช่นเดียวกับนิทานเรื่องนางเอี้ยเฮียง และในทำนองเดียวกัน เมื่อมองในมุมมองของเนื้อเรื่อง นับว่านิทานเรื่องนี้มีสีสันมาก การกระทำของท่มจื้อ ซึ่งเป็นถึงเจ้าเมือง เพื่อรักษาอาการป่วยของบุพการี ถึงกับทำในสิ่งที่คนสามัญไม่สามารถกระทำได้

ลำดับที่สาม นิทานเรื่อง “เม่งจง” นั้น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า อาจจะเป็นเพราะเนื้อเรื่องที่มีบทเศร้า เพราะเม่งจงต้องนั่งร้องไห้ข้างกอไผ่ เศร้าเสียใจที่ไม่อาจหาหน่อไม้ไปให้แม่ได้ เหตุการณ์ดังกล่าว เมื่อนำไปวาด นับว่ามีความน่าสนใจ สร้างชีวิตชีวา สร้างสีสัน ให้กับภาพจิตรกรรมได้ไม่น้อย เช่นเดียวกับวรรณกรรมหรือการแสดงที่มีฉากเศร้า ย่อมสร้างอารมณ์สะเทือนใจ และความประทับใจให้เกิดขึ้นกับผู้อ่านหรือผู้ชมได้ง่าย นอกจากนี้ นิทานเรื่องเม่งจง ยังมีสีสันของเรื่องราว อภินิหารแทรกอยู่ในเรื่องอีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๒ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในพิธีกรรม^๑

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ปรากฏในบทร้องที่มีชื่อว่า “ยี่จับสี่ไต่เห่า” หรือ “ยี่สิบสี่ยอดกตัญญู” ที่ใช้ในพิธี “โอยปอดะ โอยไนตี้” ซึ่งเป็นพิธีกรรมช่วงหนึ่งที่อยู่ในพิธีงเด็กของชาวจีนแต่จิว^๒ จะมีเฉพาะการสวดแบบแป๊ะอี่ หรือพิธีงเด็กที่มีคฤหัสถ์สวมชุดขาวเป็นผู้ประกอบพิธี แม้พิธีกรรมนี้จะปรากฏอยู่ในพิธีงเด็กของพระสงฆ์จีนนิกาย หรือญวนนิกาย แต่บทสวดที่ใช้ก็จะ เป็นบทสวดจากพระสูตรมหายาน

๓.๒.๑ พิธี “โอยปอดะ โอยไนตี้”

ในส่วนของคุณเป็นมาของพิธี “โอยปอดะ โอยไนตี้” นั้น จากการสัมภาษณ์พระภิกษุวิระพล (สัมภาษณ์, ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๑) ได้คำตอบว่าน่าจะเกิดจากพระในแถบแต่จิว ประเทศจีน เป็นผู้เริ่มสวดก่อน มีการนำนิทาน บทกลอน หรือลำนำเพลงพื้นบ้านมาประกอบเข้ากับพิธีกรรม เมื่อมีการการอพยพย้ายถิ่นฐาน และเกิดความจำเป็นต้องประกอบพิธีงเด็กแต่จิว แต่ไม่สามารถหาพระสงฆ์ได้ จึงมีคฤหัสถ์ฝึกหัดเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมแทน แต่อย่างไรก็ดีข้อสันนิษฐานดังกล่าวยังคงหาข้อสรุปไม่ได้

เนื้อหาโดยรวมของการประกอบพิธี “โอยปอดะ โอยไนตี้” คือการนำดวงวิญญาณของผู้เสียชีวิตเข้าไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งสามซึ่งเป็นตัวแทนของลัทธิศาสนาที่สำคัญที่ชาวจีนนับถือ ได้แก่ พระพุทธเจ้าซึ่งเป็นตัวแทนของศาสนาพุทธ เป๊ยะเซียนซึ่งเป็นตัวแทนของลัทธิเต๋า และยี่สิบสี่ยอดกตัญญูซึ่งเป็นตัวแทนของลัทธิขงจื้อ ในเจ็ดขง (ปอดะ) สำหรับวิญญาณที่เป็นชาย หรือ สระบัว (ไนตี้) สำหรับวิญญาณที่เป็นหญิง

ขั้นตอนของการประกอบพิธี “โอยปอดะ โอยไนตี้” จะเริ่มต้นด้วยการที่ผู้ประกอบพิธีกรรมซึ่งแทนตนเป็นพระมกเกียนเลี่ยนหรือพระหมักเสียน ซึ่งได้แก่พระโมคคัลลานะตามเรื่องราวในอุลลัมพนสูตรของพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน (เสฉิวรโกเศศและนาคะประทีป, ๒๕๔๐: ๓๑๑-๓๑๓) กล่าวเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้แก่พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ ยมบาล ๑๐ ชุม แปดเซียนและอาจารย์ลีเล่างุ่ และยี่สิบสี่ยอดกตัญญู มาเป็นพยานในพิธี โดยในขั้นตอนนี้ ผู้ประกอบพิธีจะร้องบทร้องจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเพื่อสอนหลักการดำเนินชีวิตของมนุษย์โดยมีความกตัญญูเป็นหลักปฏิบัติ จากนั้นผู้ประกอบพิธีจะร้องถวายเหล้าบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเจ็ดขง โดยใช้กั

^๑ ดูเพิ่มเติมใน นรุตม์ คุปต์ธนโรจน์, “บทร้องในพิธีโอยปอดะ โอยไนตี้: บทบาทในการสืบทอดวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู,” วารสารภาษาและวรรณคดีไทย ๒๕ (ธันวาคม ๒๕๕๑) : ๘๗-๑๑๑.

^๒ ยกเว้นชาวจีนแต่จิวที่เดินทางมาจากอำเภอเตี้ยเอี้ย

ทับทิมประพรมน้ำมนตร์ไปที่เจดีย์กระดาศ หรือสระบัวกระดาศ แล้วใช้จอกเหล้า ๓ จอกจ่อไปที่แต่ละช่องของเจดีย์เป็นการถวายเหล้า เมื่อเสร็จขั้นตอนนี้ ผู้ประกอบพิธีจะถือโคมวิญญูณ ผู้เสียชีวิต นำขบวนลูกหลานที่ถือธูปและเงินเหรียญสำหรับใส่ลงไปใต้น้ำใต้เจดีย์กระดาศเพื่อเปิดทาง โดยเดินเวียนรอบเจดีย์ ในแต่ละรอบก็จะกล่าวถึงพระศากยมุนีพุทธเจ้า พระอมิตาภพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์กวนอิม บรรพชน และเทพารักษ์หรือหลักเมือง เมื่อเวียนครบแล้วผู้ประกอบพิธีจะใช้กระดิ่งวัชระแท่งเจดีย์หรือสระบัวแต่ละช่องจนทะลุ สื่อถึงการเปิดประตูนำวิญญูณเข้าไปสักการะพระพุทธรูป และเตรียมตัวที่จะเดินทางข้ามสะพานโสมสงครามเพื่อนำดวงวิญญูณไปสู่แดนสุขาวดี

๓.๒.๒ บทร้องยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในพิธีโอยปอดะ โอยไนตี้

บทร้องยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในพิธีโอยปอดะ โอยไนตี้ นำเนื้อหามาจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู หรือยี่สิบสี่เห่า โดยเล่าเรื่องผ่านธรรมชาติในแต่ละเดือน แต่ละฤดูกาลของประเทศจีน บทร้องที่จะนำเสนอต่อไปนี้ เป็นบทร้องที่แปลและเรียบเรียงจากบทร้องพิธีกรรมงเด็กของมูลนิธิสว่างเที่ยงธรรมสถาน (เม่งเจียง) อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว^๓ ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากพรรณ วีระพละ (สัมภาษณ์, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑) ลูกศิษย์ของชินแสเอี้ยว (สัมภาษณ์, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑) ผู้ฝึกสอนและประกอบพิธีกรรมงเด็กในเครือมูลนิธิเม็งซึ่งเรียนการประกอบพิธีและฝึกหัดทำของบร็องในการสวดมาจากอาจารย์ชาวจีนแต่จีวที่เดินทางมาจากตำบลเอี้ยเจียง อำเภอไผ่แดง มณฑลกวางตุ้ง สาธารณรัฐประชาชนจีน มาฝึกสอนให้ที่มูลนิธิเม็งอิง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๗^๓ ชินแสท่านนี้ได้ให้ข้อมูลว่าบทร้องในพิธีงเด็กของเครือมูลนิธิเม็งจะมีลักษณะคล้ายกัน อาจจะต่างกันบ้างในรายละเอียด เป็นเพราะการฝึกหัดร้องนั้น จะร้องตามอาจารย์ผู้สอนจนกระทั่งจำได้เอง จะไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์ให้ท่องจำ หากใครใฝ่รู้ก็จะจดบันทึกด้วยตนเอง รวมทั้งการร้องในแต่ละครั้งจะเป็นการร้องแบบต้นสดทำให้เนื้อหารายละเอียดปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ และความถนัดของผู้ประกอบพิธีแต่ละคน แต่อย่างไรก็ตามเนื้อหาหลักๆ จะเหมือนกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

^๓ มูลนิธิในเครือเม็ง คือมูลนิธิหรือสมาคมในเครือพุทธมามกสงเคราะห์การกุศลแห่งประเทศไทย มีทั้งสิ้น ๕๑ แห่งทั่วประเทศ มูลนิธิในเครือเม็งจะมีชื่อภาษาจีนขึ้นต้นด้วยคำว่า “เม็ง” (ออกเสียง เม่ง) ซึ่งแปลว่าแสงสว่าง และในชื่อภาษาไทย มูลนิธิส่วนใหญ่ก็จะมีคำว่า “สว่าง” อยู่ในชื่อด้วย มูลนิธิในเครือเม็งมีต้นกำเนิดจากสมาคมพุทธมามกสว่างประทีปธรรมสถาน (เม่งเต็ง) อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ภารกิจของมูลนิธิคือทำกิจกรรมสาธารณกุศลต่างๆ ให้แก่ท้องถิ่น เช่น บรเวทาสธารณภัย เก็บศพไร้ญาติ หรือล้างป่าช้า เป็นต้น นอกจากนั้นยังรวมตัวกันเพื่อรับประกอบพิธีงเด็กอีกด้วย

บทร้องยี่สิบสี่ยอดกตัญญู (ยี่จับสี่ไต่เห่า)

เดือนอ้ายดอกท้อแข่งกันบานสลอน
 ดังความกตัญญูของ ๒๔ กตัญญูที่เรียงราย
 มีหญิงหนึ่งแซ่เตี่ยวผู้กตัญญูและทรงคุณธรรม
 ใช้ผ้าชุดกระสอบปูนดินสร้างสุสานให้บุพการี

เดือนยี่นักษัตรพากร้องรับฤดูใบไม้ผลิ
 มียอดกตัญญูนามเกียงสี่
 ตระกูลเกียงหนึ่งครอบครัวมียอดกตัญญูถึงสามคน
 ราชสำนักจึงประกาศยกย่องสรรเสริญ

เดือนสามมะลิงามเต็มอุทยาน
 แต่โบราณมีชายกตัญญูนามเล่าไฉ่ซิม
 สวมเสื้อผ้าหลากสีเล่นร้องเล่นระบำ
 วาดลวดลายให้พ่อแม่สุขสบายใจ

เดือนสี่นกกางแอ่นเกาะชายค้ำร้องเรียกหา
 เต็งหลังแกะสลักไม้เป็นรูปพ่อแม่
 แต่เล็กไม่เคยได้พบหน้า
 ใช้ไม้จันทน์หอมสลักรูปต่างหน้าบุพการี

เดือนห้าดอกเล้งจิ้งแดงพราวอีกคราครั้ง

ตั้งอึ้งชายตัวใช้แรงงาน
 มุ่งหมายหาเงินฝังศพพ่อ

เทพธิดาจึงเห็นใจลงมาโปรด

เดือนหกนกกาน้ำในบึงบัว

สะไม้สกุลถึงให้แม่สามีตีมนมตน

เด็กสามขวบยังซึ้งในความกตัญญูของแม่

สองเข้าคุกค้ำนับแต่มารดา

เดือนเจ็ดเบญจมาศออกดอกพราวดังทุ่งทอง
 กว้ยก็ออกตัญญูด้วยใจบริสุทธิ์
 เลือดเนื้อในไส้ยอมสละ
 ชุดดินฝังลูกฟ้าเห็นใจจึงประทานทอง

เดือนแปดผีเสื้อบินว่อน
 มองเมฆลอยควิวฆวมดคิดถึงพ่อแม่
 เมฆดำลอยข้ามผ่านภูเขาเขียว
 หมุ่นกกระเรียนบินกลับภูแต่ย่ำรุ่ง
 เดือนเก้ากิ่งไม้เหลืองพราวเต็มภูเขา
 ยอดสตรีเม่งเกียงนั่งหมายนำเสื่อกันหนาวไปให้สามี
 พันเขาหมื่นสายน้ำมุ่นไม่หวั่น
 ฉินอุ้งประทานแถบผ้าของสามีคืนกลับจึงกลับบ้าน

เดือนสิบนกแก้วร้องเรียกหา
 เมียนจ๊กตัญญูลากรถให้พ่อ
 หิมะพราวหนาวยะเยือกไม่หนีหวั่น
 ก้าวต่อก้าวแนวแน่เดินทางอย่างทรมาน

เดือนสิบเอ็ดจีเก็งผลิดอกอีกคราครั้ง
 เม่งจงสะอื้นให้น้ำตารินได้ต้นไผ่
 ไร่ให้จุนหน่อไม้แทงยอดในหน้าหนาว
 ปรงเป็นอาหารเพื่อแม่ได้ชื่นใจ

เดือนสิบสองดอกบัวขาวโพลนดังหิมะ
 เฮ้งเซียงนอนบนน้ำแข็งหาปลาใน
 เฮ้งเซียงเฮ้งน้ำสองพี่น้องจูงกันไป
 ยี่สิบสี่ยอดกตัญญูว่าลือสืบต่อชั่วนิรันดร์

๓.๒.๓ วิเคราะห์ลักษณะของการอ้างถึงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในบทร้องยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในพิธี “โอยปอดะ โอยไ่นตี้”

บทร้องยี่สิบสี่ยอดกตัญญูข้างต้นนี้ ลำดับเรื่องราวโดยใช้ธรรมชาติและฤดูกาลทั้ง ๑๒ เดือนในการร้อยเรียงตัวละครทั้ง ๑๒ เรื่องให้ต่อเนื่องกัน รวมทั้งใช้ความเปรียบในเรื่องของกาลเวลาที่ผันผ่านของฤดูกาลว่าแม้เวลาจะหมุนเวียนผ่านไป แต่ความกตัญญูของบุคคลในเรื่องยี่สิบสี่ยอดกตัญญูก็จะยังคงอยู่ ดังในบทสุดท้ายที่กล่าวว่า “ยี่สิบสี่ยอดกตัญญูรำลือสืบต่อชั่วนิรันดร์” นอกจากนี้แล้วพฤติกรรมของตัวละครบางบทก็จะสอดคล้องกับสภาพฤดูกาลในแต่ละเดือน เช่น เดือนสิบสองซึ่งอากาศหนาวเย็นจนผืนน้ำกลายเป็นน้ำแข็ง เสงเชียงก็ต้องใช้ไออุ่นจากตัวเพื่อละลายน้ำแข็งจะได้สามารถหาปลามาให้มารดาได้ เป็นต้น

ถึงแม้ว่าบทร้องจะนำเนื้อเรื่องมาจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู แต่ในดับบทร้องจะกล่าวถึงเพียง ๑๒ เรื่อง ในแต่ละเรื่องก็จะไม่ได้กล่าวรายละเอียด ด้วยข้อจำกัดของบทกลอน ทำให้ในแต่ละบทจะมีแต่พฤติกรรม เหตุการณ์ที่สำคัญ หรือเป็นเพียงแค่ว่ากล่าวยกย่องสรรเสริญเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับวรรณกรรมลายลักษณ์เรื่องยี่สิบสี่ยอดกตัญญู พบว่ามีรายละเอียดที่เหมือนและต่างกัน โดยมีบางเรื่องที่ไม่ตรงกับต้นฉบับลายลักษณ์ยี่สิบสี่ยอดกตัญญู สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ ๕: ตารางแสดงการเปรียบเทียบเนื้อเรื่องของนิทานยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับวรรณกรรมลายลักษณ์ และบทร้องในพิธีโอยปอดะโอยไ่นตี้

เดือน	บทร้อง	เรื่องตรงกับฉบับลายลักษณ์		เรื่องไม่อยู่ในชุดเดียวกับฉบับลายลักษณ์
		รายละเอียดตรงกัน	รายละเอียดต่างกัน	
๑	นางเตี่ยว			ไม่ปรากฏในฉบับลายลักษณ์
๒	เกียงซี		มีตัวละครที่ไม่ปรากฏในฉบับลายลักษณ์	
๓	เล่าไลซิม		ชื่อตัวละครต่างกับฉบับลายลักษณ์	
๔	เต็งหลัง	ตัวละครและเนื้อเรื่องตรงกับฉบับลายลักษณ์		

เดือน	บทร้อง	เรื่องตรงกับฉบับลายลักษณ์		เรื่องไม่อยู่ในชุดเดียวกับฉบับลายลักษณ์
		รายละเอียดตรงกัน	รายละเอียดต่างกัน	
๕	ตั้งอัยย้ง	ตัวละครและเนื้อเรื่องตรงกับฉบับลายลักษณ์		
๖	สะใภ้สกุลถ้ง		มีตัวละครที่ไม่ปรากฏในฉบับลายลักษณ์	
๗	ก้วยก้อ	ตัวละครและเนื้อเรื่องตรงกับฉบับลายลักษณ์		
๘	เด็กหญิงเกียก			ไม่ปรากฏในฉบับลายลักษณ์
๙	เม่งเกียงนึ่ง			ไม่ปรากฏในฉบับลายลักษณ์
๑๐	เมียนจื่อ		ชื่อตัวละครต่างกับฉบับลายลักษณ์	
๑๑	เม่งจง	ตัวละครและเนื้อเรื่องตรงกับฉบับลายลักษณ์		
๑๒	เฮ้งเสียง		มีตัวละครที่ไม่ปรากฏในฉบับลายลักษณ์	

๓.๒.๔ เปรียบเทียบเนื้อหาบทหนังนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับลายลักษณ์กับในบทร้องยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในพิธีกรรม

ต่อไปนี้จะผู้วิจัยขอกล่าวถึงเนื้อหาของบทร้องในพิธีโอยปอดะ โอยไนตี้ ทั้งในส่วนที่มีเนื้อหาตรงกับนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ซึ่งมี ๙ เรื่อง และที่มีเนื้อหาไม่ตรงกับนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ซึ่งมีจำนวน ๓ เรื่อง ดังนี้

ก) เนื้อหาของบทร้องในพิธีโอบยปอดะโอบโยไนต์กับนิทานจินซุดยี่สิบสี่ยอด
กัตถุญญ

เมื่อนำบทร้องในพิธีโอบยปอดะ โอบโยไนต์มาเปรียบเทียบกับนิทานจินซุดยี่สิบสี่ยอด กัตถุญญหรือยี่สิบสี่เห่า ฉบับที่พระเจ้าจินอักษรเป็นผู้แปล และ ปรีดา ศรีชลาลัยเป็นผู้เรียบเรียง ซึ่งเป็นฉบับที่มีรายละเอียดสมบูรณ์ครบถ้วนฉบับแรกของไทย ทั้งยังมีเนื้อเรื่องและตัวละครตรงกับ นิทานจินซุดยี่สิบสี่ยอดกัตถุญญฉบับแรกซึ่งประพันธ์โดยกั้วจู้จิง นักปราชญ์สมัยราชวงศ์หยวนของประเทศจีนพบว่า

มีนิทานที่มีเนื้อหาตรงกันทั้งหมด ๙ เรื่อง ดังนี้

(๑) เดือนยี่ เกียงซี ตรงกับนิทานเรื่องเกียงซีซึ่งกล่าวถึงสามีภรรยาที่ หารบนำหาปลาอย่างยากลำบากมาให้แม่ได้กินได้ใช้ทุกวัน ฟาดินจึงประทานบ่อน้ำพุรสชาติดีและมีปลาผุดขึ้นมาทุกวันให้แก่ครอบครัวเกียงซี เนื้อหาในบทร้องจะไม่ได้กล่าวรายละเอียดอะไร แต่ข้อ น่าสังเกตคือจะกล่าวว่า “มียอดกัตถุญถึงสามคน” “ราชสำนักประกาศยกย่องสรรเสริญ” ซึ่ง หากเทียบกับฉบับลายลักษณ์แล้วจะมีตัวละครเพียงสามี ภรรยา และแม่ แต่ถ้าเทียบกับภาพ จิตรกรรมในศาสนสถานบางแห่งที่วาดเรื่องดังกล่าวจะมีรูปเด็กชายเพิ่มเข้ามาซึ่งตรงกับบทร้องว่า มียอดกัตถุญสามคน ส่วนราชสำนักประกาศยกย่องสรรเสริญนั้นในฉบับลายลักษณ์ก็ไม่ได้ กล่าวถึงเช่นกัน

(๒) เดือนสาม เล่าไล่ชิม ตรงกับนิทานเรื่องเล่าไล่จื้อซึ่งกล่าวถึงชาย ฆราวาสทำตัวเป็นเด็กเพื่อให้พ่อแม่มีความสุข เนื้อหาในบทร้องจะเล่ารายละเอียดพฤติกรรมที่สำคัญ ของตัวละครไว้ตรงกับในฉบับลายลักษณ์ ยกเว้นแต่ชื่อตัวละครที่เรียกว่า เล่าไล่ชิม

(๓) เดือนสี่ เต็งหลัง ตรงกับนิทานเรื่องเต็งหลังซึ่งกล่าวถึงชายหนุ่ม กำพรว้า สลักรูปพ่อแม่ไว้กราบไหว้ เมื่อเปรียบเทียบกับบทร้องรายละเอียดจะไม่ต่างกัน เพียงแต่ ไม่ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เพื่อนบ้านมาทำลายรูปสลัก หรือรูปสลักหลังน้ำตา จะกล่าวเฉพาะใน ส่วนต้นของเรื่องที่เป็นส่วนสำคัญที่สุด เพราะตามตำนานกล่าวว่าเต็งหลังเป็นคนแรกใน ประวัติศาสตร์ที่นำไม้มาแกะสลักแทนบุพการีไว้บูชา จนมีผู้ทำตามกันมา

(๔) เดือนห้า ตังอ้อยย้ง ตรงกับนิทานเรื่องตังอ้อยย้งซึ่งกล่าวถึงชายหนุ่ม ยอมขายตนเองแลกเงินเพื่อมาทำศพบิดา จนนางฟ้าเห็นใจ จำแลงเป็นมนุษย์ลงมาช่วยเหลือ ใน

ส่วนของบทร้องก็จะกล่าวเฉพาะเหตุการณ์ที่สำคัญในตอนนั้นเท่านั้น ไม่ได้กล่าวถึงในตอนท้ายเรื่อง ที่นางฟ้ากลับคืนสวรรค์ หรือมีบุตรที่เกิดจากนางฟ้า

(๕) **เดือนหก สะใภ้สกุลถึง ตรงกับนิทานเรื่องนางทั้งสูหยิน** ซึ่งเป็นลูกสะใภ้กตัญญูแห่งตระกูลถึงที่ดูแลแม่สามีถึงขนาดให้แม่สามีดื่มนมจากอกตนเพื่อให้สุขภาพแข็งแรงขึ้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับบทร้องแล้วจะพบจุดสังเกตว่าในบทร้องจะมีรายละเอียดต่างกันออกไป กล่าวคือจะมีการกล่าวถึง “เด็กสามขวบยั้งซึ่งในความกตัญญูของแม่ สองเข้าคุก คำนับแต่มารดา” ซึ่งในฉบับลายลักษณ์จะไม่มีการกล่าวถึง แต่หากพิจารณาประกอบในหนังสือหลายๆ ฉบับ รวมทั้งในจิตรกรรมฝาผนังบางแห่ง จะพบว่ามีรูปของเด็กชายคนหนึ่งยืนอยู่ในรูปด้วย ซึ่งน่าจะเป็นลูกชายของนางทั้งสูหยิน ประเด็นดังกล่าว ชินแสเอี้ยว (สัมภาษณ์, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑) ได้ให้ความเห็นว่าเด็กที่กล่าวถึงอาจจะเป็นอีกเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับนางทั้งสูหยินก็ได้

(๖) **เดือนเจ็ด ก้วยก้อ ตรงกับนิทานเรื่องก้วยก้อ** ซึ่งเป็นบุคคลที่ยอมสละฝั่งลูกชายของตนเองเพื่อให้แม่ได้มีอาหารกินเพียงพอ แต่ฟ้าดินเห็นใจจึงประทานทองให้ชดเชย ในส่วนของเนื้อหารายละเอียดในบทร้องไม่มีความแตกต่างจากฉบับลายลักษณ์

(๗) **เดือนสิบ เมียนจือ ตรงกับนิทานเรื่องเมียนจือเคียน** ซึ่งเป็นผู้ที่มีความกตัญญูยอมใส่เสื้อกันหนาวบางๆ ที่แม่เลี้ยงทำให้ด้วยความเกลียดชัง อดทนลากรถให้พ่อท่ามกลางหิมะ แม่พ่อจะทราบเรื่อง ได้แม่เลี้ยงออกจากบ้าน เขาก็ยังปกป้องแม่เลี้ยง จนนางสำนึกผิด ในส่วนบทร้องจะเรียกตัวละครเอกว่า “เมียนจือ” และกล่าวถึงเฉพาะความกตัญญูของลูกที่อดทนลากรถให้พ่อ ไม่ได้กล่าวถึงการถูกลั่นแกล้งจากแม่เลี้ยง

(๘) **เดือนสิบเอ็ด เม่งจง ตรงกับนิทานเรื่องเม่งจง** ซึ่งเป็นชายหนุ่มที่มีความกตัญญู นิ่งร้องให้ได้ตื่นไม่เพราะไม่สามารถหาหน่อไม้มาให้แม่กินได้ ฟ้าดินเห็นใจจึงประทานหน่อไม้ให้ นำไปทำอาหารให้แม่กินจนหายจากอาการป่วย รายละเอียดในบทร้องไม่มีข้อแตกต่างจากนิทานฉบับลายลักษณ์

(๙) **เดือนสิบสอง เฮ่งเสียง ตรงกับนิทานเรื่องเฮ่งเสียง**ซึ่งแสดงความกตัญญูต่อแม่เลี้ยงด้วยการอดทนนอนบนบึงน้ำที่เป็นน้ำแข็งเพื่อหาปลาไปให้แม่เลี้ยงที่กำลังป่วย จนกระทั่งเกิดเหตุอัศจรรย์ มีปลากระโดดขึ้นมา ให้เขานำไปทำอาหาร จนแม่เลี้ยงหายจาก

อาการป่วย ในส่วนของบทร้องมีข้อน่าสังเกตว่า มีการกล่าวถึงตัวละครที่ชื่อ “เฮงน่า” ว่าเป็นพี่น้องที่ดี เป็นแขนเป็นขาให้แก่กัน ซึ่งในนิทานฉบับลายลักษณ์ไม่มีกล่าวถึง

เนื้อหาของบทร้องในพิธีโอยปอดะ โอยไนตี้ ทั้ง ๙ เดือนที่ได้กล่าวไปข้างต้น จะเห็นว่าเป็นการนำเสนอเฉพาะเหตุการณ์ที่สำคัญของนิทานซึ่งผู้ฟังอาจทราบเรื่องโดยตลอดมาก่อนหน้านี้อแล้ว เนื้อหาในบทร้องจึงทำหน้าที่เป็นสื่อในการย้ำเตือนเรื่องราวให้แก่ผู้เข้าร่วมพิธีเท่านั้น ส่วนที่แตกต่างจากวรรณกรรมฉบับลายลักษณ์ คือ ชื่อตัวละคร และมีตัวละครเพิ่มเข้ามา ซึ่งเป็นเพียงรายละเอียดปลีกย่อย ในส่วนของเหตุการณ์หลักไม่มีเรื่องใดที่เปลี่ยนแปลง

ข) เนื้อหาของบทร้องในพิธีโอยปอดะโอยไนตี้ที่ไม่ตรงกับนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

นิทานจากบทร้องในพิธีโอยปอดะโอยไนตี้ที่ไม่จัดอยู่ในนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับลายลักษณ์แต่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความกตัญญูเช่นกัน มีด้วยกัน ๓ เรื่อง ดังนี้

(๑) เดือนอ้าย : หญิงแซ่เตี่ยว

บทร้องบทนี้กล่าวถึงหญิงผู้หนึ่งแซ่เตี่ยว ได้ใช้ผ้ากระโปรงจากชุดกระสอบหรือชุดกตัญญูที่ลูกหลานต้องสวมใส่ในพิธีศพของชาวจีน มาโกยดินเพื่อพูนให้สูงสร้างสุสานให้แก่บุพการี

(๒) เดือนแปด : เด็กหยิ่งเกี้ยก

บทร้องบทนี้มีด้วยกันหลายสำนวน ชินแสเตี่ยว (สัมภาษณ์, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑) ได้แปลบทร้องของตนซึ่งเป็นบทร้องที่สืบทอดมาจากอาจารย์ให้ผู้วิจัยฟัง บทนี้บทร้องดังกล่าวจะระบุชื่อตัวละครในบทร้องว่า “หยิ่งเกี้ยก” แต่ในบทร้องฉบับที่ผู้เขียนได้มาจากพรรณ วิระพละซึ่งเป็นของมูลนิธิเมิ่งเจีย จังหวัดสระแก้ว จะไม่ได้ระบุชื่อตัวละครใดๆไว้เลย แต่จะพูดถึงเมฆที่ลอยผ่านข้ามเขา การขมวดคิ้วคิดถึงพ่อแม่ นกกระเรียนบินกลับรัง เหตุการณ์เหล่านี้ตรงกับเหตุการณ์ที่เกิดในนิทานเรื่องเด็กหยิ่งเกี้ยก หรือตีเหรินเจี้ยซึ่งเป็นอัศวินบาปตีในสมัยจักรพรรดิบูเช็กเทียนที่ต้องออกไปราชการอยู่เสมอ ไม่เคยได้กลับบ้านปรนนิบัติพ่อแม่ ทำให้ฝันเห็นผู้เฒ่าขึ้นนกกระเรียนมารับเขากลับไปหาพ่อแม่อยู่เสมอ ครั้งหนึ่งเมื่อเดินทางผ่านภูเขาสูงเด็กหยิ่งเกี้ยกยื่นทอดถอนใจ ขมวดคิ้วมองหมู่เมฆที่ปลายฟากฟ้าแล้วก็รำพึงว่า พ่อแม่ของตนอยู่ใต้กลีบเมฆนั้น พร้อมกับรำให้ดำหนิในความอกตัญญูของตนเอง จากเหตุการณ์เหล่านี้ทำให้ความกตัญญูของเด็กหยิ่งเกี้ยกขจรขยายไปทั่ว แม้นิทานเรื่องนี้จะไม่ได้จัดอยู่ในยี่สิบสี่ยอดกตัญญู แต่

บางฉบับก็จัดรวมเด็กหญิงเกียกให้เป็นหนึ่งใน ๓๖ ยอดกตัญญู เพิ่มเติมจากยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ด้วย (ฤดี สานธรรม, ๒๕๔๕: ๑๖๙-๑๗๖)

(๓) เดือนเก้า : เม่งเกียงนึ่ง

บทร้องบทนี้กล่าวถึงวีรสตรีเม่งเกียงนึ่ง ต้องเดินทางอย่างยากลำบากนำเสื้อกันหนาวไปให้สามีที่ถูกเกณฑ์แรงงานไปสร้างกำแพงเมืองจีนในสมัยจีนสี่ฮ่องเต้ บางตำนานกล่าวว่าสามีของนางตกเป็นเหยื่อของคำพेटูลของพวกนักพรตและข้าราชการกังฉินที่ยุจีนสี่ฮ่องเต้ว่าต้องใช้คนจำนวน ๑๐,๐๐๐ คนเช่นไหว่และฝิ่งไว้ที่กำแพง กำแพงหมื่นลี้จึงจะสร้างสำเร็จ เฝียดูบวงก็เลี้ยงสามีของนางมีแซไปฟ้องกับคำว่า “หมื่น” จึงถูกจับตัวไปสังเวชนคน ๑๐,๐๐๐ คน เมื่อนางเม่งเกียงนึ่งเดินทางมาถึงปรากฏว่าสามีถูกฝังอยู่ใต้กำแพงไปแล้ว นางร้องให้ ๓ วัน ๓ คืนจนกำแพงพังทลายลงมาเห็นศพของสามีนาง เรื่องราวต่อจากนี้บ้างก็ว่านางกระโดดน้ำฆ่าตัวตายตามสามี บ้างก็ว่านางไปร้องเรียนจนจีนสี่ฮ่องเต้ต้องยอมขอโทษ จากนั้นนางก็ฆ่าตัวตาย (ย่อนรอย, ๒๕๕๐; วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง, มหาวิทยาลัยครุฑน่านจิง, และมหาวิทยาลัยครุฑอันฮุย, ๒๕๕๐: ๑๘-๑๙) แต่บทร้องนี้มี ๒ สำนวน สำนวนแรกชินแสเดี่ยว (สัมภาษณ์, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑) จากมูลนิธิเมิ่งอิง กล่าวว่านางได้รับคำขอโทษจากฮ่องเต้แล้วจึงกลับหมู่บ้าน ส่วนสำนวนที่ ๒ จากมูลนิธิเมิ่งเจียกกล่าวว่านางได้รับแถบผ้า⁴ (ของสามี) คืนจึงเดินทางกลับ

เหตุที่บทร้องกับนิทานฉบับวรรณกรรมลายลักษณ์มีเรื่องตรงกัน แต่มีเนื้อเรื่องแตกต่างกัน รวมถึงยังมีนิทานทั้ง ๓ เรื่องดังที่กล่าวมาข้างต้นที่ไม่มีปรากฏในวรรณกรรมลายลักษณ์ทำให้วิเคราะห์ได้ว่าอาจจะเป็นเพราะตั้งแต่เริ่มมีการเรียบเรียงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสมัยราชวงศ์หยวนจนถึงปัจจุบัน มีผู้จัดชุดนิทานกตัญญูอย่างหลากหลายมากกว่าสิบฉบับ รวมทั้งรูปแบบของการเผยแพร่นิทานมุขปาฐะ เช่น นักเล่นนิทานที่แต่งเติมดัดแปลงไป หรือด้วยความกว้างใหญ่ของประเทศไทย และกาลเวลาที่ยาวนาน ผสมกับความนิยมนิทานในแต่ละท้องถิ่น แต่ละมณฑล จึงเป็นเหตุให้การจัดชุดนิทาน และการนำนิทานมาใช้ในพิธีกรรมแตกต่างกันไป จากนิทานฉบับวรรณกรรมฉบับลายลักษณ์ ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือนิทานเรื่องเม่งเกียงนึ่ง ซึ่งน่าสังเกตว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกับความกตัญญูต่อบุพการีเหมือนกับบทอื่นๆ กลับเป็นเรื่องของความรักความซื่อสัตย์ภักดีต่อสามี แต่นิทานเรื่องนี้เป็นนิทานที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในหมู่

⁴ ผู้วิจัยได้ลองตรวจสอบคำแปลแล้วพบว่าในวรรณคดีนี้อาจจะหมายถึง แถบผ้าซึ่งใช้พันเอว หรืออาจจะหมายถึงนำกระดูกกลับไป นอกจากนั้นได้ตรวจสอบกับบททั้งที่เล่นเรื่องดังกล่าวพบว่าอาจจะหมายถึงสายห้อยเครื่องประดับข้างตัวของผู้ชายจีนโบราณก็เป็นได้

ชาวจีน มีทั้งบทกวี เพลงพื้นบ้าน รวมทั้งมีสถานที่จริง มีศาลเจ้าแม่เกียงนี้ นิทานเรื่องนี้จึงสร้างความซาบซึ้งกินใจ และความประทับใจแก่ชาวจีนทั่วไป จึงนำมาใช้ในพิธีกรรมชีวิตอย่างพิธีกรรมงตึกที่ผู้ร่วมพิธีสามารถเข้าใจเรื่องราวได้โดยง่าย

อนึ่ง นอกจากบทรื่องดังกล่าวจะใช้ในพิธีกรรมโอยบอดะ โอยไนดีแล้ว ผู้วิจัยยังได้ทราบมาจาก ช่าง (ไม่ทราบนามสกุล) หัวหน้าคณะผู้ประกอบพิธีงตึกประจำโรงเรียนเปาเกงเต็ง จังหวัดนครปฐม (สัมภาษณ์, ๒ สิงหาคม ๒๕๕๑) (เป็นคณะที่พยายามแปลบทรื่องบทสดกตึกเป็นภาษาไทย) ว่ามีชาวจีนในไทยบางคนชื่นชอบบทรื่องนี้มากถึงขนาดว่าจ้างเป็นกรณีพิเศษให้ร้องในงานทั้งกระจัด ที่วัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๓ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในการแสดงอุปรากรจีนชุด “ปวงเซียง”

อุปรากรจีน หรือ จิ้ว นอกจากจะเป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศจีนแล้ว ยังแพร่หลายไปยังประเทศต่างๆ ที่มีชาวจีนอาศัยอยู่ ประเภทของจิ้วจะแตกต่างกันไปตามกลุ่มภาษา จิ้วที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เช่น จิ้วปักกิ่ง จิ้วกวางตุ้ง จิ้วไหหลำ จิ้วแต้จิ๋ว ในประเทศไทย จิ้วที่นิยมแพร่หลายมากที่สุดคือ จิ้วแต้จิ๋ว เรื่องที่นิยมนำมาแสดงจิ้วมีหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็น เกร็ดประวัติศาสตร์ วรรณคดี นิทานพื้นบ้าน ตลอดจนเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่

จากการศึกษาพบว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ซึ่งเป็นนิทานพื้นบ้านที่มีที่มาจากเกร็ดประวัติศาสตร์ ได้นำมาใช้ในการแสดงจิ้ว เพื่อเป็นการเบิกโรงหรือที่เรียกว่า “ปวงเซียง” มีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑ การแสดงปวงเซียง ชุด “เซียงกัซังจ้อ”

๓.๓.๑.๑ ภูมิหลังการแสดง “ปวงเซียง”

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูปรากฏในการแสดง “ปวงเซียง” หรือการแสดงเบิกโรงเพื่อความเป็นสิริมงคลเพียง ๑ เรื่อง ได้แก่นิทานเรื่อง “ตั้งฮั๊ง” โดยปรากฏในการแสดงชุด “เซียงกัซังจ้อ” ซึ่งเป็นการแสดงลำดับที่ ๓ จากการแสดงเบิกโรงทั้งหมด ๕ ชุด

ก่อนเริ่มการแสดงจิ้วเรื่องยาวที่ทางคณะได้กำหนดไว้ ซึ่งจับตอนมาจากนิทานพื้นบ้าน วรรณคดี เกร็ดประวัติศาสตร์ หรือเรื่องที่แต่งขึ้นใหม่ เรื่องใดก็ตาม ทุกครั้งคณะจิ้วทุกคนจะต้องแสดง “ปวงเซียง” ก่อน เพื่อถวายพระพรแด่เทพประจำศาลเจ้า รวมถึงอวยพรให้กรรมการศาลเจ้า ผู้ว่าจ้าง และผู้ชม มีอายุยืน มีโชคลาภ วาสนา มีความสุขสมหวัง และความพรั่งพร้อมอุดมสมบูรณ์ จิ้วแต้จิ๋วที่แสดงอยู่ในปัจจุบันก็ยังคงยึดถือธรรมเนียมดังกล่าว โดยการแสดง “ปวงเซียง” ทั้ง ๕ ชุด มีรายละเอียด และลำดับการแสดง ดังนี้⁵

ชุดที่ ๑ ชุดฮ้อสิ่วหรือการอวยพรให้มีอายุยืน การแสดงชุดนี้มีการแสดงย่อย ๕ ชุด มีรายละเอียดดังนี้

⁵ รายละเอียดของการแสดง “ปวงเซียง” ผู้วิจัย สรุปความจากบทความ ๒ เรื่อง ได้แก่ “จิ้วชุดเบิกโรง : เรื่องสิริมงคลของชาวจีน” โดย “พรพรรณ จันทโรนานนท์” (๒๕๔๖: ๑๖๓-๑๗๔) และ “ความเข้าใจเรื่องปวงเซียง” โดย “แปลงนาม” (๒๕๔๘: ๕๘-๖๔) รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ คุณสุมา จรัสแนว นักแสดงจิ้วอาวุโส คณะชินตงเจียซุงเซียง (สัมภาษณ์, ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑)

(๑) **เป็ยเขียนฮ่อสิ่ว** หรือ**จับเขียนฮ่อสิ่ว** เป็นการแสดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับแปดเขียนซึ่งเป็นเทพในลัทธิเต๋าาร่วมกันแสดงความสามารถเทพในศาลเจ้า เดิมจะแสดงในตอนเดินทางไปถวายพระพรแด่กิมบ้อ หรือไซท้อฮงบ้อ (มารดาของเง็กเขียนฮองเต้) โดยมีลีเล่่ากุงเป็นผู้พาไปเข้าเฝ้า การแสดงชุดนี้ถ้าหากจั่วคณะใดมีจำนวนผู้แสดงน้อยก็จะเล่นเฉพาะตอนแปดเขียนออกมาถวายพรเท่านั้น

(๒) **เที่ยวเล่งมั่ง** หรือ**ข้ามประตูมังกร** เป็นการแสดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับปลาหลีที่มีความพยายามว่ายทวนกระแสน้ำข้ามประตูมังกรจนกลายเป็นมังกรในที่สุด

(๓) **เป็ยเขียนหน้าตั้งไฮ่** หรือ**แปดเขียนบุททะเลตะวันออก** เป็นการแสดงที่มีเรื่องราวในตอนที่อยู่ท่งปิ่น หนึ่งในแปดเขียนเดินทางข้ามทะเลตะวันออก และเกิดทะเลาะวิวาทกับบรรดาสัตว์ที่อาศัยอยู่ในทะเล บรรดาแปดเขียนจึงต้องลงมาช่วยเหลือ

(๔) **จับเขียนหน้าตั้งไฮ่** หรือ**เขียนทั้งสิบบุททะเลตะวันออก** เป็นการแสดงในตอนที่อยู่ท่งปิ่น ใช้เวลาในการแสดงถึง ๓ ชั่วโมง

(๕) **หลักก๊องเสียง** หรือ**หกแคว้นสงบศึก** เป็นการแสดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแต่งตั้งขุนพลของแคว้นทั้ง ๖ ในประเทศจีนสมัยโบราณ และการปรองดองสงบศึก โดยมีอัครเสนาบดี “ซุฉิน” เป็นผู้ประสานประโยชน์ร่วมกัน การแสดงชุดนี้เหมาะกับงานขึ้นบ้านใหม่ หรือพิธีสำคัญๆ

ในปัจจุบัน คณะจั่วส่วนใหญ่จะแสดงในชุดย่อย เรื่อง **เป็ยเขียนฮ่อสิ่ว** เพราะการแสดงชุดย่อยอื่นๆ ต้องใช้นักแสดงจำนวนมาก และจะแสดงเฉพาะในงานพิธีที่สำคัญๆ

ชุดที่ ๒ ชุดเกียเสี่ยหวย หรือ**พบกันที่เมืองหลวง** เป็นการแสดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชายหนุ่มยากจนนามลื่อหม่งเจ้ง แต่งงานกับลูกสาวเศรษฐี ลื่อหม่งเจ้งต้องฝ่าฝืนอุปสรรคนานาประการจนสอบได้เป็นจอหงวน การแสดงชุดนี้จะแสดงเหตุการณ์ตอนที่ลื่อหม่งเจ้งมารับภรรยาไปเป็นสุหยิน ซึ่งเป็นการอวยพรให้มีความสุขสมหวัง

ชุดที่ ๓ ชุดเซียงก๊อซังจ้อ หรือ**ชุดนางฟ้าประทานบุตร** เป็นการแสดงที่ตัดเหตุการณ์มาจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเรื่อง “ตั้งฮ้อยัง” การแสดงชุดนี้จะแสดงเฉพาะตอนที่นางฟ้าลงมาจากสวรรค์ นำบุตรมามอบให้กับตั้งฮ้อยัง ในการแสดงจะมีเนื้อเรื่องต่างจากในวรรณกรรมฉบับลายลักษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงต่อไป

ชุดที่ ๔ ชุดเที่ยวเกี้ยววง มีนักแสดงหน้าขาวแต่งชุดขุนนางออกมาถือป้ายอวยพร ซึ่งคำอวยพรจะเปลี่ยนไปตามความประสงค์ของผู้ว่าจ้าง

ชุดที่ ๕ ชุดพระเจ้าหลี่ซื่อหมิน⁶ เป็นชุดการแสดงเพื่อให้เกียรติแก่พระเจ้าหลี่ซื่อหมิน ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์ชีวิตถึงการอวยพรให้การแสดงจึงยังคงอยู่ต่อไป

การแสดงเบิกโรงทั้ง ๕ ชุดนี้ จะแสดงทั้งช่วงเช้าและช่วงกลางคืน การแสดงในวันแรกจะแสดงเบิกโรงครบทั้ง ๕ ชุด แต่วันถัดมาจะตัดการแสดงบางชุดออกไป อย่างไรก็ตาม การแสดง “ปวงเซียง” ชุด “เซียงกัซังจื้อ” หรือ “นางฟ้าประทานบุตร” เป็นการแสดงสำคัญ ที่จะมีพิธีกรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

๓.๓.๑.๒ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู เรื่อง “ตั้งอึ้ง” กับการแสดงปวงเซียงชุด “เซียงกัซังจื้อ”

การแสดงชุดนี้ตัดตอนจากนิทานเรื่องตั้งอึ้งซึ่งเป็นนิทานเรื่องหนึ่งในนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู เป็นตอนที่ตั้งอึ้งและนางฟ้าเสร็จสิ้นภารกิจจากการทำงานใช้หนี้ที่ได้ขายตัวเองให้แก่เศรษฐีเพื่อนำเงินมาทำศพให้พ่อของตน นางฟ้าได้อาลาตั้งอึ้งแล้วเดินทางกลับสู่สวรรค์และนัดหมายให้เขากลับมารับลูกในวันและเวลาเดียวกันนี้ในปีหน้า ในวรรณกรรมฉบับลายลักษณ์กล่าวว่เมื่อถึงวันที่นัดหมาย ตั้งอึ้งพบเด็กทารกสองคนนอนอยู่ที่บริเวณนั้น ดังคำที่นางฟ้าสัญญาไว้ แต่ในบพจจะต่างออกไป คือ ในตอนท้ายเรื่อง เมื่อตั้งอึ้งแยกจากนางฟ้าแล้ว ได้กลับไปเล่าเรียนจนสามารถสอบเป็น จอหงวน เมื่อถึงวันที่นัดหมายก็เดินทางมาพร้อมกับขบวนเกียรติยศ จากนั้นนางฟ้าก็เหาะลงมาจากสวรรค์ นำบุตรมาส่งให้ตั้งอึ้งนำไปเลี้ยงดู การนำเฉพาะตอนท้ายของนิทานมาเล่นในการแสดงปวงเซียงนี้ ไม่ได้เน้นประเด็นเรื่องความกตัญญู แต่เน้นที่ผลตอบแทนที่เกิดจากความกตัญญูของตัวละครเอกเป็นสำคัญ

⁶ บางตำรากล่าวว่า การแสดงชุดนี้ไม่ได้กล่าวถึงพระเจ้าหลี่ซื่อหมิน แต่กล่าวถึงพระเจ้าหลี่เหล็กกี ผู้ริเริ่มการแสดงงิ้วในอุทยานหลวง โดยเรียกการแสดงชุดนี้ว่า “เจ่งแป้” หรือการขับรำย จะมีนักแสดงชายแต่งชุดฮ่องเต้ หลี่เหล็กกีออกมาร้องรำพร้อมเสียงแตระยาว โดยเชื่อว่าเป็นการขับไล่สิ่งอัปมงคลก่อนเริ่มการแสดง การเป่าแตระยาวเลียนการเป่าแตระนำขบวนเสด็จของฮ่องเต้หรือการออกทัพ เพื่อให้ชาวบ้านหลีกเลี่ยงให้ ในสมัยโบราณ (แปลงนาม, ๒๕๔๙: ๕๘-๖๔)

การแสดงในชุด “เซียงกัซังจื้อ” นี้ จะมีผู้แสดงหลัก ๒ คน คือ ตังอึ้งย้ง และ นางฟ้า⁷ นอกจากนั้นจะมีผู้แสดงคนอื่นๆ อยู่ในขบวนแห่ ถือเครื่องประกอบยศเดินตาม เมื่อการแสดงจบลง ผู้แสดงเป็นตังอึ้งย้งและนางฟ้าจะอุ้มบุตรซึ่งเป็นตุ๊กตาเด็กที่ทำจากไม้แต่งตัวด้วยชุดสีแดง⁸ เรียกว่า “ไท่จื้อ” เดินลงมาจากเวทีพร้อมกับขบวนแห่ เพื่อมากราบไหว้เทพเจ้าประจำศาล นอกจากตุ๊กตา “ไท่จื้อ” แล้วผู้แสดงจะถือถาดที่ประกอบด้วยสิ่งของต่างๆ อันมีความหมายเป็นมงคล ประกอบด้วย

๑. หมวกจอหงวนสีแดง แสดงถึงการมียศศักดิ์เพิ่มพูน
๒. กิ่งทับทิมปักอยู่บน “เก้าจั่ง” หรือ “เก้าฮวก” ซึ่งหมายถึง จุกผม เป็นคำพ้องเสียงกับคำอวยพรในเรื่องของการหาปลาให้ได้เต็มลำเรือ หรือการออกงะย
๓. ป้ายอวยพร

ภาพที่ ๑๕๒ สิ่งของที่ใช้ในพิธีปวงเซียง เนื่องในงานชอบคุณเทพเจ้าปลายปี :
(ภาพจากศาลเจ้าแม่ทับทิม เซิงสะพานพุทธยอดฟ้า กรุงเทพฯ)

⁷ ผู้แสดงเป็นตังอึ้งย้ง และนางฟ้า จะเป็นคนเดียวกันกับที่แสดงเป็น ลีอหม่งเจ่ง และสุหยิน ในการแสดงชุด “เกียเสียหวย” ชุดที่ใช้แสดงก็จะเป็นชุดเดียวกัน คือ ผู้ชายใส่ชุดจอหงวน และผู้หญิงใส่ชุดสุหยิน หรือชุดที่คล้ายชุดแต่งงานของจีน

⁸ ตุ๊กตาไม้ไท่จื้อ ที่คณะจะนำมาใช้แสดงในชุด “เซียงกัซังจื้อ” เป็นตุ๊กตาองค์เดียวกับที่ทางคณะจิวบูชา ในฐานะที่เป็นหนึ่งในสามเทพเด็กผู้คุ้มครองโรงจิว ทางคณะจิวจะอัญเชิญองค์ใด หรือองค์กลางที่สวมมงกุฎมาช่วยพิธี เพราะถือว่าเป็นองค์ที่ทรงเครื่องเต็มยศแล้ว

ภาพที่ ๑๔๓ สิ่งของที่ใช้ในพิธีปวงเซียง เนื่องในเทศกาลกินเจ จะเห็นแผ่นป้ายสีเหลืองที่สื่อถึงเทศกาลกินเจ
(ภาพจากโรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร)

ผู้แสดงเป็นดั่งอัยยั้งและนางฟ้าจะนำ ตุ๊กตา “ไ้จื้อ” หมวกจอหงวน จุกผมปักกิ่งทับทิม และป้ายอวยพร มามอบให้แก่กรรมการศาลเจ้า เพื่อนำไปตั้งบูชาเทพเจ้า จาก การที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่าการแสดงปวงเซียงในงานวันเชิญเจ้าเทศกาลกินเจ ที่โรง เจโจวซือกง เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๑ ผู้ที่มาร่วมงานจะเข้าไปจับ ตุ๊กตา “ไ้จื้อ” และบรรดาสิ่งของต่างๆ โดยเชื่อว่าตุ๊กตาและสิ่งของต่างๆ ดังกล่าวจะนำพา สิริมงคลมาสู่ตัว นอกจากสิ่งของที่กล่าวมานี้แล้ว บางคนจะเพิ่มของมงคลอื่นๆ เช่น ลูกท้อ ก้อน ทองคำ หรือมี นักแสดงสวมหัวตุ๊กตาเป็นเทพเจ้าฮก ลก ซิว มาเสริมในขบวนด้วย หรือในบางครั้ง นักแสดงอื่นๆ จากชุดการแสดงปวงเซียงนอกเหนือจากดั่งอัยยั้ง และนางฟ้า ก็จะลงมาด้วย อย่างเช่น งานแสดงจิวเนื่องในวันเทศกาลลงวันเซียวเพื่อถวายแด่เทพเจ้าประจำศาลที่กง บริเวณ ปากซอยสุกร เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ผู้วิจัยพบว่ามีตัวละคร ชุนพลทั้ง ๖ จากชุด “หลักก๊กฮงเสียง” และ ลือหม่งเจ่ง และสุหยินจากชุด “เกียเสี่ยวหยวย” ลงมาร่วม พิธีถวายไ้จื้อแด่เทพด้วย

ภาพที่ ๑๔๔ นักแสดงที่แสดงเป็นดั่งอัยยั้ง และนางฟ้า นำตุ๊กตา “ไห้จ้อ” และสิ่งของที่ใช้ในพิธีปวงเซียง มาถวายแด่เทพเจ้า
(ภาพจากกุศลสถาน ถ้ำประทุน จังหวัดสระบุรี)

นอกจากพิธีกรรมเพื่อถวายพระพรแด่เทพประจำศาลเจ้าแล้ว ประชาชนทั่วไปที่มาสักการะเทพเจ้าในวันที่มีการแสดงจึงก็สามารถเข้าร่วมพิธีกรรมนี้ได้ ชาวบ้านทั่วไปจะเรียกว่า “พิธีปวงเซียง”

พิธีปวงเซียงสำหรับคนทั่วไปที่แสดงความประสงค์จะเข้าร่วมจะคล้ายกับการประกอบพิธีกรรมข้างต้นที่มีกรรมการศาลเจ้าเป็นตัวแทนผู้ร่วมพิธี จะต่างกันที่ผู้ร่วมพิธีจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นพิเศษ⁹ โดยมีขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม ดังนี้

(๑) ผู้แสดงเป็นดั่งอัยยั้งและนางฟ้าที่อุ้มตุ๊กตาไห้จ้อและสิ่งของต่างๆ เดินมาพร้อมขบวนแห่เกียรติยศ แล้วมาคุกเข่าหน้าโต๊ะบูชาในศาล

(๒) ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมนั่งคุกเข่าข้างกัน จากนั้น ผู้แสดงเป็นดั่งอัยยั้งและนางฟ้ายื่นหมวกขุนนาง บ้ายอวยพร จุกผมปักกิ่งทับทิม และตุ๊กตาไห้จ้อ ให้กับผู้เข้าร่วมพิธีกรรม

(๓) ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมทูลตุ๊กตาไห้จ้อ และสิ่งของต่างๆ เหนือศีรษะ เพื่อถวายเทพเจ้า จากนั้นเจ้าหน้าที่จะรับไปวางไว้บนโต๊ะบูชา และมอบส้มให้เพื่อเป็นสิริมงคล

⁹ จากการเก็บข้อมูลในภาคสนามที่โรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า อัตราการ “ปวงเซียง” ในเทศกาลกินเจจะอยู่ที่ ๑๕๐ บาท

ภาพที่ ๑๔๕ ผู้เข้าร่วมพิธีกำลังถวายตุ๊กตาให้จ้าว และสิ่งของต่างๆ แก่เทพเจ้า
(ภาพจากโรงเจท่าฉลอม จังหวัดสมุทรสาคร)

จากการสัมภาษณ์สุมา จรัสแนว (๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑) นักแสดงจ้าว อาวุโส คณะชินตงเจียซุงเฮียง ให้ข้อมูลว่าผู้ที่เข้าร่วมพิธีกรรมนี้ส่วนใหญ่เชื่อว่าจะได้รับสิริมงคล โชคลาภ วาสนา โดยเฉพาะหากใครต้องการมีบุตร ก็จะมาขอรับให้จ้าวในพิธีกรรมนี้ หรืออาจจะมาแก้บนเทพเจ้าด้วยการปวงเซียงก็สามารถทำได้

๓.๓.๒ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูกับการแสดงจ้าวเรื่อง

นอกจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู จะปรากฏในการแสดง “ปวงเซียง” ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ผู้วิจัยยังได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมจากการเก็บข้อมูลการแสดงจ้าวในหลายคณะพบว่า ในอดีตเคยมีจ้าวโบราณที่นำเนื้อเรื่องจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมาแสดงเป็นจ้าวเรื่อง หรือจ้าวที่จับตอนแสดงเป็นเรื่องยาว แต่ปัจจุบัน ในประเทศไทยไม่พบจ้าวคณะใดนำนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมาแสดงเป็นจ้าวเรื่อง เศรษฐพงษ์ จงสงวน ผู้เชี่ยวชาญด้านจีนศึกษา (สัมภาษณ์, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐) ให้ข้อมูลว่า เคยชมจ้าวเรื่อง “ไหล่วหลิมหวย” หรือ “พบกันที่พงอ้อ” ซึ่งเป็นจ้าวโบราณบันทึกเป็นแถบวิดิทัศน์ที่นำเนื้อเรื่องมาจากนิทานเรื่อง “เกียงซี” แต่ได้เพิ่มเติมสีสันของบทร้องและเปลี่ยนแปลงเนื้อเรื่องไปบ้าง มีเรื่องราวกล่าวถึงนางฟั่งซีผู้เป็นภรรยาของเกียงซีออกไปหาน้ำมาให้แม่สามีใช้ดื่มกิน แต่ระหว่างทางพบพายุใหญ่ ทำให้ต้องหยุดพักระหว่างทาง เมื่อกลับถึงบ้าน แม่สามีโกรธมาก เพราะคิดว่าไปเถลไถล จึงให้เกียงซีขับไล่นางออกจากบ้าน เกียงซีขัดใจแม่ไม่ได้ จึงต้องไล่นางไป แต่นางได้ไปอาศัยอยู่กับเพื่อนบ้าน และยังคงยกน้ำฝากให้เพื่อนบ้านนำไปให้แม่สามีใช้ จนกระทั่งวันหนึ่ง นางฟั่งซีและเกียงซีมาพบกัน โดยบังเอิญที่พงอ้อ นางจึงร้องตัดพ้อสามีด้วยความน้อยใจ ภายหลังทั้งสามก็สามารถปรับความเข้าใจและกลับมาอยู่ร่วมกันอีก

นอกจากเรื่องดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้พบวีซีดีตั้งหัวหรือหัวแผ่นเรื่อง “เซียงกีซังจื่อ” หรือ “นางฟ้าประทานบุตร” ซึ่งเป็นเรื่องเดียวกับนิทานเรื่อง “ตั้งอึ้ง” เป็นหนังตั้งหัวที่บันทึกการแสดงที่ฮ่องกง เป็นภาพยนตร์ตั้งหัวขาวดำซึ่งคาดว่าน่าจะบันทึกการแสดงเมื่อประมาณ ๔๐-๕๐ ปีก่อนอีกด้วย จากการสอบถาม สุมา จรัสแนว (สัมภาษณ์, ๑๒ กันยายน ๒๕๕๐) ซึ่งแสดงหัวมากกว่า ๕๐ ปี ได้ให้ข้อมูลว่าไม่เคยแสดง และไม่เคยพบคณะหัวใดนำนิทานชุดนี้มาแสดงในประเทศไทย

หัวเรื่อง “เซียงกีซังจื่อ” ที่กล่าวถึงในข้างต้น แม้เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องเดียวกันกับนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู เรื่อง “ตั้งอึ้ง” แต่หลายตอนมีความแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ ๖: ตารางเปรียบเทียบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูฉบับลายลักษณ์ กับหัวเรื่อง “เซียงกีซังจื่อ”

นิทานเรื่อง “ตั้งอึ้ง”	หัวเรื่อง “เซียงกีซังจื่อ”
เทพจากสวรรค์ส่งนางฟ้าลงมาช่วยเหลือตั้งอึ้ง	นางฟ้าลงมาช่วยเหลือตั้งอึ้งโดยพลการ
นางฟ้าอ่อนวอนและเกลี้ยกล่อมให้ตั้งอึ้งรับตนเป็นภรรยาด้วยตนเอง	นางฟ้าเรียกพระภูมิเจ้าที่มาช่วยเหลือ โดยปลอมเป็นชายชรามาช่วยเกลี้ยกล่อม และจัดงานแต่งงานให้ทั้งสอง
เศรษฐีที่เป็นเจ้านี่ตั้งอึ้งเป็นคนมีเมตตา	เศรษฐีที่เป็นเจ้านี่ตั้งอึ้งเป็นคนตระหนี่ถี่เหนียวและเห็นแก่ตัว
ตั้งอึ้งและนางฟ้าช่วยทอผ้ากันสองคน	มีคณะเจ็ดนางฟ้าลงมาช่วยทอผ้า
นางฟ้าลากลับสวรรค์หลังจากที่ช่วยเหลือตั้งอึ้งจนสำเร็จ	มีเทพจากสวรรค์ลงมาตามนางฟ้าให้กลับขึ้นสวรรค์
หลังจากนางฟ้ากลับขึ้นสวรรค์ ตั้งอึ้งจึงเดินทางกลับบ้านเกิด	หลังจากนางฟ้ากลับขึ้นสวรรค์ ตั้งอึ้งเดินทางไปสอบจอหงวน และได้รับตำแหน่ง
ตั้งอึ้งเดินทางมารับบุตรจากนางฟ้าตามเวลาที่กำหนด	ตั้งอึ้งเดินทางมารับบุตรจากนางฟ้าตามเวลาที่กำหนดพร้อมกับขบวนเกียรติยศ

จากความแตกต่างนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องของรายละเอียดที่เพิ่มเติมขึ้นในบทหัวเพื่อเพิ่มอรรถรสและความสนุกสนานให้แก่เนื้อเรื่อง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันไม่พบหัวเรื่องที่

นำนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมาแสดง คงพบเห็นแต่ที่มีการบันทึกการแสดงในต่างประเทศ และนำมาจำหน่ายในประเทศไทยเท่านั้น

จากข้อมูลการแสดงจิ้งจอกทั้งในส่วนของ “ปวงเซียง” และ การแสดงจิ้งจอกเรื่อง จะเห็นได้ว่า นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ในสังคมไทยเพราะอาศัยพิธีกรรมที่เป็นส่วน หนึ่งของการแสดงจิ้งจอก โดยที่การสื่อถึงคุณธรรมความกตัญญู กลับเป็นเรื่องที่ชาวจีนในสังคมไทยให้ ความสำคัญน้อยกว่าการเน้นเรื่องสิริมงคล และในส่วนของจิ้งจอกเรื่องนั้น ในปัจจุบันพบว่าไม่มีการ แสดงแล้ว เนื่องจากเป็นจิ้งจอกโบราณ นอกจากนั้นจากการที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์เจ้าของคณะจิ้งจอกปวงอี่ เซียง และครูผู้เขียนบทจิ้งจอกจากประเทศจีน (สัมภาษณ์, ๒๐ กันยายน ๒๕๕๑) ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสอง ได้ให้ทัศนะว่า แม้นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูจะมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อและพิธีกรรม ทั้ง ในพิธี “ปวงเซียง” และพิธีงเด็ก แต่ความยาวและความวากวนของเนื้อเรื่อง อีกทั้งยังมีเนื้อหาที่ เน้นหนักไปในการสอนคุณธรรมซึ่งไม่ดึงดูดใจผู้ชม ทำให้ความนิยมในการนำเนื้อเรื่องมาแสดงเพื่อ ความบันเทิงลดน้อยลงไป จึงคงเหลือแต่จิ้งจอกต่างประเทศที่ได้รับการบันทึกเก็บไว้ในรูปของสื่อ สมัยใหม่ และนำมาจำหน่ายในประเทศไทย ซึ่งนับว่าเป็นการปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของผู้ชม จิ้งจอกในปัจจุบันที่นิยมชมจิ้งจอกแผ่นหรือจิ้งจอกที่บันทึกในรูปแบบของVCDหรือDVDมากกว่าที่จะชมตามโรง จิ้งจอกเช่นในอดีต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๔ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสื่อสมัยใหม่

จากการเก็บข้อมูลสื่อสมัยใหม่ในสังคมไทย พบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ถ่ายทอดในสื่อสมัยใหม่ ประเภทการ์ตูนทั้งสิ้น ๓ ฉบับ ได้แก่

๓.๔.๑ ๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับการ์ตูน

๓.๔.๒ นิทานยอดกตัญญู

๓.๔.๓ ยอดคนกตัญญูรู้คุณ

๒ ฉบับแรก เป็นผลงานของนักวาดการ์ตูนที่เป็นคนไทย รวมทั้งต้นฉบับวรรณกรรมที่ใช้ก็เป็นฉบับที่คนไทยเรียบเรียง ส่วนฉบับที่ ๓ “ยอดคนกตัญญูรู้คุณ” เป็นฉบับที่แปลมาจากหนังสือการ์ตูนของประเทศสิงคโปร์ที่เดิมตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ ทั้ง ๓ ฉบับมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ ๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับการ์ตูน

ภาพที่ ๑๔๖ ภาพหน้าปกของหนังสือ ๒๔ ยอดกตัญญูฉบับการ์ตูน

“๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับการ์ตูน” เป็นวรรณกรรมเยาวชนในรูปแบบของหนังสือนิทานภาพ หรือหนังสือการ์ตูน ที่ถ่ายทอดเรื่องราวความกตัญญูจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู เป็นผลงานของชูเกียรติ เบ็ญจวรรณ มีนามปากกาที่เป็นที่รู้จักในวงการของสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทการ์ตูนว่า กาย เบ็ญจ หรือ กาย เบ็ญจวรรณ ซึ่งเป็นผู้ผลิตผลงานการ์ตูนวรรณคดีมากมาย เช่น กามนิตฉบับการ์ตูน รามเกียรติ์ฉบับการ์ตูน สามก๊กฉบับการ์ตูน พระอภัยมณี (ฉบับการ์ตูน ๔ สี) ศรีธนญชัย (ฉบับการ์ตูน ๔ สี) เป็นต้น

หนังสือ “๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับการ์ตูน” ฉบับนี้ ผู้วาดระบุดัตถุประสงค์การจัดทำ
ว่า

“ตอนแรกที่ผมคิดจะทำหนังสือเล่มนี้ ดูเหมือนจะไม่มีอะไรยาก แต่ความกดดันมันก็ถาโถมเข้ามา อยากทำหนังสือเล่มนี้ให้ดีที่สุด ซึ่ง แทนที่จะเขียนเพียงภาพเดียวในหนึ่งหน้าแบบทั่วๆ ไป เพื่อเป็นการประหยัดเวลาแต่ผมกลับเลือกที่จะชอยชองเหมือนการ์ตูนคอมิกส์ เพื่อให้เด็กๆ เข้าถึงได้ง่ายขึ้น สนุกมากขึ้น เหมือนได้อ่านการ์ตูนในแบบที่คุณเคย...ความหวังลมๆ แล้งๆ ของผม ขอแค่คนหมื่นคนในหกสิบล้านคนไทย ได้ซื้อหนังสือเล่มนี้ คนสิบคนในหมื่นคน ได้อ่านหนังสือแล้วรู้สึกคิดถึงคุณพ่อคุณแม่ และหนึ่งในนั้นอาจมีซักคนได้ระลึกถึงบุญคุณของพวกเขา จนนอนจะเป็นหนึ่งในลูกยอดกตัญญู เพียงเท่านี้ก็เกินพอแล้วครับ”

(กาย เบ็ญจ, ๒๕๔๙: คำนำ)

เมื่อวิเคราะห์คำปรารภดังกล่าวเปรียบเทียบกับผลงานแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า องค์ประกอบต่างๆ ในเล่มล้วนตบโจทย์ของการทำหนังสือที่เข้าถึงเนื้อหาได้ง่าย เหมาะกับเยาวชนในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีนำหน้าสิ่งอื่นใด การใช้สื่อที่สามารถดึงดูดใจ กระตุ้นความใคร่รู้ จึงน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่จะให้เยาวชนได้สัมผัสกับคุณค่าของอดีตและรากเหง้าของตน ซึ่งผู้วาดก็ได้สร้างความน่าสนใจขึ้นด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย และที่สำคัญคือการนำลายเส้นหรือลักษณะของการ์ตูนญี่ปุ่นมาผสมผสานเข้ากับเนื้อหาของนิทานสื่อคุณธรรม ทำให้หนังสือมีความทันสมัย สามารถดึงดูดความสนใจผู้อ่านที่มุ่งเน้นกลุ่มเด็ก และเยาวชนได้เป็นอย่างดี

ในส่วนของเนื้อหา พบว่าผู้วาดใช้ต้นฉบับวรรณกรรมของระบิล บุนนาค เป็นหลัก โดยเรียบเรียงเนื้อหาใหม่ให้กระชับ และเปลี่ยนถ้อยคำสำนวนให้อ่านเข้าใจง่ายมากขึ้น และใช้ภาพการ์ตูนเล่าเรื่องเป็นหลัก โดยมีตัวหนังสือเป็นส่วนประกอบ บางเรื่อง ผู้วาดจะดัดแปลงเรื่องราวเพียงเล็กน้อย เช่น ตอนก้วยก็อตตูลูกเพื่อแม่ ในฉบับของระบิล บุนนาค รวมถึงฉบับอื่นๆ จะกล่าวเพียงว่าบ้านของก้วยก็อตร่ำรวยขึ้นมาได้ด้วยเหตุผล ๓ ประการ คือ ความกตัญญูตเวทีของก้วยก็อ ความโอบอ้อมอารีมีเมตตาของมารดา และภรรยาที่อยู่ในโอวาทเชื่อฟังสามี เทวดาจึงพอใจให้ก้วยก็อคิดฝึกลูก และบันดาลทองเพื่อให้พบในขณะซุดดิน แต่ในฉบับการ์ตูน ผู้วาดจะระบุอย่างตรงไปตรงมาเลยว่า

“มีเทพองค์หนึ่งเห็นแรงแห่งความกตัญญูของก้วยก๊อ
ความโอบอ้อมอารีของผู้เป็นย่า และเห็นคุณงามความดี อยู่ใน
โอวาทของภรรยา ก้วยก๊อ จึงเนรมิตปาฏิหาริย์ให้กับครอบครัวนี้”
(กาย เบ็ญจ, ๒๕๔๙)

พร้อมกับวาดรูปเทวดาองค์นั้นออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม

ภาพที่ ๑๔๗ ภาพเทวดาที่来帮助เหลือครอบครัวเกียงซี

นอกจากนั้น ในตอนท้ายเรื่องยังเปลี่ยนแปลงจากการขุดดินแล้วพบทอง
เป็นก้วยก๊อพบผ้าห่อทองคำอยู่ใต้ต้นไม้ระหว่างเดินเข้าไปในป่าลึก การตัดแปลงด้วยบทนี้อาจจะ
เป็นเพราะผู้วาดต้องการทำให้เนื้อเรื่องจากวรรณกรรมต้นฉบับที่ค่อนข้างจะเป็นนามธรรมที่เข้าใจ
ยาก มาเป็นรูปธรรมที่เข้าใจง่ายขึ้น

โดยรวมแล้ว “๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับการ์ตูน” ยังคงเนื้อหาของต้นฉบับ คือ
ยี่จี้บี่เห่าฉบับที่ ร.บุณนาค เป็นผู้เขียนเอาไว้ได้เป็นอย่างดี แม้จะมีการเปลี่ยนแปลง แต่เป็นการ
เปลี่ยนแปลงเพื่อความเหมาะสมของรูปแบบการ์ตูนที่ต้องสั้นกระชับ สามารถเข้าใจได้ง่าย อธิบาย
เนื้อเรื่องภายในพื้นที่ที่จำกัดได้ และสอดคล้องกับรูปการ์ตูนที่เป็นหลักในการดำเนินเรื่อง ทั้งหมดนี้
เป็นปัจจัยที่ทำให้ “๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับการ์ตูน” เป็นหนังสือนิทานที่มีรูปแบบการนำเสนอที่
ทันสมัยและตรงกับความสนใจของผู้อ่านซึ่งเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน

๓.๔.๒ นิทานยอดกตัญญู

หนังสือนิทานยอดกตัญญูที่ ร.บุณนาค เป็นผู้รวบรวมและเรียบเรียง โดยมีกิ่งอง ราชไกรเป็นผู้วาดภาพประกอบ นิทานชุดนี้เป็นนิทานภาพ พิมพ์สี่สี ประกอบด้วยนิทานทั้งหมด ๔ เล่ม ในแต่ละเล่มมีนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูอยู่ ๑ เรื่อง และจะแทรกนิทานจากชุดสามสิบหก ยอดกตัญญูเพิ่มเติมเข้ามาด้วย ยกเว้นเล่มเมียนจื่อเคียนกับแม่เลี้ยงใจดำเอียง นิทานทั้ง ๔ เล่มมี รายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ ๑๔๘ ภาพหน้าปกหนังสือนิทานยอดกตัญญู เล่ม ๑

(๑) เล่ม ๑ มีนิทาน ๑ เรื่อง ได้แก่ เรื่อง “เมียนจื่อเคียนกับแม่เลี้ยงใจดำเอียง”

ภาพที่ ๑๔๙ ภาพหน้าปกหนังสือนิทานยอดกตัญญู เล่ม ๒

(๒) เล่ม ๒ ประกอบด้วยนิทานจำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ เรื่อง “ทัมจื่อริดนมกวางในฝูง” และเรื่อง “ฟานชวนลูกกตัญญูที่ไม่ยอมทำร้ายตนเอง” ซึ่งเป็นเรื่องของเด็กชายชื่อว่า

“ฟานชวน” ที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่เป็นอย่างมาก แม้จะอายุเพียง ๘ ขวบ แต่ก็ปรนนิบัติดูแลพ่อแม่อย่างผู้ใหญ่กระทำ และสิ่งที่โดดเด่นที่สุดคือ การยึดถือคุณธรรมตามคัมภีร์กตัญญู ซึ่งกล่าวว่า ร่างกายของเราทุกส่วนเป็นสิ่งที่เกิดมาจากพ่อแม่ ผู้เป็นลูกต้องรักษาไว้ให้ดี ไม่ควรทำให้ร่างกายบาดเจ็บจนพ่อแม่ต้องเสียใจ ซึ่งฟานชวนก็ไม่ยอมทำเรื่องให้ตัวเองบาดเจ็บจนพ่อแม่ต้องเสียใจ แม้ตัวเองทำงานไม่ระวังถูกมีดบาดอย่างไม่ตั้งใจก็รู้สึกเสียใจเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามฟานชวนก็ไม่บอกให้พ่อแม่รู้ เพราะกลัวว่าท่านทั้งสองจะต้องคอยเป็นห่วงเป็นใย

ภาพที่ ๑๕๐ ภาพหน้าปกหนังสือนิทานยอดกตัญญู เล่ม ๓

(๓) เล่ม ๓ ประกอบด้วยนิทานจำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ เรื่อง “ใจแก้วแม่ ล้อbung ใจกตัญญู” และเรื่อง “หมู่บ้านกตัญญู” ซึ่งกล่าวถึงชายหนุ่มชื่อว่า “พานจ้ง” ต้องพาพ่อหนีภัยโจรร้ายที่เข้ามายังหมู่บ้าน เมื่อหนีโจรไม่ทัน ก็ใช้ร่างกายของตนเข้าขวางโจรร้ายที่จะทำร้ายพ่อ จนตัวเองถูกโจรฟัน อากาศปางตาย เพื่อนโจรเห็นความกตัญญูของพานจ้ง จึงให้เพื่อนของตนหยุดการกระทำอันป่าเถื่อน พานจ้งและพ่อจึงรอดตาย เมื่อเรื่องนี้รั่วลือไป ฮองเต้จึงพระราชทานนามหมู่บ้านที่พานจ้งอาศัยว่า “หมู่บ้านกตัญญู”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

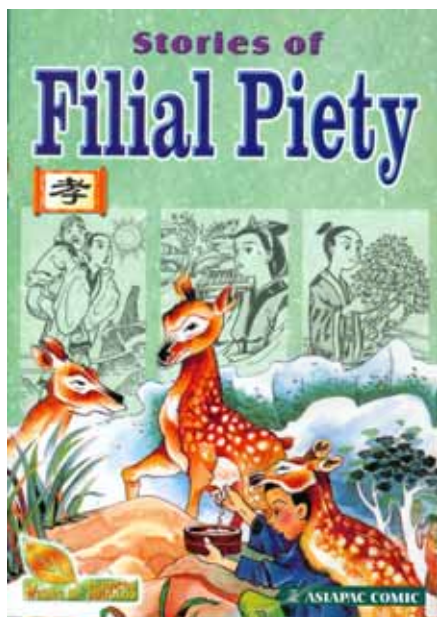

ภาพที่ ๑๕๑ ภาพหน้าปกหนังสือนิทานยอดกตัญญู เล่ม ๔

(๔) เล่ม ๔ ประกอบด้วยนิทานจำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ เรื่อง “เล่าโล่จื่อสร้างทำเป็นเด็ก” และเรื่อง “ข้าวตังกุ๊ยซัพ” ซึ่งกล่าวถึงเลขานายอำเภอท่านหนึ่ง ชื่อว่า “เงินอี้” ที่มีความกตัญญูต่อแม่เป็นอย่างมาก ทุกวันหลังจากเลิกงานที่อำเภอแล้ว เขาจะต้องไปที่ห้องครัวและขอข้าวตังกัน กระทั่งซึ่งเป็นของโปรดของแม่จากพ่อครัวเพื่อนำไปให้แม่ทุกวัน วันหนึ่งมีโจรร้ายบุกมาที่อำเภอทางการต้องระดมกำลังไปสู้รบ เงินอี้จึงอาสาออกรบ และแบกถุงข้าวตังติดตัวไปด้วยเพื่อหวังว่าหลังจากเสร็จภารกิจจะได้นำข้าวตังไปให้แม่ได้ทันที แต่การสู้รบยืดเยื้อ หนักหนา กองทหารอาสาของทางการพ่ายแพ้ เงินอี้ต้องหนีเข้าป่าไป เขาต้องเดินทางอยู่ครึ่งค่อนวัน โดยที่ไม่มีอะไรตถึงท้อง จนกระทั่งเขาคิดถึงแม่ขึ้นมา เพราะกลัวว่าเมื่อตัวเขาตายไป แม่จะต้องลำบาก ไม่มีใครหาข้าวตังให้ ทันใดนั้นเงินอี้ก็คิดขึ้นมาได้ว่าเขานำข้าวตังติดตัวมา เงินอี้ตั้งใจเป็นอย่างมาก นำข้าวตังขึ้นมากินประทังชีวิต จนรอดตายกลับมาหาแม่ได้ในที่สุด

ผู้จัดทำ “นิทานยอดกตัญญู” ชุดนี้เลือกคำอธิบายประกอบภาพจากหนังสือ ๒ เล่ม คือ ในส่วนของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูจะนำเนื้อเรื่องมาจาก หนังสือเรื่อง “๒๔ ยอดกตัญญู” ฉบับที่ ร.บุณนาค เป็นผู้รวบรวมและเรียบเรียง ส่วนที่สอง ซึ่งเป็นส่วนของนิทาน ๓๖ ยอดกตัญญู นำเนื้อเรื่องมาจากหนังสือเรื่อง “๓๖ ยอดกตัญญู” ฉบับฤดี สานธรรม เป็นผู้แปล เนื้อเรื่อง ที่ผู้จัดทำนำมาใช้อธิบายประกอบภาพนั้นไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมถ้อยคำจำนวน คงใช้เนื้อเรื่องเดิมทั้งหมด

๓.๔.๓ ยอดคนกตัญญูรู้คุณ

ภาพที่ ๑๕๒ ภาพหน้าปกหนังสือ “Stories of Filial Piety”
ต้นฉบับจากประเทศสิงคโปร์ ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ

ภาพที่ ๑๕๓ ฉบับแปลเป็นภาษาไทย

“ยอดคนกตัญญูรู้คุณ” เป็นหนังสือวรรณกรรมภาพ ชุดส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งในชุดประกอบไปด้วยนิทานทั้งหมด ๘ เล่ม ตามคุณธรรมทั้งแปดที่เป็นคำสอนของลัทธิขงจื้อ ซึ่งเป็นค่านิยมอันล้ำค่าในการดำรงชีวิตของชาวจีนทั้งบนแผ่นดินใหญ่ และในต่างประเทศ ได้แก่

๑. ยอดคน จงรักภักดีต่อแผ่นดิน
๒. ยอดคน กตัญญูรู้คุณ
๓. ยอดคน เมตตากรุณา
๔. ยอดคน ผู้รู้ค่าแห่งรัก
๕. ยอดคน จรรยางาม
๖. ยอดคน พితักษะคุณธรรม
๗. ยอดคน ผู้เที่ยงธรรม
๘. ยอดคน เกียรติพระนาง

หนังสือ “ยอดคน กตัญญูรู้คุณ” แปลมาจากหนังสือ “Stories of Filial Piety” ซึ่งเป็นหนึ่งในหนังสือชุด “Values for Success” ที่สำนักพิมพ์ Asiapac Comic ประเทศสิงคโปร์ จัดพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ หนังสือการ์ตูนฉบับนี้ โก๊ะเป่ยกี้ (Goh Pei ki) เป็นผู้รวบรวมและวงจ

(Wu Jing) เป็นผู้แปลจากภาษาจีนเป็นภาษาอังกฤษ ส่วนของภาพการ์ตูนนั้น ต้นซุนหวาย (Tan Choon Wai) เป็นผู้วาด ส่วนฉบับพากย์ไทยมี ต้นหลิว เป็นผู้แปล

รูปแบบของหนังสือ “ยอดคนกตัญญูรู้คุณ” เป็นลักษณะของการ์ตูนคอมิกส์ แบ่งภาพเป็นช่องๆ มีบอลลูกุน หรือกล่องข้อความ ใส่คำพูดของตัวละคร ชื่อตัวละครที่ใช้จะเขียนสำเนียงภาษาจีนกลางตามต้นฉบับภาษาอังกฤษ ในส่วนของเนื้อหา โดยรวมแล้วเหตุการณ์หลักๆ จะเหมือนกับฉบับที่แพร่หลายในประเทศไทย แต่บางเรื่องจะมีเนื้อหาปลีกย่อยแตกต่างออกไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่๗: ตารางเปรียบเทียบเนื้อหาของการ์ตูน “ยอดคนกตัญญูรู้คุณ” และ นิทานจีน ชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่แพร่หลายในประเทศไทย

เรื่อง	ฉบับที่แพร่หลายในประเทศไทย	ฉบับการ์ตูนแปลจากประเทศสิงคโปร์
๑. เต๋อสู่น	- น้องชายวางแผนกลั่นแกล้งถึง ๒ ครั้ง คือ หลอกให้ลงไปไถบ่อน้ำ และ หลอกให้ปีนขึ้นไปซ่อมหลังคา - ภรรยาเต๋อสู่นรู้ทัน หาทางป้องกันภัยให้	- น้องชายวางแผนกลั่นแกล้งเพียงครั้งเดียวคือ ตอน หลอกให้ลงไปไถบ่อน้ำ - ภรรยาไม่มีบทบาทในการช่วยเหลือ
๒. ทังจื่อ	- เป็นเจ้าเมืองทัง	- เป็นเด็กชายลูกชาวบ้านสามัญ
๓. เล่าไล่จื่อ	- เล่าไล่จื่อหามน้ำแล้วหกล้มทำให้พ่อแม่กังวลถึงวัยของตนเอง	- พ่อแม่หัวเราะเพราะเห็นเด็กเล่นดนตรี เล่าไล่จื่อจึงแต่งกายเป็นเด็ก เล่นดนตรีให้พ่อแม่ดู และแก่งหาบน้ำหกล้มให้พ่อแม่หัวเราะ
๔. เต็งหลัง	- เพื่อนบ้านมาทำลายรูปสลักพ่อแม่ของ เต็งหลัง	- ภรรยาเต็งหลังใช้เข็มแทงรูปสลัก
๕. เกียงซี	- ลูกสะใภ้ถูกไล่ออกจากบ้านเพราะแม่ของ เกียงซีคิดว่าทำตัวเถลไถล	- ไม่ได้กล่าวถึงตอนขับไล่ลูกสะใภ้
๖. เฮ่งเพา	- ไปเฝ้าหลุมศพของแม่ทุกครั้งที่ฝนตกฟ้าร้องแม่ล่วงสู่วัยชรา	- พ่อแม่มาเข้าฝันว่าได้ขึ้นสวรรค์แล้ว จึงเลิกไปเฝ้าหลุมศพตอนฟ้าร้อง
๗. ยูงิมหลู	- ฉบับพระเจินจินอักษรกล่าวว่า พ่อของ ยูงิมหลูเสียชีวิต ไม่สามารถรักษาได้ แต่ฉบับระบิล บุนนาค กล่าวว่า ฟ้าดินเห็นใจ จึงบันดาลให้หายป่วย	- ยูงิมหลูอ่อนนอนเทพเจ้า จนสวรรค์เมตตาบันดาลให้พ่อหายป่วย
๘. ทังฮูหยิน	- ทังฮูหยินให้แม่สามีมีนมจากอกตน	- ทังฮูหยินไม่ได้ให้แม่สามีมีนมจากอกตน

ตารางเปรียบเทียบข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ซึ่งมีผู้รวบรวมและเรียบเรียงไว้มากมายหลายสำนวน ทั้งฉบับภาษาจีนและฉบับที่มีผู้เรียบเรียงหรือแปลเป็นภาษาต่างๆ ต่อกันมา อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าความหลากหลายของสำนวนจะไม่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์หลักของเรื่องซึ่งจะยังคงเหมือนกันทุกสำนวน ส่วนที่แตกต่างจะเป็นเพียงรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น การที่เหตุการณ์หลักของเรื่องสามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่เปลี่ยนแปลงรายละเอียด ส่งผลต่อผู้รับสาร ทั้งการดูจิตกรรมในศาสนสถานที่ตัดตอนเฉพาะเหตุการณ์หลักของเรื่อง การฟังบทร้องในพิธีงเด็กซึ่งสามารถเข้าใจและจดจำเรื่องราวของนิทานได้ แม้จะไม่สามารถจำเรื่องราวได้ทั้งหมดก็ตาม

นอกจากสื่อการ์ตูนทั้ง ๓ ฉบับข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้พบสื่อสมัยใหม่ประเภทหนังสือเสียง ในรูปแบบ “MP3” ซึ่งจำหน่ายพร้อมกับหนังสือ ๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับที่ ร.บุณนาค เป็นผู้รวบรวมและเผยแพร่โดยธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงรายละเอียดของเนื้อหา และวัตถุประสงค์การเผยแพร่ไว้แล้วในส่วนของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่นำเสนอผ่านวรรณกรรม รวมทั้งพบว่ามีการนำนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูไปเผยแพร่ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ในรูปแบบกระดานสนทนา เช่น <http://vegetarian.trangzone.com> นำภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูพร้อมชื่อเรื่องทั้งภาษาจีน คำอ่านเป็นภาษาจีนฮกเกี้ยน และคำแปลภาษาไทยประกอบภาพมานำเสนอ เป็นต้น

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่นำเสนอผ่านสื่อสมัยใหม่ประเภทการ์ตูน ทั้ง ๓ ฉบับที่กล่าวมาข้างต้นล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อคุณธรรมความกตัญญูสู่กลุ่มผู้รับสารคือกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยมีการปรับเนื้อหา และวิธีการนำเสนอให้ดึงดูดความสนใจเด็กและเยาวชน มีการนำเทคนิคการวาดการ์ตูนแบบญี่ปุ่นที่เน้นความน่ารัก ทันสมัย เหมาะกับความต้องการของเด็กในปัจจุบัน และสอดคล้องกับตลาดการบริโภคหนังสือ ปัจจุบันมีการนำวรรณคดีไทย นิทานพื้นบ้านหรือตำนาน พงศาวดารต่างๆ มานำเสนอในรูปแบบการ์ตูนเชิงวิชาการอย่างมากมาย นับว่าเป็นการใช้เทคนิคความทันสมัยมาสืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบันได้อย่างดียิ่ง

บทที่ ๔

วิเคราะห์การดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยปัจจุบัน และในอนาคต

ในบทที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้กล่าวถึงรูปแบบและเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ดำรงอยู่ในสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ วรรณกรรม จิตรกรรม พิธีกรรม การแสดง และสื่อสมัยใหม่ไปแล้ว ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ในประเด็นเรื่องการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทย โดยจำแนกเป็น ๓ หัวข้อใหญ่ดังนี้

- ๔.๑ ลักษณะการดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในรูปแบบต่างๆ
- ๔.๒ ปัจจัยการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยปัจจุบัน
- ๔.๓ แนวโน้มการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยในอนาคต

๔.๑ ลักษณะการดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในรูปแบบต่างๆ

ลักษณะการดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ถ่ายทอดผ่านสื่อต่างๆ ได้ปรับเนื้อหาและรูปแบบวิธีการนำเสนอให้ตรงตามความต้องการของกลุ่มผู้รับสาร ซึ่งทำให้นิทานชุดนี้มีช่องทางในการนำเสนอและได้รับคัดสรรมาผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะขอเสนอผลการวิเคราะห์ลักษณะการดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสื่อแต่ละรูปแบบ โดยลำดับดังนี้

(๑) ลักษณะการดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในรูปแบบวรรณกรรม

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในรูปแบบวรรณกรรม มีวิธีการนำเสนอที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการตีพิมพ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญ จำแนกได้ ๒ ประการคือ

ก. ตีพิมพ์เพื่อเป็นธรรมทานและเพื่อใช้เป็นหนังสืออ่านทั่วไป

การนำนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมาตีพิมพ์เผยแพร่เพื่อเป็นธรรมทาน หรือเป็นหนังสือที่ระลึกในงานศพ เป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ทำให้วรรณกรรมชุดนี้ดำรงอยู่ การตีพิมพ์ในลักษณะนี้ทำให้ไม่เป็นการเจาะจงกลุ่มผู้อ่าน พบว่าวิธีการนำเสนอของหนังสือใน

กลุ่มนี้จะมีการเรียบเรียงเนื้อหา โดยสอดแทรกธรรมะทางพุทธศาสนา หรือลัทธิศาสนาอื่นๆ ตามทัศนะของผู้เขียนหรือผู้ตีพิมพ์ ซึ่งเป็นธรรมะที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้อ่านทั่วไป โดยเฉพาะที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ เช่น หนังสือ **๒๔ ยอดกตัญญู** ของ ร.บุณนาค จะแทรกธรรมะเรื่องความกตัญญูของท่านพุทธทาสภิกขุเอาไว้ หรือหนังสือ **๗๐ ภาพกตัญญู** จะแทรกบทกลอนเกี่ยวกับความกตัญญู บทสวดมนต์บูชาพระแม่กวนอิม หรืออานิสงส์แห่งธรรมทานไว้ในเล่มเป็นต้น

ในส่วนของงานตีพิมพ์หนังสือในกลุ่มนี้พบว่า ในปัจจุบันมีกลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น สถาบันบวรลือธรรม และธรรมสภา เป็นองค์กรที่ตีพิมพ์เผยแพร่หนังสือธรรมะซึ่งไม่ได้หวังผลกำไร แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้หนังสือธรรมะเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมแพร่หลายในสังคม เพื่อสร้างความแพร่หลายดังกล่าว จึงได้มีการนำนิทานจินตนิยายยอดเยี่ยมมาตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ **ยี่จับสี่เห่า** และ **๗๑ ยอดกตัญญู**

นอกจากสถาบันบวรลือธรรมและธรรมสภาแล้ว สำนักพิมพ์สุภาพใจที่เป็นผู้เผยแพร่งานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจีน และตีพิมพ์นิทานจินตนิยายยอดเยี่ยมมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ยังได้จัดพิมพ์ **ยี่จับสี่เห่า หรือ ๒๔ ยอดกตัญญู** และยังจัดทำในรูปแบบของหนังสือการ์ตูนอีกด้วย รวมถึงองค์กรการกุศลต่างๆ ก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ต่างจัดพิมพ์นิทานจินตนิยายยอดเยี่ยมออกตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่คำสอนอันดีงามของชาวจีนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในรูปแบบของหนังสือที่แจกจ่ายตามวัด ศาลเจ้า หรือโรงเจ ได้แก่ **๗๐ ภาพกตัญญู และทางสายตรง** ที่สำคัญคือการจัดพิมพ์หนังสือเพื่อเป็นที่ระลึกในงานต่างๆ โดยเฉพาะงานศพซึ่งมีประวัติการตีพิมพ์มาอย่างยาวนาน ฉบับที่สำคัญและได้รับความนิยมได้แก่ **ยี่จับสี่เห่า** ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ และ **ยี่จับสี่เห่า หรือ ๒๔ ยอดกตัญญู** ซึ่งรวบรวมได้มากกว่า ๒๐ ฉบับ การตีพิมพ์โดยมีวัตถุประสงค์เช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นิทานจินตนิยายยอดเยี่ยมดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย

ข. ตีพิมพ์เพื่อเป็นแบบเรียนและหนังสือนิทานสำหรับเด็กและเยาวชน

นิทานจินตนิยายยอดเยี่ยมในสังคมไทยรับรู้อย่างแพร่หลาย เป็นเพราะปัจจัยประการหนึ่งคือการได้รับคัดสรรมาเป็นแบบเรียน และเป็นหนังสือนิทานสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อเผยแพร่คุณธรรมเรื่องความกตัญญู ด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าว ทำให้มีการพิมพ์แบบเรียนและนิทานต่างๆ อย่างแพร่หลาย ได้แก่

๑. ตรุณศึกษา ตอนหนูเล่าไอชื้อ
๒. หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
ตอนสำคัญที่คำพูด
๓. ๓๖ ยอดกตัญญู
๔. ยี่สิบสี่ยอดกตัญญู
๕. นิทานยอดกตัญญู
๖. ๓๐ นิทานยอดกตัญญู
๗. นิทานกตัญญูไทย-จีน-ญี่ปุ่น

ผู้วิจัยพบว่าการ์ตูนที่พิมพ์หนังสือทั้ง ๗ รายการข้างต้น ผู้เขียนหรือผู้ตีพิมพ์ได้ปรับวิธีการนำเสนอให้เหมาะสมสอดคล้องกับกลุ่มผู้อ่านที่เป็นเด็กและเยาวชน เช่น เรื่องหวงเซียง...หนูน้อยยอดกตัญญู จากหนังสือ ๓๖ ยอดกตัญญู ผู้เขียนสอดแทรกคำสอนสำหรับเด็กในสวนศุภกันท้ายบท ดังนี้

“... คุณ หนู ๆ ค่ะ เตี่ย ว นี้ เรา มี
เครื่องปรับอากาศกันแล้ว ไม่จำเป็นต้องใช้ตัวเองเป็น
เครื่องปรับอากาศให้บุพการีเหมือนอย่างหวงเซียงอีก
แล้ว แต่ไม่ใช่ประเด็นหลักของนิทานเรื่องนี้ ประเด็น
หลักคือ ในฐานะลูก เราจะต้องกตัญญูต่อพ่อแม่...”

(ฤดี สานธรรม, ๒๕๔๕: ๑๑๖-๑๑๗)

หรือหนังสือนิทานยอดกตัญญูของบุหรง ที่นำเนื้อความมาจากฉบับของพระเจนจันอักษรซึ่งเป็นสำนวนภาษาที่เด็กอาจจะอ่านเข้าใจยากก็ปรับภาษาให้เข้าใจง่ายขึ้นหรือเพิ่มเติมบทสนทนาลงไป นอกจากนี้ยังมีการเรียบเรียงเนื้อความให้สั้นกระชับ จัดรูปเล่มให้กะทัดรัด เช่น หนังสือยี่สิบสี่ยอดกตัญญูของสมศิลป์ ฅามณังสะ ที่เรียบเรียงเรื่องให้จบเพียงหน้าเดียว และรูปเล่มมีขนาดเล็ก เป็นต้น การตีพิมพ์โดยมุ่งที่กลุ่มผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญนี้ ทำให้นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมีการผลิตซ้ำ และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนออย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถตอบสนองของความต้องการของกลุ่มผู้อ่านโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนนั่นเอง

(๒) ลักษณะการดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอเนื้อหาของนิทานจีนชุด ยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในรูปแบบจิตรกรรม

วิธีการนำเสนอเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูผ่านภาพจิตรกรรมใน ศาสนสถานเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ผู้วิจัยพบว่า มี ลักษณะวิธีการนำเสนอภาพจิตรกรรม ๒ ประการ ได้แก่

ก. ความหลากหลายในการนำเสนอภาพนิทาน

ผู้วิจัยพบว่าภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูสามารถ นำเสนอได้หลากหลายวิธี ทั้งภาพเขียนสี ภาพปูนต้ำ การลงรักปิดทอง ภาพตัดน้ำปูน หรือบน กระเบื้องเซรามิค รวมทั้งหลากหลายสถานที่ที่จะนำภาพไปตกแต่ง ไม่ว่าจะเป็น คาน ฝาผนังทั้ง ภายนอกและภายในศาสนสถาน จั่ว ลับแล (ฉากกั้นห้อง) หรือบนเครื่องเรือน นอกจากนี้ การ เลือกรื่อง หรือจำนวนของเรื่องก็ไม่ได้มีข้อจำกัดในการเลือกนำเสนอ สุภาวดี สนธิเดชกุล (สัมภาษณ์, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๑) เจ้าของบริษัทรับก่อสร้างและตกแต่งศาสนสถานจีน ได้ให้ ข้อมูลว่าการตกแต่งศาสนสถานด้วยภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูนั้น ไม่มีข้อจำกัดเรื่อง วิธีการนำเสนอ และสถานที่ที่จะวาด แต่ขึ้นอยู่กับช่างและความเหมาะสมของสถานที่ที่จะตกแต่งเป็น สำคัญ ความหลากหลายและการไม่มีข้อจำกัดของวิธีการนำเสนอนี้ ทำให้ภาพจิตรกรรมจาก นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูได้รับความนิยมจากช่าง ที่สามารถเลือกนำไปปรับใช้ในแต่ละ สถานที่ได้ตามความเหมาะสม

ข. ภาพต้นฉบับของนิทาน

การวาดภาพในศาสนสถานต่างๆ โดยมีภาพต้นฉบับจากหนังสือนิทาน จีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูร่วมกัน ทำให้ช่างวาดภาพ ถ่ายทอดวรรณกรรมชุดนี้ได้ง่าย

จากข้อมูลภาพจิตรกรรมที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาพบว่าภาพจิตรกรรมส่วน ใหญ่หากเป็นนิทานในตอนหรือเหตุการณ์เดียวกัน มักจะมีองค์ประกอบของภาพที่คล้ายหรือ ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เป็นเพราะ ช่างวาดภาพจะใช้ต้นฉบับจากภาพประกอบในวรรณกรรมลายลักษณ์ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ฉบับภาษาจีนร่วมกัน ตามประวัติของวรรณกรรมพบว่าตั้งแต่เริ่มมี การเรียบเรียงก็มีผู้วาดภาพประกอบนิทานเอาไว้ จากนั้นภาพประกอบนี้ก็แพร่หลายออกไป และมี ผู้วาดขึ้นในภายหลังอีกหลายรูปแบบ แต่ส่วนใหญ่องค์ประกอบก็จะไม่ต่างกัน ช่างจึงนำภาพ เหล่านี้มาใช้เป็นต้นแบบในการวาดภาพจิตรกรรมตกแต่งศาสนสถาน

อนึ่ง เมื่อนำภาพจิตรกรรมที่พบในประเทศไทยเปรียบเทียบกับของต่างประเทศทั้งที่เป็นวัตถุโบราณ และศิลปะที่สร้างขึ้นในสมัยใหม่ ก็พบว่ามิ่งค์ประกอบที่ใกล้เคียงกัน จะต่างกันเพียงรายละเอียดของภาพเพียงเล็กน้อยที่ไม่ได้มีผลต่อเรื่องราวของนิทาน

ปัจจัยในเรื่องภาพต้นฉบับนี้เอง ทำให้การสืบทอดภาพจิตรกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยเป็นไปได้ง่าย แม้จะเป็นช่างคนไทยซึ่งไม่รู้หรือเข้าใจวัฒนธรรมจีน หรือแม้กระทั่งไม่ทราบเรื่องราวของนิทาน ก็สามารถวาดตามภาพต้นฉบับได้

(๓) ลักษณะการดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูผ่านบทร้องในพิธีกรรม

บทร้องที่ใช้ในพิธี “โอยปอดะ โอยไนตี้” ในพิธีงิ้วเด็กเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ บทร้องนี้มีเนื้อหาที่สั้นและมีบทบาทเป็นภาพฉายเรื่องราวความกตัญญูของตัวละครที่คอยตักเตือนสั่งสอน หรือสื่อสารคุณธรรมความกตัญญูของตัวละครจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในพิธีกรรม บทบาทหน้าที่ดังกล่าวจึงมีคุณค่าในการเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดคุณธรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูสู่ผู้เข้าร่วมพิธี โดยเฉพาะลูกหลานของผู้เสียชีวิตให้ได้ฟังระลึกถึงบุญการี และปฏิบัติตามคุณธรรมความกตัญญู

เนื้อหาจากบทร้องที่ใช้ในพิธี “โอยปอดะ โอยไนตี้” หรือบทร้องยี่สิบสี่ยอดกตัญญู (ยี่จับสี่ไต่เห่า) นั้น นอกจากจะมีจุดเด่นเรื่องของวรรณศิลป์ในการนำฤดูกาล ธรรมชาติในแต่ละเดือนมาเปรียบเทียบกับตัวละครในนิทานแล้ว ในบทร้องจะนำเสนอเฉพาะตัวละครและเหตุการณ์ที่สำคัญจากเรื่องเพียงสั้นๆ จบในบทเดียวเท่านั้น การกล่าวสั้นๆ เฉพาะเหตุการณ์เช่นนี้แสดงว่าผู้ฟังย่อมเข้าใจเนื้อเรื่องของนิทานดีอยู่แล้ว บทร้องจึงเป็นเครื่องช่วยย้ำเตือนคุณธรรมความกตัญญูในสิ่งที่ผู้ฟังคุ้นเคยเรื่องราวเหล่านั้นมาก่อนแล้วให้เกิดความซาบซึ้งประทับใจ สามารถนำบอกเล่าต่อได้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่คล้ายกันกับภาพจิตรกรรมฝาผนังที่จะนำองค์ประกอบที่สำคัญที่นำประทับใจ และอยู่ในความทรงจำของผู้ชมมานำเสนอเพื่อให้เข้าใจว่าภาพนั้นเป็นภาพที่ต้องการถ่ายทอดคุณธรรมเรื่องความกตัญญูของผู้ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้ที่มีความกตัญญูคนใด

(๔) ลักษณะการดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในรูปแบบการแสดง

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ดำรงอยู่ในการแสดงอุปรากรจีนพบเพียง ๑ เรื่อง ได้แก่นิทานเรื่องดังธ้อยิ่ง ซึ่งพบในการแสดง “ปวงเซียง” หรือการแสดงเบิกโรงเพื่อ

ความเป็นสิริมงคลก่อนเริ่มการแสดงจึงเรื่อง โดยใช้ชื่อชุดการแสดงว่า “เซียงกีซังจื้อ” หรือ “นางฟ้าประทานบุตร” เนื้อหาที่ตัดตอนนำมาแสดงจะตัดมาเฉพาะตอนท้ายเรื่องทีกล่าวถึงตัวละครตั้งอัยยังได้รับตำแหน่งจอหงวน และเดินทางมารอรับบุตรจากนางฟ้า โดยไม่ได้แสดงในตอนที่ต้องขายตัวเพื่อหาเงินมาทำศพพ่อ หรือตอนใช้หนี้สิน ซึ่งเป็นตอนที่สำคัญที่แสดงความกตัญญูของตั้งอัยยังอย่างชัดเจน และเป็นสาระสำคัญของเรื่อง

การตัดตอดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า การแสดงชุดนี้ได้เปลี่ยนสาระสำคัญหรือจุดมุ่งหมายการนำเสนอ หรืออาจจะเป็นการให้นำหน้าเรื่องของสิริมงคลมากกว่าเรื่องความกตัญญู อย่างไรก็ตาม การนำเสนอเนื้อหาของเรื่องตั้งอัยยังโดยการให้นำหน้าไปที่ความเป็นสิริมงคลนี้ กลับเป็นสิ่งดีที่ทำให้นิทานเรื่องดังกล่าวดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย

นอกจากการแสดงปวงเซียงแล้ว จึงเรื่องที่แสดงเรื่องราวจากนิทานจีนชุดยี่สิบยอดกตัญญูก็แสดงให้เห็นถึงวิธีการนำเสนอที่มีการปรับรูปแบบเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม ที่เห็นได้ชัดคือ จึงเรื่อง “เซียงกีซังจื้อ” จากนิทานเรื่องตั้งอัยยัง ซึ่งเป็นจึงที่มาจากประเทศฮ่องกง โดยมีการปรับรูปแบบการนำเสนอจากจึงภาพยนตร์ขาวดำ เปลี่ยนการบันทึกเป็นระบบแผ่นวีซีดี ที่มีความคงทน ราคาถูก และหาซื้อได้ง่ายในร้านค้าภาพยนตร์หรือจึงจิ้นทั่วไปย่านเยาวราช ตอบสนองต่อกลุ่มลูกค้าชาวจีนในประเทศไทยที่ชื่นชอบจึงได้เป็นอย่างดี การปรับตัวดังกล่าวนี้เป็นเครื่องยืนยันได้ว่า เรื่องราวของนิทานจีนชุดยี่สิบยอดกตัญญูจะยังคงได้รับการผลิตซ้ำและถ่ายทอดผ่านสื่อการแสดงจึง ในสังคมไทยต่อไป

(๕) ลักษณะการดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอเนื้อหา นิทานจีนชุดยี่สิบยอดกตัญญูในรูปแบบสื่อสมัยใหม่

นิทานจีนชุดยี่สิบยอดกตัญญูที่นำเสนอในสื่อสมัยใหม่ประเภทการ์ตูน มีทั้งสิ้น ๓ ฉบับ ซึ่งแต่ละฉบับมีการคัดเลือกต้นฉบับมานำเสนอที่แตกต่างกัน ดังนี้ ฉบับแรก ๒๔ ยอดกตัญญูฉบับการ์ตูน นำมาจากต้นฉบับภาษาไทย ครบทั้ง ๒๔ เรื่อง ฉบับที่สอง นิทานยอดกตัญญู คัดเลือกมานำเสนอเพียง ๔ เรื่อง จากต้นฉบับภาษาไทย และฉบับที่สาม ยอดคนกตัญญูรู้คุณ แปลและเรียบเรียงจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ (ประเทศสิงคโปร์) ครบทั้ง ๒๔ เรื่อง แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดของหนังสือทั้ง ๓ ฉบับ คือ การเลือกรูปแบบของหนังสือการ์ตูนเป็นวิธีการนำเสนอสื่อคุณธรรม

การปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการนำเสนอจากวรรณกรรมเพื่อการอ่านให้กลายเป็นวรรณกรรมฉบับการ์ตูน นับว่าเป็นการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่ม

ผู้รับสาร คือกลุ่มเด็กและเยาวชน ทั้งการใช้ภาพเป็นหลักในการเล่าเรื่อง ซึ่งเหมาะสำหรับเด็กที่อ่านหนังสือได้ไม่คล่องนัก การนำเนื้อหาจากหนังสือ มาเรียบเรียงใหม่โดยใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย แต่ไม่เปลี่ยนแปลงเนื้อหาหลัก และที่สำคัญที่สุดคือ การใช้เทคนิควิธีการที่มีลักษณะเหมือนกับการ์ตูนญี่ปุ่นที่มีความน่ารัก ทันสมัย สามารถดึงดูดความสนใจผู้อ่านได้เป็นอย่างดี และหากมองในมุมของแนวโน้มวงการหนังสือวรรณคดี และนิทานพื้นบ้านในสังคมไทยปัจจุบันจะพบว่า มีหนังสือการ์ตูนวรรณคดี และนิทานพื้นบ้านอยู่ในตลาดหนังสือเป็นจำนวนมาก จึงนับได้ว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่นำเสนอในรูปแบบของการ์ตูนจัดเป็นการผลิตซ้ำที่ต่อเนื่องจากรูปแบบวรรณกรรม โดยอาศัยการปรับเปลี่ยนรูปแบบสื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้รับสาร ซึ่งทำให้นิทานจีนสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมไทยปัจจุบัน

นอกจากสื่อการ์ตูน ยังมีการนำเสนอนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่บันทึกในรูปแบบหนังสือเสียง MP3 และสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาเป็นสื่อกลางนำเสนอนิทานแก่คนยุคใหม่ สอดรับกับวิถีการดำเนินชีวิตในปัจจุบันที่อุปกรณ์เทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญของชีวิต

สรุปโดยภาพรวมของทั้ง ๕ กลุ่มข้อมูลข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าวิธีการนำเสนอนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูผ่านสื่อต่างๆ เหล่านี้ มีความยืดหยุ่น ปรับตัวไปตามความต้องการของกลุ่มผู้รับสาร ทั้งผู้อ่าน ผู้ชม หรือผู้เข้าร่วมพิธี รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการนำเสนอให้เข้ากับสภาพการณ์ของสังคมไทยในปัจจุบันอยู่ตลอด ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ได้ในสังคมไทยเรื่อยมา

๔.๒ ปัจจัยการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยปัจจุบัน

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูสามารถดำรงอยู่ในสังคมไทยปัจจุบันได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ๔ ประการ ดังนี้

- ๔.๒.๑ การมีต้นฉบับวรรณกรรมลายลักษณ์นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู
- ๔.๒.๒ ขนบนิยมในการตกแต่งศาสนสถานด้วยภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู
- ๔.๒.๓ การดำรงอยู่ของพิธีงเด็กและการแสดงปวงเซียง
- ๔.๒.๔ การสืบทอดค่านิยมความกตัญญู

๔.๒.๑ การมีต้นฉบับวรรณกรรมลายลักษณ์นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอด

กัตัญญ

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกัตัญญสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมไทยปัจจุบันได้นั้น เป็นเพราะการมีต้นฉบับวรรณกรรมลายลักษณ์ที่ชัดเจน ทั้งที่เป็นฉบับภาษาจีน และฉบับที่แปลเป็นภาษาไทย ในส่วนของผู้ผลิต การมีต้นฉบับวรรณกรรมซึ่งมีลักษณะเป็นนิทานชุดที่เอื้อต่อการเลือกนิทานเรื่องใดเรื่องหนึ่งมานำเสนอ เป็นปัจจัยที่ช่วยให้นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกัตัญญได้รับการผลิตซ้ำอยู่อย่างสม่ำเสมอในรูปแบบต่างๆ เหมือนมีวัตถุดิบที่ผู้ผลิตสามารถเลือกนำไปปรับรูปแบบการนำเสนอให้เหมาะสมตามความต้องการของผู้เสพ หรือความต้องการของสังคม ไม่ว่าจะเป็นการเลือกนำเสนอทั้งเรื่อง เช่น วรรณกรรม หรือหนังสือการ์ตูน หรือเป็นการเลือกนำเสนอเฉพาะอนุภาคจากนิทาน เช่น การนำเสนอผ่านภาพจิตรกรรม บทร้องในพิธีกรรม หรือในการแสดงงิ้ว นอกจากนี้แล้วการมีต้นฉบับวรรณกรรมยังช่วยให้ผู้ผลิตสามารถปรับรูปแบบการนำเสนอในแง่ของการเลือกนำเสนอเป็นถ้อยคำหรือเรื่องราว เช่น หนังสือ บทร้องในพิธีกรรม บทงิ้ว หรือเลือกนำเสนอในรูปแบบของภาพจิตรกรรม หรือเลือกนำเสนอในรูปแบบที่ผสมผสานระหว่างถ้อยคำและภาพ เช่น หนังสือการ์ตูน สื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ในส่วนของผู้เสพวรรณกรรม ทั้งจากการอ่าน การดู การชม หรือการฟัง การมีต้นฉบับวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกัตัญญจะช่วยให้ผู้เสพสามารถเข้าใจเรื่องราวได้ เช่น การดูภาพจิตรกรรมฝาผนัง หรือฟังบทร้องในพิธีงิ้วก็ให้เข้าใจเรื่องราวนั้นจำเป็นต้องทราบเรื่องราวของนิทานมาก่อน ต้นฉบับวรรณกรรมจึงช่วยให้ผู้เสพสามารถเข้าใจทั้ง “รูปแบบ” และ “ความหมาย” ได้ไปพร้อมกัน

ฉะนั้น การมีต้นฉบับวรรณกรรมจึงเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยรักษานิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกัตัญญให้ดำรงอยู่ในสังคมไทย โดยการผลิตซ้ำเป็นกลุ่มข้อมูลประเภทต่างๆ และเมื่อกลุ่มข้อมูลเหล่านี้ได้รับการผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง ย่อมช่วยให้วรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกัตัญญดำรงอยู่ในสังคมไทยปัจจุบันได้พร้อมกับทำหน้าที่ในการสื่อคุณธรรมความกัตัญญต่อไป

๔.๒.๒ ขนบนิยมในการตกแต่งศาสนสถานด้วยภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกัตัญญ

จากกลุ่มข้อมูลภาพจิตรกรรมที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมมาจากศาสนสถานต่างๆ ทั้งสิ้น ๓๑ แห่ง ซึ่งมีทั้งศาสนสถานจีน และศาสนสถานหลายแห่งที่ไม่ใช่ศาสนสถานจีน ที่ตกแต่งด้วยภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกัตัญญทำให้ทราบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาพจิตรกรรมจาก

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูสามารถดำรงอยู่ในสังคมไทยได้คือ ขนบนิยมในการตกแต่งศาสนสถานด้วยภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

ก. ขนบนิยมในการตกแต่งศาสนสถานจีนด้วยภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

ศิลปะการตกแต่งศาสนสถานของจีนนั้นมีหลากหลายรูปแบบ และภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูก็เป็นหนึ่งในรูปแบบการตกแต่งที่สำคัญ ซึ่งสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในศาสนสถานจีน ทั้งในจีนแผ่นดินใหญ่ และในประเทศอื่นๆ ดังปรากฏหลักฐานว่ามีการใช้ภาพจากนิทานจีนชุดดังกล่าวตกแต่งสุสานตั้งแต่ในสมัยราชวงศ์ฮั่น (Jordan, David K., ๒๐๐๘; Welch, Patricia Bjaaland, ๒๐๐๘; Eberhard, Wolfram, ๑๙๗๐) และจากการสัมภาษณ์สุภาวดี สนิตเดชกุล (สัมภาษณ์, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๑) ผู้รับหมาก่อสร้างและตกแต่งศาสนสถานจีน ได้ให้ข้อมูลว่าโดยปกติแล้วการตกแต่งศาสนสถานจีน คณะกรรมการศาลเจ้า หรือผู้ว่าจ้างจะมอบหมายให้ช่างเป็นผู้ออกแบบลวดลายและเลือกภาพที่จะใช้ ซึ่งช่างก็จะเลือกภาพธรรมชาติ ภาพสัญลักษณ์มงคล และถ้าหากเป็นภาพบุคคล ช่างมักเลือกนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมาใช้ เพราะมีความหมายดี และสามารถใช้ได้กับทุกศาสนสถานไม่ว่าเทพประธานในศาลจะเป็นเทพองค์ใด หรือจะเป็นศาสนสถานประเภทใด ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลภาพจิตรกรรมในศาสนสถานที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมา ผู้วิจัยพบว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูปรากฏอยู่อย่างหลากหลาย ทั้งในศาลเจ้า โรงเจ วัดจีน หรือฮวงซุ้ย และหากดูรายละเอียดคลี่กลงไปถึงประเภทของศาลเจ้า ในเรื่องความแตกต่างขององค์เทพประจำศาลที่มีอยู่มากมายหลากหลายความเชื่อ^๑ รวมไปถึงความแตกต่างของกลุ่มภาษา ทั้งศาลเจ้าจีนฮกเกี้ยน ศาลเจ้าจีนแต้จิ๋ว ศาลเจ้าจีนแคะ ความแตกต่างทั้งหลายเหล่านี้ไม่ได้เป็นเงื่อนไขในการเลือกนำภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมาตกแต่ง ยังคงพบภาพจิตรกรรมดังกล่าวแทรกอยู่ในทุกแห่ง แม้กระทั่งภาพประดับรถขนส่งและเก๋งจีน ซึ่งพบที่ วัดโพธิ์เย็น จังหวัดกาญจนบุรี

ศาลเจ้าของชาวจีนฮกเกี้ยนก็เป็นอีกตัวอย่างที่พบศิลปะการตกแต่งด้วยภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ดังที่สำรวจนุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ฮกเกี้ยน (ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์,

^๑ ผู้วิจัยสังเกตว่า ในศาลเจ้าที่มีเทพประธานเป็นเทพเจ้ากวนอู ก็จะตกแต่งด้วยภาพจากเรื่องสามก๊ก หรือหากเป็นเทพแห่งเจีย ในศาลก็จะตกแต่งด้วยภาพจากเรื่องไซอิ๋ว โดยไม่มีภาพจากเรื่องอื่นๆ (ยกเว้นอาจจะมีภาพธรรมชาติ สัญลักษณ์มงคล) แทรกอยู่ แต่จะมีเพียงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ยังคงพบปรากฏอยู่ในศาลเจ้าที่กล่าวถึงนี้ เช่น ศาลเจ้ากวนอู คลองสาน พบภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูตกแต่งบริเวณอาคารประกอบ เป็นต้น

๒๕๔๓: ๑๖) ระบุไว้ว่าชาวจีนฮกเกี้ยนมักจะใช้ภาพจากนิทานจีนชุดนี้ตกแต่งในศาลเจ้า เพื่อ
 สอนใจลูกหลานชาวฮกเกี้ยนให้กตัญญูต่อพ่อแม่ ฉะนั้นในศาลเจ้าฮกเกี้ยน เช่น ศาลเจ้าเกียนอัน
 เก็ง กรุงเทพฯ หรือ ศาลเจ้าในจังหวัดภูเก็ต^๒ ที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยสำคัญของชาวจีนฮกเกี้ยน จึง
 ปรากฏภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูบนฝาผนังศาลเจ้า

จากข้อมูลต่างๆ แสดงให้เห็นว่าการที่นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเป็นหนึ่งใน
 รูปแบบการตกแต่งศาสนสถาน ประกอบกับความหมายของภาพ และความเป็นกลางของเรื่องราว
 ที่เข้าได้กับทุกความเชื่อทุกกลุ่มภาษา จึงเป็นตัวเลือกที่สำคัญและเหมาะสมในการที่ช่างจะเลือก
 นำมาใช้ในการตกแต่ง ศาสนสถานจีน ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงซ่อมแซมศาสนสถาน หรือเป็นการ
 สร้างศาสนสถานจีนขึ้นใหม่ จนอาจจะเรียกได้ว่าภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเป็นหนึ่งใน
 โขนบนิยมทางศิลปะจีนที่สำคัญในการตกแต่งศาสนสถานจีนในสังคมไทย

ข. การตกแต่งด้วยภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในวัด ไทย

ในกรณีของวัดไร่เกาเข้ต้นลำโรง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นวัดไทย แต่
 ศาลาเอนกประสงค์มีลักษณะเป็นอาคารแบบจีน ตกแต่งบริเวณคานด้วยภาพจากนิทานจีนชุด
 ยี่สิบสี่ยอดกตัญญู และภาพจิตรกรรมจากรวรรณคดีจีน เรื่องไซอิ๋ว รวมถึงอาคาร สถานที่ และรูป
 เคารพต่างๆ ในบริเวณวัด ส่วนใหญ่เป็นศิลปะจีน จากการสัมภาษณ์สุภาวดี สนิตเดชกุล
 (สัมภาษณ์, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๑) ผู้รับหมาก่อสร้างและตกแต่งศาสนสถานแบบจีน ซึ่งเป็น
 ผู้รับเหมาตกแต่งศาลาเอนกประสงค์ วัดไร่เกาเข้ต้นลำโรงแห่งนี้ ได้ให้ข้อมูลว่า ไพบูลย์ จุณินพิฐวงศ์
 หรือเจ้าแก้มเหลียงซึ่งเป็นเจ้าของกิจการฟาร์มเลี้ยงหมูในบริเวณชุมชนวัดไร่เกาเข้ต้นลำโรง และเป็น
 โยมอุปัฏฐากวัดไร่เกาเข้ต้นลำโรง ได้ว่าจ้างบริษัทของตนตกแต่งศาลาเอนกประสงค์หลังใหม่ของ
 วัด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ และได้ระบุว่า ให้วาดภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูครบทั้งชุด
 ตกแต่งบริเวณคานภายในศาลา รวมทั้งภาพไซอิ๋ว บริเวณผนังรอบศาลาด้วย และจากการ
 สัมภาษณ์พระลูกวัดรูปหนึ่งที่จำพรรษาที่วัดไร่เกาเข้ต้นลำโรง (สัมภาษณ์, ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๑) ได้

^๒ จากการสังเกตศาลเจ้าของชาวจีนฮกเกี้ยนมักจะมีรูปแบบการตกแต่งศาลเจ้าแบบเฉพาะตัว ตัวศาลจะตกแต่ง
 ภาพจิตรกรรมบนฝาผนังด้านซ้าย และขวามือขององค์เทพประธานในศาล โดยวาดภาพลงไปในช่วงสี่เหลี่ยมที่ดี
 ช่องเรียงกันไป ประมาณ ๓-๔ แถว แถวละประมาณ ๖ ภาพ ลักษณะคล้ายช่องของหนังสือการ์ตูน (รุ่ง สุจินันท์
 กุล, ๒๕๔๒) นอกจากภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูแล้ว ยังนิยมวาดภาพจากรวรรณคดีจีนเรื่อง
 ห้องสิน หรือ เรื่องราวที่เป็นอดีตชาติของเทพประธาน เช่น ศาลเจ้าแสงธรรม วาดภาพนิยายเรื่อง “ซียินกู่ย” ซึ่ง
 เชื่อว่าเป็นอดีตชาติของเทพฝ่ายสุนอ่อง

ให้ข้อมูลว่า ไพบูลย์ หรือที่ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า เจ้าแก้วเหลียง หรือแป๊ะเหลียง เป็นผู้กว้างขวางในบริเวณชุมชนวัดไร่เกาเข้าน้ำโรง มีกิจการฟาร์มเลี้ยงหมูใหญ่โต และมีฐานะทางเศรษฐกิจดี และที่สำคัญคือเป็นผู้ดูแลอุปัฏฐากวัดไร่เกาเข้าน้ำโรงมาโดยตลอด ทั้งยังได้สร้างฮวงซุ้ยหรือสุสานแบบจีน ทั้งของตนและของพี่สาวและพี่เขยไว้ในที่ดินของตนบริเวณติดกับวัด และศาลาแห่งนี้ก็สร้างเพื่ออุทิศบุญกุศลให้แก่พี่สาวและพี่เขยด้วย ซึ่งเจ้าแก้วเหลียงก็จะมาคอยดูแลกิจการต่างๆ ของวัดไร่เกาเข้าน้ำโรง รวมถึงสุสานที่สร้างไว้เป็นประจำด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าหากมองในมุมมองของการปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม อาจกล่าวได้ว่า ศิลปะการตกแต่งศาสนสถานด้วยภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในวัดไร่เกาเข้าน้ำโรง รวมถึงศิลปะจีนอื่นๆ ที่อยู่ภายในวัดเกิดจากการผสมผสานทางวัฒนธรรม (อมรา พงศาพิชญ์, ๒๕๔๙: ๑๘-๑๙) ซึ่งเกิดจากคน ๒ กลุ่มที่มีสังคมนวัฒนธรรมต่างกัน ได้แก่ กลุ่มคนจีนที่มาตั้งรกรากในจังหวัดนครปฐมมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมนวัฒนธรรมกับชุมชนของคนไทยที่อยู่มาแต่ดั้งเดิมจนเกิดการแลกเปลี่ยนและรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน กลุ่มคนจีนแม้จะยังคงดำรงรักษาวัฒนธรรมของชาวจีนเอาไว้ได้ ดังแสดงออกในรูปของประเพณีจีนที่จัดขึ้นในรอบปี การก่อตั้งโรงเรียนสอนภาษาจีน การสร้างศาลเจ้า และอื่นๆ ที่ปรากฏในชุมชน แต่บางส่วนก็มีการรับวัฒนธรรมจากคนไทยไป เช่น การไปทำบุญที่วัด การบวช ประเพณีการเผาศพ และการนับถือศาสนาพุทธแบบไทย (รตพร ปัทมเจริญ, ๒๕๔๔: ๖๓) ซึ่งวัดไร่เกาเข้าน้ำโรงก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่คนจีนยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่าง แต่ในทางกลับกัน กลุ่มคนจีนในชุมชนแถบวัดไร่เกาเข้าน้ำโรงก็เป็นกลุ่มที่มีอำนาจในเชิงเศรษฐกิจ เป็นเจ้าของกิจการและที่ดินจำนวนมากในบริเวณชุมชน คนจีนเหล่านี้จึงเข้ามามีบทบาทในการอุปถัมภ์วัด และมีอำนาจในการสร้างสรรค์ และเลือกนำเสนอวัฒนธรรมตามที่ตนเองต้องการ ดังเช่นที่ปรากฏออกมาในรูปแบบทางสถาปัตยกรรม อาคารสถานที่ ที่เป็นไปตามความต้องการของตนเอง จึงอาจกล่าวได้ว่า การดำรงอยู่ของภาพจิตรกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู เกิดจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมทั้งของกลุ่มคนจีน และคนไทย ที่ต่างยอมรับซึ่งกันและกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม

นอกจากในกรณีของวัดไร่เกาเข้าน้ำโรงแล้ว ยังมีวัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี ที่มีรูปแบบการผสมผสานทางวัฒนธรรมไทย-จีนเกิดขึ้น โดยที่วัดแห่งนี้เป็นวัดไทย แต่มีองค์เจ้าแม่กวนอิมเป็นจุดเด่นของวัด เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย รูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคาร สถานที่ต่างๆ รวมไปถึงรูปเคารพภายในวัดจึงจัดสร้างขึ้นในแบบศิลปะจีน ประทับกับศิลปะและรูป

เคารพของไทย เช่น รูปปั้นพระเกจิอาจารย์ รูปปั้นท้าวเวสสุวรรณ เป็นต้น และนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ ยอดกตัญญูก็เป็นหนึ่งในภาพจิตรกรรมที่นำมาใช้ตกแต่งแกงจืดที่ประดิษฐ์ฐาน พระศรีอริยเมตตรัย แบบจีน

อีกหนึ่งกรณีคือวัดธารน้ำไหล หรือสวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นวัดไทยอีกแห่งหนึ่งที่ผสมผสานวัฒนธรรมที่แตกต่างของไทยและจีน โดยนำนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ ยอดกตัญญูมาวาดภาพจิตรกรรมบนเสาศาภายในโรงมหรสพทางวิญญาณ ด้วยฝีมือของพระสงฆ์ไทย จากหลายจังหวัดที่มาร่วมกันสร้างโรงมหรสพทางวิญญาณ สถานที่แห่งนี้มีภาพปริศนาธรรม และภาพประกอบคติธรรมคำสอน จากหลายแหล่ง ทั้งจากจีน ญี่ปุ่น ธิเบต และชาติตะวันตก รวมทั้งที่คิดขึ้นมาใหม่ วาดอยู่ตามฝาผนัง เสา ระเบียง บันได ทั้งภายในและภายนอกอาคาร โดยสร้างขึ้นตามความประสงค์ของท่านพุทธทาสภิกขุ ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ว่า

“ภาพปริศนาธรรม ข้อนี้ก็ดีมาก คือรวบรวมเอาความคิดที่ฉลาดๆ ของคนโบราณ เอามาใช้ศึกษาได้โดยง่าย ที่เราไม่ต้องมาคิดเอง มันเรียนลัด สะสมสติปัญญาอย่างลัดที่เราคิดเองไม่มีวันจะทำได้ ตายสักสิบหนมันก็ไม่หมด เพราะไม่สามารถเท่าที่เขาได้เคยคิดไว้แล้ว...เข้าใจความหมายของภาพหนึ่ง แล้วก็รู้ธรรมะข้อหนึ่งเสมอไป และอาจจะมากกว่าหนึ่งข้อก็ได้ เพราะมันตีแตกออกได้เป็นหลายความหมาย”

(พุทธทาสภิกขุ อ้างถึงใน สวนโมกขพลาราม และคณะธรรมทาน กลุ่มศึกษาที่สวนโมกข์, ๒๕๔๙: ๗๒)

ท่านพุทธทาสภิกขุจึงได้ริ้วพื้นรูปแบบการใช้ภาพปริศนาธรรมขึ้นมาสั่งสอนธรรมะ ผ่านงานจิตรกรรมซึ่งจะได้ทั้งความงามจากศิลปะในชั้นแรก และเมื่อได้อ่านได้ขบคิดก็จะได้ข้อธรรมไว้ใช้ในการดำเนินชีวิต

ในส่วนของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ ยอดกตัญญูที่ปรากฏในโรงมหรสพทางวิญญาณนั้น ท่านพุทธทาสภิกขุได้ให้ความสำคัญแก่ข้อธรรมจากนิทานชุดนี้เป็นอย่างมาก และได้เคยกล่าวไว้ในคำอนุโมทนาของหนังสือ ๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับของร.บุณนาค ซึ่งตีพิมพ์เป็นที่ระลึกในงานฌาปนกิจศพของนางเรียม ลือประเสริฐ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ว่า

“คนแต่ละคนที่ได้กล่าวถึงในเรื่องยี่จี้บี่เห่านั้น มันเหลือเชื่ออย่างที่ทุกคนควรจะอ่านดู แต่ดูโดยเนื้อแท้แล้ว โลกเรากำลังต้องการคนชนิดนั้นแหละ ยิ่งกว่าสิ่งใด”

(พุทธทาสภิกขุ, ๒๕๑๕ อ้างถึงใน ร.บุณนาค, ๒๕๑๖)

นอกจากท่านจะกล่าวถึงความสำคัญของนิทานจีนชุดยี่สิบยอดกตัญญูแล้ว ท่านพุทธทาสภิกขุยังได้กล่าวถึงความสำคัญของภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบยอดกตัญญูที่ท่านเลือกนำมาวาดในโรงมหรสพทางวิญญูณ ไว้ในการบรรยายธรรมเรื่องฆราวาสธรรม เมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓ ไว้ว่า

“...ในโลกนี้ก็มีชาติจีน ชาติอียิปต์ ชาติอินเดีย หรือชนชาติที่โบราณเท่าๆ กัน. เรื่องกตัญญูของจีนมีชื่อเสียงอยู่ชุดหนึ่ง คือเรื่อง ‘ยี่จี้บี่เห่า’ นำเอามาเขียนไว้ในตึกแสดงภาพนั้น คุณลองไปพิจารณาดู แล้วก็จะเห็นว่า โอ! สมัย นี้กลายเป็นเรื่องตลกสำหรับหัวเราะเยาะ สมัยก่อนเป็นเรื่องที่มีได้จริง เพราะว่าเขาเมาในความกตัญญูกัน สอนลูกสอนหลาน อย่างมัวเมาในเรื่องกตัญญู มันก็มีได้ แต่พอมาถึงสมัยนี้ กลายเป็นเรื่องบ้า เรื่องโง่ไปก็ได้...”

มีเรื่องหนึ่ง เรื่องไปนอนให้ยุงกัดตัวเอง เพื่อไม่ให้ยุงไปกัดแม่ เรื่องไปนอนแช่น้ำแข็งเพื่อให้มีน้ำบ้าง จะหาปลาให้แม่สัก ๒ ตัว อย่างนี้ไม่มีใครเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงที่มีได้ นั่นก็เพราะเอาความรู้สึกของคนสมัยนี้เป็นหลัก ถ้าเอาความมัวเมาในธรรมะของคนสมัยโบราณเป็นหลัก มันก็เป็นสิ่งที่มีได้ เพราะเขาสอน-สอน-สอน หรืออบรมๆจนเด็กมีนิสัยอย่างนั้น มาหลายชั่วอายุคน หลายสิบอายุคนในเรื่องกตัญญูนี้

แต่เออละ เราไม่ต้องการมากถึงอย่างนั้นดอก เดี่ยวนี้ต้องการแต่เพียงว่าให้เล่าเรื่องนี้ฟังกันอยู่ หรือว่าเขียนภาพชนิดนี้ ให้ตาตาอยู่ก็เพื่อจะช่วยให้เกิดนิสัยกตัญญูบ้างเท่านั้น เช่นว่า ไปดูภาพเด็กนอนแช่น้ำแข็งให้ละลาย เอาปลาไปให้แม่ที่เจ็บไข่นั้น ในจิตใจจะไม่เชื่อว่าเป็นเรื่องจริง แต่พร้อมกันนั้นสร้าง

ความคิดที่จะกตัญญูบ้างตามสมควรแก่เด็กที่ไปดูภาพนั้น เพราะฉะนั้น เราจึงเขียนภาพชนิดนี้ไว้ให้มาก จะเป็นเครื่องช่วย จุคชนวนในจิตใจให้เกิดความกตัญญูโดยไม่รู้สึกลัว

คนบางคนก็บ้ามากๆ ถึงขนาดที่เห็นว่าเอาเรื่องที่ เป็นไปไม่ได้มาเขียนให้รักให้รั้ง ให้กิดที่ หรือให้เด็กหัวเราะ เยาะ แต่แล้วคนเฒ่าคนแก่ก็ฉลาดกว่าอีกตามเคย คนเฒ่าคน แก่ที่ถูกล้อว่าโง่งนั้น ก็ยังฉลาดกว่าอีกตามเคย โดยหวังว่าเมื่อ เล่าหรือพูดหรือดูภาพเรื่องนี้อยู่ มันจะจุคชนวน หรือจะก่อ หวาดหรือจะรักษาไว้ซึ่งความรู้สึกกตัญญูในจิตใจของผู้ที่ได้พบ ได้เห็นเพราะฉะนั้น คุณสังเกตดูให้ดีอย่าลืมนะว่าความกตัญญู

เป็นเครื่องช่วยให้อรด ถ้าคนเล็กกตัญญูต่อบิดามารดา โลกนี้ก็ ล่มจม ดังนั้นเราต้องกตัญญูต่อทุกอย่างที่มีประโยชน์...”

(พุทธทาสภิกขุ, ๒๕๑๓)

เห็นได้ว่า ท่านพุทธทาสภิกขุเห็นความสำคัญของนิทานจินชุตยี่สิบสี่ยอดกตัญญู เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะธรรมะเรื่องความกตัญญูที่จะช่วยให้โลกนี้รอดพ้นจากหายนะได้ แม้จะ เป็นคำสอนที่มาจากต่างวัฒนธรรม ต่างลัทธิศาสนา แต่ในทัศนะของท่านเห็นว่าหลักธรรมเรื่อง ความกตัญญูเป็นหลักสากลที่ควรยึดถือปฏิบัติ สามารถปรับใช้ได้กับทุกสังคม ทุกชาติศาสนา ท่านจึงได้เลือกที่จะนำมาถ่ายทอดสู่สาธารณชน ด้วยการผสมผสานให้เข้ากับรูปแบบคำสอนของ สอนโมกขพลาราม โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมกตัญญูอันเป็นคุณธรรมสากลให้ ดำรงอยู่ต่อไปในสังคมไทยและสังคมโลก

ค. การตกแต่งด้วยภาพจิตรกรรมจากนิทานจินชุตยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในวัด ญวน

กรณีสุดท้ายคือ วัดอุภัยราชบำรุง หรือวัดญวนตลาดน้อย กรุงเทพฯ ซึ่งมีรูปแบบ วัฒนธรรมญวน หรือพุทธศาสนาแบบอนันตนิกายเป็นหลัก เช่น รูปแบบพิธีกรรม ภาษาที่ใช้ในการ สวด รูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคาร สถานที่ เป็นต้น แต่สิ่งหนึ่งที่นำสังเกตคือมีการนำนิทานจิน ชุตยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมาใช้ในการตกแต่งศาลาอเนกประสงค์ของวัด และกำแพงที่ประดับด้วยคำ สอนต่างๆ ซึ่งในความเป็นจริง วัฒนธรรมญวนและจีนมีความใกล้เคียงกันในหลายๆ ด้าน แต่หาก พิจารณาในส่วนของคุณชนประกอบกัน จะพบว่าชุมชนตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ที่เป็นที่ตั้งของ

วัดอุภัยราชบำรุง ได้กลายเป็นชุมชนชาวจีนขนาดใหญ่ของกรุงเทพฯ มาเนิ่นนาน หลังจากที่ได้มีการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนชาวจีนไปยังบริเวณบางโพตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ (สุวรรณ ประทีป, ๒๕๒๕: ๑๕๑) การประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนา ก็จะมีกลุ่มชาวจีนเป็นหลักในการเข้าร่วมพิธีกรรม รวมไปถึงการทำพิธีงเด็กก็จะนิมนต์พระสงฆ์จากวัดญวนแห่งนี้ไปประกอบพิธีกรรม อาคารสถานที่ต่างๆ อย่างศาลาอเนกประสงค์และกำแพงที่ประดับด้วยคำสอนต่างๆ ซึ่งสร้างขึ้นมากในภายหลัง ไม่นานมานี้ จึงได้รับอิทธิพลจากกลุ่มชาวจีน ที่เข้าไปมีบทบาทในการจัดการกิจการภายในวัด

จากประเด็นต่างๆ ในข้างต้นสรุปได้ว่าขนบนิยมทางศิลปะเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู เพราะช่างและผู้ก่อสร้างศาลเจ้าทั้งในอดีตและปัจจุบัน คำนึงถึงคุณค่าในการสื่อคุณธรรมความกตัญญูของนิทาน และคุณค่าในเชิงศิลปะที่สามารถเลือกนำไปใช้ตกแต่งได้กับทุกศาสนสถานอย่างกลมกลืน นอกจากนั้น ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การผสมผสานทางวัฒนธรรม โดยกลุ่มคนในสังคมเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีบริบทของชุมชน เชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ และเศรษฐกิจ เป็นสิ่งเร้าให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างลงตัว จนกลายเป็นที่ยอมรับ เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทย

๔.๒.๓ การดำรงอยู่ของพิธีงเด็ก และการแสดงปวงเซียง

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่าพิธีงเด็กของชาวจีนแต่จิวมีส่วนช่วยในการสืบต่อนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ผู้วิจัยเห็นว่าแม้เนื้อหาของตัวบทร้องที่ปรากฏอยู่ในช่วงพิธี “โอยปอดะ โยไนตี้” จะทำหน้าที่สื่อคุณธรรมความกตัญญูให้แก่ผู้ร่วมพิธีกรรมอย่างชัดเจน แต่ด้วยข้อจำกัดทางด้านภาษาที่ในปัจจุบันลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนจำนวนมากไม่สามารถฟังภาษาจีนแต่จิวได้เข้าใจอย่างในอดีต (ธรรมาภรณ์ วงศ์บุญชัยนันท์, ๒๕๔๗: ๑๗๐) บทบาทหน้าที่ในการสื่อคุณธรรมความกตัญญูของบทร้องจึงลดน้อยลงไป ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเข้มข้นตรงไปตรงมา แม้จะมีผู้พยายามแปลเป็นภาษาไทย แต่ก็ติดด้วยข้อจำกัดของระยะเวลาที่ใช้ในพิธีกรรม การแปลให้เนื้อหาเหมาะสมกับต้นฉบับ จึงทำได้แต่เพียงอารมณ์บทถึงที่มาของพิธีกรรมเพียงคร่าวๆ เท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี บทร้องยี่สิบสี่ยอดกตัญญูยังคงอยู่ได้ด้วยปัจจัยเสริม นั่นก็คือพิธีกรรมที่ช่วยให้บทร้องยี่สิบสี่ยอดกตัญญูยังคงอยู่ได้ในสังคมไทย

พิธีโอยปอดะ โยไนตี้จัดว่าเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตที่เกี่ยวข้องกับความตายซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของชีวิต เป็นการก้าวผ่านจากโลกมนุษย์ไปสู่โลก

วิญญาณ การเปลี่ยนแปลงนี้ย่อมทำให้มนุษย์หรือในที่นี่คือลูกหลานของผู้เสียชีวิตเกิดความวิตกกังวล การประกอบพิธีกึ่งเด็กจึงทำหน้าที่ช่วยลดความวิตกกังวล สร้างความสบายใจและความมั่นใจให้เกิดขึ้น ความวิตกกังวลดังกล่าวจะคลายลงได้ด้วยพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นว่าวิญญาณได้เดินทางไปสู่แดนสุขาวดีตามคติพุทธศาสนาฝ่ายมหายานอย่างปลอดภัย

ในพิธีกรรมจะเกิดการรวมกลุ่มในหมู่ลูกหลานของผู้เสียชีวิต โดยผู้ประกอบพิธีจะเป็นผู้กำหนดบทบาทพิเศษที่แตกต่างไปจากการดำเนินชีวิตตามปกติให้แก่ลูกหลาน โดยให้ลูกหลานทำหน้าที่เดินทางไปส่งดวงวิญญาณของผู้เสียชีวิตด้วยตนเอง ประกอบกับองค์ประกอบต่างๆ ทั้งเครื่องแต่งกาย สุ่มเสียงของผู้ประกอบพิธี ท่วงทำนองบทร้องและเครื่องดนตรี ท่วงทำนองแสดงของพระหมักเหลียน อุปกรณ์ที่ใช้ในพิธีกรรม สัญลักษณ์ต่างๆ กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นในพิธีกรรม และช่วงเวลาประกอบพิธีกรรมที่เป็นเวลากลางคืน สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดช่วงเวลาที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เครื่องขี้ม ทำให้ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมเสมือนกำลังอยู่ในเส้นทางสู่แดนสุขาวดี ที่จะร่วมเดินทางไปพร้อมกับดวงวิญญาณ เมื่อพิธีสิ้นสุด ผู้เข้าร่วมพิธีกลับสู่ภาวะปกติ ก็จะคลายความวิตกกังวลเพราะเชื่อว่าตนได้พาดวงวิญญาณของบุพการีไปสู่ภพภูมิที่ดี ไม่ทุกข์ทรมานอีกต่อไป

ถึงแม้ว่าลูกหลานจะไม่เข้าใจเนื้อหาของบทร้อง ไม่เข้าใจขั้นตอนพิธีกรรมต่างๆ ไม่เข้าใจความหมายของพิธีกรรม แต่อาศัยความเชื่อในจุดมุ่งหมายของพิธีกรรมว่าสามารถอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้เสียชีวิตได้ไปสู่สุคติภูมิ ช่วยคลายความวิตกกังวลเกี่ยวกับความไม่แน่ใจในชีวิตโลกหน้าของบุพการี ประกอบกับปัจจัยเรื่องฐานะหน้าที่ในสังคมของผู้เสียชีวิตและลูกหลานที่ต้องจัดพิธีศพให้สมฐานะ (พรรณน วิระพละ, สัมภาษณ์, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑) เป็นปัจจัยที่ทำให้ลูกหลานยังคงเต็มใจที่จะจัดพิธีกึ่งเด็กให้แก่ผู้เสียชีวิตต่อไป เมื่อพิธีกึ่งเด็กดำรงอยู่ได้ในสังคมขั้นตอนพิธีโอยปอดะ โอยไนตีที่มีความหมายต่อจิตใจของลูกหลานของผู้เสียชีวิตก็จะคงอยู่ บทร้องในพิธีกรรมก็ยังคงได้รับการสืบทอดต่อไป ซึ่งหมายความว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูก็ยังคงมีความหมาย และดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย

นอกจากพิธีกึ่งเด็กแล้ว การแสดงอุปรากรจีนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู เรื่อง “ตั้งอึ้ง” ปรากฏอยู่ในการแสดง “ปวงเซียง” โดยใช้ชื่อชุดว่า “เซียงก็ซังจ้อ” การแสดงดังกล่าวไม่ได้เน้นหนักที่การ

แสดงเพื่อความบันเทิง แต่มีจุดมุ่งหมายคือถวายพระพรแด่องค์เทพเจ้าประจำศาล และการอวยพรให้ผู้เข้าร่วมพิธีปวงเซียงมีโชคลาภวาสนา เหมือนกับตัวละครตั้งอยู่ในเรื่อง

จุดมุ่งหมายแรกคือความเชื่อที่ว่า การแสดงงิ้วนั้นเป็นเครื่องสักการะที่ใช้ถวายเทพเจ้า และการแสดงปวงเซียงก็เป็นชุดการแสดงเรื่องราวสิริมงคลเพื่อถวายแด่เทพเจ้า ให้เทพเจ้าพึงพอใจ ซึ่งต้องแสดงทุกครั้งก่อนเริ่มการแสดงงิ้วเรื่อง ความเชื่อดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผูกพันกับการแสดงงิ้วมายาวนาน ศาลเจ้าต่างๆ ต้องจัดการแสดงงิ้วถวายเทพเป็นประจำ ในงานเทศกาลต่างๆ ที่จัดขึ้นตลอดทั้งปี โดยคณะกรรมการศาลเจ้า และผู้มีจิตศรัทธา หรือผู้ที่สมหวังจากการขอพรจากเทพเจ้า เพื่อเป็นการตอบแทนพระคุณที่เทพเจ้าได้ปกป้องรักษา อำนวยพรให้ชุมชน และประชาชนที่มาขอพร และหากร่วมแรงร่วมใจกันจัดงานฉลองเทพแล้ว เทพเจ้าจะคุ้มครองให้พวกเขามีความสุขความเจริญและร่ำรวยยิ่งขึ้น (พรพรรณ จันทโรนานนท์, ๒๕๓๙: ๑๖๓-๑๗๐) ดังที่ สุมาจรัสแนว (สัมภาษณ์, ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑) นักแสดงงิ้วคณะซิงตงเจียซุงเซียง ได้ให้สัมภาษณ์ว่าการแสดงงิ้วเป็นการแสดงเพื่อเทพเจ้าเป็นหลัก แม้จะไม่มีผู้ชม แต่การแสดงงิ้วจะยังคงอยู่ต่อไปได้ ตราบใดที่ประชาชนมีศรัทธา และความเชื่อต่อเทพเจ้า แม้จะมีสิ่งบันเทิงใหม่ๆ เช่นการฉายภาพยนตร์เข้ามาแทนที่ ซึ่งราคาถูกลงกว่าการว่าจ้างคณะงิ้ว แต่ความเชื่อที่ว่า ศาลเจ้า เทพเจ้า และงิ้วเป็นสิ่งคู่กัน การทำให้เทพเจ้าพึงใจได้ต้องใช้การแสดงงิ้วเท่านั้น ดังที่มีเรื่องราวร้ายๆ เกิดขึ้นกับศาลเจ้าบางแห่งที่เปลี่ยนแปลงไปฉายภาพยนตร์แทน ทำให้เกิดหายนะแก่ชุมชนนั้นๆ แล้วก็ต้องกลับมาว่าจ้างคณะงิ้วอีกเช่นเดิม จึงเชื่อได้ว่าการแสดงงิ้วยังคงอยู่ต่อไปได้อีกนานเท่านาน

จุดมุ่งหมายที่สองของการแสดงปวงเซียงคือการอวยพรแด่มนุษย์ ซึ่งได้แก่กรรมการศาลเจ้าหรือบุคคลทั่วไปที่ปรารถนาจะรับพร หรือแก้บนจากเทพเจ้าประจำศาล ซึ่งการแสดงปวงเซียงหรือที่คนทั่วไปเรียกว่าพิธีปวงเซียงนี้จะช่วยสนองต่อความต้องการของผู้เข้าร่วมพิธีคือ ทุกคนที่มาเข้าร่วมพิธีต่างมีความเชื่อร่วมกันว่า หากเข้าร่วมพิธีนี้ จะได้รับแต่สิ่งที่เป็นสิริมงคล หากใครปรารถนาจะได้ลูกก็จะได้สมปรารถนา หรือหากใครเคยขอพรแล้วประสบผลมาแล้ว ก็จะมาแก้บนกับเทพเจ้าด้วยการเข้าร่วมพิธีปวงเซียง นอกจากนั้น อุปกรณ์ ข้าวของต่างๆ ที่ใช้ในพิธีขั้นตอนการประกอบพิธี คำพูดคำอวยพรที่ใช้ รวมไปถึงบรรยากาศที่มีความศักดิ์สิทธิ์ ล้วนเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการอวยพรให้ผู้เข้าร่วมพิธีได้รับแต่สิริมงคลกลับไป ความเชื่อเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ช่วยให้การแสดงปวงเซียงชุดเซียงก็ซังจ้อที่นำเนื้อเรื่องมาจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอด-กตัญญู ตอนตั้งธ้อยัง ยังคงดำรงอยู่ได้ในสังคมไทยปัจจุบัน

หากมองโดยภาพรวม ทั้งพิธีงเด็กและพิธีกรรมประกอบการแสดงปวงเซียง ต่างทำหน้าที่ในการสนองตอบความต้องการของมนุษย์ในสังคมที่ต้องการที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และสร้างความมั่นใจในชีวิตให้เกิดขึ้น ดังที่สุชาติ กิตติตระกูลกาล (๒๕๔๐: ๑๐) ซึ่งทำวิจัยเกี่ยวกับการแสดงเชิงพิธีกรรมยุคโลกาภิวัตน์ โดยเก็บข้อมูลจากศาลท่านท้าวมหาพรหม โรงแรมเอราวัณ ได้อ้างถึงความคิดของ เทอร์เนอร์ (Turner) นักมานุษยวิทยาคนสำคัญว่า

“การที่การแสดงเชิงพิธีกรรมหนึ่งๆ จะดำรงอยู่ในสังคมในลักษณะที่ดำรงอยู่ร่วมกัน (Co-existence) ได้นั้น พิธีกรรมดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการบางประการของผู้คนในสังคมนั้นๆ ได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ พิธีกรรมนั้น ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในขอบเขตของศาสนาหรือนอกขอบเขตของศาสนา หรือก้ำกึ่งระหว่างความเชื่อทางศาสนากับเรื่องราวทางโลกก็ตาม การแสดงนั้นๆ จะต้องสามารถทำหน้าที่รองรับชุดความคิดใดๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสังคมเมือง การที่การแสดงนั้นๆ จะได้รับการตอบรับจากผู้คนในสังคมได้ มักจะเป็นไปในรูปของการช่วยลดความวิตกกังวล ช่วยเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เพื่อความสบายใจ และสร้างความมั่นใจให้มากยิ่งขึ้นกว่าการที่ไม่เข้าร่วมในพิธี...”

สรุปได้ว่า ข้อมูลทั้ง ๒ กลุ่ม คือพิธีงเด็ก และการแสดงปวงเซียง ดำรงอยู่ได้ในสังคมไทยปัจจุบัน ด้วยอาศัยปัจจัยความเชื่อและพิธีกรรมที่มนุษย์มีเป็นแรงเสริม และผลักดันให้มีการสืบทอดต่อไป เมื่อข้อมูลทั้ง ๒ กลุ่มดำรงอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเข้มแข็ง นิทานจินตคติสืบต่อยอดกตัญญูก็ยังคงมีความหมายและดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย

๔.๒.๔ การสืบทอดค่านิยมความกตัญญู

ค่านิยมกตัญญูที่ปรากฏในเรื่อง เป็นค่านิยมกตัญญูในแบบวัฒนธรรมจีนที่เป็นไปตามคำสอนของลัทธิขงจื้อเป็นหลัก เช่น นิทานเรื่องเฮ่งเพา เรื่องเต็งหล้ง เรื่องตั้งอึ้งย้ง ที่นำเสนอค่านิยมกตัญญูว่า บุตรหลานกตัญญูควรดูแลบุพการีทั้งตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ และเมื่อท่านเสียชีวิตไปแล้ว ก็พึงจัดการพิธีศพให้ถูกต้อง และเช่นไหว้ตามธรรมเนียมประเพณี (ประพฤทธิ์ สกลรัตน์เมธี, ๒๕๕๐) หรือนิทานเรื่องเฮ่งเพาอีกเช่นกัน ที่นำเสนอค่านิยมกตัญญูว่า หากหลังจากบิดาเสียชีวิตไป ๓ ปี แล้วบุตรยังคงยึดมั่นในหลักการที่ถูกต้องของบิดาไว้ ก็นับว่าเป็นบุตรกตัญญู (ประชา ศิลป์ชัย, ๒๕๔๓: ๑๙) หรือค่านิยมกตัญญูที่ลูกสะใภ้พึงปรนนิบัติต่อพ่อแม่สามีอย่างดีเยี่ยมพ่อแม่

ตนเอง ก็นำเสนอผ่านนิทานเรื่องเกียงซี และนางทั้งสูหยิน ค่านิยมเหล่านี้ล้วนอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน โดยมีนิทานเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดค่านิยมจากรุ่นสู่รุ่น

ในสังคมไทยก็เช่นกัน นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยผ่านวิธีการนำเสนอในรูปแบบต่างๆ ทั้งวรรณกรรม จิตรกรรม พิธีกรรม การแสดง และสื่อสมัยใหม่ ล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอค่านิยมความกตัญญูแก่ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีน และแก่ชาวไทยด้วย เนื้อเรื่องที่นำเสนอเป็นพฤติกรรมของตัวละครที่แสดงความกตัญญูอย่างที่คนทั่วไปมีโอกาสทำได้ ดังเช่นที่ท่านพุทธทาสภิกขุ (๒๕๑๓) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมของตัวละครในเรื่องดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่บ้า ที่โง่ เหลือเชื่อเกินกว่าที่จะเป็นไปได้ แต่มันก็เป็นสิ่งที่สังคมในปัจจุบันต้องการ แม้เพียงแค่จุดชนวนความกตัญญูในจิตใจของเยาวชนเท่านั้น

แม้ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันที่วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนเปลี่ยนแปลงไป คงไม่มีผู้ใดสามารถประพฤติตามปรัชญาขงจื้อตามแบบอย่างในนิทานได้ แต่ความกตัญญูนั้นเป็นหลักคำสอนที่เป็นหลักสากลที่ผู้ใดก็สามารถนำค่านิยมไปประพฤติปฏิบัติ ปรับใช้กับวิถีชีวิตของตนเองได้ คุณค่าดังกล่าวจึงทำให้นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูจึงยังคงได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่องยาวนาน และดำรงอยู่ได้ในสังคมไทยปัจจุบัน

๔.๓ แนวโน้มการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยในอนาคต

แม้ว่าข้อมูลต่างๆ ดังที่ผู้วิจัยได้แสดงในข้างต้นนั้นจะเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ข้อมูลคติชนประเภทต่างๆ ช่วยรักษานิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูให้ดำรงอยู่ในสังคมไทยปัจจุบันได้ แต่จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในหลายๆ แห่ง ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการสืบทอดนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูให้ดำรงอยู่ต่อไปในอนาคตนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะกลุ่มข้อมูลหลายประเภทมีแนวโน้มที่จะเสื่อมสูญ หรือความสำคัญหมดไปในอนาคตอันใกล้ ผู้วิจัยจึงจะนำเสนออุปสรรคที่จะมีผลต่อการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทย เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาเรื่องการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูต่อไปในอนาคต

๔.๓.๑ การจัดสถานที่ที่ไม่เอื้อต่อการชมภาพจิตรกรรม

จากการเก็บข้อมูลภาพจิตรกรรมในศาสนสถานต่างๆ ผู้วิจัยพบว่าศาสนสถานหลายแห่งมีส่วนประกอบของศาสนสถานหรือการจัดสถานที่ที่ไม่เอื้อต่อการนำเสนอภาพจิตรกรรม เช่น การวาดภาพจิตรกรรมบนคานใต้เพดานภายในอาคารโรงเจวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา โรงเจแห่งนี้มีเพดานที่ค่อนข้างสูง ประกอบกับควมชื้นที่ปกคลุม และภาพที่เลือนลาง ทำให้ชมภาพจิตรกรรมได้ลำบาก ยังมีภาพที่ตกแต่งก็ หรือโต๊ะลงรักปิดทองขนาดใหญ่ไว้สำหรับตั้ง

เครื่องบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาลเจ้าได้ขงก ในวันปกติที่ทางศาลเจ้าไม่ได้จัดงานเทศกาลใดๆ จะมีโต๊ะไม้ขนาดใหญ่วางติดอยู่กับที่บังภาพลงรักปิดทองด้านหนึ่งจนไม่สามารถมองเห็นได้ หรือที่ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี มีภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูตกแต่งบริเวณผนังได้หน้าต่าง แต่มีอยู่หลายภาพที่อยู่ในตัวศาล จะมีของวางระเกะระกะ และมีประตูบังภาพจิตรกรรมอยู่ ตัวอย่างสถานที่สุดท้ายได้แก่ ศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง กรุงเทพฯ ผู้วิจัยพบภาพกระเบื้องเซรามิคเขียนภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ตกแต่งในตัวศาลเจ้า แต่มีอยู่หลายภาพที่อยู่ในตำแหน่งที่ไม่เอื้อต่อการชมภาพ คือ ภาพตกแต่งฝาผนังข้างศาล แต่จะมีทั้งเตาเผากระดาศทรงน้ำเต้า ซึ่งมีความสูงเท่ากับภาพ และท่อขนาดใหญ่ที่ต่อจากหลังคา วางชิดติดกับผนัง บดบังจนไม่สามารถมองเห็นภาพได้เลย ซึ่งการจัดวางสถานที่เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ช่างสมัยใหม่ที่เข้ามาซ่อมแซมศาล ไม่เห็นความสำคัญในเชิงศิลปะ และความหมายของภาพจิตรกรรม แต่เห็นในอรรถประโยชน์ของสิ่งของ เช่น เตาเผากระดาศ ท่อน้ำ หรือใช้เป็นที่เก็บของ ซึ่งเป็นประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนกว่า จึงได้ก่อสร้างหรือจัดวางสิ่งของจนบดบังภาพจิตรกรรมเหล่านี้ หากปัญหาต่างๆ เหล่านี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข ย่อมทำให้เกิดอุปสรรคต่อการสื่อเรื่องราวของภาพจิตรกรรมต่อไปในอนาคต

๔.๓.๒ ความชำรุดทรุดโทรม และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อภาพจิตรกรรม

ที่โรงมโหรีสหทางวิญญาน สวนโมกขพลาราม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาพนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่วาดอยู่รอบเสา มีรอยปูนกระเทาะ และทั้งภาพและคำอธิบายก็ล้างเลือนไปมาก พระอาจารย์ที่เป็นวิทยากร และดูแลบริเวณนั้นได้ให้ข้อมูลว่า (สัมภาษณ์, ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๑) ภาพหลายภาพนั้นได้รับความเสียหายอันเกิดจากผู้เข้ามาเยี่ยมชมใช้มือสัมผัสที่ภาพ และในอดีตที่ยังไม่ได้มีการประกาศห้ามสูบบุหรี่ บางคนก็ใช้เส้าหรือผนังเป็นที่ดับบุหรี่ ซึ่งสร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก

การชำรุดทรุดโทรมของภาพซึ่งเกิดจากควันธูป หรือบางสถานที่อาจจะถูกมูลค้ำงคาว หรือมีน้ำรั่วซึม เป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้ลายภาพจิตรกรรมให้ล้างเลือนจนกระทั่งหายไป ในที่สุด เช่น ศาลเจ้าเกียนอันเกง กรุงเทพฯ มีปัญหาเรื่องมูลค้ำงคาว จนกระทั่งเลือนลงและหายไป ศาลเจ้าฮกหงวนก้งและศาลเจ้าฮกแซก้งปุนเถ่ากง (กะทู้) จังหวัดภูเก็ต ภาพถูกควันธูปจนกลายเป็นสีน้ำตาลเข้ม และถูกบดบังด้วยการวางสิ่งของระเกะระกะปิดบังภาพ เป็นต้น

การซ่อมแซมบูรณะปฏิสังขรณ์ศาสนสถานใหม่ก็มีผลทำให้ภาพหลายภาพหายไป หรือผิดเพี้ยนไปจากเดิม จากข้อมูลของสมศักดิ์ จิรบันดาลสุข (สัมภาษณ์, ๒๒ มิถุนายน

๒๕๕๑) ผู้ดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเก้ากง กรุงเทพฯ ได้กล่าวถึงการซ่อมแซมศาลเจ้าแห่งนี้ว่า ภาพหลายภาพนั้นผิดเพี้ยนไปจากเดิม ทั้งตัวอักษรภาษาจีน องค์ประกอบที่ผิดแปลกจากศิลปะจีน หน้าตาตัวละคร และอื่นๆ อีกมาก อันเกิดจากช่างในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นคนไทยที่เคยเป็นลูกมือช่างจีนมาก่อน และเรียนรู้การเขียนภาพแบบครูพักลักจำ เมื่อนายจ้างเลิกกิจการ หรือแยกตัวมาดำเนินกิจการเอง เมื่อมาเขียนภาพก็ทำให้ภาพนั้นไม่งดงามเท่าที่ควร เพราะขาดความรู้เรื่องภาษา และวัฒนธรรมจีน หรือเมื่อซ่อมแซมภาพ โดยการเขียนภาพทับลงไป ก็ไม่เหมือนเก่า เพราะไม่รู้ความหมายต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบของภาพ และที่สำคัญคือ ขาดจิตวิญญาณและความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในศิลปะจีน ซึ่งตรงกับคำสัมภาษณ์ของสุภาวดี สนิตเดชกุล (สัมภาษณ์, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๑) ผู้รับหมาก่อสร้างและตกแต่งศาสนสถานจีน ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า หากช่างเขียนที่จะเป็นชาวจีนที่รู้เรื่องวัฒนธรรมจีนได้ยากเต็มที ที่เหลืออยู่ก็เคยเป็นเพียงแค่ลูกจ้างคนไทยที่แยกตัวมาเปิดกิจการเอง ขาดจิตวิญญาณของช่างเขียน งานใดที่ช่างต้องเป็นผู้ออกแบบหรือเลือกภาพ ก็เลือกภาพที่ง่ายไม่ยุ่งยาก เช่น ภาพดอกไม้ ต้นไม้ เป็นต้น ส่วนภาพที่วาดยากอย่าง ภาพบุคคล ภาพจากวรรณคดี หรือนิทานอย่างนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ช่างก็ไม่จะไม่เลือกมาวาด

ตัวอย่างศาสนสถานอีกแห่งคือที่ศาลเจ้าเกียงอันเก็ง กรุงเทพฯ จากการสัมภาษณ์บุญนิธิย์ สิมะเสถียร ผู้จัดการศาลเจ้า (สัมภาษณ์, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๐) ได้ให้ข้อมูลว่าในอดีตเคยมีภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู แต่ชำรุดทรุดโทรมไป จึงทาสีทับแล้ววาดภาพเทพเจ้าขนาดใหญ่ลงไปแทน

จากปัญหาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ในอนาคต ภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในศาสนสถานหลายแห่งมีแนวโน้มที่จะกลางเลือน หรือสูญหายไปหากยังไม่ได้รับการแก้ไข

๔.๓.๓ การหมดบทบาทหน้าที่ในการสื่อความหมายในเรื่องความกตัญญู ในความรับรู้ของคนสมัยใหม่

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูคือ การหมดหน้าที่ในการสื่อความหมายของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ทั้งที่ดำรงอยู่ในรูปแบบของภาพจิตรกรรม ในพิธีกรรม และในการแสดง

ในส่วนของจิตรกรรม คงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าเป้าหมายในการเลือกภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมาใช้ตกแต่งศาสนสถานนั้น คือ การเห็นคุณค่าและความหมายที่ดีของ

นิทานในการสื่อคุณธรรมความกตัญญูให้กับผู้เข้ามาในศาลเจ้า ดังเช่นบทบาทหน้าที่ของศาลเจ้าในอดีต ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน ให้ทั้งความรู้ ความบันเทิง เป็นสถานการศึกษา สืบทอดค่านิยมอันดีงามของชาวจีนผ่าน ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี จากรุ่นสู่รุ่น (พรพรรณ จันทโรนานนท์, ๒๕๔๖: ๘๑-๑๐๐) แต่ในความเป็นจริงในปัจจุบัน หน้าที่ดังกล่าวลางเลือนไปเป็นอันมาก รวมถึงลักษณะและรูปแบบทางศิลปะของภาพเอง ที่เลือกเฉพาะองค์ประกอบที่สำคัญมานำเสนอ จึงทำให้ภาพจิตรกรรมไม่สามารถเล่าเรื่องราวได้ทั้งหมด สมศักดิ์ จิรบัณฑิตสุข (สัมภาษณ์, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๑) ผู้รับเหมาบูรณะ และผู้ดูแลศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากั๋ง ได้แสดงทัศนะในเรื่องดังกล่าวไว้ว่า ในปัจจุบันมีน้อยคนที่จะเข้ามาในศาลเจ้า และสนใจในเรื่องราวของภาพจิตรกรรมที่สอนใจเหล่านี้ ภาพจิตรกรรมต่างๆ จึงทำหน้าที่ในแง่ของศิลปะ ใช้สำหรับตกแต่งศาสนสถานเท่านั้น น้อยคนจะรู้ความหมาย ความสำคัญ ความเป็นมาของภาพจิตรกรรมตามหน้าที่ที่ควรจะเป็น

การที่ภาพจิตรกรรมหมดหน้าที่ในการสื่อความหมายนั้น ขนิษฐา นิลผึ้ง (๒๕๕๑: ๕๖๔ - ๕๖๕) ผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อพื้นบ้าน ในกรณีของงานปฐมนิพนธ์ จังหวัดเพชรบุรี ได้กล่าวไว้ว่าหน้าที่ที่หายไปของงานปฐมนิพนธ์คือเรื่องของการทำหน้าที่ในการสื่อความหมายที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ที่ช่วยโน้มน้าวจิตใจผู้คนให้เกิดความเลื่อมใสในพระศาสนา แต่ด้วยบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป งานปฐมนิพนธ์ที่อยู่ท่ามกลางบริบททางสังคมจึงได้รับผลกระทบ และไม่ได้ทำหน้าที่ดังที่เคยเป็นมา เป็นได้แค่เพียงเครื่องประดับศาสนสถานให้เกิดความสวยงาม และบ่งบอกความเป็นมาในอดีตเท่านั้น ในกรณีของภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูก็เช่นเดียวกัน เมื่อบริบททางสังคมเปลี่ยนไป บทบาทหน้าที่ของ ศาสนสถานที่เคยมีความสำคัญในอดีตเปลี่ยนแปลง โดยมีสถาบันอื่นๆ เช่น โรงเรียน หรือสื่ออื่นๆ เช่น หนังสือ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เข้ามาแทนที่ ภาพที่จะทำหน้าที่สื่อคุณธรรม น้อมนำจิตใจคนให้ปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีงามของชาวจีนก็จะหายไปเป็นที่สุด

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ มนต์รี^๓ (สัมภาษณ์, ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๑) ผู้ดูแลศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง กรุงเทพฯ ซึ่งเป็นผู้กำหนดและเลือกเรื่องจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูให้ช่างตกแต่งบริเวณผนังสองข้างประตู ได้ข้อมูลว่าเคยมีคนที่มาศาลเจ้าได้ชี้และอธิบายความหมายเรื่องราวของภาพให้แก่ลูกหลานฟัง รวมทั้งตนก็ทำหน้าที่อธิบายบ้างเป็นบางครั้ง ซึ่งทำให้ผู้วิจัย

^๓ คุณมนตรี ผู้ดูแลศาลเจ้าเซี่ยอึ้งกง ได้ให้ผู้วิจัยดูภาพสุสานแบบจีน (ฮวงซู่ย) ที่ทำไว้สำหรับตนเอง ซึ่งสุสานนี้คุณมนตรีได้เลือกภาพจากนิทานชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูนำมาตกแต่งบริเวณสุสานด้วย

เห็นว่าภาพจะมีความหมายและทำหน้าที่สื่อคุณธรรมได้อย่างสมบูรณ์ในสังคมไทยปัจจุบันได้นั้น ต้องอาศัยสื่อกลางที่ทำหน้าที่อธิบายเรื่องราวให้กับผู้ที่มาศาลเจ้าเข้าใจ สื่อกลางดังกล่าวอาจจะเป็นบุคคลซึ่งอาจจะเป็นพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ที่รู้เรื่องราว สามารถอธิบายให้ลูกหลานฟังได้ หรือการทำแผ่นพับ หรือคำอธิบายประกอบภาพ จะสามารถรักษาหน้าที่ในการสื่อความหมายเอาไว้ได้

อีกประการหนึ่ง ภาพจิตรกรรมส่วนใหญ่จะไม่มีคำอธิบายประกอบ และหากมีก็จะเขียนเป็นภาษาจีน หรือบางแห่งที่บูรณะซ่อมแซมศาลเจ้า ช่างที่ไม่รู้ภาษาจีนก็เขียนผิดเพี้ยนไปจากของเดิม ดังเช่นที่ศาลเจ้าเล่าปุ่นเก๋าง กรุงเทพร หรือบางแห่งเขียนเป็นภาษาไทย เช่น วัดอุภัยราชบำรุง กรุงเทพฯ ก็เป็นเพียงข้อความสั้นๆ จากเรื่อง ไม่ได้สื่อเรื่องราวชัดเจน ข้อความอธิบายที่เขียนบนภาพจึงมีข้อจำกัดในการทำหน้าที่สื่อความหมายเช่นกัน ในเรื่องการเขียนคำอธิบายนี้ สุภาวดี สนิเดชกุล (สัมภาษณ์, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๑) ได้กล่าวว่าเมื่อครั้งไปเขียนภาพที่วัดไร่เกะต้นสำโรง เจ้าแม่เหลียงผู้ว่าจ้างได้สั่งให้เขียนคำอธิบายเป็นภาษาไทย แต่ได้ปฏิเสธไป เพราะด้วยรูปแบบทางศิลปะ องค์ประกอบ และขนาดของภาพไม่เอื้ออำนวยต่อการเขียนคำอธิบาย ผู้ว่าจ้างจึงได้ให้वानให้ครูในโรงเรียนหออึกซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีการสอนภาษาจีนและอยู่ใกล้กับวัดนั้นช่วยเขียนคำอธิบายภาพเก็บไว้ต่างหาก ซึ่งนับว่าเป็นแนวโน้มที่ดีในการหาวิธีที่จะเก็บเรื่องราวจากภาพจิตรกรรมไว้สำหรับเผยแพร่ต่อไป

ในส่วนของพิธีกึ่งเด็ก ก็มีแนวโน้มว่าในอนาคตคนจะเข้าใจความหมายน้อยลงด้วยข้อจำกัดทางด้านภาษาที่ในปัจจุบันลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนจำนวนมากไม่สามารถฟังภาษาจีนแต่จิวได้เข้าใจอย่างในอดีต (ธรรญาภรณ์ วงศ์บุญชัยนันท์, ๒๕๔๗: ๑๗๐) บทบาทหน้าที่ของบทร้องจึงลดน้อยลงไป ไม่สามารถสื่อคุณธรรมความกตัญญูได้อย่างเข้มข้นตรงไปตรงมา แม้จะมีผู้พยายามแปลเป็นภาษาไทย แต่ก็ติดด้วยข้อจำกัดของระยะเวลาที่ใช้ในพิธีกรรม และการแปลให้เนื้อหาเหมาะสมกับต้นฉบับก็เป็นไปได้ยาก ทำได้แต่เพียงอารัมภบทถึงที่มาของพิธีกรรมเพียงคร่าวๆ เท่านั้น

ในส่วนของการแสดงอุปรากรจีน ผู้วิจัยพบว่าผู้ชมและผู้ที่เกี่ยวข้องพิธี “ปวงเสียง” ให้ความสำคัญในเรื่องของลีริ่งคลจากเรื่องและจากการเข้าร่วมพิธีเป็นหลัก ดังที่สุมา จรัสแนว (สัมภาษณ์, ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑) ได้ให้สัมภาษณ์ว่าคนส่วนใหญ่ที่ชมและเข้าร่วมพิธี “ปวงเสียง” นั้นจุดประสงค์คือเรื่องของลีริ่งคล การขอพร ขอให้ได้ลูกชาย หรือการแก้บน น้อยคนที่จะรู้ว่าเนื้อเรื่องนั้น ต้องการสื่อถึงเรื่องความกตัญญู

นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่ถ่ายทอดผ่านสื่อการแสดงหรือพิธีกรรมหากขาดการสื่อความหมาย ก็จะไม่เหลือเพียงแต่รูปแบบ ขาดแก่นแท้หรือคุณค่าในเรื่องของความหมาย ดังที่กาญจนา แก้วเทพ (๒๕๔๙: ๖๙ - ๗๐) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของพิธีกรรมไว้ว่า พิธีกรรมมีส่วนประกอบทั้งที่เป็น “รูปแบบ” และ “เนื้อหา/คุณค่า/ความหมาย” ส่วนประกอบหลังเป็นสิ่งที่จับต้อง มองเห็นไม่ได้ ในขณะที่ส่วนประกอบที่เป็น “รูปแบบ” มองเห็นได้ชัดเจนกว่า จึงมีโอกาสเสี่ยงที่การสืบทอดพิธีกรรมจะทำแต่ส่วนที่เห็นได้ชัด และตกหล่นส่วนที่มองไม่เห็น

ในกรณีของภาพจิตรกรรมก็เช่นกัน แม้ว่าภาพเหล่านี้จะมีหน้าที่ในเชิงศิลปะ คือใช้ประดับตกแต่งอาคารสถานที่เพื่อความสวยงามเป็นหลัก แต่หน้าที่การสื่อความหมาย การสอนคุณธรรม นำเสนอค่านิยมที่ดีงามให้แก่คนในสังคมก็จำเป็นที่จะต้องรักษาและสืบทอดต่อไป

จากปัญหาที่กล่าวมาจะเห็นว่าการหมดหน้าที่ในการสื่อความหมายเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เช่น ในกรณีของภาพจิตรกรรม หากเกิดการทุจริต ล้างเลือนก็อาจจะซ่อมแซมใหม่ได้ หรืออย่างน้อยด้วยรูปแบบการตกแต่งที่มีลักษณะเป็นขนบในทางศิลปะจีน ช่างก็ยังคงต้องเลือกภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในการตกแต่งศาสนสถาน แต่หากผู้คนไม่ทราบบความหมาย ภาพก็ทำหน้าที่เป็นเพียงเครื่องตกแต่งให้เกิดความสวยงามในศาสนสถาน หน้าที่ในการสื่อคุณธรรมอย่างตรงไปตรงมาที่เป็นสาระสำคัญของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูก็อาจจะเสื่อมหายไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู: การดำรงอยู่และวิธีการนำเสนอในสังคมไทยปัจจุบัน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ และวิเคราะห์วิธีการนำเสนอ รูปแบบ และเนื้อหาของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ในข้อมูลทางวัฒนธรรม ๕ ประเภท ดังนี้คือ ข้อมูลประเภทวรรณกรรม ข้อมูลประเภทจิตรกรรม ข้อมูลประเภทพิธีกรรม ข้อมูลประเภทการแสดง และ ข้อมูลประเภทสื่อสมัยใหม่

จากการศึกษาข้อมูลประเภทวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทย ผู้วิจัยพบว่า โครงสร้างของนิทานจะแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนต้นเรื่อง กล่าวถึงประวัติของตัวละคร โดยอ้างอิงตามประวัติศาสตร์จีน ส่วนกลางเรื่อง กล่าวถึงเหตุการณ์ที่สำคัญที่ตัวละครแสดงความกตัญญูต่อบุพการี และส่วนท้ายเรื่อง กล่าวถึงผลตอบแทนที่ตัวละครได้รับ ผู้วิจัยพบวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่เผยแพร่ในสังคมไทย ๑๒ ฉบับ แต่ละฉบับจะมีที่มาแตกต่างกัน ได้แก่ ฉบับที่แปลโดยตรงจากต้นฉบับภาษาจีน ฉบับที่แปลจากต้นฉบับภาษาจีนและใช้ต้นฉบับภาษาไทยช่วยในการเรียบเรียง ฉบับที่แปลจากนิทานกตัญญูฉบับภาษาจีนฉบับอื่นๆ นอกเหนือจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู และฉบับที่เลือกนำเสนอบางเรื่องจากต้นฉบับภาษาไทย ซึ่งเมื่อประมวลต้นฉบับทุกประเภทแล้ว จะเห็นประวัติและเส้นทางการสืบทอดนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทย

ผู้วิจัยพบว่ามีภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในศาสนสถาน ๖ ประเภท ได้แก่ ศาลเจ้า โรงเจ วัดจีน วัดญวน วัดไทย และสุสานแบบจีน จำนวนทั้งสิ้น ๓๑ แห่ง ศาสนสถานส่วนใหญ่จะไม่วาดภาพจากนิทานครบทั้ง ๒๔ เรื่อง ในแต่ละภาพ ช่างวาดภาพจะนำเหตุการณ์เฉพาะตอนที่สำคัญจากนิทานมาวาดเท่านั้น และหากเป็นภาพจากเรื่อง และเหตุการณ์เดียวกัน ถึงแม้ว่าจะต่างศาสนสถานกันก็จะมีองค์ประกอบหลักๆ ของภาพที่ใกล้เคียงกัน

สำหรับข้อมูลประเภทพิธีกรรม ผู้วิจัยพบว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูปรากฏในบทร้อง “พิธีโอยปอลละ โอยโนตี” ซึ่งเป็นหนึ่งพิธีกรรมย่อยช่วงหนึ่งของพิธีงเด็กชาวจีนแต่จิ๋วสาระสำคัญของพิธีกรรมคือการนำพาดวงวิญญาณเข้าไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ พระพุทธเจ้า

ไปยเขียน และยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ซึ่งเป็นตัวแทนของ ศาสนาพุทธ ลัทธิเต๋า และลัทธิขงจื้อ เนื้อร้องช่วงที่กล่าวถึงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู จะกล่าวถึงนิทาน ๑๒ เรื่อง แต่จะมีเพียง ๙ เรื่องที่นำเนื้อเรื่องมาจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู วิธีการนำเสนอเนื้อหานั้น ในแต่ละบทจะขึ้นต้นด้วยการบรรยายธรรมชาติของแต่ละเดือน และจะกล่าวถึงเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่สำคัญของตัวละครในนิทาน

อนึ่ง ข้อมูลนิทานที่เป็นบทร้องในพิธีงเด็กที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยค้นพบจากการเก็บข้อมูลภาคสนามซึ่งเก็บไปจากที่เขียนไว้ในสมุดฐานที่กำหนดไว้ว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่หลากหลายทั้ง จิตรกรรม วรรณกรรม การแสดง และสื่อสมัยใหม่ การค้นพบเพิ่มเติมถึงการปรากฏบทบาทนิทานในบทร้องในพิธีงเด็ก ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของวรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่แทรกอยู่ในวิถีชีวิตของชาวจีนเมื่อเริ่มเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้ทราบเพิ่มเติมว่ามีนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูอยู่ในพิธีงเด็ก แต่ไม่ทราบว่าอยู่ในส่วนใดหรือขั้นตอนใดของพิธีกรรม หรือแม้ผู้ประกอบพิธีเองก็ทราบเพียงว่ามีชื่อปรากฏอยู่ในพิธีกรรม แต่ไม่ทราบรายละเอียดเนื้อหาหรือความหมายที่ลึกซึ้งและไม่แน่ใจว่าจะเกี่ยวข้องกับนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมากน้อยเพียงใด เพราะความเคยชินกับการประกอบพิธีจึงไม่ได้สนใจในรายละเอียดของคำแปลบทร้อง ทำให้ผู้วิจัยต้องขอให้ผู้ประกอบพิธีช่วยแปลบทร้องที่น่าจะเกี่ยวข้องกับละบท จนกระทั่งพบและนำมาเรียบเรียงในพากย์ไทยดังที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์

ข้อมูลประเภทการแสดง ผู้วิจัยพบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ในการแสดงอุปรากรจีน (จิว) ในช่วงการแสดงเบิกโรงสิริมงคล หรือ “ปวงเซียง” ในชุดเซียงกัซังจื้อ หรือนางฟ้าประทานบุตร โดยตัดตอนมาจากนิทานเรื่อง ตังอ้อย้ง ซึ่งการแสดงชุดนี้ เนื้อหาจะเน้นหนักไปในเรื่องของสิริมงคล โชควาสนา การแสดงนี้จะมีพิธีกรรมประกอบการแสดง จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการถวายพรแด่องค์เทพเจ้าประจำศาล และอวยพรแก่ผู้เข้าร่วมในพิธี นอกจากนั้นยังพบจิวอีก ๒ เรื่อง ได้แก่เรื่องเซียงกัซังจื้อ ซึ่งนำเนื้อหามาจากนิทานเรื่องตังอ้อย้ง และเรื่องโล้วลิ้มห่วย ซึ่งนำเนื้อหามาจากนิทานเรื่องเกียงซี ซึ่งเป็นจิวที่ถ่ายทำที่ต่างประเทศ และนำมาจัดจำหน่ายในประเทศไทย

ข้อมูลกลุ่มสุดท้ายคือ ข้อมูลประเภทสื่อสมัยใหม่ ผู้วิจัยพบว่ามีการนำนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูนำเสนอในรูปแบบของสื่อการ์ตูน ๓ ฉบับ มีทั้งฉบับที่คนไทยวาดและนำเนื้อเรื่องมาจากต้นฉบับภาษาไทย และฉบับที่แปลจากภาษาอังกฤษที่นำต้นฉบับมาจากประเทศสิงคโปร์ สื่อการ์ตูนเหล่านี้มีการนำรูปแบบการ์ตูนญี่ปุ่นมาปรับใช้ในการนำเสนอเนื้อหา เพื่อความทันสมัย

ตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ พบว่ามีนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่นำเสนอในรูปแบบของหนังสือเสียง คือบันทึกเป็น MP3 โดยนำเนื้อหาทั้งหมดมาจาก ๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับของ ร.บุณนาค และยังพบนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่นำเสนอในสื่ออินเทอร์เน็ตอีกด้วย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาในสื่อต่างๆ ที่ปรับไปตามกลุ่มผู้อ่าน ผู้ชม หรือผู้เข้าร่วมพิธี ในส่วนของปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูมี ๔ ประการ ได้แก่ ประการที่ ๑ การมีต้นฉบับวรรณกรรม ทำให้นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูได้รับการผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง และสามารถดำรงอยู่ในสังคมไทย ประการที่ ๒ ขนบนิยมในการตกแต่งศาสนสถานด้วยภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูก็มีส่วนสำคัญ ทำให้มีการสืบทอดนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูนี้ ผู้วิจัยพบว่าการตกแต่งศาสนสถานด้วยภาพจากนิทานชุดนี้ ทั้งในศาสนสถานจีน และที่ไม่ใช่ศาสนสถานจีน ช่างหรือผู้ว่าจ้างมักจะเลือกภาพจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในการตกแต่งศาสนสถานด้วยเป็นเพราะเนื้อเรื่องสื่อคุณธรรมความกตัญญูอย่างตรงไปตรงมา สามารถใช้ได้กับศาสนสถานทุกประเภท และมีบริบททางสังคม เช่น เชื้อชาติของคนในชุมชน เศรษฐกิจ ศาสนา หรือความเชื่อ เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการเลือกใช้ภาพ ประการที่ ๓ พิธีงเด็กและการแสดงปวงเซียงที่ยังดำรงอยู่ในสังคมไทยส่งผลให้นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูดำรงอยู่ได้ในสังคมไทยด้วยและประการที่ ๔ การสืบทอดค่านิยมความกตัญญู ซึ่งเป็นคุณค่าที่สำคัญของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูยังได้รับการสืบทอดถึงแม้ว่าปัจจุบันสังคมไทยจะเปลี่ยนไป แต่การให้คุณค่ากับค่านิยมเรื่องความกตัญญูยังคงดำรงอยู่ นิทานชุดนี้จึงยังได้รับความนิยมอยู่

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าอุปสรรคบางประการที่จะส่งผลการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยในอนาคต ได้แก่ การจัดวางสถานที่ที่ไม่เอื้อต่อการชมภาพจิตรกรรมจากนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู เช่น ภาพจิตรกรรมตกแต่งคานเพดานของโรงเจ วัดไฮรวาราม ที่อยู่สูงมองเห็นภาพได้ยาก หรือการก่อสร้างเตาเผากระดาษและท่อน้ำขนาดใหญ่ บดบังภาพจิตรกรรมในศาลเจ้าเล่าปุนเถ่ากง เป็นต้น ความชำรุดทรุดโทรมและความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อภาพจิตรกรรมซึ่งเกิดขึ้นกับศาสนสถานหลายแห่ง เช่น ภาพจิตรกรรมในโรงมหรสพทางวิญญาณ สวนโมกขพลาราม ที่ลบเลือนไปเนื่องจากความไม่ระมัดระวังของผู้เข้าชม หรือภาพจิตรกรรมในศาลเจ้าฮกหวงกั้ง และศาลเจ้าปุนเถ่ากง กะทู้ จังหวัดภูเก็ต ที่ลบเลือนเนื่องจากถูกควันธูป และน้ำรั่วซึม เป็นต้น และการหมดยุคหน้าหน้าในการสื่อความหมายของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ที่เกิดขึ้นกับกรณีของภาพจิตรกรรม พิธีกรรม และการแสดง ซึ่งข้อจำกัดและ

ปัญหาทั้ง ๓ ประการ อาจส่งผลให้แนวโน้มของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในอนาคตสูญหายไป หรือคงเหลือเพียง “รูปแบบ” แต่ “คุณค่า” และ “ความหมาย” ในการสื่อคุณธรรม อาจจะสูญหายไปมากที่สุด

เมื่อพิจารณารายชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นจีนในสังคมไทย ที่แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (๒๕๕๐) ได้รวบรวมไว้ พบว่างานวิจัยทางด้านนี้ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญทางด้านรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ เช่น ศยามล เจริญรัตน์ (๒๕๔๔) ศึกษาสัญลักษณ์ทางชาติพันธุ์จีนในजूแต่जूวรรณาภรณ์ วงศ์บุญชัยนันท์ (๒๕๔๗) ศึกษาาระบบสัญลักษณ์และระบบเครือญาติในพิธีงเด็กหรือ รตพร ปัทมเจริญ (๒๕๔๔) ศึกษาบทบาทด้านการธำรงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของศาลเจ้าจีนในจังหวัดนครปฐม เป็นต้น หรือหากเป็นงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์ก็จะเน้นไปที่ ศิลปกรรม การแสดง ดนตรี หรือภาษาศาสตร์ ส่วนใหญ่จะไม่ได้ครอบคลุมถึงการศึกษาด้านวรรณกรรม โดยเฉพาะนิทานพื้นบ้านจีนที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวจีนในสังคมไทย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาลักษณะและการดำรงอยู่ของนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในสังคมไทยซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความรู้เกี่ยวกับข้อมูลคติชนจีนที่อยู่ในสังคมไทย ผู้วิจัยเห็นว่าแก่นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูจะไม่ใช้วรรณกรรมจีนพากย์ไทยกระแสหลักอย่างวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ เช่น สามก๊ก ไชอิ้ว หรือห้องสิน แต่วรรณกรรมนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย โดยผสมกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตของคนไทยเชื้อสายจีน รวมทั้งคนไทย มาตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการดำรงอยู่ในบทเรียน หนังสืออ่านทั่วไป หนังสือการ์ตูน หรือในศาสนสถานต่างๆ ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวจีน แม้กระทั่งในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความตาย รวมไปถึงการแสดงเชิงพิธีกรรมที่ชาวจีนเชื่อมั่นและศรัทธาในความเป็นสิริมงคลที่จะได้รับ โดยมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยและความต้องการของคนในสังคม

จากข้อมูลภาคสนามที่จังหวัดชลบุรี จังหวัดตรัง และจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยยังค้นพบอีกว่ามีใบเขียนซีที่มีการอ้างอิงถึงนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ทำให้ผู้วิจัยทราบว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูนั้นอยู่ในวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีน แม้กระทั่งเรื่องของการทำนายชีวิต แต่ในปัจจุบันนิทานใบเขียนซีได้ลดความสำคัญลงไป เพราะมีน้อยคนที่จะรู้จักและสนใจ สังเกตได้จากการตัดชื่อนิทานหรือชื่อตัวละครออกจากคำทำนายใบเขียนซีที่ตีพิมพ์ในระยะหลัง

นอกจากนี้ การศึกษานิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูที่นำเสนอผ่านสื่อทางวัฒนธรรมอย่างหลากหลายเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นว่านิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูเป็นส่วนหนึ่งของกลไก

ทางวัฒนธรรมสำคัญที่ทำหน้าที่ธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์จีนในสังคมไทยเอาไว้
ท่ามกลางการผสมผสานทางวัฒนธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน

ดังจะเห็นได้ว่าชาวจีนในสังคมไทยมีความพยายามธำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์จีนเอาไว้ ไม่ว่าจะเป็นการก่อตั้งสมาคมตระกูลแซ่ การสืบทอดพิธีกรรมสำคัญของชาวจีนในรอบปี การเปิดโรงเรียนสอนภาษาจีน และการรวมกลุ่มของชาวจีนในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม อันเป็นตัวอย่างของความพยายามในการนิยามตัวตนความเป็นจีนผ่านช่องทางต่างๆ นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูก็นับเป็นกลไกหนึ่งที่ทำหน้าที่ดังกล่าว โดยอาศัยกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมทำหน้าที่ถ่ายทอดค่านิยมเรื่องความกตัญญูอันเป็นค่านิยมร่วมของชาวไทยเชื้อสายจีน ก่อให้เกิดการเรียนรู้จากการนำเสนอผ่านทางวรรณกรรม ศิลปะ พิธีกรรม และการแสดง การถ่ายทอดค่านิยมดังกล่าวเป็นการส่งผ่านความรู้สึกร่วมทางชาติพันธุ์จากรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง เพื่อให้ความกตัญญูเป็นคุณธรรมสำคัญที่บ่งบอกถึงความเป็นชาวจีนอย่างมีความหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญู ยังมีประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจจะศึกษาต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะประเด็นที่น่าสนใจศึกษา ดังนี้

๑. ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นที่กลุ่มผู้สร้างกลุ่มข้อมูลประเภทต่างๆ เช่น ช่างผู้ตกแต่งศาสนสถาน ผู้แสดงงิ้ว หรือผู้ประกอบพิธีกรรม รวมถึงเน้นที่ตัวสื่อนิทานเป็นหลัก แต่ไม่ได้เน้นหนักไปที่กลุ่มผู้เสพนิทาน ดังนั้น หากศึกษาโดยเน้นที่กลุ่มผู้รับสารเป็นหลัก ก็จะทำให้เห็นถึงการรับรู้นิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูของคนในปัจจุบันได้

๒. จากการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยพบว่าน่าจะยังมีนิทานจีนชุดยี่สิบสี่ยอดกตัญญูในศาสนสถานจีนในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งน่าจะมีการศึกษาเปรียบเทียบต่อไป

๓. ในศาสนสถานจีนยังมีภาพจิตรกรรมอีกเป็นจำนวนมากที่น่าเนื้อหามาจากวรรณคดีนิทาน หรือตำนานพื้นบ้านของจีนเรื่องอื่นๆ ซึ่งน่าจะมีการศึกษารวบรวมมาวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ ต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมวิชาการ. **หนังสือเรียนภาษาไทย เล่ม ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๒๕.

กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **นิทานกตัญญู ไทย-จีน-ญี่ปุ่น.**
กรุงเทพฯ: กองวัฒนธรรมสัมพันธ์ สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, ๒๕๒๓.

กาญจนา แก้วเทพ. **เมื่อสี่สอและสร้างวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาลาแดง, ๒๕๔๕.

กาญจนา แก้วเทพ. **ยึดหลักปักแน่นกับงาน สือพื้นบ้านสื่อสารสุขภาวะ.** กรุงเทพฯ: โครงการ
สือพื้นบ้านสื่อสารสุข (สพส.), ๒๕๔๙.

กาย เบ็ญจ. **๒๔ ยอดกตัญญู ฉบับการ์ตูน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอคิวดี, ๒๕๔๙.

โก๊ะเปี้ยก๊ และ ต้นซุนหวาย. **ยอดคน กตัญญูรู้คุณ.** แปลโดย ต้นหลิว. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญ
ทัศน์, ๒๕๔๕.

ชนิษฐา นิลผึ้ง. การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสือพื้นบ้าน: ศึกษากรณีงานปูนปั้น จ.เพชรบุรี. ใน
กาญจนา แก้วเทพ, **การจัดการความรู้เบื้องต้นเรื่อง “การสื่อสารชุมชน”**, ๕๒๐-
๕๘๐. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, ๒๕๕๑.

ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์. **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ฮกเกี้ยน.** กรุงเทพฯ: สหธรรมิก, ๒๕๔๓.

เจนจันอักษร, พระ. และ ปรีดา ศรีชลาลัย. ยี่จับสี่เห่า. ใน **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ
พลตรีหลวงชำนาญยุทธศิลป์ ๑๖ มีนาคม ๒๕๐๑.** พระนคร: โรงพิมพ์กัณฑ์ประดิษฐ์,
๒๕๐๑.

เจนจันอักษร, พระ. และ ปรีดา ศรีชลาลัย. ยี่จับสี่เห่า. ใน **อนุสรณ์งานฌาปนกิจศพ คุณแม่
จำปี เลิศฤทธิ์ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๑๒.** พระนคร: (ม.ป.ท.), ๒๕๑๒.

เจ็จันทร อักษรพน. **ทางสายตรง: ฉบับรวมเล่ม ว่าด้วยมงคลธรรม 10 ประการแห่งเต่า
ถอดความจากประวัติศาสตร์จีนโบราณ.** กรุงเทพฯ: (ม.ป.ท.), ๒๕๓๓.

ชวน เขียวโชติ. **ปทานุกรม จีนแต่จิว-ไทย.** กรุงเทพฯ: นานมี, ๒๕๐๕.

ซ้าง (ไม่ทราบนามสกุล). **หัวหน้าคณะผู้ประกอบพิธีกึ่งเด็กคณะเปาเกงเต็ง จังหวัดนครปฐม.
สัมภาษณ์,** ๒ สิงหาคม ๒๕๕๑.

โชติช่วง นาดอน. “อมตะในค่านิยมจีน” [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9490000010271>

๒๕๔๙ [๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐].

ซ้ำเหมา. **๗๐ ภาพกตัญญู**. กรุงเทพฯ: (ม.ป.ท.), ๒๕๔๔.

ชินแสเคียว. **สัมภาษณ์**, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑.

ถาวร ลิกขโกศล. “การสืบทอดประเพณีและแนวความคิดของจื้อในสังคมไทย.” ใน **เอกสาร**

ประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง ปรัชญาขงจื้อในสังคมไทย. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.

ทองพูน สุทธหลวง. **นิทานยอดกตัญญู**. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง, ๒๕๙๙.

ธรรมาภรณ์ วงศ์บุญชัยนันท์. **พิธีกรเด็ก: ระบบสัญลักษณ์และระบบเครือญาติของชาวจีน**

แต่จิวในเยาวราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

นิตยา ชวี. **อารยธรรมจีน**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๖.

นิตยา ชวี. **วัฒนธรรมจีน**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๒.

บุญยนิษฐ์ สิมะเสถียร. **สัมภาษณ์**, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๐.

บุหร่ง. **นิทานยอดกตัญญู**. กรุงเทพฯ: เสริมวิทย์บรรณาการ, ๒๕๒๓.

ปรมิษฐ์ จารุวรรณ. **สวดพระมาลัย: บทบาทของคตินิยมหลังความตายต่อวรรณกรรมและสังคม**.

ใน **สุกัญญา สุขฉายา, บรรณาธิการ. พิธีกรรม ตำนาน นิทาน เพลง: บทบาทของ**

คติชนกับสังคมไทย, ๑๑๓-๑๖๒. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

ประชา ศิลป์ชัย. **คัมภีร์หลุนอวี่**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมชาติ, ๒๕๔๓.

ประพฤทธิ์ ศุภรัตน์เมธี. “เมื่อลูกหลานจีนกลายเป็นไทย: ปรัชญาขงจื้อกับการดำเนินชีวิตของ

ชาวไทยเชื้อสายจีน.” ใน **เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่องปรัชญาขงจื้อ**

ในสังคมไทย. เอกสารหมายเลข ๔. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.

ประยงค์ อนันท์วงศ์. **หล่นบนโต๊ะจีน**. กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๓๘.

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. **ศิลปะจีนแห่งศตวรรษที่ ๒๐**. กรุงเทพฯ: วิลเลียมส์การพิมพ์,

๒๕๓๘.

แปลงนาม. **ความเข้าใจเรื่องการกินเจ**. กรุงเทพฯ: สมาคมเผยแพร่คุณธรรม “เต็กก่า”

จีจิ้นเกาะ, ๒๕๔๘.

พรพรรณ จันทโรนานนท์. **วิถีจีน**. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น, ๒๕๔๖.

พรพรรณ วีระพละ. **สัมภาษณ์**, ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑.

พระอาจารย์จันทวินยานุกร. เจ้าอาวาสวัดโพธิ์เย็น. **สัมภาษณ์**, ๑๗ มกราคม ๒๕๕๒.

พุทธทาสภิกขุ. “ธรรมะสำหรับผู้ครองเรือน” [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://thai.mindcyber.com/modules.php?name=Sections&op=viewarticle&artid=221&page=23> ๒๕๕๑ [๒๓ กันยายน ๒๕๕๐].

ฟ.อีแลร์. **วรรณกรรม ฟ.อีแลร์ อัสสัมชัญ ดรุณศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงเรียนอัสสัมชัญ, ๒๕๔๐. มนตรี (ไม่ทราบนามสกุล). **สัมภาษณ์**, ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๑.

ยง อิงคเวทย์ และ ถาวร ลิกขโกศล. **ชื่อ เพลงแห่งชีวิตของจีน**. กรุงเทพฯ: ศิลปวัฒนธรรม, ๒๕๒๙.

ย้อนรอย ๓ ปรีศนาแห่ง “มหากาพย์ กำแพงหมื่นลี้” [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://www.davance.com/g_history.html ๒๕๕๐ [๑๐ มกราคม ๒๕๕๒].

ร.บุญนาค และ ก้อง ราชไกร. **นิทานยอดกตัญญู ตอน ไหวแม่ล่อยุ่งให้กัดตนเอง**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, (ม.ป.ป.).

ร.บุญนาค และ ก้อง ราชไกร. **นิทานยอดกตัญญู ตอน ท้มจือริดนมกวางในฝูง**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, (ม.ป.ป.).

ร.บุญนาค และ ก้อง ราชไกร. **นิทานยอดกตัญญู ตอน เมียนจือเคียนกับแม่เลี้ยงใจลำเอียง**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, (ม.ป.ป.).

ร.บุญนาค และ ก้อง ราชไกร. **นิทานยอดกตัญญู ตอน เล่าไลจือแสร์งทำเป็นเด็ก**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, (ม.ป.ป.).

ร.บุญนาค. ยี่จับสี่เห่า. ใน **อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นางเรียม ลือประเสริฐ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๕**. กรุงเทพฯ: (ม.ป.ท.), ๒๕๒๕.

ร.บุญนาค. **๒๔ ยอดกตัญญู**. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๔.

รตพร ปัทมเจริญ. **บทบาทของศาลเจ้าจีนในการดำรงอัตลักษณ์ ชชาติพันธุ์: ศึกษากรณี**

ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

รุ่ง สุจินันท์กุล. **การศึกษาเพื่อเสนอแนวคิดในการอนุรักษ์ศาลเจ้าจีนในกรุงเทพฯ ที่สร้างขึ้นช่วงสมัยรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๕**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

ฤดี สานธรรม. **๓๖ ยอดกตัญญู**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, ๒๕๔๕.

วัชรภรณ์ ดิษฐปาน. “วรรณกรรมเสียงทลาย “ศาสตร์”: ภูมิปัญญาของชาวดั.”

วรรณวิทัศน์ ๗ (๒๕๕๐): ๓๙-๘๖.

วิทยา วิทยอำนาจคุณ, บรรณาธิการ. **คนจีน ๒๐๐ ปีภายใต้พระบรมโพธิสมภาร**.

กรุงเทพฯ: เส้นทางเศรษฐกิจ, ๒๕๒๖.

วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง, มหาวิทยาลัยครุหนานจิง, และมหาวิทยาลัยครูอันฮุย. **ความรู้ทั่วไป**

เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเทศจีน. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, ๒๕๕๐.

วิมลรัตน์ ทวีสิทธิ์. **การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ความเป็นจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนใน**

บริบทขององค์กรประชาสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์จีน : ศึกษากรณีองค์กรใน

จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ศยามล เจริญรัตน์. **จิวแต่จิวในฐานะละครสังคม สัญลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยจีน**.

วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

สถาบันบันลือธรรม. **๗๑ ยอดกตัญญูจีน**. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, (ม.ป.ป.).

สมบุญ สุขสำราญ. **ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน**.

กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

สมศักดิ์ จิรบันดาลสุข. **สัมภาษณ์**, ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๑.

สมศีล ฉาณวงศ์ และ อำนาจ เย็นสบาย. **ยี่สิบสี่ยอดกตัญญู**. กรุงเทพฯ: เจริญวิทยการพิมพ์,

๒๕๒๓.

สวนโมกขพลาราม และคณะธรรมทาน และ กลุ่มศึกษาที่สวนโมกข์. **เที่ยวสวนโมกข์ให้ถึงธรรม**

เที่ยวถึงธรรมที่สวนโมกข์. กรุงเทพฯ: แพลน โมทีฟ, ๒๕๔๙.

สุชาติ กิตติตระกูล. **ศาลท่านท้าวมหาพรหมโรงแรมเอราวัณ: การแสดงเชิงพิธีกรรม**

ยุคโลกาภิวัตน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐.

สุภาณี ปิยพสุนทร. **ร้อยเรียงเรื่องเล่า ภาพมงคลจีน**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, ๒๕๕๐.

สุภาวดี สอนิเทศกุล. **สัมภาษณ์**, ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๑.

สุมา จรัสแนว. **สัมภาษณ์**, ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๑.

เสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป. **ลัทธิของเพื่อน**. กรุงเทพฯ: พินาป, ๒๕๔๐.

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. **วิถีจีน-ไทย ในสังคมสยาม**. กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๕๐.

อมรา พงศาพิชญ์. **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม(กระบวนทัศน์และบทบาทใน**

ประชาสังคม). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

ฮก แซ่ไถ่. **สัมภาษณ์,** ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๑.

ภาษาอังกฤษ

Chung Yoon-Ngan. “The Tears of Meng Jiang Nu” [Online]. Available from:

<http://www.asiawind.com/pub/forum/fhakka/mhonarc/msg00796.html>1998

[January 10, 2009].

Eberhard, Wolfram. **Studies in Chinese Folklore and Related Essays.** Bloomington:

Indiana University Research Center for the Language Sciences, 1970.

Knapp, Ronald G. **China’s living houses: folk beliefs, symbols and household**

ornamentation. Hawaii: University of Hawai’i press, 1999.

Goh Pei Ki, Tan Choon Wai and Wu Jing Yu. **Sories of Filial Piety.** Singapore: Asiapac,

2006.

Defrancis, John. **ABC Chinese-English Dictionary.** Hawaii: University of Hawai’i press,

2000.

Jordan, David K. “Folk Filial Piety in Taiwan: The Twenty-four Filial Exemplars.” [Online].

Available from:

<http://www.socialsciences.ucsd.edu/~dkjordan/scriptorium/xiao/Twentyfour>

English.htm 2005 [March 6, 2008].

Thompson, Stith. **Motif-Index of Folk-Literature Vol. 5.** Bloomington: Indiana University

Press, 1955.

Welch, Patricia Bjaaland . **Chinese arts: a guide to motif and visual imagery.** Vermont:

Tuttle Publishing, 2008.

ภาษาจีน

Beijing Language Insitute. **Jian Ming Han Ying Ci Dian.** Beijing: The Commercial Press,

1999.

Hanyu Dacidian Bianji Weiyuanhui. **Hanyu Dacidian Vol.1.** Shanghai: Hanyu Dacidian

Chubanshu, 2003.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายนรุตม์ คุปต์ธนโรจน์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๒๕ ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาคณะครุศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) ภาควิชามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนภาษาไทย - การศึกษาพิเศษ จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๔๖ จากนั้นได้เดินทางไปเป็นครูอาสาสมัครเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมไทย ณ วัดไทย ลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปีพ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๔๘ และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวรรณคดีไทย ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๔๙ ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันเป็นเจ้าหน้าที่บริการการศึกษา ศูนย์ไทยศึกษา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย